

DIAGNOZA SPOŁECZNA WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

WROCŁAW 2022

**DIAGNOZA SPOŁECZNA
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO
2021**

Instytut Rozwoju Terytorialnego
ul. J. Wł. Dawida 1A
50-527 Wrocław
www.irt.wroc.pl

dyrektor
dr Maciej Zathey

zastępcy dyrektora
Bogusław Molecki
Agnieszka Wałęga

koordynator opracowania
Wojciech Maleszka

zespół autorski
Karolina Gmur
Sławomir Książek
Marta Kukuła
Wojciech Maleszka

opracowania kartograficzne i elektroniczne przetwarzanie danych
Marta Kukuła

skład tekstu i redakcja
Magdalena Pietrukiewicz

foto:
pixabay

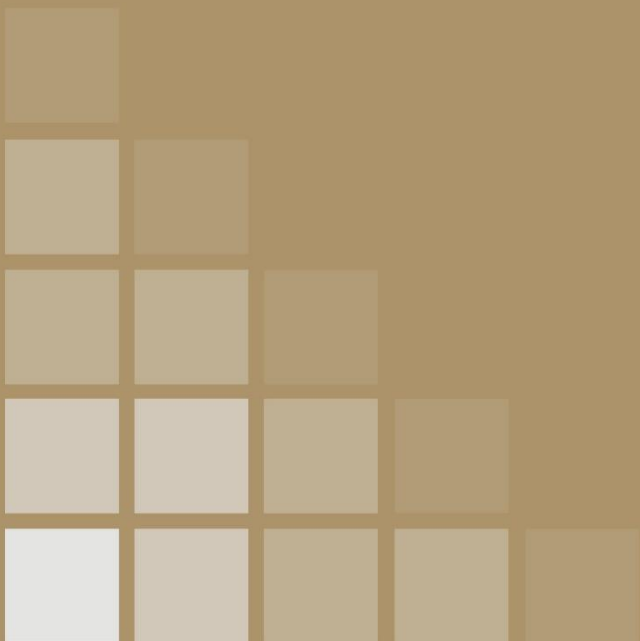

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	6
Cel opracowania	6
Metodyka opracowania	6
1 INDYWIDUALNA JAKOŚĆ I STYL ŻYCIA	9
1.1 Pochodzenie mieszkańców	9
1.2 Dobrostan psychiczny	14
1.3 Aktywność zawodowa	17
1.4 Zdrowie i jakość usług medycznych	25
1.5 Czas wolny i uczestnictwo w kulturze	38
1.6 Aktywność obywatelska i kapitał społeczny	45
1.7 Krajobraz i sąsiedztwo	51
2 WARUNKI ŻYCIA GOSPODARSTW DOMOWYCH	68
2.1 Warunki mieszkaniowe	68
2.2 Sytuacja dochodowa i sposób gospodarowania dochodami	86
3 PODSUMOWANIE	96
ZAŁĄCZNIKI	103

WPROWADZENIE

WPROWADZENIE

CEL OPRACOWANIA

Kreowanie regionalnej polityki społecznej, wymaga rzetelnego rozeznania potrzeb jego mieszkańców. Opracowana *Diagnoza społeczna województwa dolnośląskiego 2021* wpisuje się w szeroki nurt badań nad poziomem kapitału społecznego, stanowiąc jednocześnie odpowiedź na współczesne wyzwania rozwojowe w wymiarze krajowym i europejskim.

Diagnoza, w syntetycznym ujęciu, wskazuje na najistotniejsze tendencje rozwoju społecznego mające wpływ na jakość życia mieszkańców Dolnego Śląska. Opracowanie stanowi także próbę uzupełnienia analiz społeczno-gospodarczych opartych na wskaźnikach statystycznych (ilościowych) o kompleksowe informacje o warunkach i jakości życia Dolnoślązaków, a także ich postawach, stanie ducha oraz nastrojach społecznych.

Ponadto opracowanie posiada wartość aplikacyjną i wspiera proces kreowania regionalnej polityki społecznej, będącej integralną częścią polityki rozwoju Dolnego Śląska nakreślonej w *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030*. Diagnoza może także przyczynić się do racjonalnego i precyzyjnego programowania interwencji w dziedzinach społecznych, w szczególności na bazie środków finansowych Unii Europejskiej w ramach polityki spójności na lata 2021-2027.

METODYKA OPRACOWANIA

Diagnoza społeczna województwa dolnośląskiego 2021 oparta została o badanie ankietowe przeprowadzone w ujęciu indywidualnym (część 1) oraz w ujęciu gospodarstw domowych (część 2).

Pomiar indywidualnej jakości i stylu życia (część 1) obejmował:

- pochodzenie mieszkańców,
- dobrostan psychiczny,
- aktywność zawodową,
- zdrowie i jakość usług medycznych,
- czas wolny i uczestnictwo w kulturze,
- aktywność obywatelską i kapitał społeczny,
- krajobraz i sąsiedztwo.

Badanie warunków życia gospodarstw domowych (część 2) obejmowało aspekty:

- warunki mieszkaniowe,
- sytuację dochodową i sposób gospodarowania dochodami.

Badanie od strony merytorycznej, w szczególności kwestionariusze wywiadów (zawierające dla części 1 – 34 pytania oraz dla części 2 – 24 pytania), zostało przygotowane przez Instytut Rozwoju Terytorialnego (załącznik 1). Wykonanie techniczne badania powierzono podmiotowi zewnętrznemu specjalizującemu się w terenowej realizacji badań ilościowych firmie ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku z Kutna. Badanie ankietowe zostało zrealizowane w terminie od 09.09.2021 r. do 15.10.2021 r. Ankietyzację przeprowadzono metodą CATI – wywiady telefoniczne wspomagane komputerowo. Średni czas trwania wywiadu wynosił 15 minut.

Grupę respondentów stanowili mieszkańcy województwa dolnośląskiego w wieku 16-80 lat, zamieszkujący daną gminę nieprzerwanie przez min. 6 miesięcy licząc od daty badania i posiadający obywatelstwo polskie.

Wielkość próby badania ankietowego zarówno dla części 1, jak i dla części 2 uwzględniła uzyskanie reprezentatywności terytorialnej wyników ankietyzacji tj. zróżnicowania wyników ze względu na rodzaj gminy zamieszkiwanej przez respondentów – tj.: (1) miasta na prawach powiatu, (2) gminy miejskie, (3) gminy miejsko-wiejskie i (4) gminy wiejskie. Dodatkowo w ramach wydzielonych rodzajów gmin zamieszkania respondenta przy doborze próby uwzględniono cechy demograficzne obszarów tj. strukturę ludności według wieku i płci.

W ramach badania ankietowego zostało wykonanych 1200 wywiadów (po 600 wywiadów dla każdej części) według następującej struktury próby dla każdej z wydzielonych części:

WIEK/PŁEĆ	16-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65-80		OGÓŁEM
	k	m	k	m	k	m	k	m	k	m	k	m	
MIASTA NA PRAWIE POWIATÓW	9	9	17	15	22	22	15	14	16	12	23	16	190
GMINY MIEJSKIE	7	7	10	10	14	14	11	11	13	11	17	12	137
GMINY MIEJSKO-WIEJSKIE	9	10	13	13	16	15	12	12	13	12	15	12	152
GMINY WIEJSKIE	8	8	10	11	13	13	10	10	10	10	10	8	121
OGÓŁEM K/M	33	34	50	49	65	64	48	47	52	45	65	48	600
OGÓŁEM WIEK	67		99		129		95		97		113		

Sposób doboru próby opierał się na doborze losowo-warstwowym, w którym warstwą były 4 wskazane rodzaje gmin dla każdej części badania. Przy doborze próby przyjęto minimalny poziom ufności 95% i maksymalny błąd statystyczny 4%.

INDYWIDUALNA JAKOŚĆ I STYL ŻYCIA

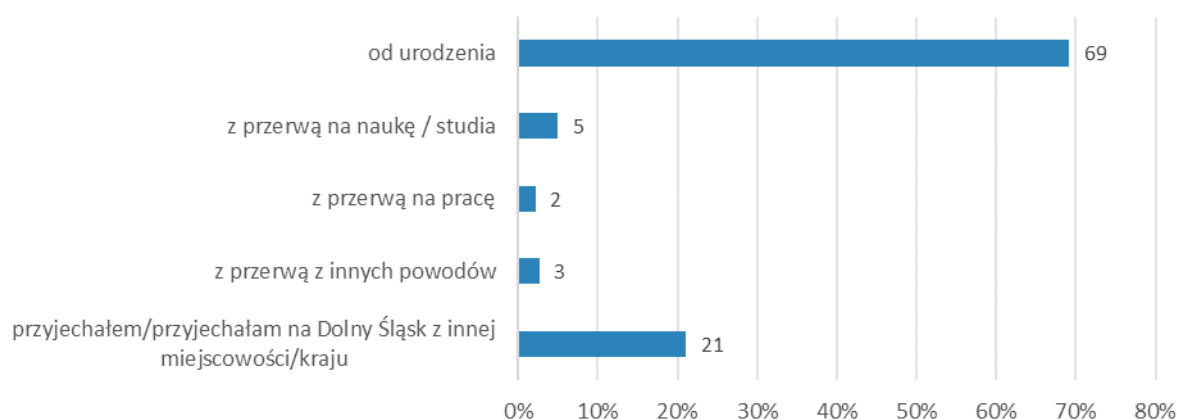

1 INDYWIDUALNA JAKOŚĆ I STYL ŻYCIA

1.1 POCHODZENIE MIESZKAŃCÓW

Ze względu na swoją historię oraz zachodzące współcześnie procesy społeczno-gospodarcze Dolny Śląsk charakteryzuje się dosyć zróżnicowaną strukturą ludności biorąc pod uwagę miejsce urodzenia. Większość respondentów uczestniczących w badaniu (79%), mieszkała na Dolnym Śląsku od urodzenia, podczas gdy 21% osób wskazało w kwestionariuszu, że urodziła się poza regionem (wykres 1). Najwięcej osób wśród respondentów zamieszkujących Dolny Śląsk od urodzenia stanowiły osoby mieszkające na wspomnianym obszarze bez przerwy (69%). Zdecydowanie mniej osób ze wspomnianej grupy na pewnym etapie swojego życia wyjechało poza opisywany region w celach naukowych lub podjęcia studiów (5%), podjęcia pracy (2%) czy innych powodów (3%).

Wykres 1. Pochodzenie respondentów.

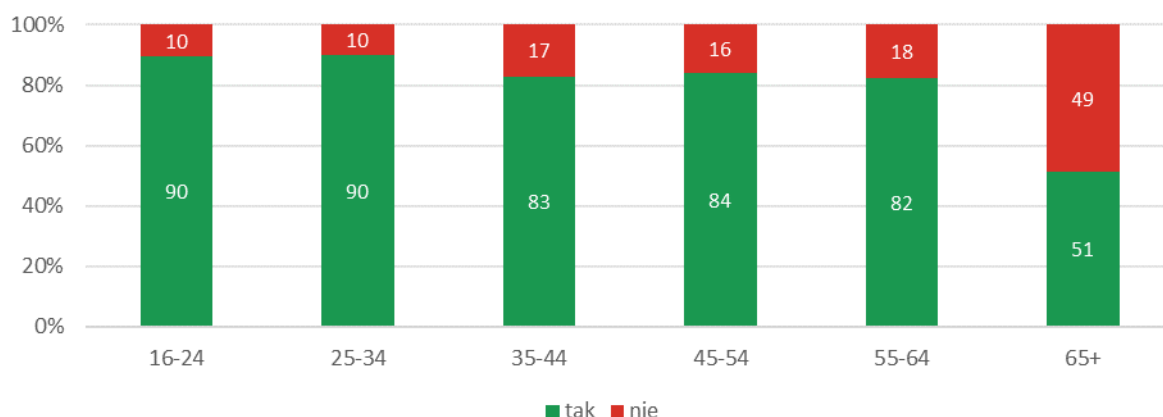

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wyraźne zróżnicowanie w strukturze osób pod względem zamieszkiwania na Dolnym Śląsku od urodzenia uwidacznia się w podziale na grupy wiekowe (wykres 2). Wśród mieszkańców Dolnego Śląska w przedziałach wiekowych 16-24 lata i 25-34 lata osoby urodzone poza regionem stanowią po 10%. Udział osób urodzonych poza Dolnym Śląskiem jest wyższy w starszych grupach wiekowych, w szczególności wśród osób w wieku 65 i więcej lat, w której przyjmuje wartość 49%. Zdecydowanie wyższy udział osób urodzonych poza Dolnym Śląskiem w najstarszej grupie wiekowej wiąże się zapewne z dziejami historycznymi regionu, który został przyłączony do Polski po II wojnie światowej. Należy przypuszczać, że osoby te w znacznej części przybyły na Dolny Śląsk w okresie powojennym jako dorośli lub jako dzieci wraz ze swoimi rodzicami z innych regionów Polski, utraconych Kresów Wschodnich oraz z innych krajów m.in. jako repatrianci.

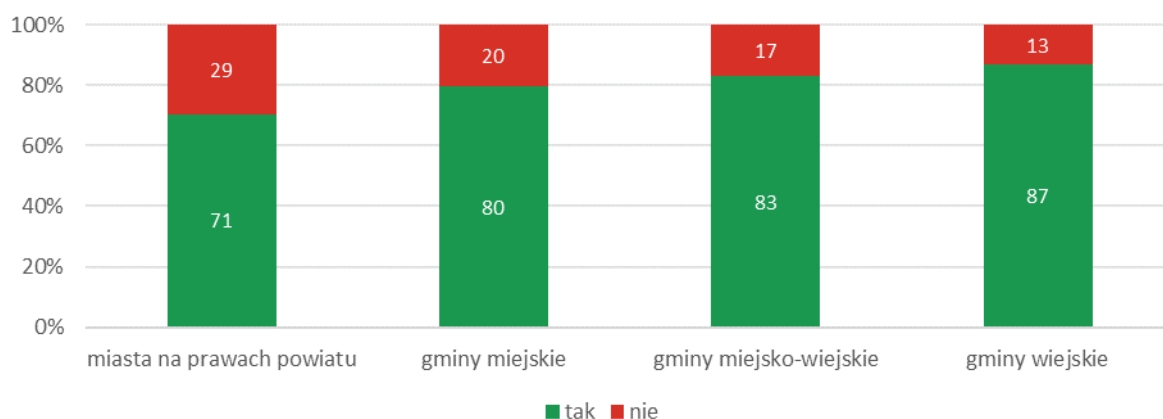
Biorąc pod uwagę rodzaj gminy, w której mieszkają ankietowani udział osób niemieszkających na Dolnym Śląsku od urodzenia jest najwyższy wśród respondentów z miast na prawach powiatu (30%) a najniższy w odniesieniu do osób z gmin wiejskich (13%); (wykres 3). Większy udział osób urodzonych poza omawianym regionem w miastach na prawach powiatu w porównaniu do innych typów gmin może być częściowo spowodowany m.in. pozostawaniem po zakończeniu studiów osób spoza województwa dolnośląskiego w mieście, w którym uzyskały wyższe wykształcenie. Sytuacja ta dotyczy w głównej mierze Wrocławia będącego najważniejszym ośrodkiem akademickim regionu.

Wykres 2. Pochodzenie respondentów według grup wieku – „Czy mieszka Pan/Pani na Dolnym Śląsku od urodzenia?”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 3. Pochodzenie respondentów według rodzaju gminy – „Czy mieszka Pan/Pani na Dolnym Śląsku od urodzenia?”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

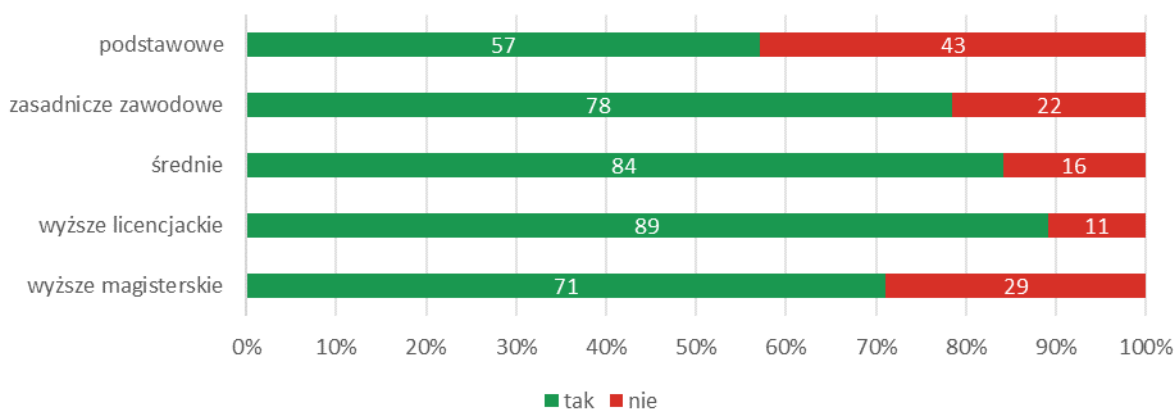
Osoby z wykształceniem wyższym magisterskim stanowią jedną z 2 grup o najwyższym udziale osób urodzonych poza Dolnym Śląskiem biorąc pod uwagę poziom wykształcenia¹ – 29% (wykres 4). Wyższym udziałem w tym względzie charakteryzuje się jedynie grupa osób z wykształceniem podstawowym i wynosi on 43%. Wy tłumaczeniem tak wysokiego udziału osób z wykształceniem podstawowym urodzonych poza obszarem województwa dolnośląskiego może być duży udział osób z tym wykształceniem w gronie osób starszych, które przybyły na Dolny Śląsk po II wojnie światowej. Jednocześnie należy podkreślić małą liczbę respondentów z wykształceniem podstawowym, co może skutkować ich mniejszą reprezentatywnością. Najniższym udziałem osób niemieszkających od urodzenia w województwie dolnośląskim cechowały się osoby z wykształceniem wyższym licencjackim (11%).

Wśród osób niemieszkających na Dolnym Śląsku od urodzenia do najczęściej wskazywanych przyczyn przeprowadzki należały względy osobiste (wskazało 39% badanych), inne przyczyny (21%), rozpoczęcie

¹ W opracowaniu zastosowano następujące kategorie poziomu wykształcenia: podstawowe (w tym: niepełne podstawowe), zasadnicze zawodowe, średnie (obejmujące szkolnictwo zawodowe, techniczne i ogólnokształcące), wyższe licencjackie (w tym: inżynierskie), wyższe magisterskie (medyczne, podyplomowe, doktoranckie).

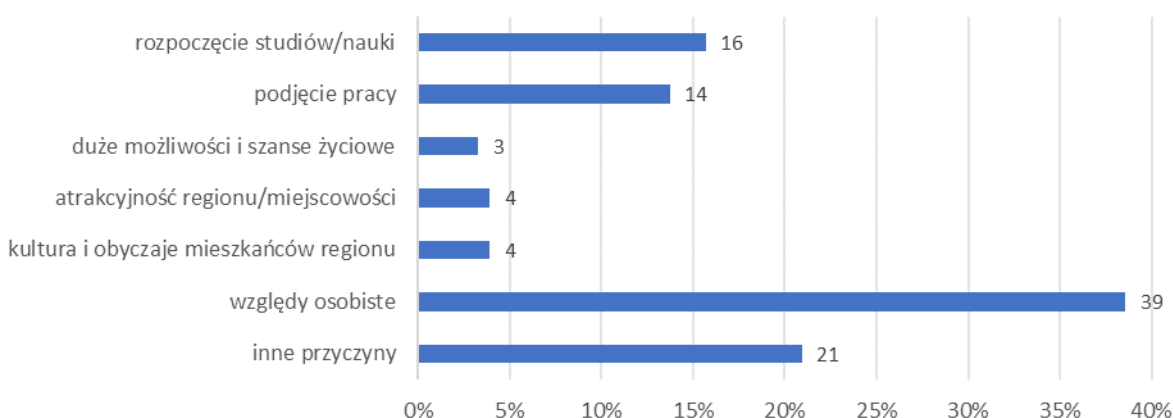
studiów lub nauki (16%), podjęcie pracy (14%); (wykres 5). Zdecydowanie rzadziej były wybierane odpowiedzi wskazujące na atrakcyjność regionu/miejscowości (4%), kulturę i obyczaje mieszkańców regionu (3%) oraz duże możliwości i szanse życiowe (3%).

Wykres 4. Pochodzenie respondentów według poziomu wykształcenia – „Czy mieszka Pan/Pani na Dolnym Śląsku od urodzenia?”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 5. Przyczyny przyjazdu respondentów na Dolny Śląsk.

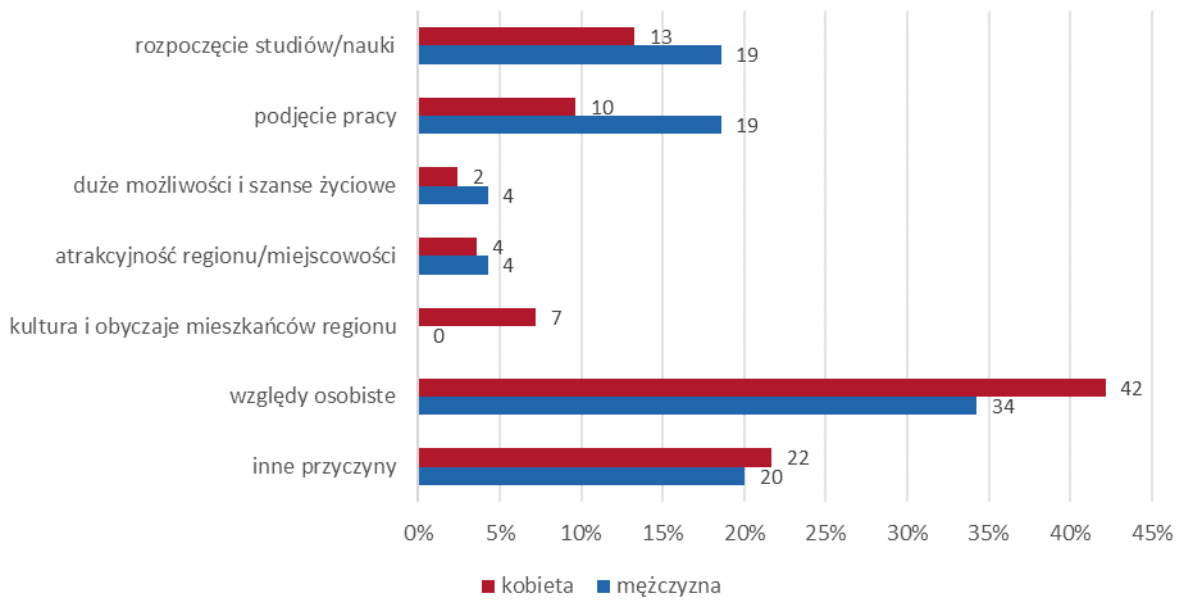

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W podziale na płeć warto zwrócić uwagę, że mężczyźni wyraźnie częściej przeprowadzali się na Dolny Śląsk w porównaniu do kobiet w celu rozpoczęcia nauki/studiów (mężczyźni – 19% wskazań, kobiety – 13% wskazań) oraz podjęcia pracy (mężczyźni – 19%, kobiety – 10%); (wykres 6). Kobiety z kolei zdecydowanie częściej od mężczyzn osiedlały się w województwie dolnośląskim ze względów osobistych takich jak założenie rodziny, pozostawanie w związku itp. (kobiety – 42%; mężczyźni – 34%).

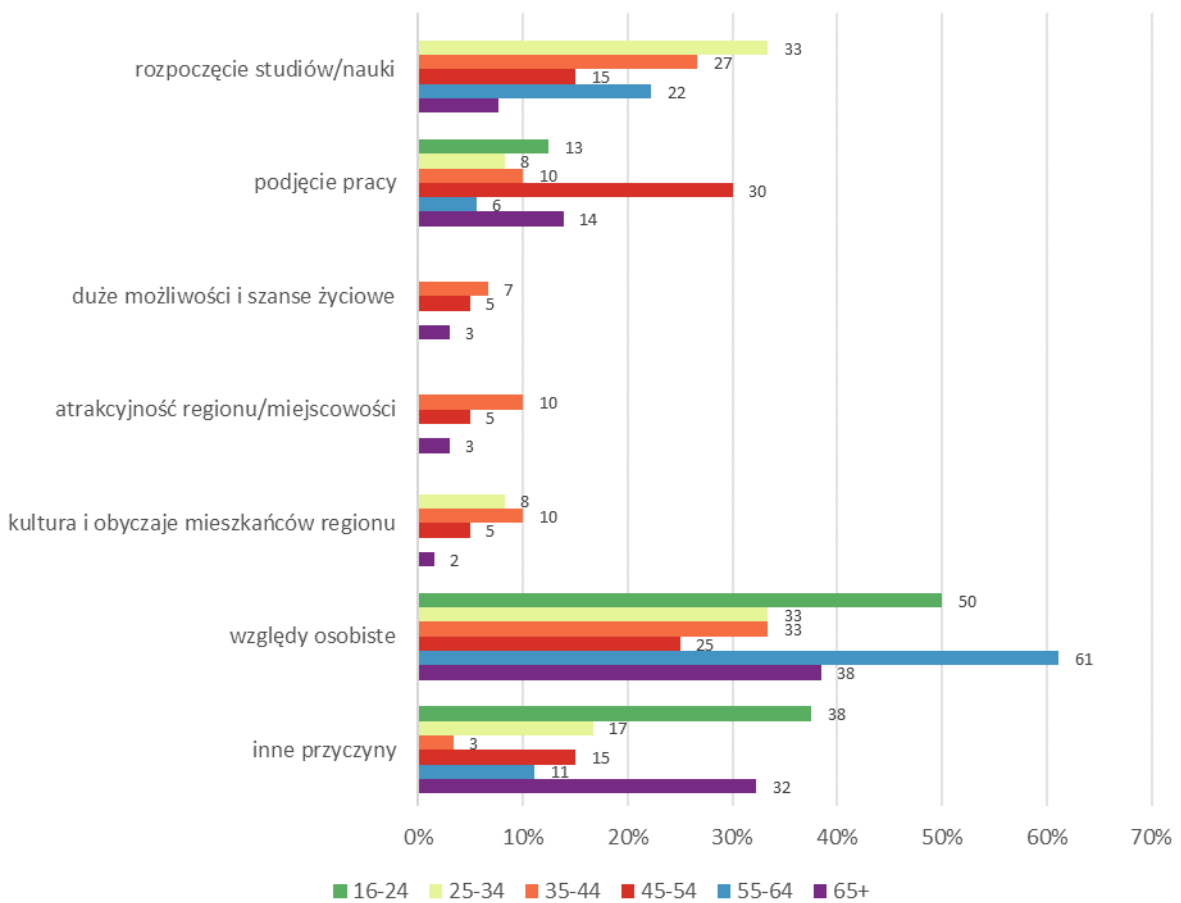
Wybrane rodzaje przyczyn, z jakich respondenci uczestniczący w badaniu przeprowadzali się na Dolny Śląsk są wyraźnie powiązane z wiekiem respondentów. Rozpoczęcie studiów lub nauki stanowiło 33% wskazań wśród osób w wieku 25-34 lata oraz tylko 8% w grupie osób w wieku 65 i więcej lat (wykres 7). W grupie osób w wieku od 45 do 54 lat podjęcie pracy stanowiło 30% wskazań, podczas gdy w pozostałych grupach wiekowych nie przekroczyło 15%. Względy osobiste odpowiadały aż za 61% wskazań wśród respondentów w wieku 55-64 lata oraz 50% w przypadku osób z grupy 16-24 lata. W innych grupach wiekowych wskazania na tę przyczynę nie przekroczyły 40% odpowiedzi.

Wykres 6. Przyczyny przyjazdu respondentów na Dolny Śląsk według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 7. Przyczyny przyjazdu respondent na Dolny Śląsk według grup wieku.

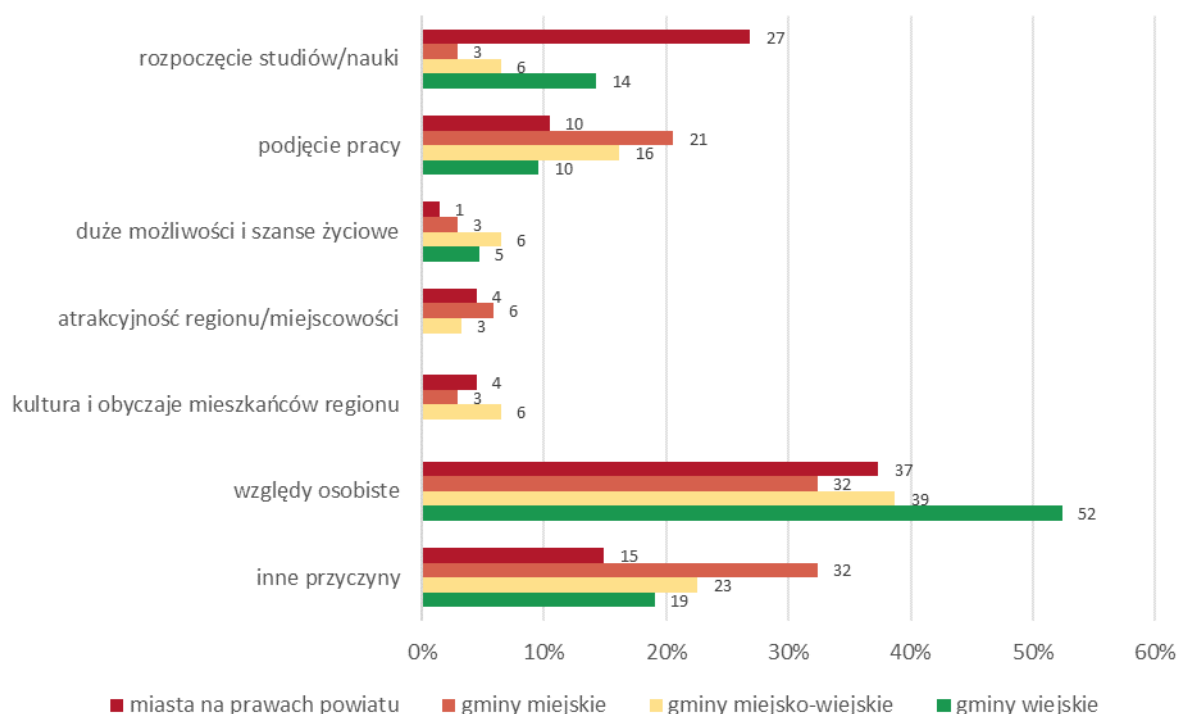

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Inne przyczyny zdecydowanie częściej były wskazywane wśród respondentów z grup wiekowych 16-24 lata (38%) oraz 65 i więcej lat (32%). Wśród innych przyczyn najczęściej wskazywane były zarówno wśród najmłodszej jak i najstarszej grupy wiekowej przybycie na Dolny Śląsk z rodzicami, natomiast wśród osób w wieku 65 i więcej lat pojawiały się również m.in. repatriacja, przesiedlenia, zmiana granic Polski.

Przyczyny związane z przeprowadzką na Dolny Śląsk charakteryzują się również pewnym zróżnicowaniem biorąc pod uwagę rodzaj gminy, w której mieszkają respondenci. Dla przykładu w miastach na prawach powiatu przyczyną przeprowadzki do nich zdecydowanie częściej w porównaniu do innych typów gmin było rozpoczęcie studiów/nauki (27% wskazań); (wykres 8). Z kolei względy osobiste odpowiadały za 52% wskazań w gminach wiejskich, podczas gdy w innych typach gmin odpowiedź ta nie przekroczyła 40% wybieranych odpowiedzi. Należy jednak podkreślić, że we wszystkich typach gmin względy osobiste były najczęściej wskazywaną przyczyną przeprowadzki.

Wykres 8. Przyczyny przyjazdu respondent na Dolny Śląsk według rodzaju gminy zamieszkania.

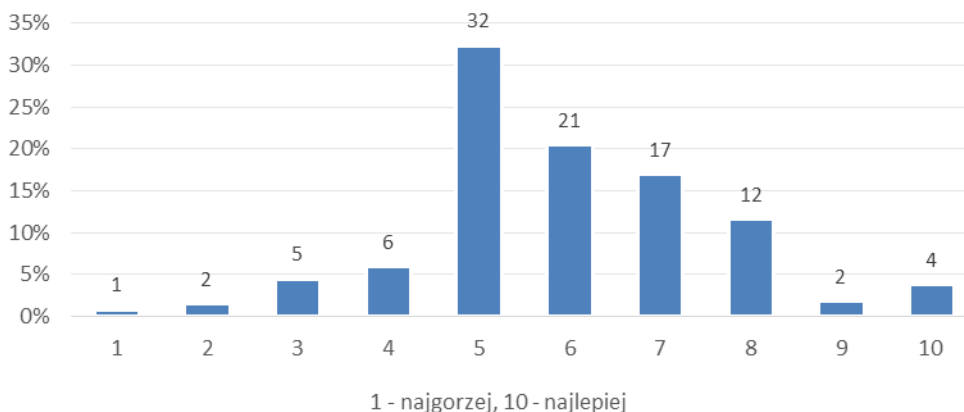
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

1.2 DOBROSTAN PSYCHICZNY

Większość respondentów oceniając stopień powodzenia² w życiu wskazało na poziom średni (32% – wartość 5 i 21% – wartość 6). Kolejno, analizując strukturę odpowiedzi, pojawiły się osoby, określające poziom własnego powodzenia jako dość wysoki (17% – wartość 7 i 12% – wartość 8). Bardzo wysoki poziom powodzenia (wartość 10) wskazało 4% ankietowanych. Zaledwie 1% badanych określiła stopień powodzenia na poziomie bardzo niskim (wartość 1); (wykres 9).

Wykres 9. Stopień powodzenia respondentów w życiu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

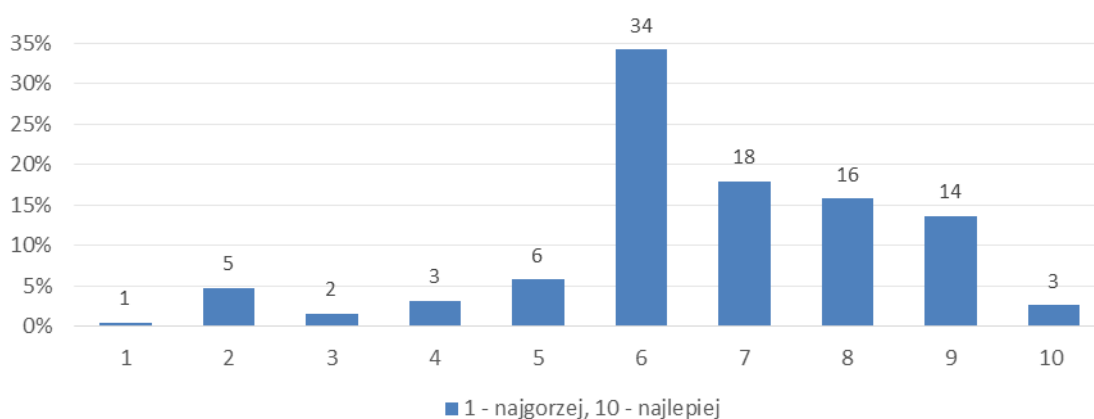
W miastach na prawach powiatu respondenci wskazywali najrzadziej (1%) poziom powodzenia jako bardzo niski (wartość 1), a najczęściej (34%) poziom średni (wartość 6); (wykres 10A). Podobnie, w gminach miejskich badani najrzadziej (1%) określali stopień powodzenia na poziomie bardzo niskim (wartość 1), natomiast najczęściej (34%) poziom średni (wartość 6); (wykres 10B). W gminach miejsko-wiejskich najrzadziej (1%) mieszkańcy Dolnego Śląska określali poziom powodzenia na poziomie bardzo niskim (wartość 1), a najczęściej (31%) na poziomie średnim (wartość 6); (wykres 10C). W gminach wiejskich respondenci nie wskazali stopnia zadowolenia na poziomie dość niskim (wartość 3), a najczęściej (29%) określali go na poziomie średnim (wartość 6); (wykres 10D).

Określając warunek udanego i szczęśliwego życia respondenci najczęściej wskazywali kolejno: zdrowie (29% wszystkich odpowiedzi), udany i trwały związek (23%) oraz wychowywanie dzieci (19%). Rzadziej wybierali pracę dającą satysfakcję (9%), przyjaciół (7%), dobrobyt materialny (5%), wartości osobiste (5%). W grupie odpowiedzi „inne” (3%) znalazły się takie hasła jak: rodzina, miłość, zaufanie, zgoda, spokój, co pośrednio wpisuje się w poprzednio wymienione kategorie ankiety.

Respondenci oceniając stopień zadowolenia z wybranych dziedzin życia wskazywali najczęściej, że są bardzo zadowoleni z relacji w rodzinie (62% badanych było bardzo zadowolonych), z dzieci (58%) oraz z małżeństwa lub związku partnerskiego (57%). Natomiast najwięcej respondentów było bardzo niezadowolonych z opieki zdrowotnej (19%) i z lokalnego transportu publicznego (11%); (wykres 11).

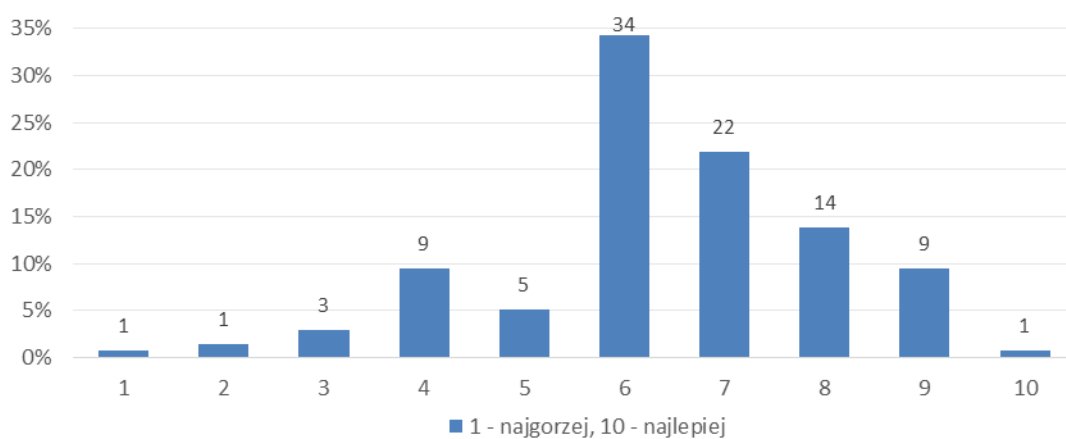
² Skala oceny stopnia powodzenia respondentów w życiu: 1 – najgorzej, 10 – najlepiej.

Wykres 10A. Stopień powodzenia respondentów w życiu według rodzaju gminy – w miastach na prawie powiatu.

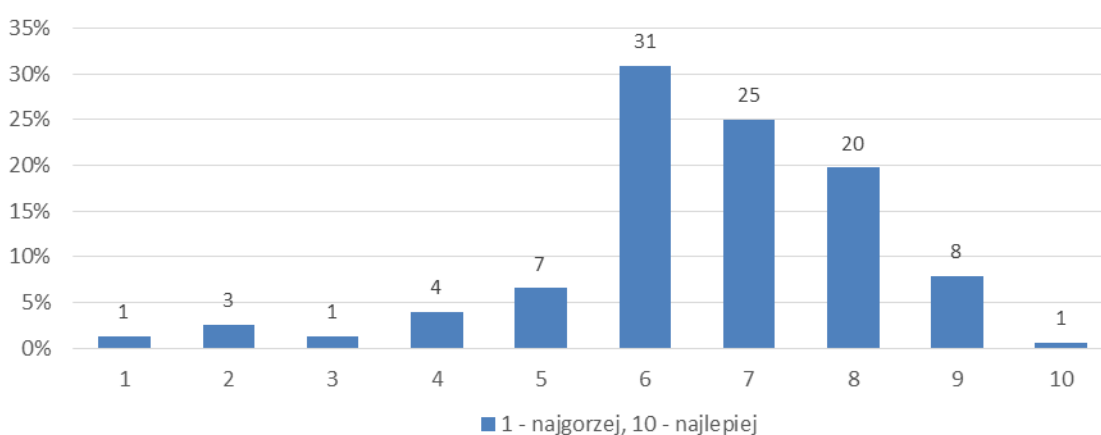
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 10B. Stopień powodzenia respondentów w życiu według rodzaju gminy – w gminach miejskich.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

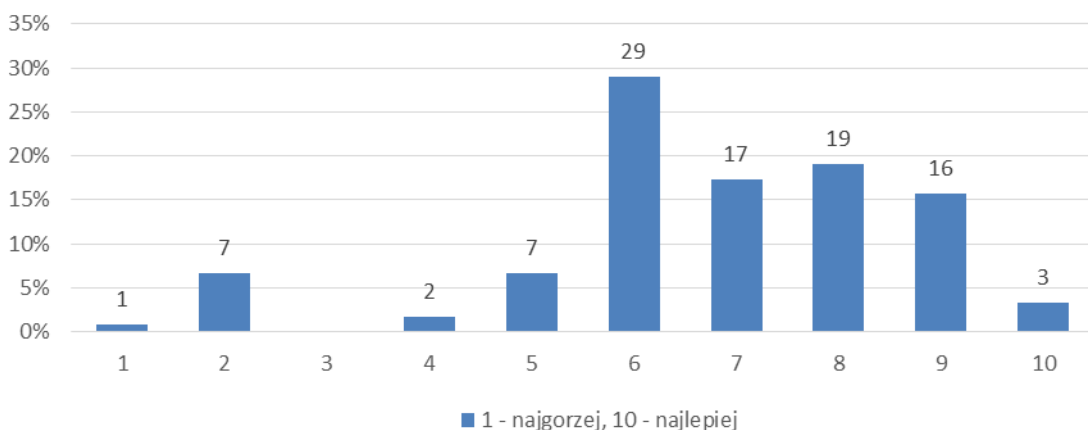
Wykres 10C. Stopień powodzenia respondentów w życiu według rodzaju gminy – w gminach miejsko-wiejskich.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

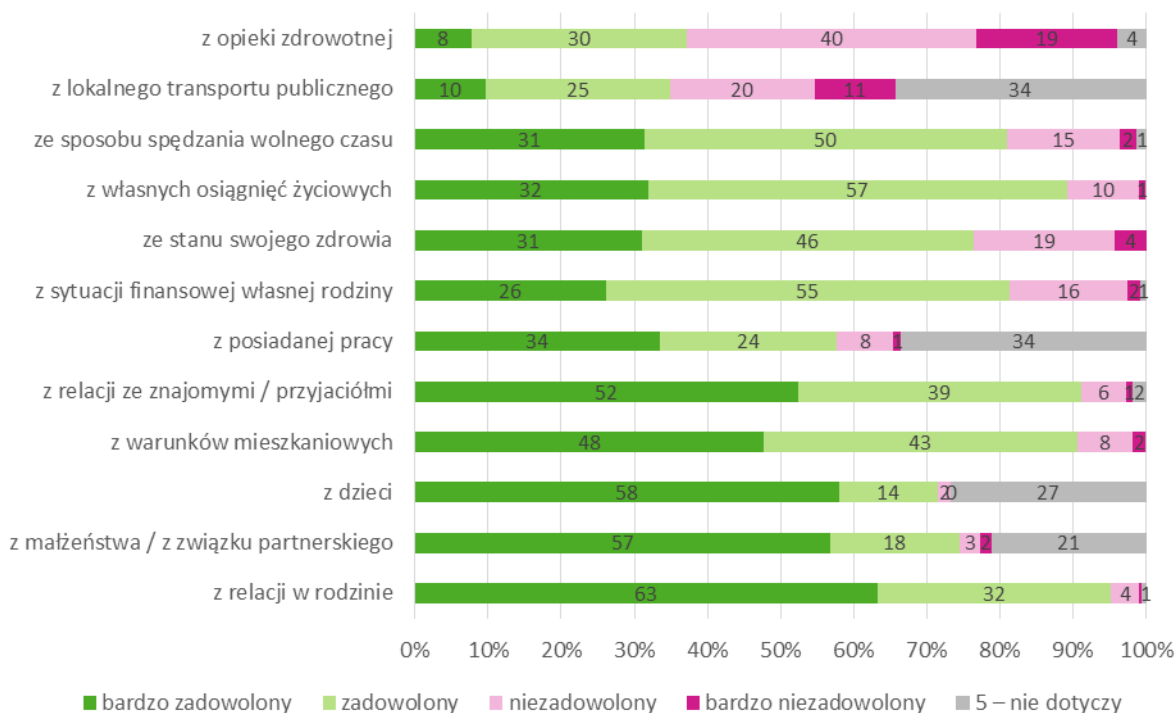

Wykres 10D. Stopień powodzenia respondentów w życiu według rodzaju gminy – w gminach wiejskich.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 11. Stopień zadowolenia respondentów z wybranych dziedzin życia.

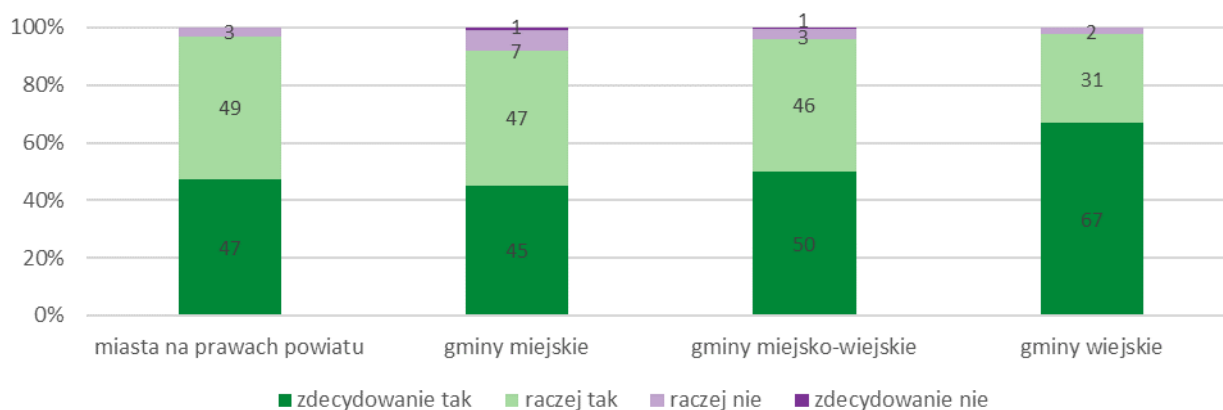
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Określając poczucie bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania 51% respondentów stwierdziło, że czuje się zdecydowanie bezpiecznie, 44%, że raczej czuje się bezpiecznie. Jedynie 4% ankietowanych raczej nie czuje się bezpiecznie i 1% zdecydowanie nie czuje się bezpiecznie.

Analiza poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania według rodzaju gminy nie różnicuje znacząco opinii respondentów. Zauważyć można jedynie, że w gminach wiejskich, według padających odpowiedzi, mieszkańcy w największym stopniu stwierdzali, że czują się bezpiecznie (67% odpowiedzi). Kolejno, takie deklaracje padły w: gminach miejsko-wiejskich (50%) oraz miastach na prawach powiatu (47%). W gminach miejskiej 45% badanych również oświadczyło, że czują się zdecydowanie bezpiecznie (wykres 12).

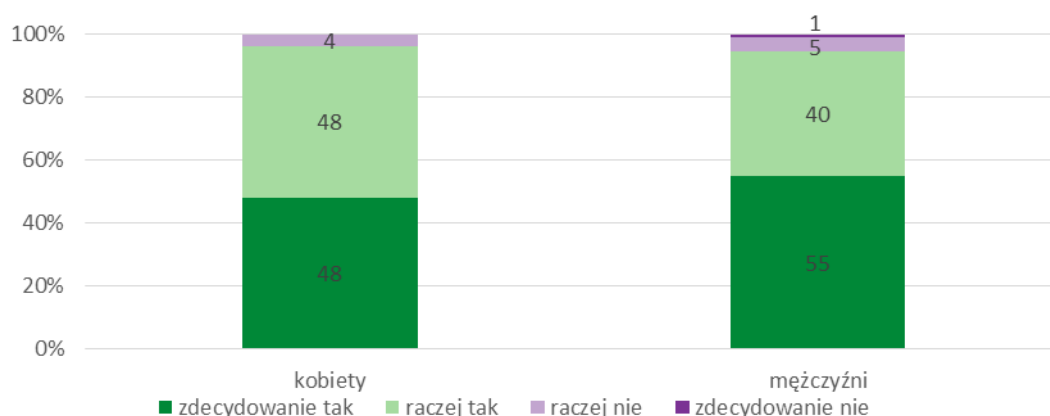
Płeć respondentów nie wpłynęła znacząco na wybór odpowiedzi określających poczucie bezpieczeństwa. Zauważyć można jedynie, że mężczyźni nieco częściej odpowiadali, że zdecydowanie czują się bezpiecznie (55% odpowiedzi) niż kobiety (48%), które częściej wybierały odpowiedź „raczej tak” (48%) niż mężczyźni (40%); (wykres 13).

Wykres 12. Poziom bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 13. Poziom bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania respondentów według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

1.3 AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA

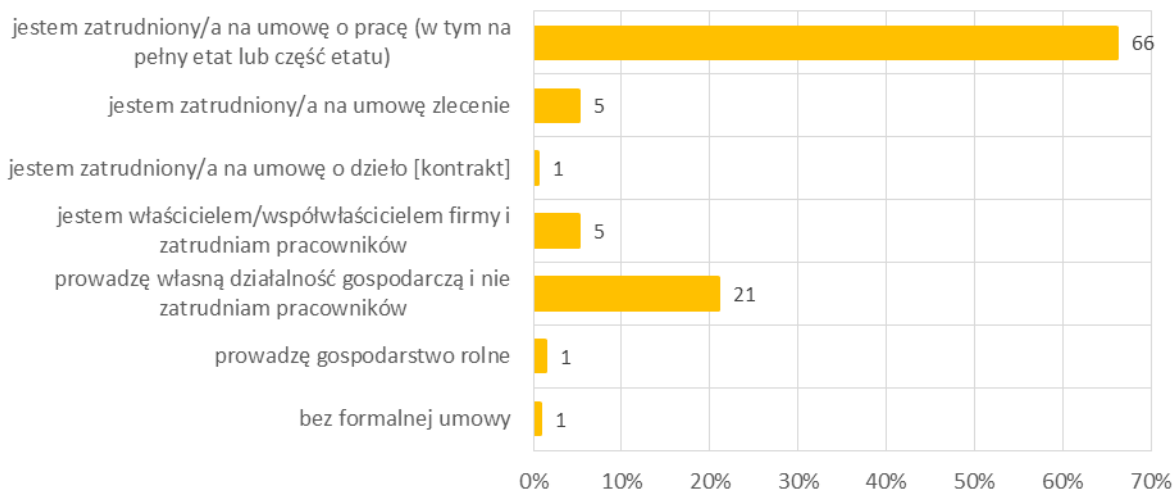
Forma świadczonej bądź prowadzonej pracy przez respondentów to w przeważającej części zatrudnienie na umowę o pracę (w tym pełny etat lub część etatu) – 66% ankietowanych. Kolejną pod względem liczebności grupę tworzyły osoby prowadzące własną działalność gospodarczą i nie zatrudniały pracowników (21%). Po 5% stanowili respondenci, którzy byli właścicielami lub współwłaścicielami firmy i zatrudniali pracowników oraz ci, którzy byli zatrudnieni na umowę zlecenie. 1% respondentów oznajmiło, że prowadzi gospodarstwo rolne, a 1% pracowało bez formalnej umowy (wykres 14).

89% osobom bezrobotnym, w ciągu ostatnich 12 miesięcy, nie złożono oferty zatrudnienia. Jedynie 11% niepracujących ankietowanych taką ofertę otrzymało, ale jej nie przyjęło. Analizując zjawisko względem płci, należy zaznaczyć, że 89% kobiet i 90% mężczyzn nie otrzymało oferty zatrudnienia. Płeć nie jest więc czynnikiem znacząco różnicującym odpowiedzi respondentów na to pytanie.

Ponad połowa ankietowanych (52%), którzy pracują, pracuje pełen etat, tj. 40 godzin tygodniowo. Kolejno 36% respondentów zadeklarowało, że pracuje więcej niż pełen etat tygodniowo. Grupa osób, która pracuje mniej niż pełen etat, stanowiła 12% ankietowanych.

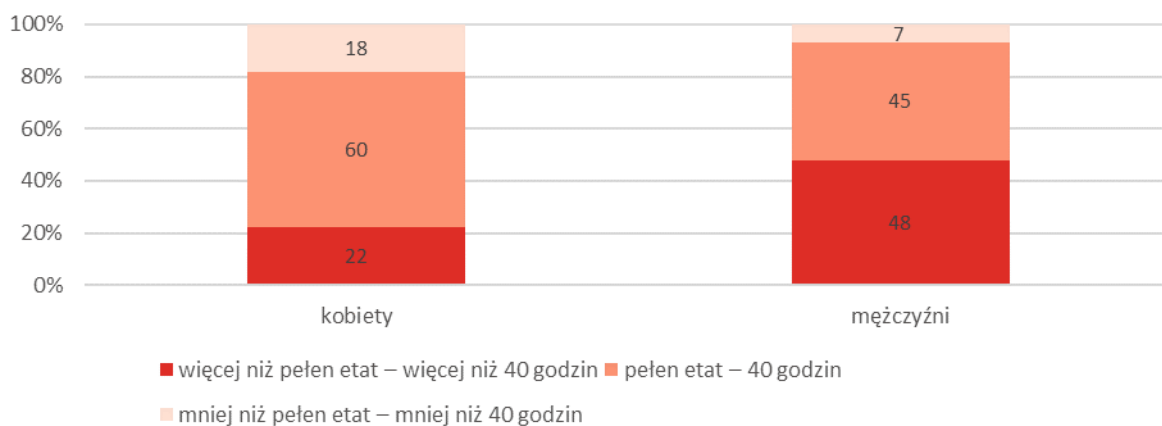
Wykres 14. Forma świadczonej lub prowadzonej pracy przez respondentów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Analizując odpowiedzi respondentów w podziale na płeć, zauważa się, że mężczyźni znacznie częściej (48% badanych) pracują więcej niż 40 godzin tygodniowo niż kobiety (22% ankietowanych). Kobiety w większości (60%) deklarowały zatrudnienie w wymiarze pełnego etatu (40 godzin na tydzień). Warto zaznaczyć, że zaledwie 7% ankietowanych mężczyzn pracuje mniej niż pełen tydzień (wykres 15).

Wykres 15. Przeciętna liczba godzin pracy respondentów w tygodniu według płci.

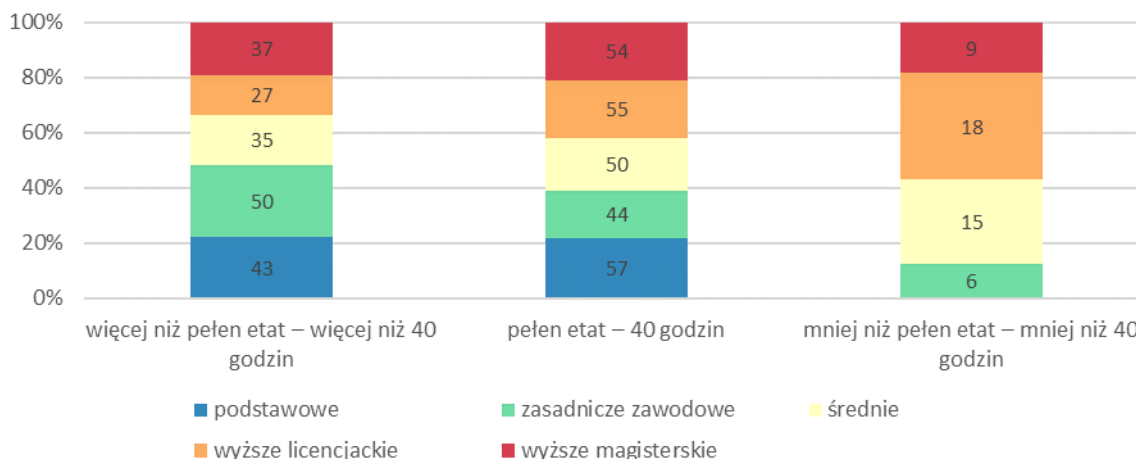

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Analiza przeciętnej liczby godzin pracy w tygodniu z uwzględnieniem wykształcenia respondenta wskazuje, że wraz ze wzrostem liczby godzin pracy wzrasta udział pracujących z wykształceniem zasadniczym zawodowym. Natomiast w przypadku osób z wykształceniem wyższym licencjackim (w tym inżynierskim) zachodzi odwrotna zależność i pracują oni mniej godzin tygodniowo. Również grupa osób z wykształceniem średnim zawodowym częściej niż pozostałe grupy pracuje mniejszą liczbą godzin tygodniowo. Liczebność grupy osób z wykształceniem wyższym magisterskim w rozpatrywanych

aspektach czasu pracy nie waha się znacznie. Osoby z wykształceniem podstawowym nie wystąpiły wśród ankietowanych, którzy pracują mniej niż pełen etat tygodniowo, natomiast deklарowały, że pracują w pełnym wymiarze etatu lub więcej niż jeden etat tygodniowo (wykres 16).

Wykres 16. Przeciętna liczba godzin pracy respondentów w tygodniu według poziomu wykształcenia.

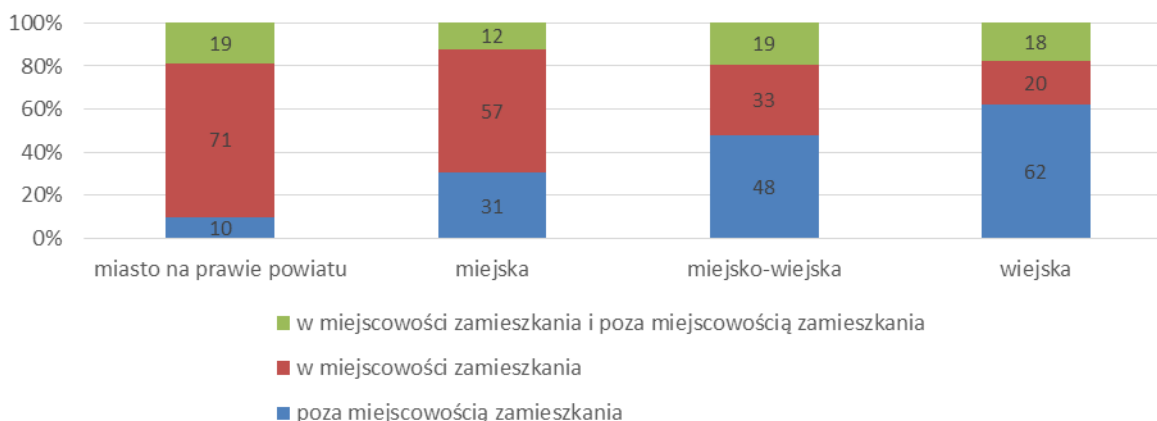

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

49% ankietowanych zadeklarowało, że swoją pracę wykonuje w miejscowości zamieszkania, 34% poza miejscowością zamieszkania. Najmniej liczną grupę stanowiły osoby, które pracowały zarówno w miejscowości zamieszkania, jak i poza miejscowością zamieszkania (17%).

Zauważa się, że grupa osób, która pracuje w miejscowości zamieszkania jest najliczniejsza, w przypadku, gdy respondent mieszka w miastach na prawach powiatu (71%), a następnie w gminach miejskich (57%), gminach miejsko-wiejskich (48%) oraz w gminach wiejskich (20%); (wykres 17).

Wykres 17. Miejsce wykonywania pracy zarobkowej respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

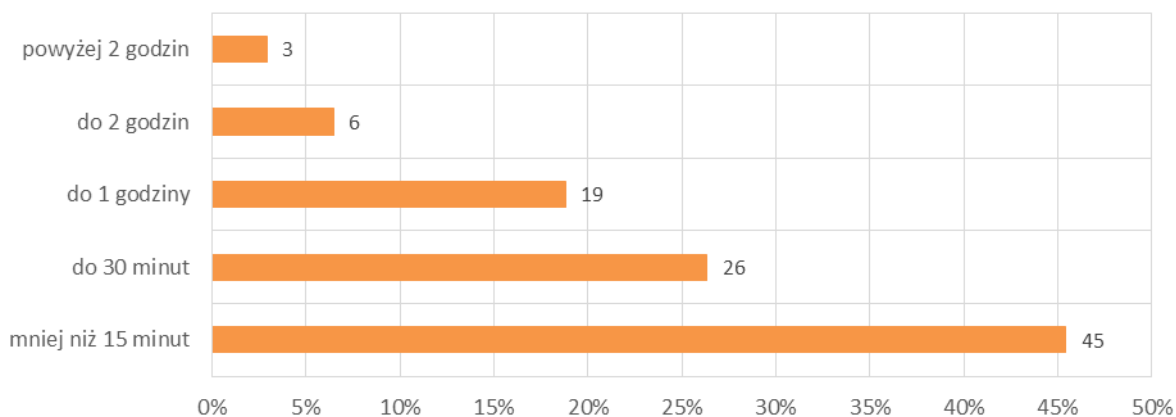

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

45% ankietowanych osób dojeżdża do pracy w czasie poniżej 15 minut. Kolejna, co do wielkości grupa respondentów dojeżdża do pracy do 30 minut (26%). 19% osób dostaje się do pracy w ciągu godziny, 7% w czasie do 2 godzin, a 3% w czasie powyżej 2 godzin (wykres 18).

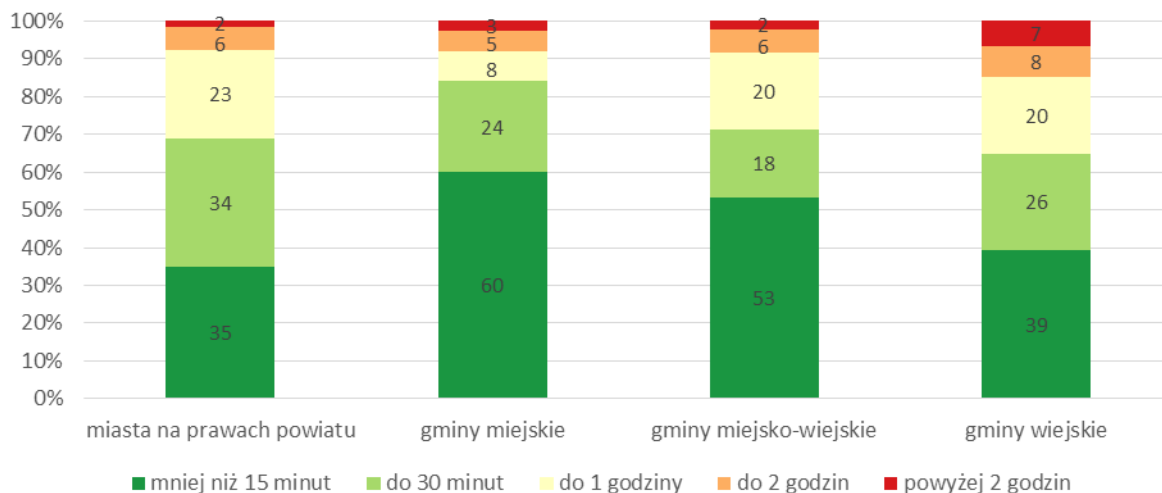
Wykres 18. Czas dojazdu do pracy respondentów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Rozpatrując czas dojazdu do pracy zauważa się, że najczęściej dojazd do pracy w czasie krótszym niż 15 minut deklarowali mieszkańcy z gmin miejskich (60% ankietowanych), a czas dojazdu do pracy do 30 minut wskazywały głównie osoby z miast na prawach powiatu (34% badanych). Warto podkreślić, że najdłuższy czas dojazdu do pracy (powyżej 2 godzin) charakteryzował w szczególności mieszkańców gmin wiejskich (7% badanych); (wykres 19).

Wykres 19. Czas dojazdu do pracy respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

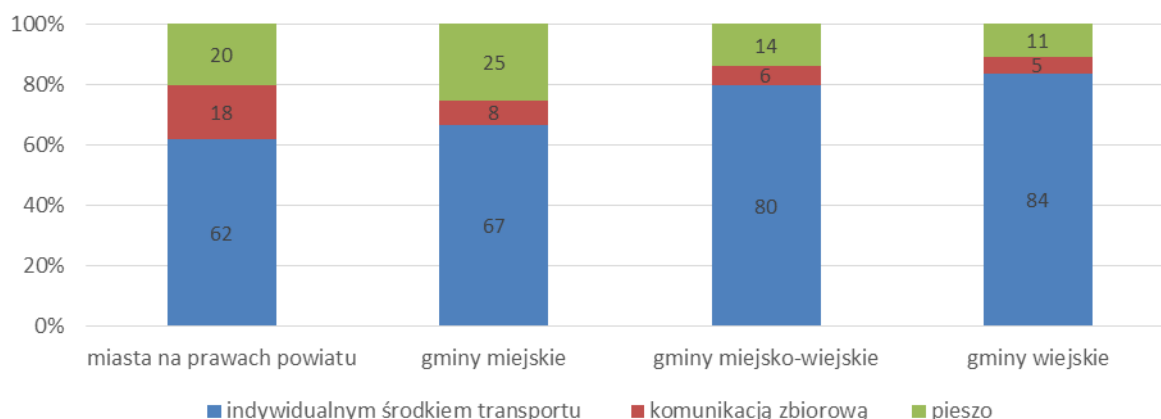

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Znacząca większość respondentów wskazała, że do pracy dociera indywidualnym środkiem transportu (72%). 18% udaje się do pracy piechotą, a 10% ankietowanych wybiera komunikację zbiorową.

Najrzadziej z indywidualnego środka transportu korzystają mieszkańcy miast na prawach powiatu (62% odpowiedzi). Piechotą respondenci najczęściej docierają w gminach miejskich (25%) i w miastach na prawach powiatu (20%). W gminach miejsko-wiejskich i w gminach wiejskich grupa osób docierająca piechotą jest zbliżona (odpowiednio: 14% i 11%); (wykres 20).

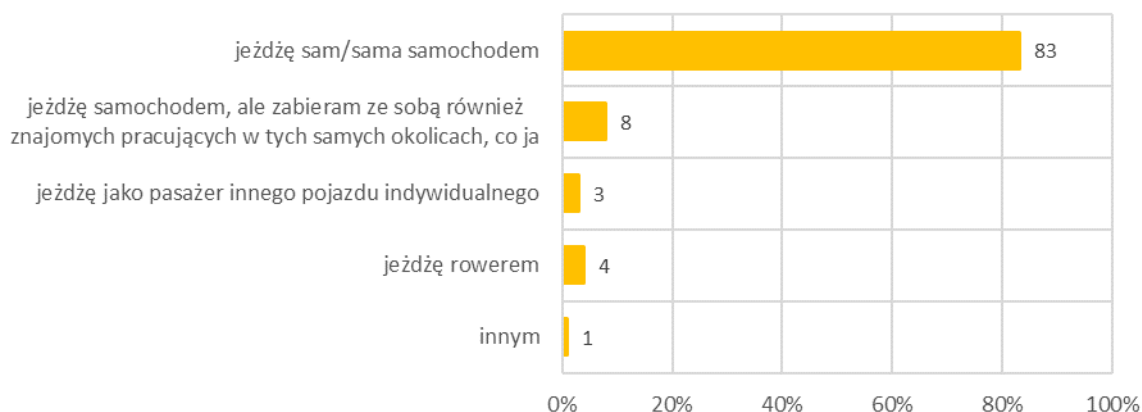
Wykres 20. Sposób dotarcia respondentów do pracy według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Zdecydowana większość respondentów jeździ samotnie samochodem, jedynie 8% ankietowanych, jeżdżąc samochodem, zabiera ze sobą znajomych pracujących w tych samych okolicach. 3% badanych jeździ jako pasażer innego pojazdu indywidualnego. 5% korzystających z transportu indywidualnego wybiera rower (wykres 21).

Wykres 21. Rodzaj stosowanego przez respondentów transportu indywidualnego.

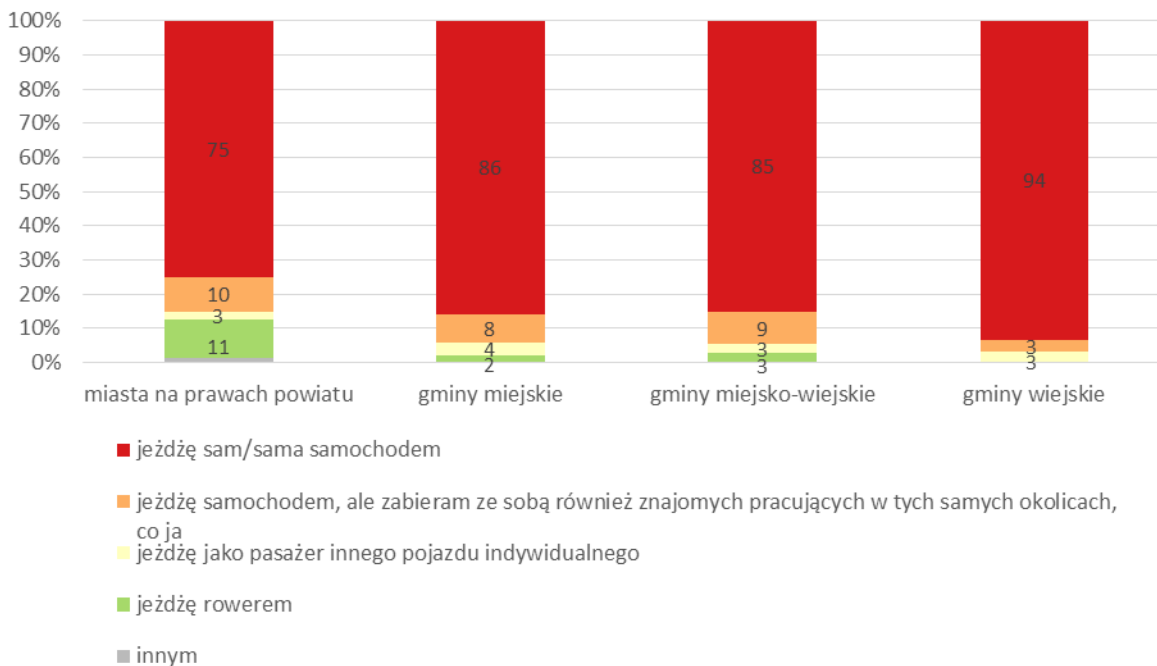

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Mieszkańcy wsi w stosunku do mieszkańców pozostałych obszarów najczęściej jeżdżą do pracy samochodem w pojedynkę (94% odpowiedzi). Ponadto ludność obszarów wiejskich w drodze do pracy najrzadziej zabierają ze sobą znajomych pracujących w tych samych okolicach (4%); (wykres 22). Wśród ankietowanych osób zamieszkujących wieś nikt nie jeździł do pracy rowerem. Rowerem do pracy najczęściej udają się wg odpowiedzi ankietowanych mieszkańcy miast na prawach powiatu (11%). Rozpatrując rodzaj gminy zamieszkania, pozostałe rozkłady typów stosowanego transportu indywidualnego są zbliżone.

Wykres 22. Rodzaj stosowanego przez respondentów transportu indywidualnego według rodzaju gminy zamieszkania.

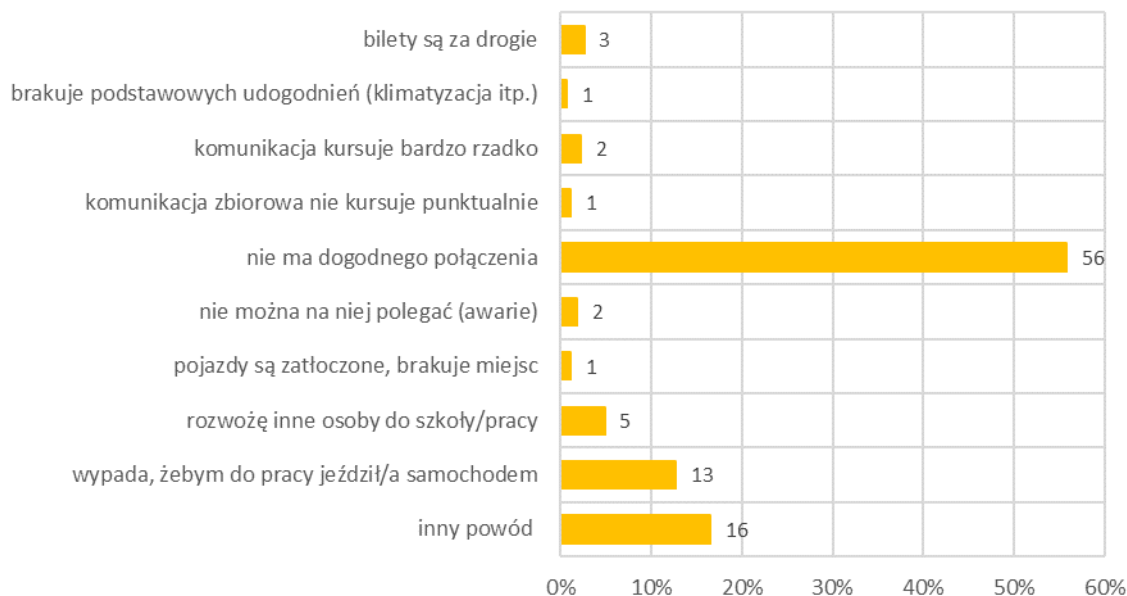

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wśród odpowiedzi uzasadniających niekorzystanie z komunikacji zbiorowej wśród respondentów najczęściej padała odpowiedź, że nie korzystają oni dlatego, że nie mają dogodnego połączenia (56%). Kolejno 16% badanych podało odpowiedź „inny powód” (niewskazany do wyboru w ankiecie). Innymi powodami były odpowiedzi często podkreślające niezależność, komfort, punktualność lub terminowość, jako cechy decydującą o niekorzystaniu z transportu zbiorowego (wykres 23). 13% ankietowanych stwierdziła, że wypada, żeby jeździć do pracy samochodem. 5% badanych przyznało, że rezygnuje z komunikacji zbiorowej, gdyż musi rozwiązać inne osoby do szkoły bądź pracy. Dla 3% badanych bilety komunikacji zbiorowej są zbyt drogie, a w przypadku 2% komunikacja kursuje bardzo rzadko. Pozostałe zawarte w ankiecie uzasadnienia niekorzystania z transportu zbiorowego dotyczyły poniżej 2% odpowiedzi (kolejno wybierane uzasadnienia/ odpowiedzi to: nie można na niej polegać, nie kursuje punktualnie, pojazdy są zatłoczone, brakuje miejsc, brakuje podstawowych udogodnień (gniazda zasilania, klimatyzacji itp.), nie czuję się tam bezpiecznie).

Wśród wybieranych środków transportu ponad połowa ankietowanych wskazała autobusy miejskie lub podmiejskie (57%). 18% badanych jeździ autobusami zakładu pracy, 15% jeździ koleją, a 10% dojeżdża do pracy tramwajem.

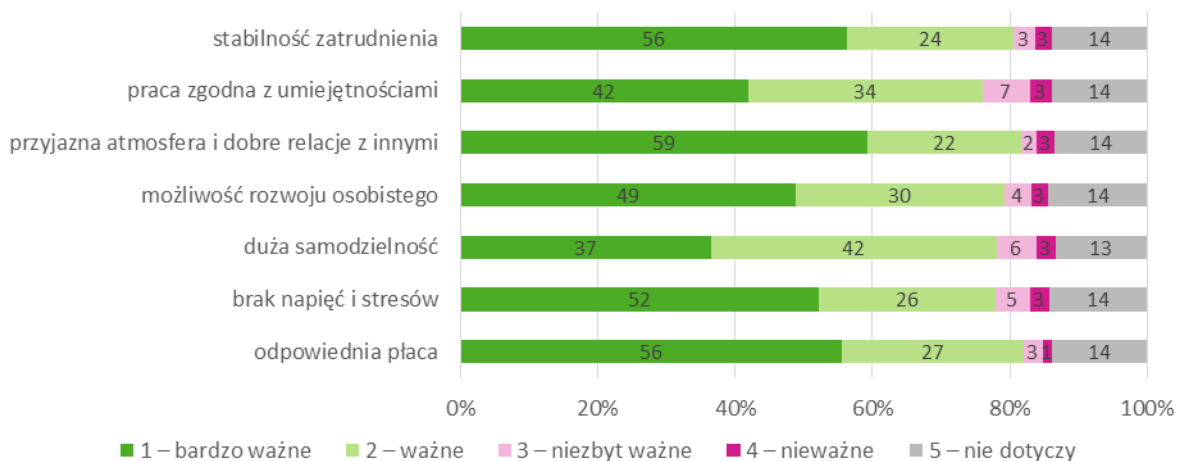
Wykres 23. Powody niekorzystania przez respondentów z komunikacji zbiorowej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Dla respondentów najistotniejszym warunkiem pracy zawodowej okazała się przyjazna atmosfera i dobre relacje z innymi (59%), kolejno: stabilność zatrudnienia (56%), odpowiednia płaca (56%) oraz brak napięć i stresów (52%). Możliwość rozwoju osobistego dla blisko połowy ankietowanych była bardzo ważna, a praca zgodna z umiejętnościami dla prawie 42%. Ważna, ale nie w takim stopniu jak wskazane aspekty, okazała się możliwość elastycznego czasu pracy (dogodne godziny pracy, możliwość wykonywania pracy w domu) – 29% odpowiedzi jako bardzo ważny aspekt oraz 39% odpowiedzi jako ważny aspekt); (wykres 24).

Wykres 24. Ocena ważności wybranych warunków pracy respondentów.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

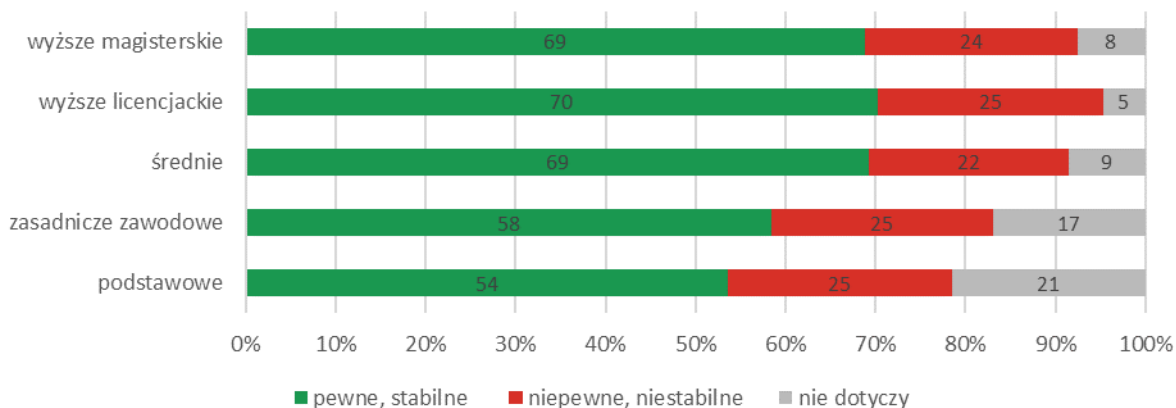
Respondenci oceniając stabilność źródła dochodów w większości odpowiedzi stwierdzali, że jest ono pewne i stabilne (67%). Dla 23% badanych źródło dochodów było niepewne i niestabilne. 9% odpowiedziało, że to pytanie ich nie dotyczy. Zarówno kobiety jak i mężczyźni w podobnym stopniu oceniają stabilność źródła dochodów. Jedynie kobiety nieco częściej oceniają je jako pewne i stabilne

(69% kobiet jest tego zdania, a mężczyzn 66%). Ocena niepewne i niestabilne źródło dochodów w równym stopniu pojawia się u panów jak i u pań (23% przypadków). Nieco częściej panowie odpowiadają, że to pytanie ich nie dotyczy (panowie – 11% wszystkich odpowiedzi panów ogółem, a panie – 8% odpowiedzi ogółu pań).

Oceniając stabilność źródła dochodów z uwzględnieniem rodzaju wykształcenia respondenta zauważyć można, że najpewniej i najstabilniej czuły się osoby z wykształceniem wyższym licencjackim (70% badanych z takim wykształceniem oceniła źródło dochodów jako pewne i stabilne), średnim zawodowym lub technicznym lub ogólnokształcącym (69%) oraz z wyższym magisterskim i równoważnymi (69%). 59% osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym również stwierdziło, że ich źródło dochodu jest pewne i stabilne. Osoby z wykształceniem podstawowym również w większości wypowiedziały się, że ich zatrudnienie jest pewne i stabilne (53% odpowiedzi osób z tym wykształceniem); (wykres 25).

Wykres 25. Ocena stabilności źródła dochodów według poziomu wykształcenia.

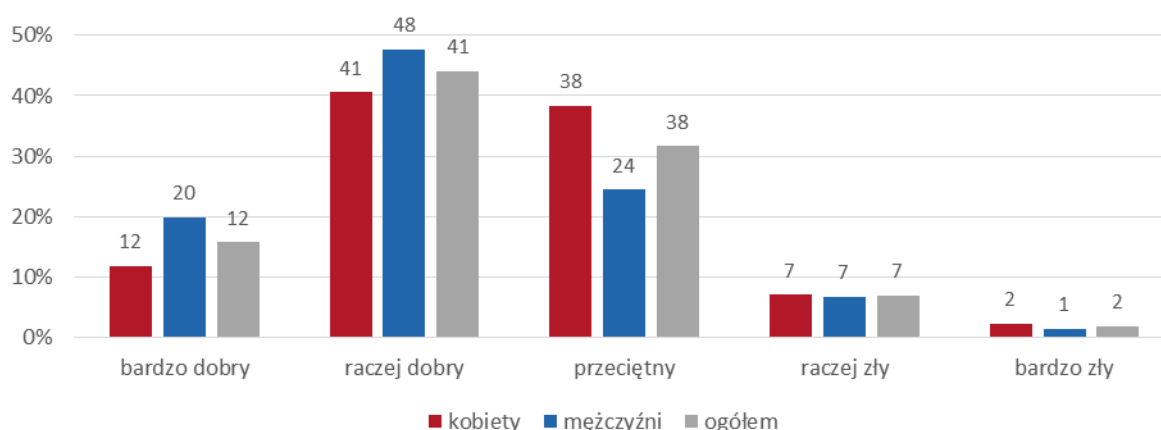
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

1.4 ZDROWIE I JAKOŚĆ USŁUG MEDYCZNYCH

Duży wpływ na jakość życia i dobrostan ludzi, ma zarówno stan ich zdrowia, jak i zadowolenie z jakości oraz dostępności usług medycznych. Mieszkańców regionu zapytano o to, jak oceniają swój stan zdrowia. Najwięcej, bo aż 44% respondentów określiło stan zdrowia jako raczej dobry, a 32% pytanym osób uznało swój stan zdrowia za przeciętny. Bardzo dobrze oceniło swój stan zdrowia 16% pytanym osób. Oznacza to, że odpowiedzi najniżej oceniające stan zdrowia (raczej zły i bardzo zły) udzieliło 8% pytanym.

W odniesieniu do płci respondentów, można zauważyć, że lepiej swój stan zdrowia oceniają mężczyźni, a więcej kobiet jest skłonnych określić swoją sytuację zdrowotną jako przeciętną. Co istotne, w przypadku określeń charakteryzujących stan zdrowia jako raczej zły i bardzo zły, udziały odpowiedzi udzielonych przez kobiety, jak i mężczyzn są niemal takie same. Różnice w poziomie zadowolenia ze swego stanu zdrowia między kobietami a mężczyznami mogą być powiązane z faktem, iż mężczyźni wykazują często dużo mniejsze zainteresowanie profilaktyką i bagatelizują niepokojące objawy chorób. Stąd też zazwyczaj lepiej oceniają swój stan zdrowia, chociaż obiektywnie, nie możemy stwierdzić, że są w jakiś sposób biologicznie odporniejsi czy zdrowsi od osób płci żeńskiej (wykres 26).

Wykres 26. Ocena stanu zdrowia respondentów według płci.

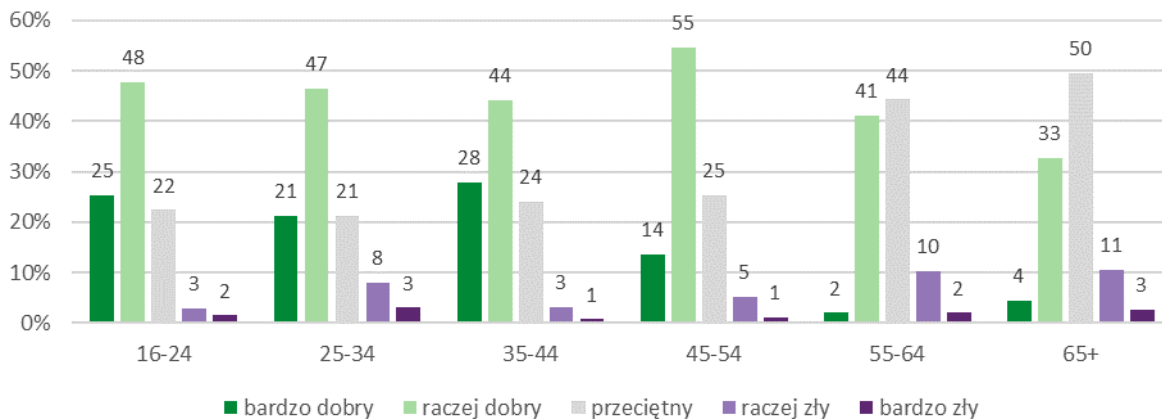
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku zestawienia pokazującego odsetek odpowiedzi w odniesieniu do wieku respondentów, co oczywiste, odsetek osób niezadowolonych ze swego stanu zdrowia bądź uznających go za przeciętny, rośnie wraz z wiekiem respondentów. Najlepiej swój stan zdrowia oceniają respondenci z najmłodszych grup wiekowych (16-44 lata). Spory odsetek w grupie wiekowej 45-64 lata uznaje też swój stan zdrowia za raczej dobry i przeciętny. Co istotne, najniższą ocenę stanu zdrowia średnio przyznawał w każdej z grup wiekowych bardzo podobny odsetek osób: od 1% do 3% (wykres 27).

Dobrym uzupełnieniem dwóch wcześniej analizowanych przykładów (w odniesieniu do płci i wieku) jest sprawdzenie rozkładu odsetka odpowiedzi w przypadku zestawienia tych dwóch cech razem. Okazuje się, że najlepiej swój stan zdrowia oceniają młodzi mężczyźni, dla których w grupie wiekowej 16-24 lata 38% odpowiedzi odnosiło się do kategorii „bardzo dobry”. W przypadku kobiet, odsetek dla tej grupy wiekowej wyniósł 12%. Co ciekawe, dla grupy wiekowej 16-44 zarówno w przypadku kobiet jak i mężczyzn odsetek odpowiedzi w kategorii „raczej dobrze” miał bardzo zbliżony poziom (ok. 46-47%). W przypadku mężczyzn, spory odsetek uznał swój stan zdrowia za raczej dobry także w kolejnych grupach wiekowych, bo aż 64% w grupie 45-54 lata i 53% w grupie 55-64 lata. Wśród kobiet natomiast,

ciekawym zjawiskiem jest dominowanie kategorii „przeciętny” w grupie wiekowej 55-64 lata (56%) oraz 65 i więcej lat (57%). Nadmienić należy, że w najstarszej grupie wiekowej 65 i więcej lat stan zdrowia jako raczej zły określiło 17% mężczyzn, a wśród kobiet 6% badanych.

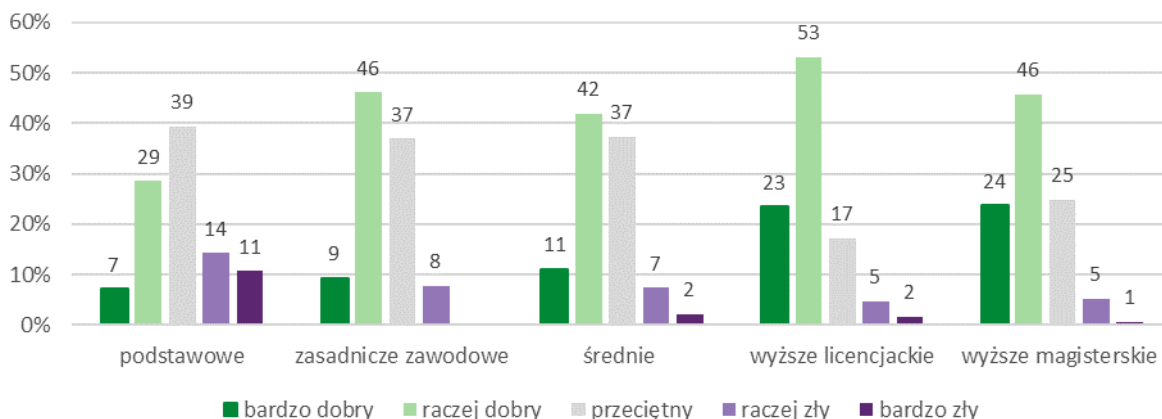
Wykres 27. Ocena stanu zdrowia respondentów według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia w odniesieniu do opinii respondentów na temat stanu zdrowia, wyraźnie zauważa się tendencję rosnącą zadowolenia ze stanu zdrowia wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia. Szczególnie widoczne jest to w przypadku kategorii „bardzo dobry” i „raczej dobry”, w których wyjątkowo często takiej odpowiedzi udzielały osoby z wykształceniem wyższym (dla obu kategorii). Osoby z niższym wykształceniem, częściej określały swój stan zdrowia jako przeciętny, a nawet raczej zły (wykres 28).

Wykres 28. Ocena stanu zdrowia respondentów według poziomu wykształcenia.

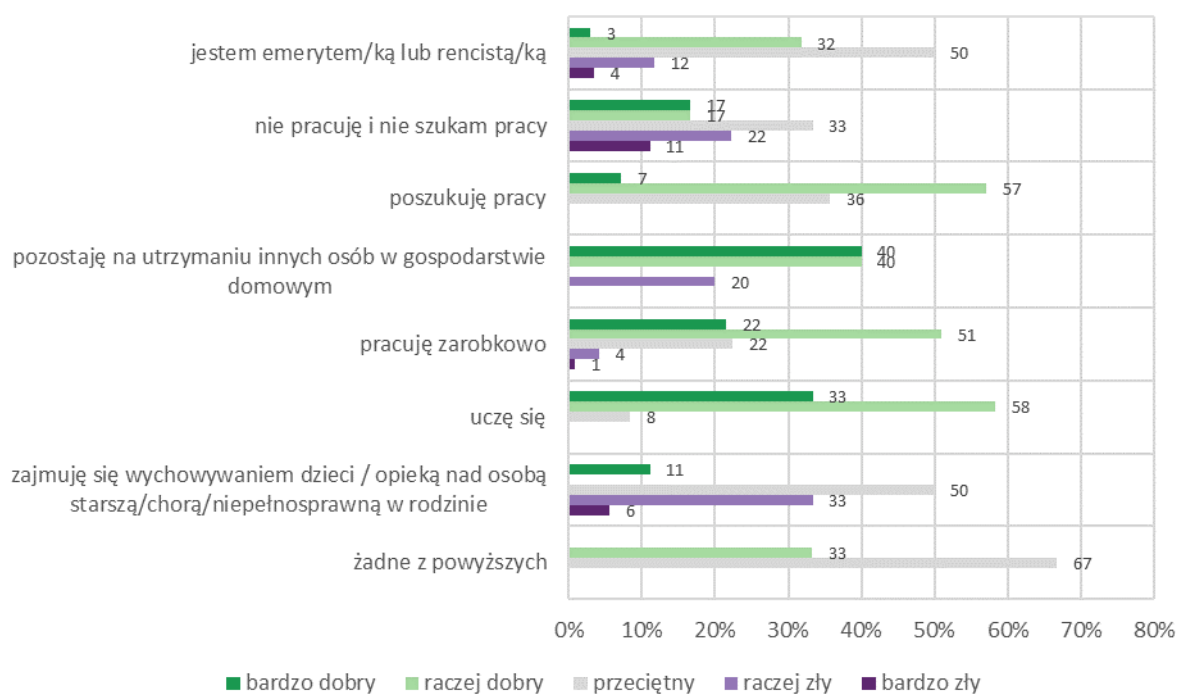
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Charakterystyka udzielonych przez respondentów odpowiedzi w zestawieniu z ich stanem cywilnym pokazuje, że najlepiej swój stan zdrowia oceniają osoby stanu wolnego (wg kategorii „bardzo dobry” prawie 26%). Podobnie jak w przypadku osób bezdzietnych, możemy z dużym prawdopodobieństwem założyć, że są to osoby stosunkowo młode, cieszące się zarówno fizycznym jak i psychicznym dobrostanem.

Jako raczej dobry na podobnym poziomie swój stan zdrowia oceniają osoby wolne, pozostające w nieformalnych związkach oraz w związkach formalnych (od 44% do 55%). Warto zauważyć, iż osoby rozwiedzione lub które straciły partnera życiowego, częściej niż osoby pozostające w związkach oceniają swój stan zdrowia jako przeciętny (ponad 38% odpowiedzi)

Równie ważną, jak charakterystyka udzielonych odpowiedzi pod względem wieku, wydaje się być ta pod względem statusu zawodowego. Osoby uczące się, a więc w większości młode, oceniały swój stan zdrowia najlepiej. Ponad 58% osób w tej kategorii określa swój stan zdrowia jako raczej dobry, a ponad 33% jako bardzo dobry. Daje to ponad 91% osób w tej grupie zadowolonych ze swego zdrowia. Osoby pobierające świadczenie emerytalne lub rentowe, co ciekawe oceniają w większości swój stan zdrowia dosyć pozytywnie. Ok. 32% takich osób udzieliło odpowiedzi raczej dobry, a 50% przeciętny. Najgorszą ocenę stanu zdrowia wskazały osoby bezrobotne, które nie poszukiwały pracy. W tym przypadku, ponad 33% osób oceniło swój stan zdrowia negatywnie (jako raczej zły i bardzo zły), przy ok. 15% emerytów tak oceniających swój stan zdrowia (wykres 29).

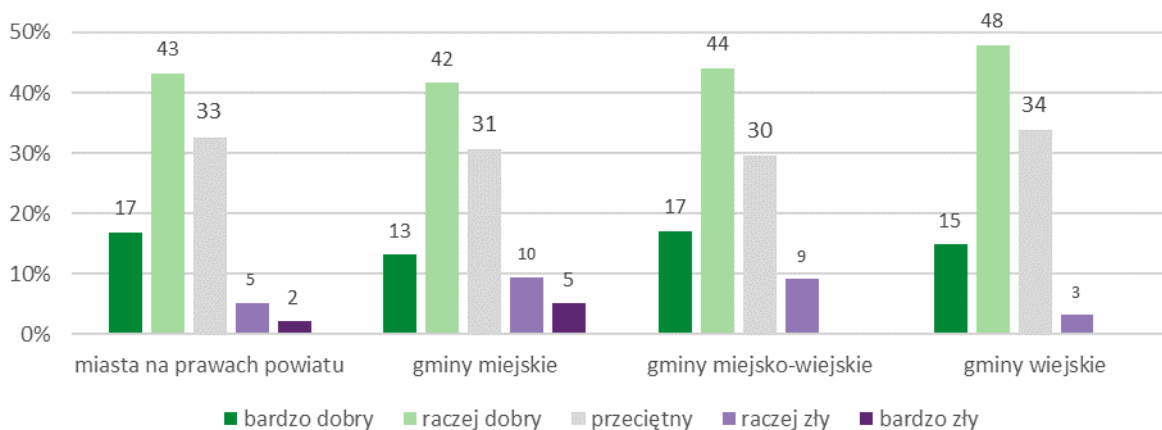
Wykres 29. Ocena stanu zdrowia respondentów według statusu zawodowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem rodzaju gminy zamieszkania, wyniki oceny stanu zdrowia wydają się być wyrównane, szczególnie w kategoriach najlepiej oceniających stan zdrowia. Co ciekawe, w przypadku mieszkańców gmin miejskich ponad 5% respondentów określiło swój stan zdrowia jako bardzo zły. Wśród mieszkańców gmin wiejskich i gmin miejsko-wiejskich nie było osób wskazujących na bardzo zły stan zdrowia (wykres 30).

Wykres 30. Ocena stanu zdrowia respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

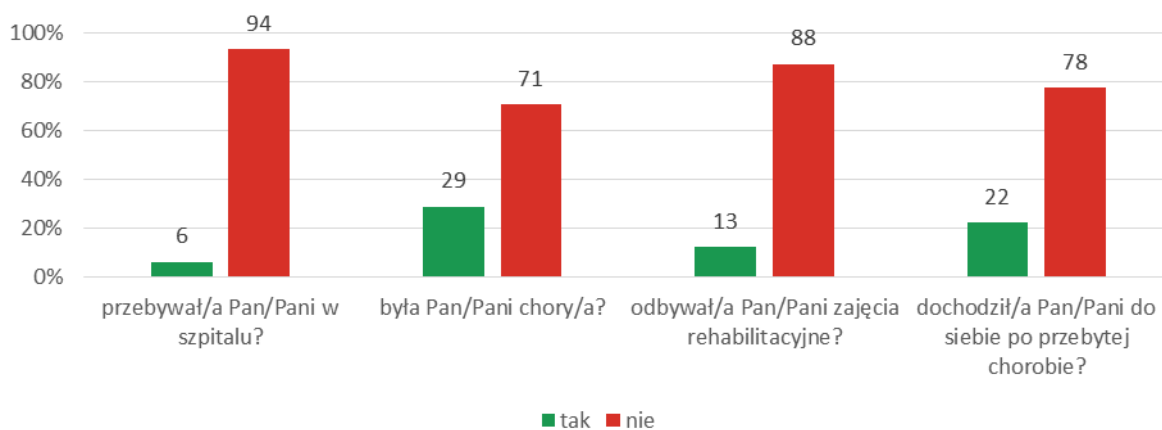

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Respondenci badania zostali poproszeni o wskazanie, czy w ostatnich 3 miesiącach przebywali w szpitalu, byli chorzy, korzystali z zajęć rehabilitacyjnych lub czy dochodzili do siebie po przebytej chorobie. Aż 94% z nich w ostatnich 3 miesiącach nie przebywało w szpitalu, 71% nie chorowało, 88% nie odbywało zajęć rehabilitacyjnych, a 78% nie dochodziło do siebie po przebytej chorobie. Możemy założyć zatem, że osoby te cieszyły się w ciągu ostatnich 3 miesięcy stosunkowo dobrym stanem zdrowia (wykres 31).

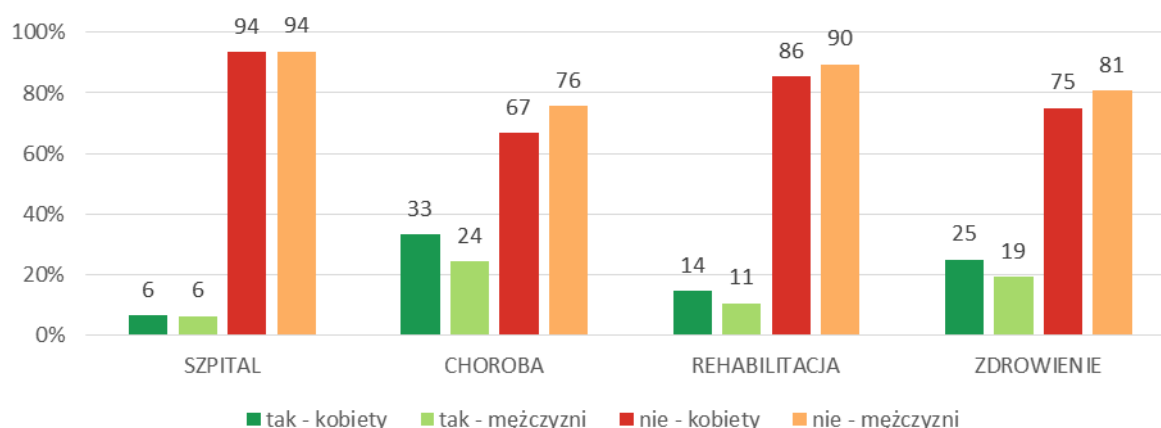
W odniesieniu do płci respondentów, ciekawym faktem jest to, że w przypadku hospitalizacji, taki sam odsetek kobiet, jak i mężczyzn nie korzystał z tej formy leczenia (po 6%). W ciągu ostatnich 3 miesięcy przechodziło chorobę 33% kobiet i 24% mężczyzn. Również większy odsetek respondentów wśród płci żeńskiej korzystał z zajęć rehabilitacyjnych oraz dochodził do siebie po przebytej chorobie (odpowiednio: 14% i 25%); (wykres 32).

Wykres 31. Ocena stanu zdrowia respondentów – Czy w ostatnich 3 miesiącach:

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 32. Ocena stanu zdrowia respondentów w ostatnich 3 miesiącach według płci.

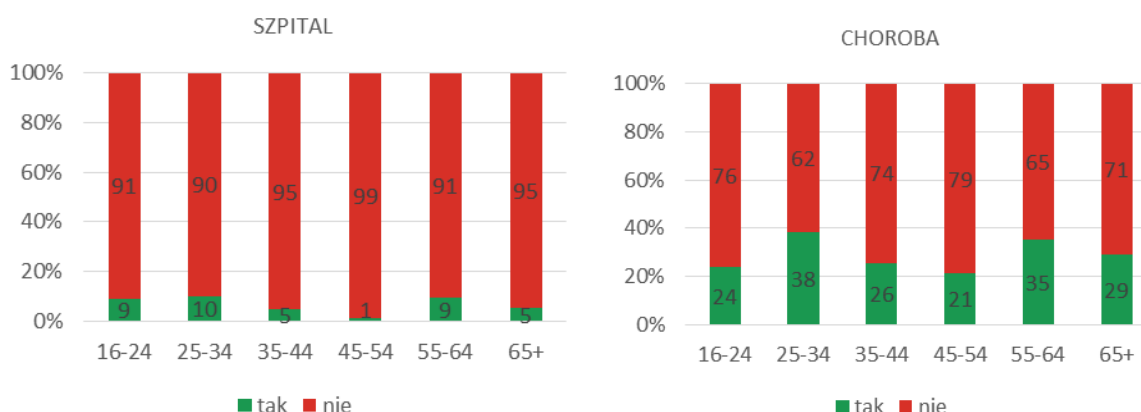

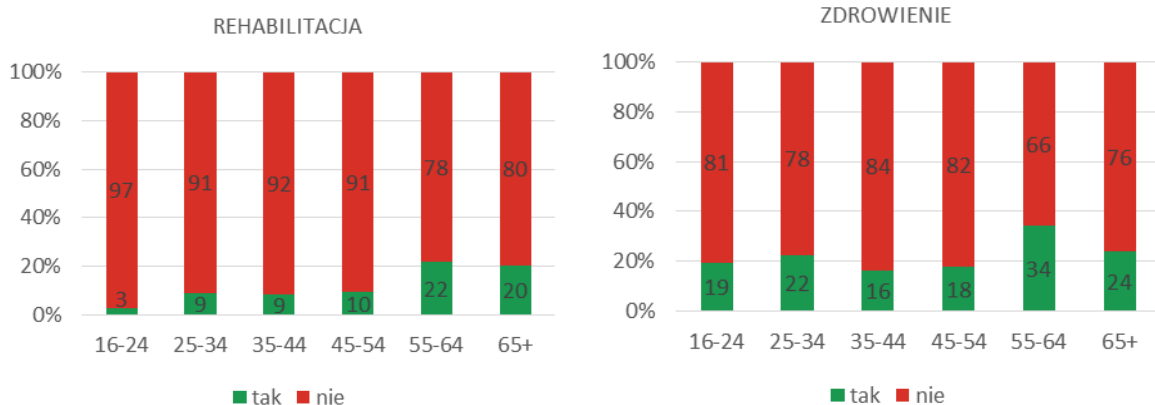
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Analizując udzielone odpowiedzi pod względem wieku respondentów, zauważamy, że wyraźnie różnicują się odpowiedzi dotyczące zajęć rehabilitacyjnych wśród najstarszych grup wiekowych 55-64 lat oraz 65 i więcej lat, w których z tego typu zajęć korzystało odpowiednio 22% i 20% osób biorących udział w ankiecie. W młodszych grupach wiekowych udział osób odpowiadających twierdząco na pytanie o korzystanie z zajęć rehabilitacyjnych wahał się od 3% do 9%. W przypadku pozostałych pytań (o chorobę, zdrowienie, pobyt w szpitalu) rozkład odpowiedzi nie charakteryzował się większymi prawidłowościami (wykres 33).

Zróznicowanie odpowiedzi respondentów pod względem ich poziomu wykształcenia charakteryzuje się kilkoma interesującymi cechami, z których najciekawszą jest fakt, iż osoby z wykształceniem podstawowym charakteryzowały się stosunkowo wysokim udziałem osób chorujących i dochodzących do siebie po chorobie (odpowiednio: 46% i 39%). W przypadku dwóch pozostałych pytań (o rehabilitację i pobyt w szpitalu), udziały we wszystkich poziomach wykształcenia są na podobnym poziomie, bez wyraźniejszych odstępstw od średniej wartości (wykres 34).

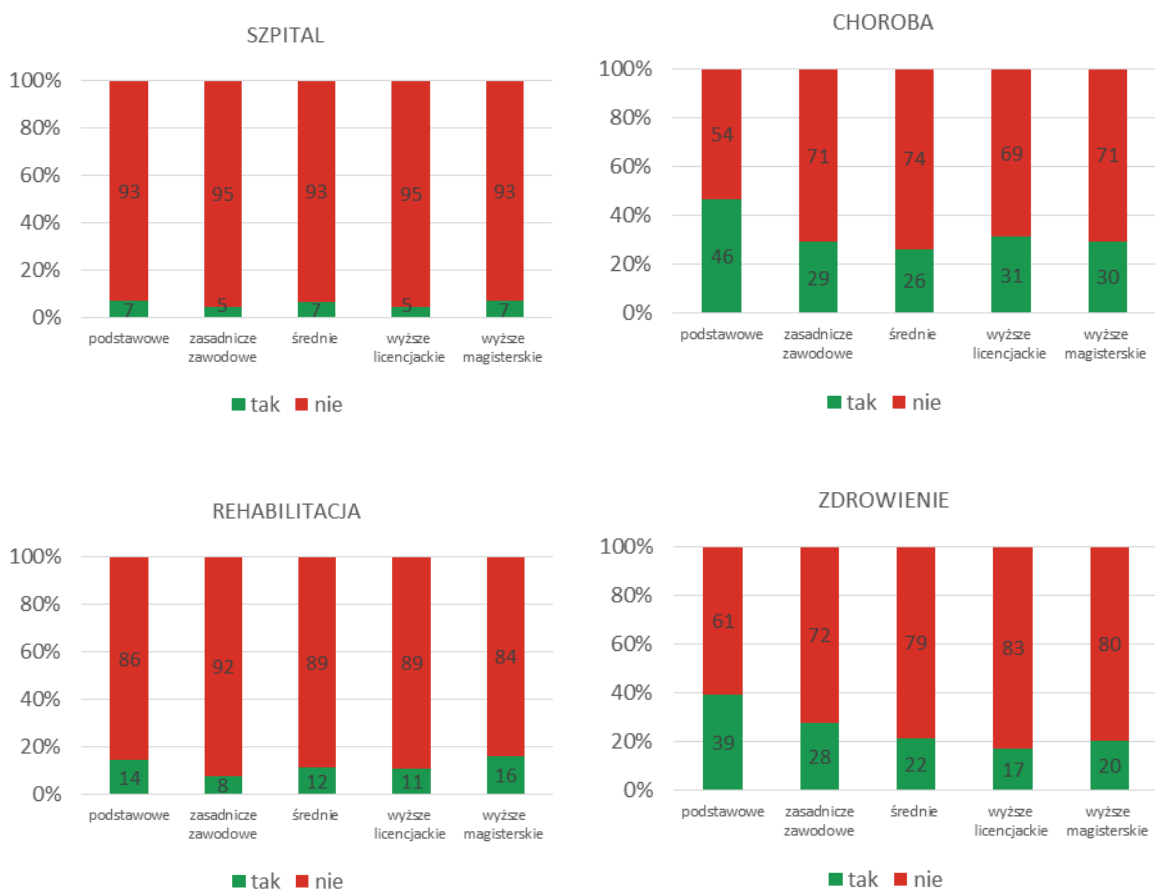
Wykres 33. Ocena stanu zdrowia respondentów w ostatnich 3 miesiącach według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 34. Ocena stanu zdrowia respondentów w ostatnich 3 miesiącach według poziomu wykształcenia.

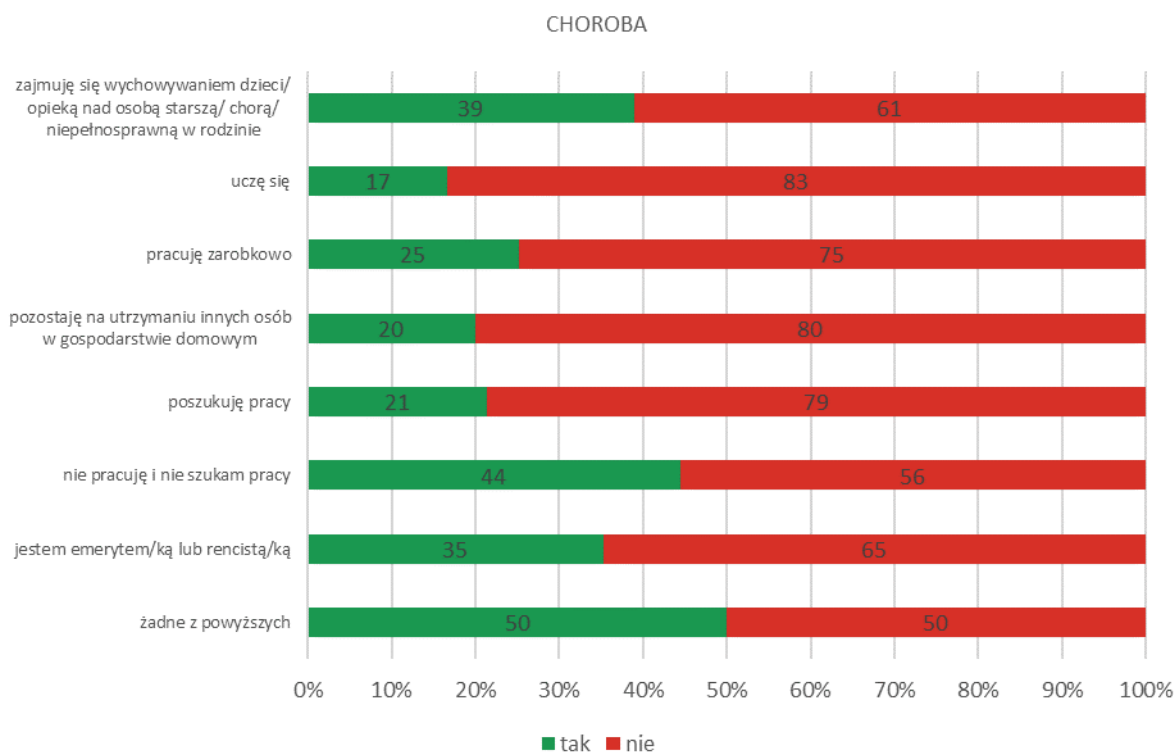
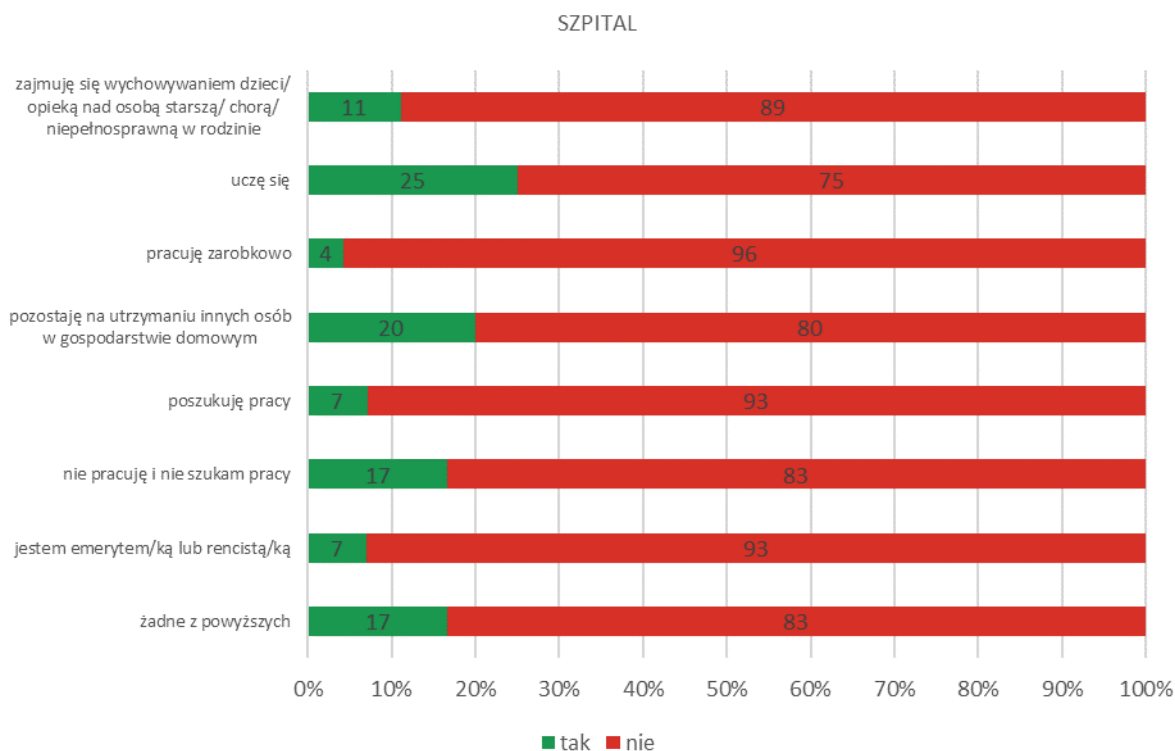

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

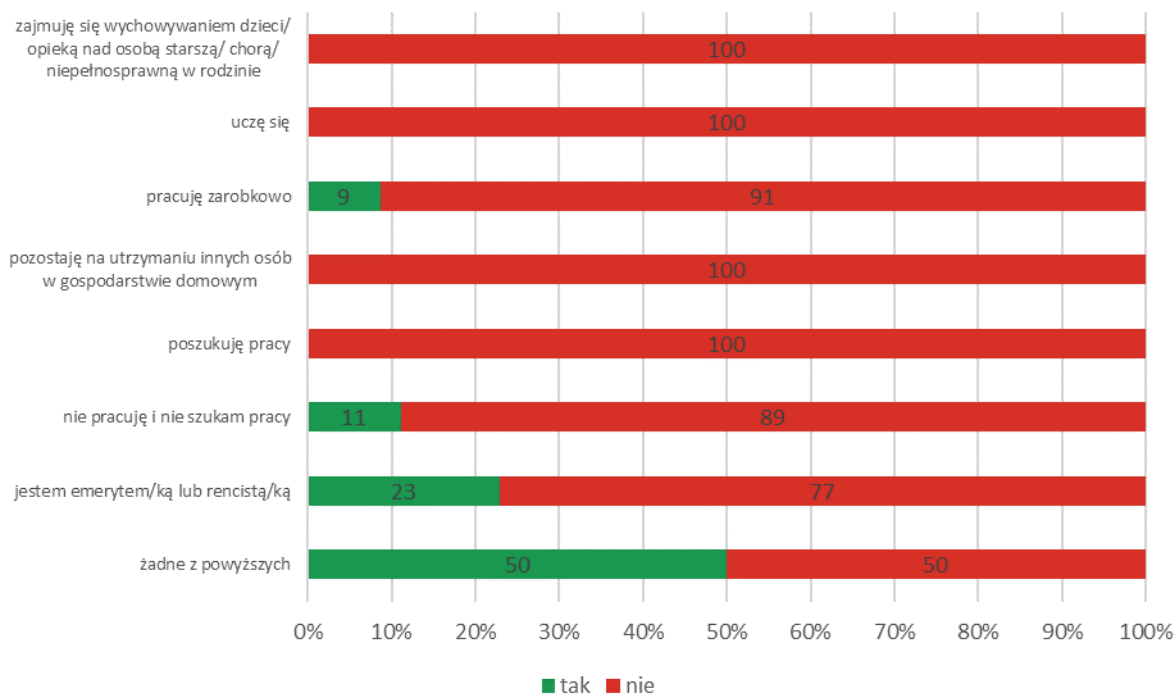
Pod względem statusu zawodowego, zróżnicowanie odpowiedzi wśród respondentów było dosyć znaczne, aczkolwiek mimo to, trudno wskazać na jakieś trendy czy tendencje. Na pewno warto podkreślić, że aż 25% osób uczących się w ciągu ostatnich 3 miesięcy przebywało w szpitalu. Pod względem choroby, najwięcej, bo aż 44% osób niepracujących i nieszukających pracy udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Podobnie w przypadku dochodzenia do siebie po przebytej chorobie: aż połowa osób niepracujących i nieszukających pracy udzieliła odpowiedzi twierdzącej. W przypadku korzystania

z rehabilitacji najwyższym odsetkiem odpowiedzi „tak” charakteryzowała się grupa osób pobierających świadczenia emerytalne i rentowe (23%); (wykres 35).

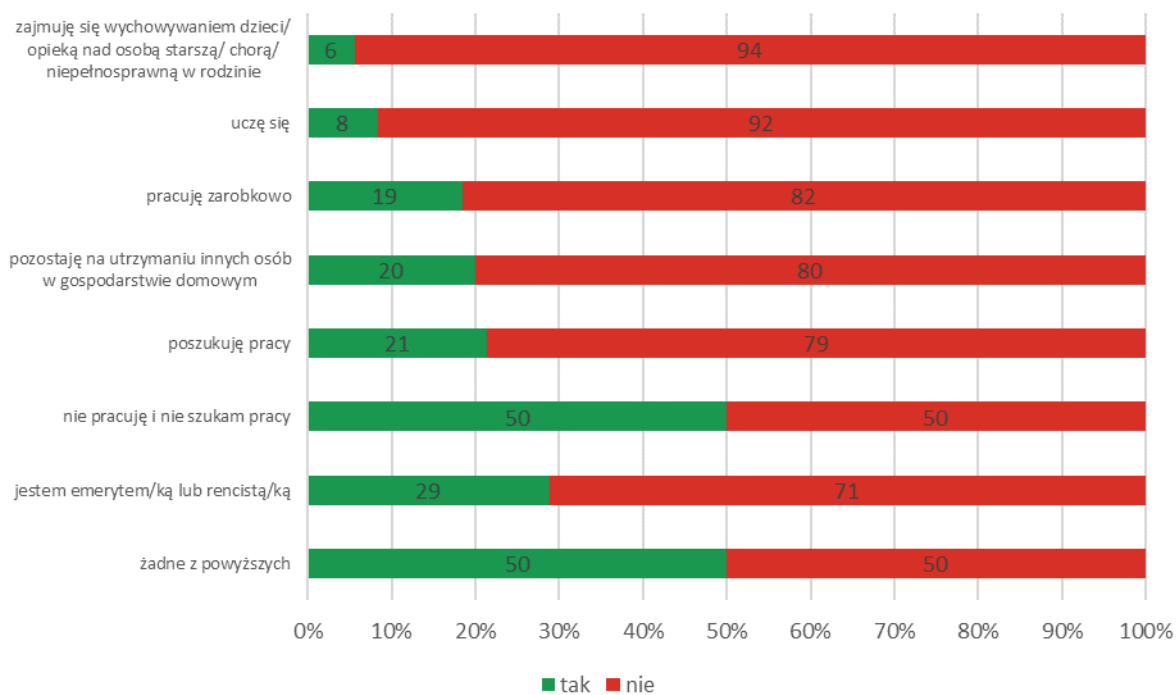
Wykres 35. Ocena stanu zdrowia respondentów w ostatnich 3 miesiącach według statusu zawodowego.

REHABILITACJA

ZDROWIENIE

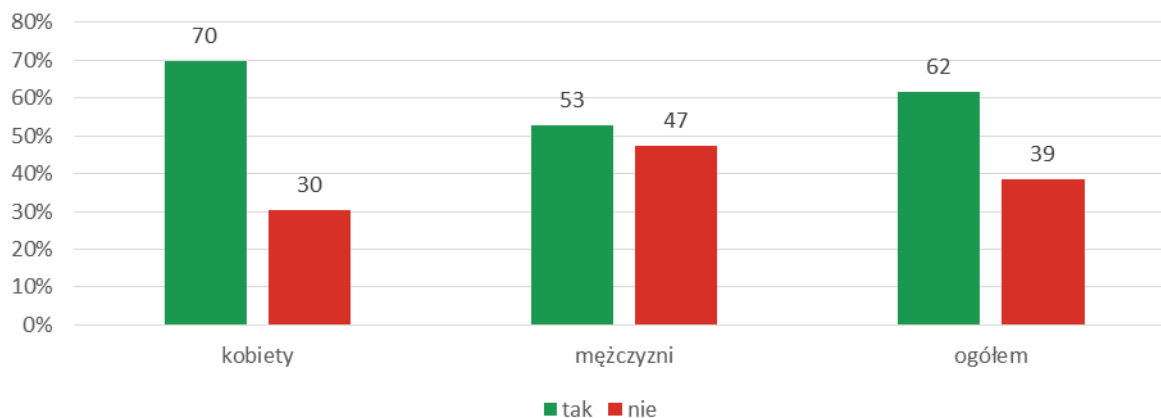

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Aż ponad 60% respondentów potwierdziło, że w ostatnich miesiącach korzystali z usług placówek ochrony zdrowia. Podobnie jak w przypadku pytania o zadowolenie ze stanu zdrowia, również uwidoczniła się dysproporcja między płciami. Wśród pytaných kobiet, aż 70% z nich potwierdziło,

że w ostatnim czasie korzystało z usług tego typu placówek, a wśród mężczyzn było to 53% pytanym (wykres 36).

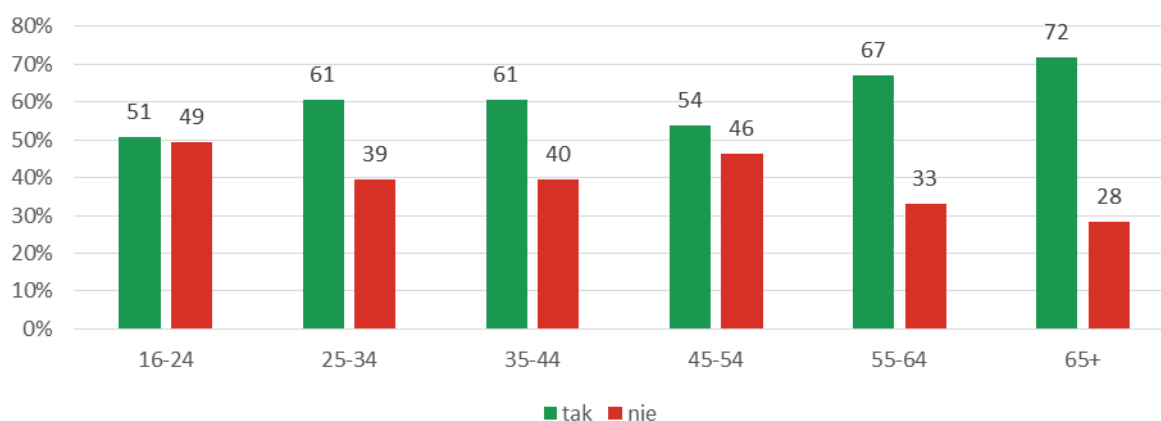
Wykres 36. Korzystanie przez respondentów z placówek ochrony zdrowia w ostatnich miesiącach według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Analizując odpowiedzi pod względem wieku respondentów, wyraźnie zauważalny jest wzrost odsetka osób korzystających w ostatnich miesiącach z usług placówek ochrony zdrowia wraz z wiekiem. W najmłodszej grupie wiekowej, prawie po równo tyle samo osób korzystało, co nie korzystało z usług placówek leczniczych. Im starszy wiek respondentów, tym widoczniejszy wzrost odsetka osób korzystających z usług tego typu placówek. W najstarszej grupie wiekowej (65 i więcej lat), aż 72% respondentów korzystało z usług placówek medycznych. Taka tendencja uwidacznia się zarówno wśród kobiet, jak i mężczyzn (wykres 37).

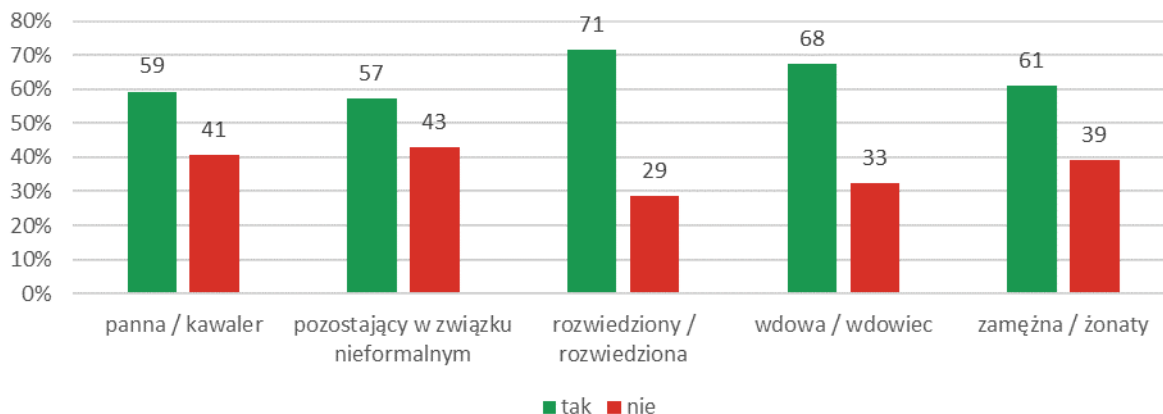
Wykres 37. Korzystanie przez respondentów z placówek ochrony zdrowia w ostatnich miesiącach według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Analizując rozkład udziałów odpowiedzi twierdzących pod względem stanu cywilnego, możemy zauważyć, że najwyższe odsetki charakteryzowały osoby rozwiedzione (71%) oraz będące w stanie wdowieństwa (68%). Możemy założyć, że są to osoby starsze, lub też osoby, które były narażone w życiu prywatnym na trudności (śmierć bliskiej osoby, rozwód, itp.), co powoduje większe problemy ze zdrowiem, a tym samym częstsze korzystanie z usług placówek ochrony zdrowia (wykres 38).

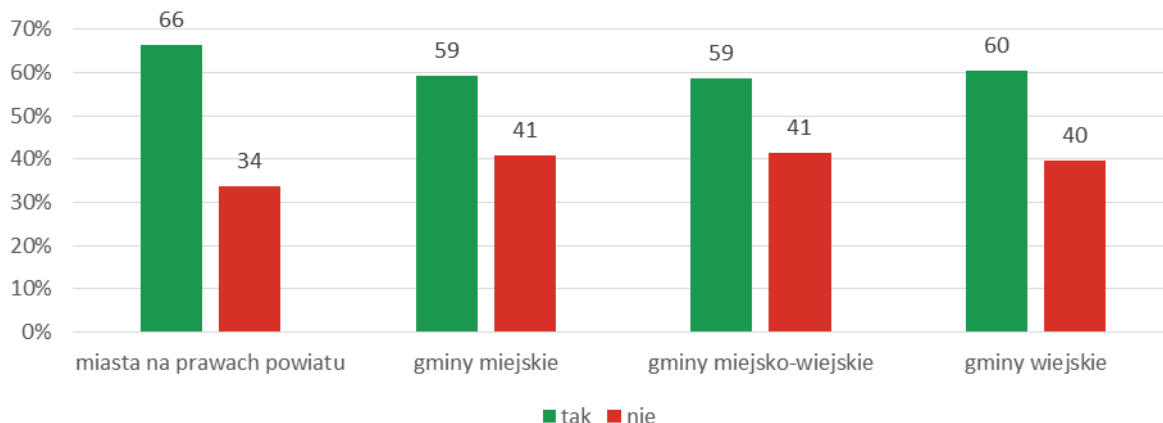
Wykres 38. Korzystanie przez respondentów z placówek ochrony zdrowia w ostatnich miesiącach według stanu cywilnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Rozkład odpowiedzi twierdzących pod względem rodzaju gminy pochodzenia jest praktycznie jednorodny i zbliżony do średnich wartości. Jedynie w przypadku miast na prawach powiatu odsetek osób udzielających twierdzącej odpowiedzi był nieznacznie wyższy (66%); (wykres 39).

Wykres 39. Korzystanie przez respondentów z placówek ochrony zdrowia w ostatnich miesiącach według rodzaju gminy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

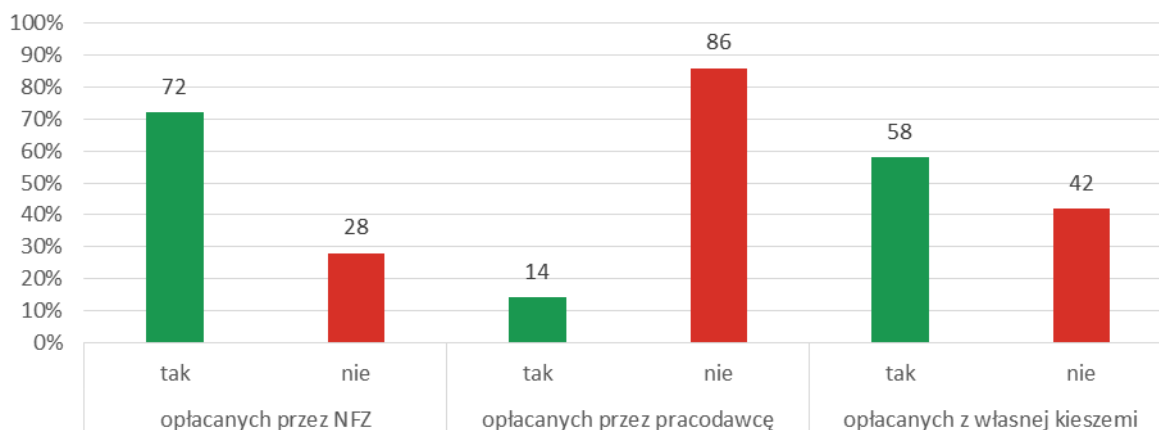
Wytłumaczeniem takiego stanu rzeczy może być np. większy dostęp do usług placówek ochrony zdrowia niż w mniejszych ośrodkach miejskich i gminach wiejskich, a co za tym idzie łatwiejsza i szybsza możliwość skorzystania z tego typu usług.

Ankietowani, którzy udzielili odpowiedzi twierdzącej poproszeni zostali również o doprecyzowanie, z jakiego typu placówek zdrowia korzystali: czy były to placówki opłacane przez Narodowy Fundusz Zdrowia, opłacane z własnej kieszeni czy opłacane przez pracodawcę, który wykupił abonament lub ubezpieczenie.

72% osób udzielających twierdzącej odpowiedzi korzystało z usług leczniczych opłacanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia, tym samym, okazuje się, że publiczna służba zdrowia cieszy się największym zainteresowaniem. Aż 58% osób zadeklarowało też korzystanie z usług prywatnej służby zdrowia,

opłacanych z własnych środków. Wskazywać to może przede wszystkim na niską dostępność usług medycznych w ramach NFZ. 14% badanych korzystało z usług opłacanych przez pracodawcę w ramach abonamentu lub ubezpieczenia. Jest to najmniej popularna forma, którą oferują najczęściej duże firmy lub korporacje w ramach rozbudowanych pakietów socjalnych dla pracowników (wykres 40).

Wykres 40. Korzystanie przez respondentów z placówek ochrony zdrowia w ostatnich miesiącach według rodzaju płatnika.

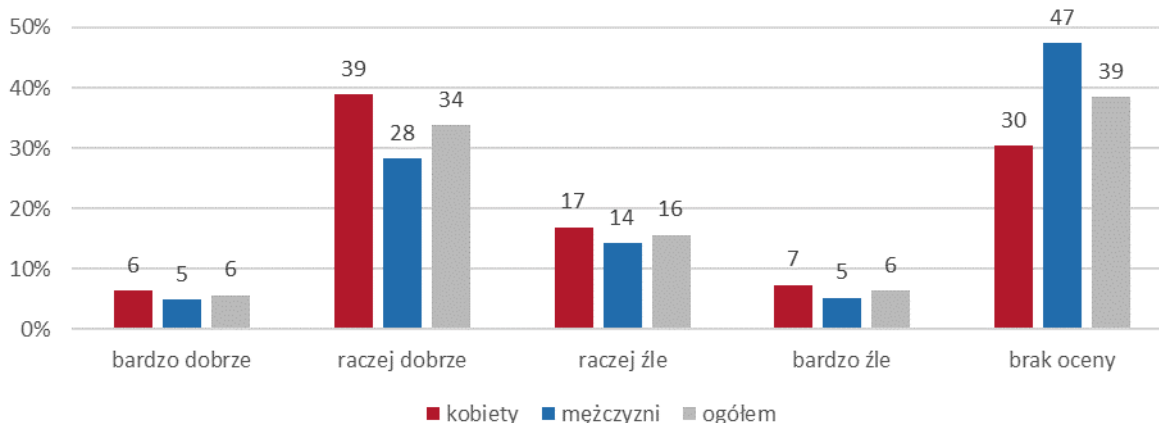

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Doskonałym uzupełnieniem pytania dotyczącego korzystania z usług placówek ochrony zdrowia pod względem ich formy opłacania, jest ocena dostępności tego typu podmiotów. 39% badanych nie dokonało oceny (ze względu na niekorzystanie z tego typu placówek w ostatnim czasie), a 34% oceniło ją raczej dobrze. Bardzo źle dostępność oceniło 6% pytanym, a raczej źle 16%.

Według podziału na płeć respondentów, okazuje się, że kobiety trochę lepiej oceniają dostępność placówek leczniczych (6% bardzo dobrze i 39% raczej dobrze), a więcej mężczyzn nie oceniło tego zjawiska, ponieważ nie korzystali z placówek ochrony zdrowia (47% u mężczyzn do 30% u kobiet); (wykres 41).

Wykres 41. Ocena dostępności placówek ochrony zdrowia w miejscowości lub gminie według płci.

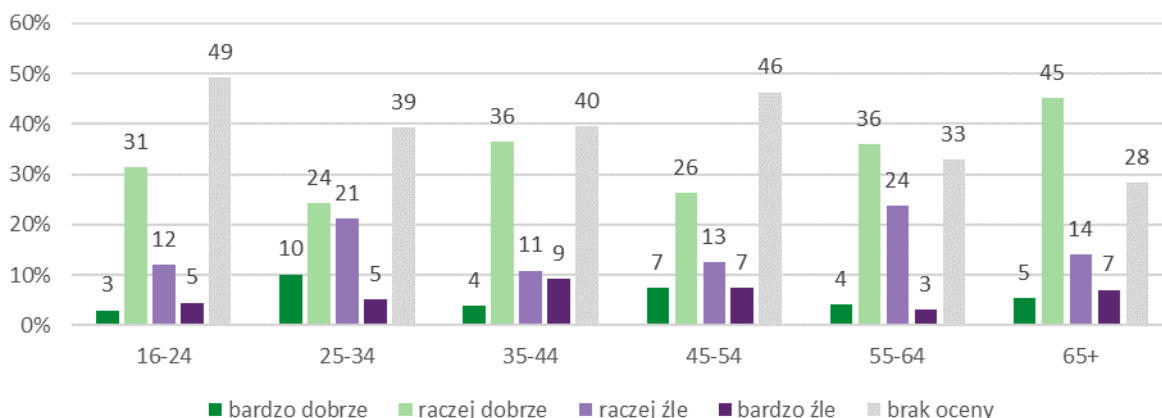

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem wieku respondentów, trudno zauważyć prawidłowość rozkładu odsetka udzielonych odpowiedzi. Najwyższy udział odpowiedzi pozytywnych (bardzo i raczej dobrze) charakteryzuje odpowiedzi osób z najstarszej grupy wiekowej (65 i więcej lat), w której 50% osób tak właśnie oceniło dostępność placówek zdrowia. Najgorszą ocenę (bardzo i raczej źle) wystawiły osoby w wieku 25-34 lata (26% udzielonych odpowiedzi) oraz 55-64 lata (27% udzielonych odpowiedzi); (wykres 42).

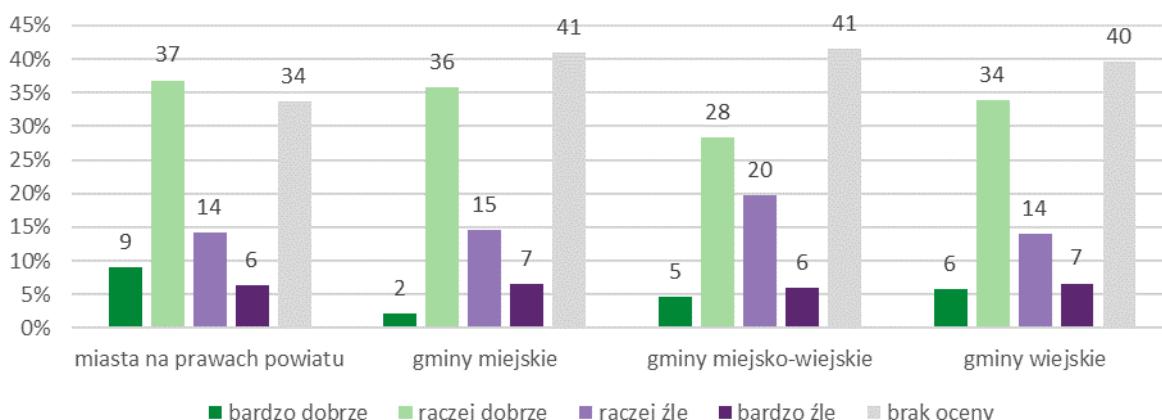
Wykres 42. Ocena dostępności placówek ochrony zdrowia w miejscowości lub gminie według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku rozkładu udzielonych odpowiedzi ze względu na rodzaj gminy pochodzenia respondentów można zauważyć kilka ciekawych prawidłowości. Najlepiej dostępność do placówek ochrony zdrowia oceniają mieszkańcy miast na prawach powiatów, gdzie 46% osób zamieszkujących taki rodzaj gminy, oceniło dostępność bardzo lub raczej dobrze. Najgorszą ocenę wystawili natomiast mieszkańcy gmin miejsko-wiejskich, w których 26% mieszkańców oceniło dostępność bardzo lub raczej źle (wykres 43).

Wykres 43. Ocena dostępności placówek ochrony zdrowia w miejscowości lub gminie według rodzaju gminy zamieszkania.

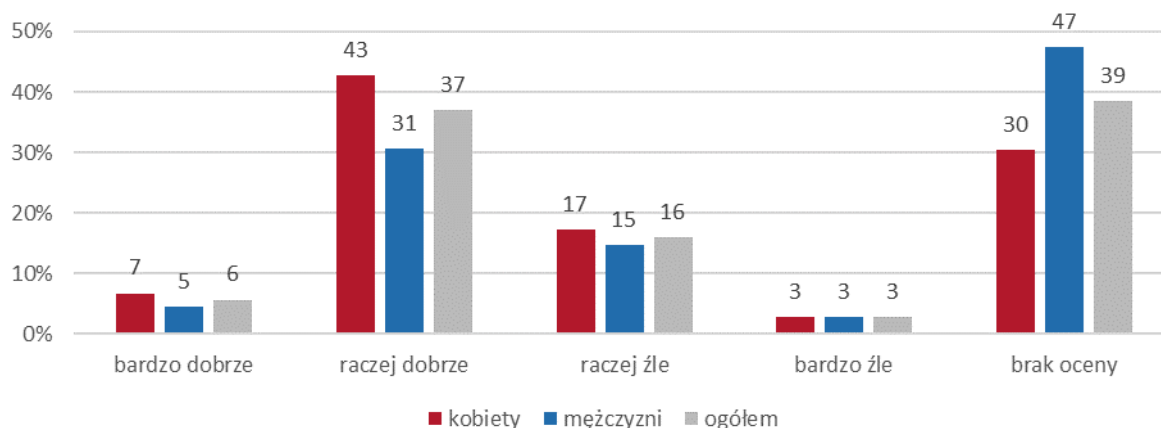

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Oprócz oceny dostępności, respondenci zostali zapytani o ocenę jakości świadczonych usług medycznych (publicznych lub prywatnych). Ogółem pozytywną ocenę (bardzo i raczej dobrze) wystawiło 43% badanych, a złą (bardzo i raczej źle) 19%. Są to wyniki podobne do tych, które charakteryzowały ocenę dostępności placówek zdrowia.

W przypadku podziału na płeć, oceny jakości świadczonych usług medycznych również nie odbiegają od ocen dostępności placówek medycznych. W przypadku braku oceny, co oczywiste, dominowali mężczyźni, bo aż 47% z nich nie korzystało z tego typu placówek. W przypadku kobiet, ocena jakości usług medycznych wypadła znacznie lepiej. Aż połowa zapytanych ocenia ją bardzo lub raczej dobrze (w przypadku mężczyzn jest to 36% udzielonych odpowiedzi); (wykres 44).

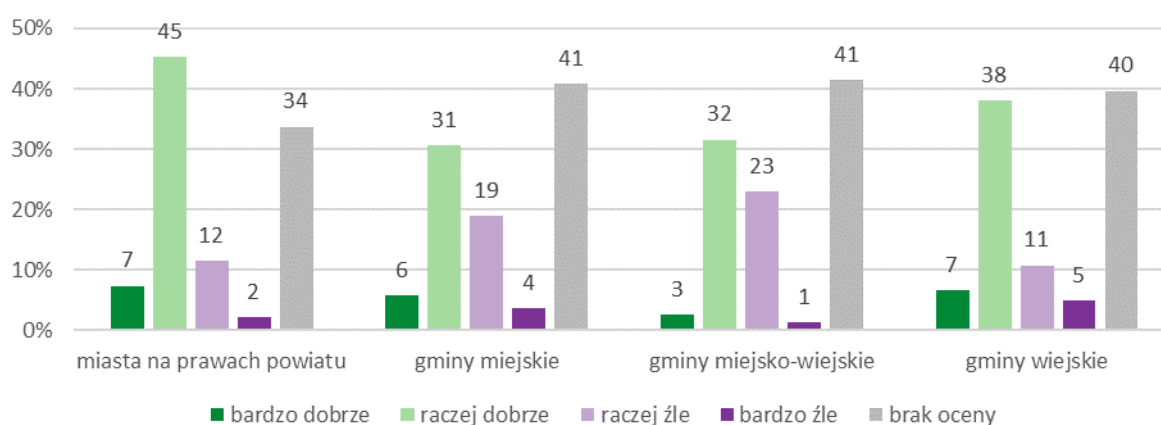
Wykres 44. Ocena jakości świadczonych usług medycznych w placówkach zdrowia w miejscowości lub gminie według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem rodzaju gminy zamieszkania, najgorsze oceny (bardzo i raczej źle) występują wśród osób zamieszkujących gminy miejskie (23%) i gminy miejsko-wiejskie (24%). Najlepsze oceny występują natomiast wśród respondentów zamieszkujących miasta na prawach powiatu (52%); (wykres 45).

Wykres 45. Ocena jakości świadczonych usług medycznych w placówkach zdrowia w miejscowości lub gminie według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

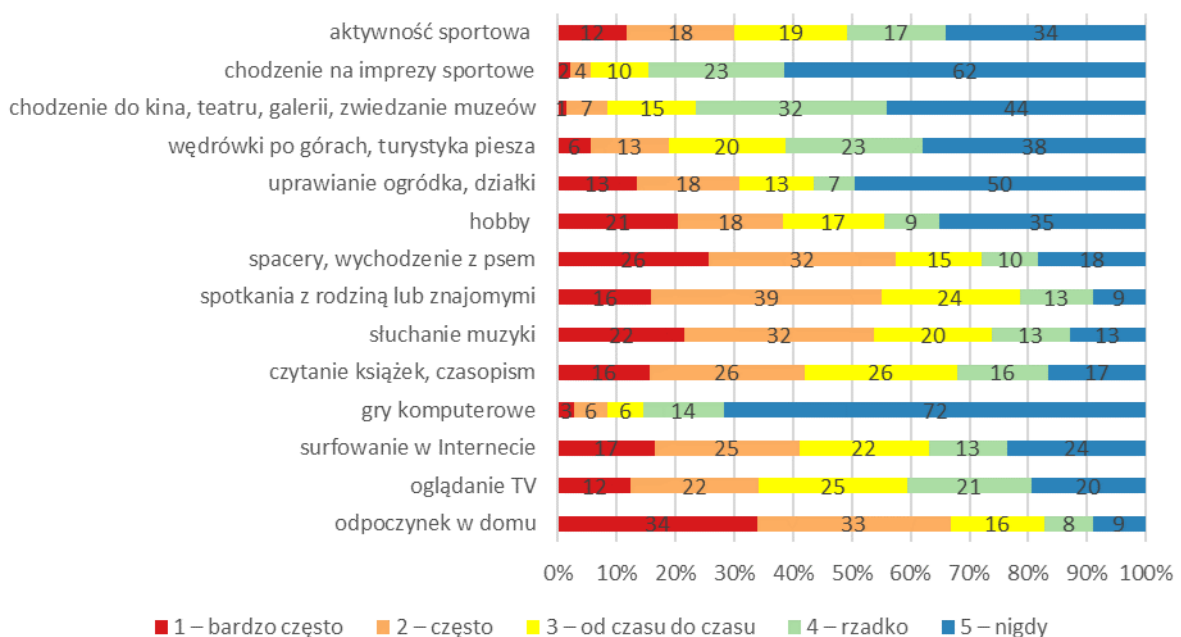
Podobnie jak w przypadku oceny dostępności może to wynikać z większej podaży usług medycznych lub zdrowotnych w dużych ośrodkach miejskich. Jest więcej podmiotów świadczących takie usługi, więcej specjalistów, a tym samym może się okazać, że zarówno dostępność jak i jakość takich usług jest lepsza niż w mniejszych ośrodkach miejskich czy na wsiach.

1.5 CZAS WOLNY I UCZESTNICTWO W KULTURZE

Na jakość życia i jego poziom ma wpływ także sposób spędzania wolnego czasu, zainteresowania, uczestnictwo w życiu kulturalnym i społecznym. Respondenci bardzo często deklarowali, iż swój wolny czas spędzają w domu (34%), spacerują i wychodzą z psem (26%), słuchają muzyki (22%) oraz uprawiają hobby tj. modelarstwo czy filatelistykę (21%). Wśród często wybieranych form spędzania czasu wolnego znalazły się też m.in. spędzanie czasu z rodziną i znajomymi, oglądanie TV (w tym platform streamingowych) oraz czytanie książek i czasopism. Najrzadziej wybierane jest natomiast granie w gry komputerowe (72% nigdy tak nie spędza wolnego czasu), chodzenie na imprezy sportowe (62% nigdy tak nie spędza wolnego czasu) oraz uprawianie ogródka działkowego (aż 50% nigdy nie spędza tak wolnego czasu); (wykres 46). Okazuje się zatem, że respondenci najchętniej wybierają bardziej stacjonarne formy spędzania wolnego czasu – w domu. Formy spędzania wolnego czasu wymagające większego zaangażowania czy aktywności, wybierane są rzadziej czy okazjonalnie.

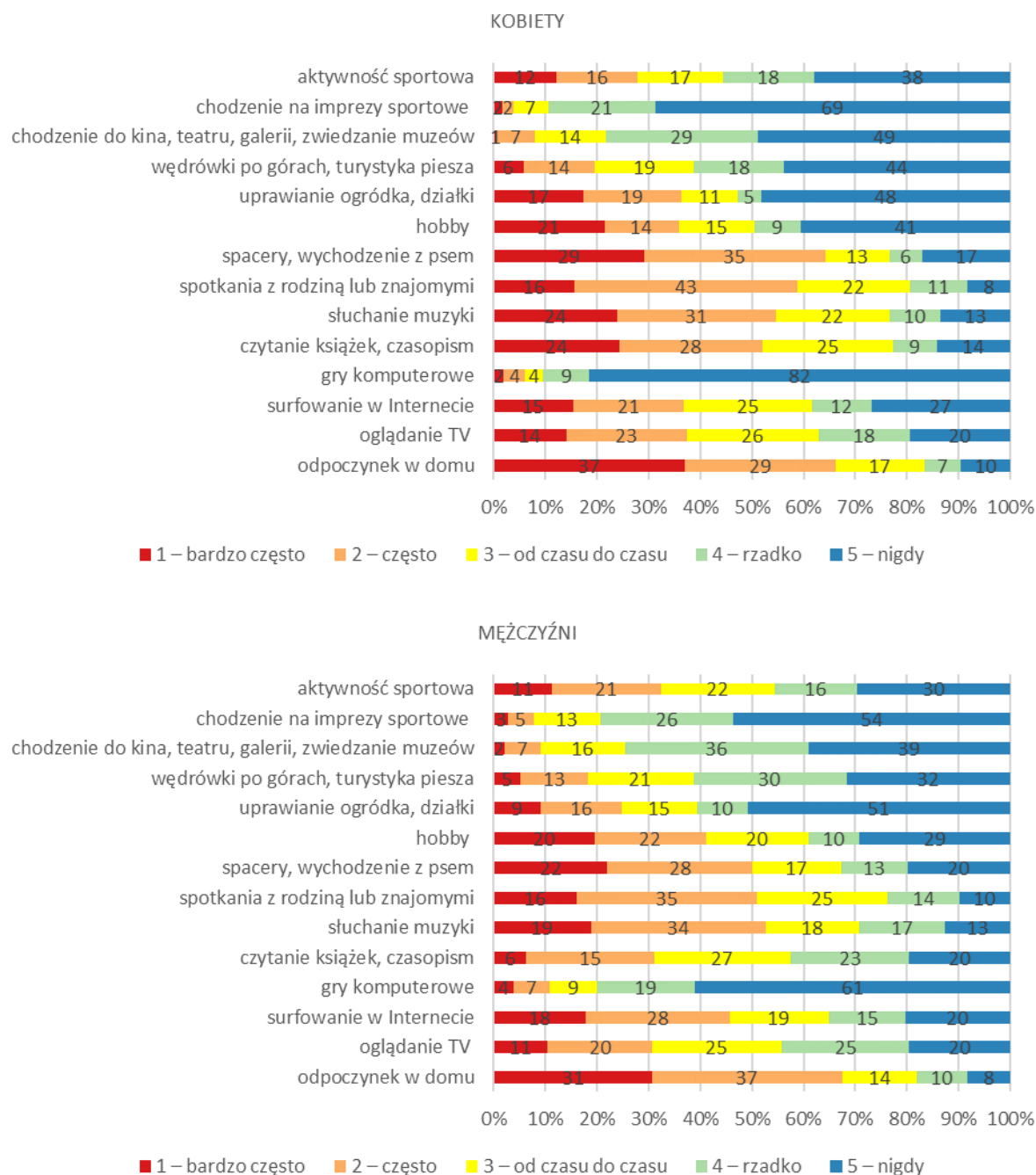
Biorąc pod uwagę płeć respondentów, nie zauważa się większych różnic w odpowiedziach pytaných osób. Jedyną istotną różnicę możemy zauważyć w przypadku kobiet, które wskazywały czytanie książek jako preferowaną formę spędzania wolnego czasu znacznie częściej niż mężczyźni (odpowiedź „bardzo często” to 24% u kobiet, przy zaledwie 6% u mężczyzn). Również spacerowanie i wychodzenie z psem częściej wybierają kobiety (dla 29% „bardzo często”) niż mężczyźni (dla 22% „bardzo często”). Trzecim przypadkiem, gdzie różnice w udziale odpowiedzi „bardzo często” według płci różniły się bardziej jest uprawianie ogródka, działki. W tym przypadku dla 17% kobiet jest to forma spędzania wolnego czasu wybierana „bardzo często”, przy 9% takiej odpowiedzi u mężczyzn. Analizując wskazania „nigdy” największe różnice między kobietami a mężczyznami, uwydatniają się w przypadku odpowiedzi dotyczących uczestnictwa w imprezach sportowych, grania w gry komputerowe czy uprawiania hobby. We wszystkich tych przypadkach kobiety znacznie częściej niż mężczyźni udzielały odpowiedzi „nigdy” (wykres 47).

Wykres 46. Sposoby spędzania czasu wolnego przez respondentów w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 47. Sposoby spędzania czasu wolnego przez respondentów w ciągu ostatnich 12 miesięcy według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku podziału respondentów na grupy wiekowe, trudno wykazać charakterystyczne dla określonej grupy wiekowej tendencje w rozkładzie odpowiedzi. Szczególną grupą wydają się być pod tym względem jedynie seniorzy, gdzie połowa respondentów odpowiedziała, że najczęściej spędza wolny czas w domu, ponad 70% nigdy nie wybiera wędrówek po górach czy turystyki pieszej jako formy spędzania wolnego czasu, także ponad 70% nigdy nie chodzi jako widz na imprezy sportowe, do teatru, galerii lub kina. Biorąc pod uwagę wykształcenie respondentów, należy zauważyć, że osoby z wykształceniem wyższym znacznie rzadziej niż pozostali deklarowali, iż „nigdy” nie spędzają wolnego czasu chodząc do kina, teatru czy muzeów, albo wędrują po górach i chodzą na piesze wędrówki. Osoby

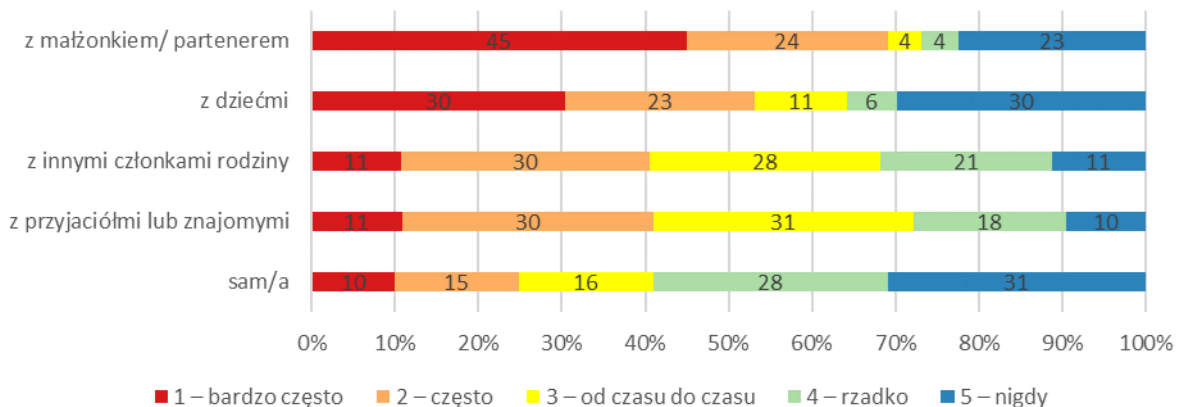

z wykształceniem podstawowym częściej deklarowały „bardzo często” oglądanie TV i spędzanie czasu w domu.

Swój czas wolny w ciągu ostatniego roku najczęściej respondenci spędzali z najbliższą rodziną: z małżonkiem lub partnerem (45% odpowiedzi „bardzo często”) oraz z dziećmi (30% odpowiedzi „bardzo często”). Często lub od czasu do czasu w wolnym czasie respondentom towarzyszyli inni członkowie rodziny (28-30%) oraz przyjaciele lub znajomi (30-31%); (wykres 48).

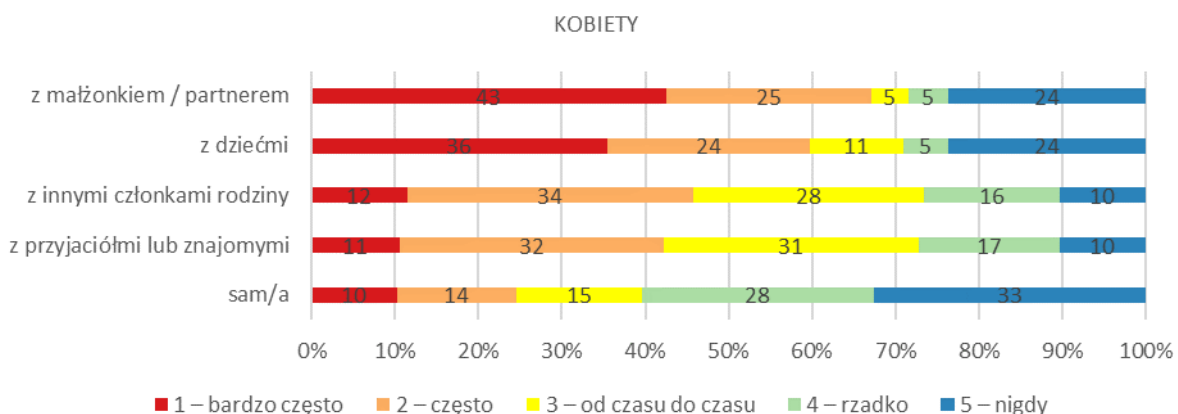
Największe zróżnicowanie odpowiedzi, biorąc pod uwagę płeć respondentów, wystąpiło w przypadku spędzania czasu z dziećmi. Kobiety znacznie częściej deklarowały, że bardzo często spędzają czas z dziećmi (35% odpowiedzi) niż mężczyźni (25% odpowiedzi). Jednocześnie odpowiedzi nigdy udzieliło aż 37% mężczyzn, a 24% kobiet. W pozostałych kategoriach osób, z którymi spędzamy wolny czas, różnice między płciami nie były tak znaczne (wykres 49).

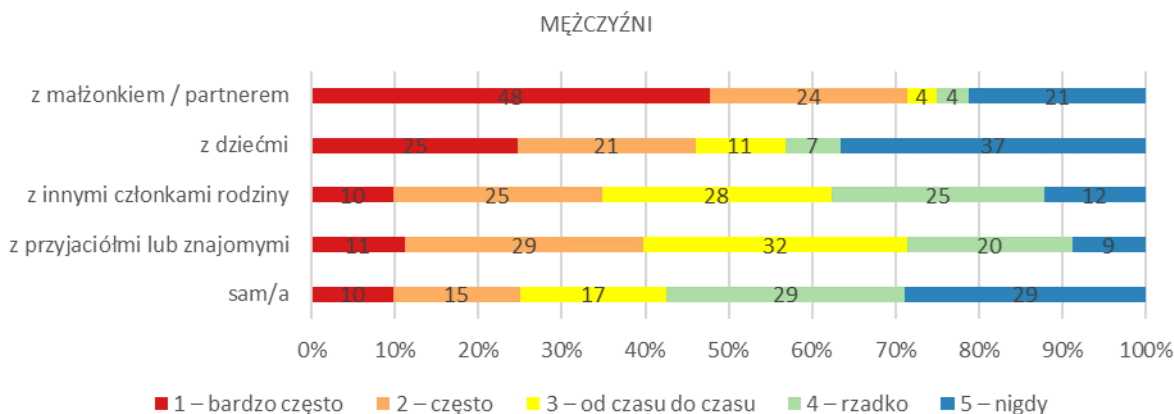
Wykres 48. Osoby towarzyszące w spędzaniu wolnego czasu przez respondentów w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 49. Osoby towarzyszące w spędzaniu wolnego czasu przez respondentów w ciągu ostatnich 12 miesięcy według płci.

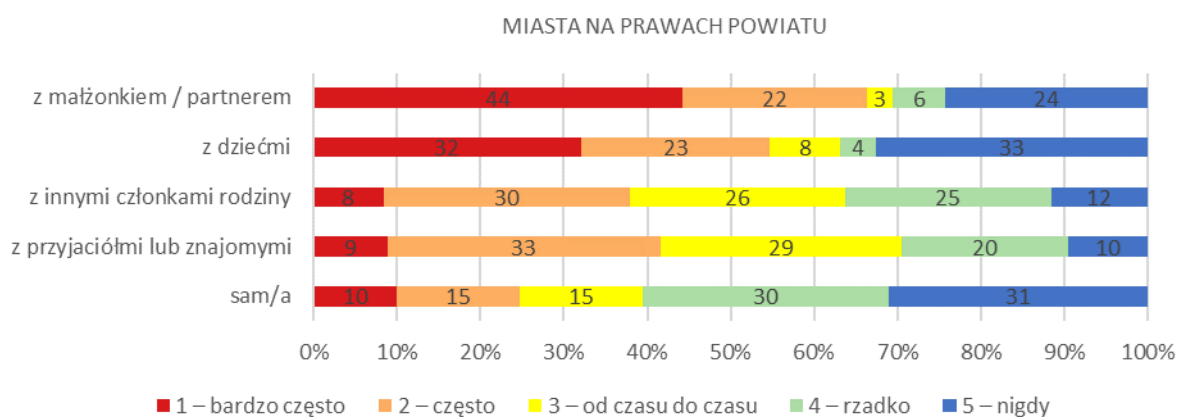

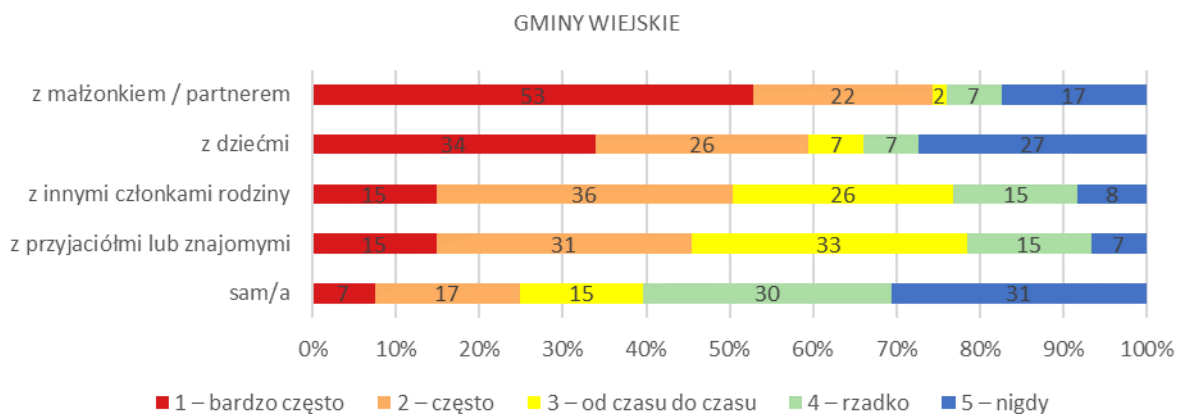
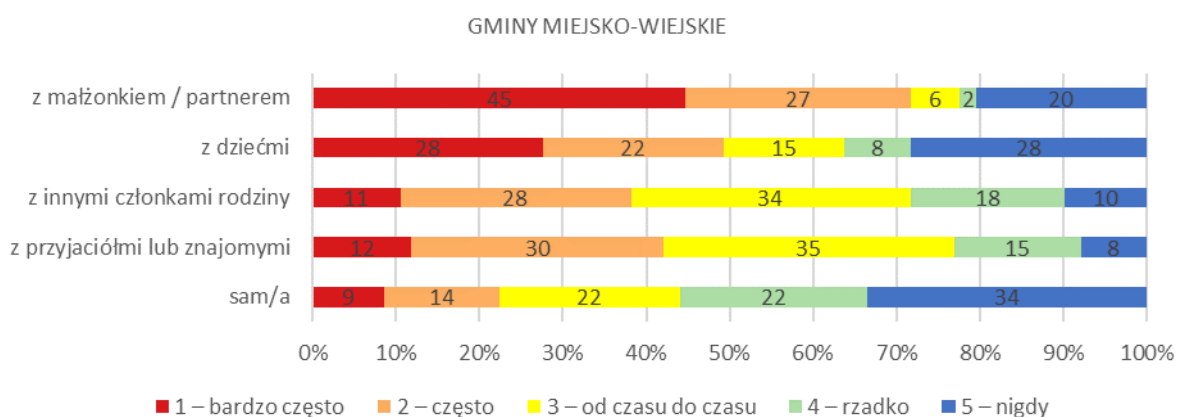
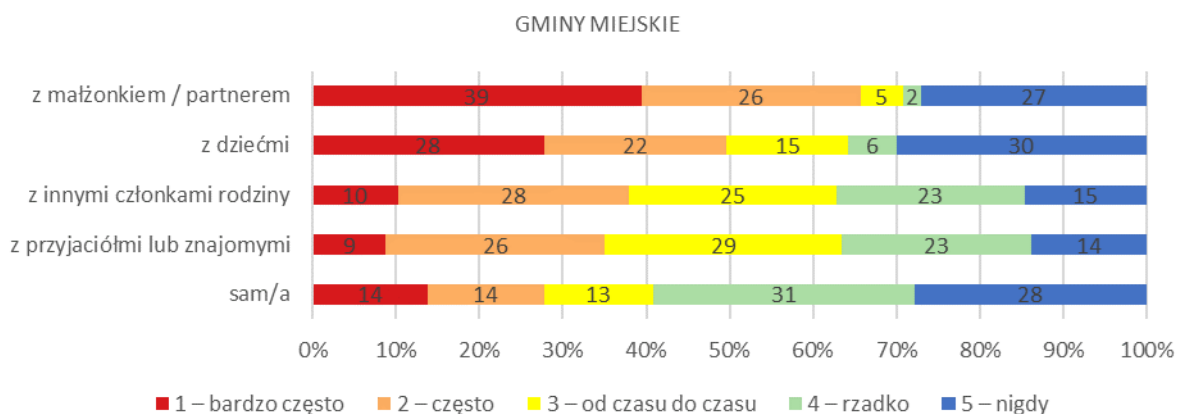
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Zróznicowanie odpowiedzi respondentów ze względu na ich wiek, w bardzo ciekawy sposób pokazuje jak z wiekiem zmieniamy nasze relacje. Osoby z najmłodszej grupy wiekowej (16-24 lata) najczęściej spędzają wolny czas z partnerami (36%) lub małżonkami oraz przyjaciółmi czy znajomymi (33%). Aż 78% osób w tej grupie wiekowej nigdy nie spędza czasu z dziećmi – to oczywiste, ze względu na młody wiek, osoby te nie posiadają zazwyczaj potomstwa. Aż 25% pytanym nie spędza też czasu samemu. W przypadku najstarszej grupy wiekowej (65 i więcej lat), uczestnicy badania zadeklarowali, że aż 44% z nich spędza czas z małżonkiem lub partnerem, przy jednoczesnych 38% osób z tej grupy wiekowej, które nigdy nie spędzają czasu z taką osobą. Prawie 25% osób najstarszych bardzo często spędza czas samemu, ale z drugiej strony podobna liczba osób zadeklarowała, że nie robi tak nigdy. 36% osób z najstarszej grupy wiekowej często spędza czas z dziećmi. Respondenci z pozostałych grup wiekowych (25-64 lata) najczęściej swój wolny czas spędzają z najbliższymi: małżonkiem, partnerem i dziećmi. Z dalszą rodziną i znajomymi czy przyjaciółmi najchętniej spędzają czas od czasu do czasu.

Pod względem rodzaju gminy pochodzenia respondentów warto zauważyć, że ponad połowa zapytanych mieszkańców gmin wiejskich o spędzanie czasu z małżonkiem lub partnerem odpowiedziała, że robi to bardzo często. W pytaniu o spędzanie czasu z dziećmi, aż 34% osób z gmin wiejskich wybrało odpowiedź „bardzo często”. W przypadku pozostałych rodzajów gmin widać zmniejszanie się odsetka odpowiedzi „bardzo często” wraz ze wzrostem ośrodka zamieszkania (wykres 50).

Wykres 50. Osoby towarzyszące w spędzaniu wolnego czasu przez respondentów w ciągu ostatnich 12 miesięcy według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Bardzo interesujące wyniki prezentują odpowiedzi na pytanie o liczbę przeczytanych w ciągu ostatniego roku książek, szczególnie, jeżeli weźmiemy pod uwagę bardzo niepokojące wyniki ogólnonarodowego badania poziomu czytelnictwa w Polsce (w 2020 r. co najmniej jedną książkę przeczytało 42% respondentów)³. Okazuje się, bowiem, że 40% badanych Dolnoślązaków w 2021 roku przeczytało ponad

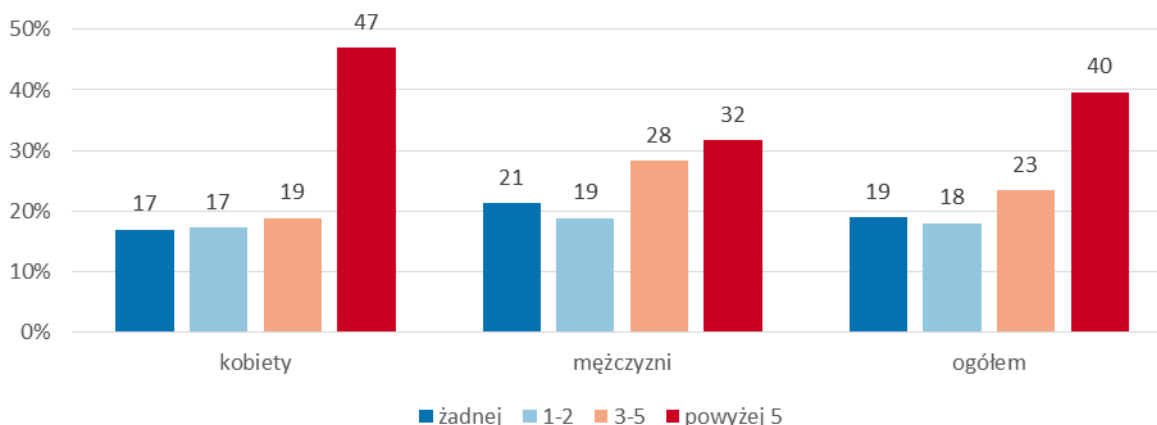
³ Źródło: Biblioteka Narodowa, Stan czytelnictwa w Polsce w 2020 r.

5 książek. Niestety, aż 19% respondentów nie przeczytało żadnej książki. 23% zapytanych przeczytało od 3 do 5 książek, a 18% od 1 do 2 książek.

Biorąc pod uwagę płeć respondentów, okazuje się, że aż 47% zapytanych kobiet w ciągu ostatniego roku przeczytało ponad 5 książek. W tej kategorii odsetek mężczyzn wyniósł zaledwie 32%. W przypadku mężczyzn, więcej z nich deklaroowało nieprzeczytanie żadnej książki w ciągu ostatnich 12 miesięcy (21% odpowiedzi u mężczyzn przy 17% takich odpowiedzi u kobiet); (wykres 51).

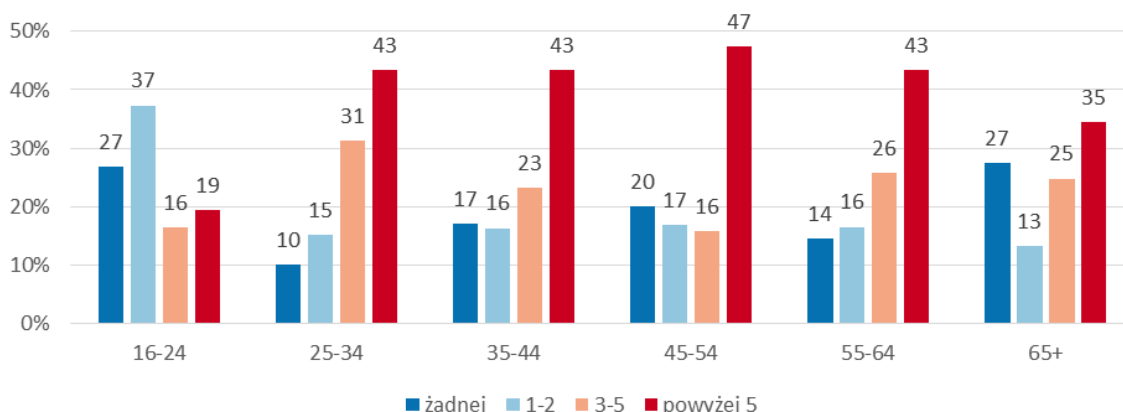
Pod względem wieku pytanym, wyraźnie zaznacza się wzrost odsetka udzielonych odpowiedzi „powyżej 5” do około 55 roku życia, a potem delikatny spadek. W najmłodszej grupie wiekowej zaledwie 19% osób zadeklarowało przeczytanie ponad 5 książek w ciągu roku. Najwięcej, bo 37% pytanym przeczytało 1-2 książki. Z grup wiekowych od 25 do 64 lat, ponad 40% respondentów deklaroowało przeczytanie więcej niż 5 książek w ostatnim roku (w grupie wiekowej 45-54 aż 47% osób). Co ciekawe, w najmłodszej i najstarszej grupie wiekowej taki sam odsetek osób zadeklarował nieprzeczytanie żadnej książki (po 27%); (wykres 52).

Wykres 51. Liczba przeczytanych przez respondentów książek w ciągu ostatnich 12 miesięcy według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 52. Liczba przeczytanych przez respondentów książek w ciągu ostatnich 12 miesięcy według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Bardzo ciekawie rozkładają się odpowiedzi respondentów pod względem poziomu wykształcenia, gdzie wyraźnie widać, że poziom czytelnictwa jest bardzo silnie z nim skorelowany. Aż 75% osób z wykształceniem podstawowym nie przeczytało żadnej książki w ciągu ostatniego roku. Wśród osób

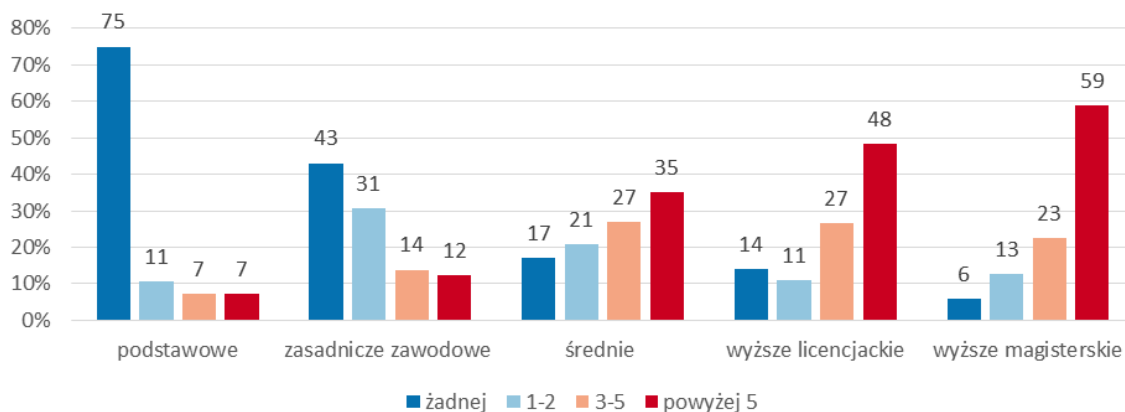

z wykształceniem zasadniczym zawodowym było takich osób 43%. Najwięcej, bo powyżej 5 książek czytały osoby z wykształceniem wyższym magisterskim (59% odpowiedzi) i licencjackim (48%); (wykres 53).

Pod względem statusu zawodowego najbardziej aktywnie czytelniczo wydają się być osoby niepracujące i nieposzukujące pracy (50% odpowiedzi „powyżej 5”). Odpowiedzi dotyczącej nieprzeczytania żadnej książki w ciągu ostatnich 12 miesięcy najczęściej udzieliły osoby pozostające na utrzymaniu innych członków gospodarstwa domowego (40%) i poszukujące pracy (36%).

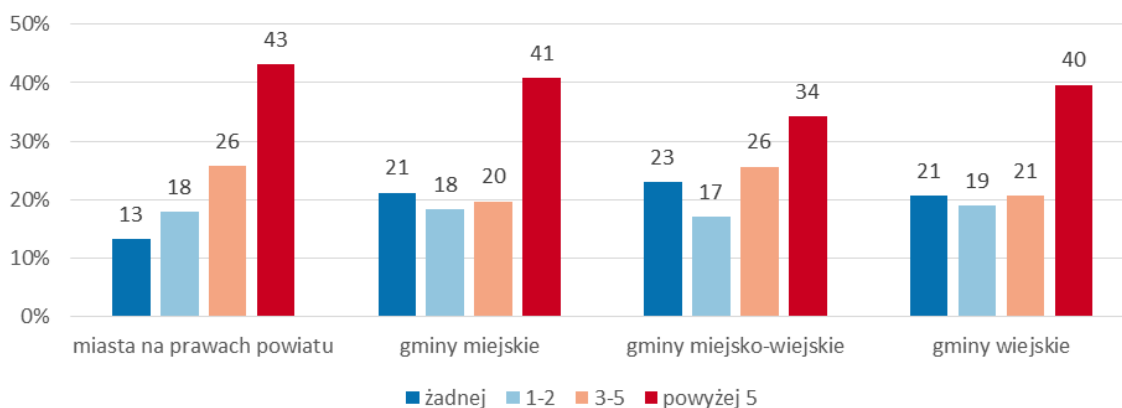
Pod względem rodzaju gminy zamieszkania respondentów, charakterystyczne wydaje się być to, że wśród mieszkańców miast na prawie powiatu, wystąpił najniższy odsetek osób, które nie przeczytały żadnej książki w ciągu ostatnich 12 miesięcy (13%). W grupie tej aż 43% respondentów przeczytało ponad 5 książek. W gminach miejsko-wiejskich aż 23% osób nie przeczytało żadnej książki, a 34% przeczytało powyżej 5, co dawało najgorszy wynik wśród pozostałych typów gmin. Warto zaznaczyć, że różnice między rodzajami gmin nie są znaczne (wykres 54).

Wykres 53. Liczba przeczytanych przez respondentów książek w ciągu ostatnich 12 miesięcy według poziomu wykształcenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 54. Liczba przeczytanych przez respondentów książek w ciągu ostatnich 12 miesięcy według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

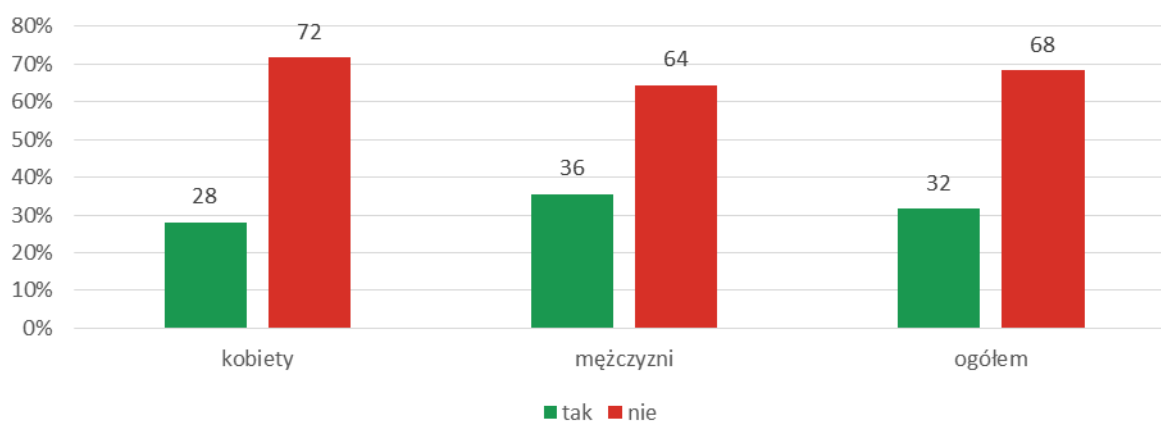
1.6 AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA I KAPITAŁ SPOŁECZNY

Jedną z najlepszych miar aktywności obywatelskiej, a tym samym stanu społeczeństwa obywatelskiego, jest zaangażowanie w życie społeczności lokalnej. To właśnie w tym środowisku najchętniej i najłatwiej można znaleźć miejsce do podjęcia różnych aktywności, zrzeszających mieszkańców okolicy, ludzi o podobnych zainteresowaniach czy osoby dążące do wspólnego celu. Co istotne, działanie na rzecz społeczności lokalnej nie musi dotyczyć aktywności podejmowanych w ramach funkcjonowania jakichś formalnych struktur (organizacji, fundacji, stowarzyszenia itp.), wręcz przeciwnie, mogą to być działania w pełni indywidualne.

Podczas badania zapytano respondentów o to, czy w ostatnich dwóch latach angażowali się w działania na rzecz społeczności lokalnej. 68% ankietowanych odpowiedziało, że nie podejmowało takiej aktywności. Zaznaczyć tutaj należy, że przy udzielaniu odpowiedzi respondenci musieli uznać podjęte przez siebie działania za ważne na tyle, aby o nich pamiętać. A nie zawsze tak się dzieje. Często dopiero działania podejmowane w ramach formalnych związków czy organizacji uznawane są za te, o których warto mówić, które warto podawać za przykład.

Według deklaracji respondentów wynika, że do angażowania się we wspólne działania na rzecz innych bardziej skłonni są mężczyźni. Aż 36% z nich udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Wśród kobiet odsetek ten wyniósł 28% zapytanych (wykres 55).

Wykres 55. Zaangażowanie respondentów w działania na rzecz społeczności lokalnej (gminy, osiedla, miejscowości, najbliższego sąsiedztwa) w ciągu ostatnich dwóch lat według płci.

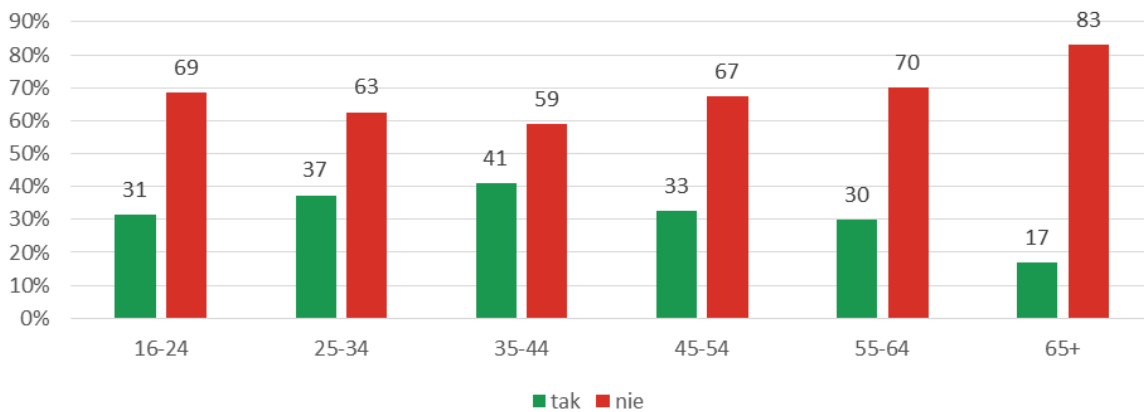
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Bardzo ciekawy rozkład odpowiedzi opisuje zaangażowanie respondentów w podziale na grupy wiekowe. Wyraźnie widać tendencję wzrostu zaangażowania wraz z wiekiem, z tym, że notujemy ten wzrost do około 45 roku życia. Po tym momencie, zaangażowanie maleje. Jest to niepokojące zjawisko, ponieważ wydawać by się mogło, że to właśnie wraz z wiekiem mamy coraz więcej czasu wolnego, a tym samym więcej możliwości podejmowania działań na rzecz lokalnej społeczności. Okazuje się jednak, że to najmłodsze grupy wiekowe, chociaż zajęte nauką, pracą i budowaniem życia rodzinnego znajdują czas i chęć do pracy na rzecz innych. W grupie wiekowej 35-44 aż 41% respondentów twierdząco odpowiedziało na pytanie. Osoby starsze, co oczywiste, częściej niedomagają zdrowotnie, często też zaangażowane są w opiekę nad innymi członkami rodziny (wnuki, starsi członkowie rodziny),

przez co nie mają czasu lub siły na podejmowanie działań społecznych. W przypadku najstarszej grupy wiekowej zaledwie 17% pytanym potwierdziło zaangażowanie w takie działania (wykres 56).

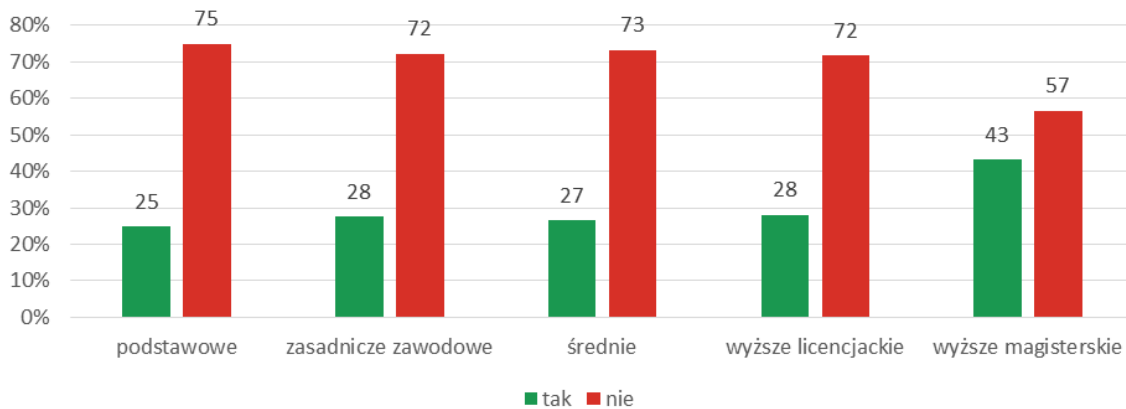
Biorąc pod uwagę wykształcenie respondentów, wyraźnie uwidacznia się wzrost zaangażowania wraz ze wzrostem wykształcenia. Najwyższe zaangażowanie zadeklarowali respondenci z wykształceniem wyższym magisterskim – 43%. Najniższe zaangażowanie wykazały osoby w wykształceniu podstawowym – 25% osób z tym wykształceniem odpowiedziało twierdząco na pytanie (wykres 57).

Wykres 56. Zaangażowanie respondentów w działania na rzecz społeczności lokalnej (gminy, osiedla, miejscowości, najbliższego sąsiedztwa) w ciągu ostatnich dwóch lat według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

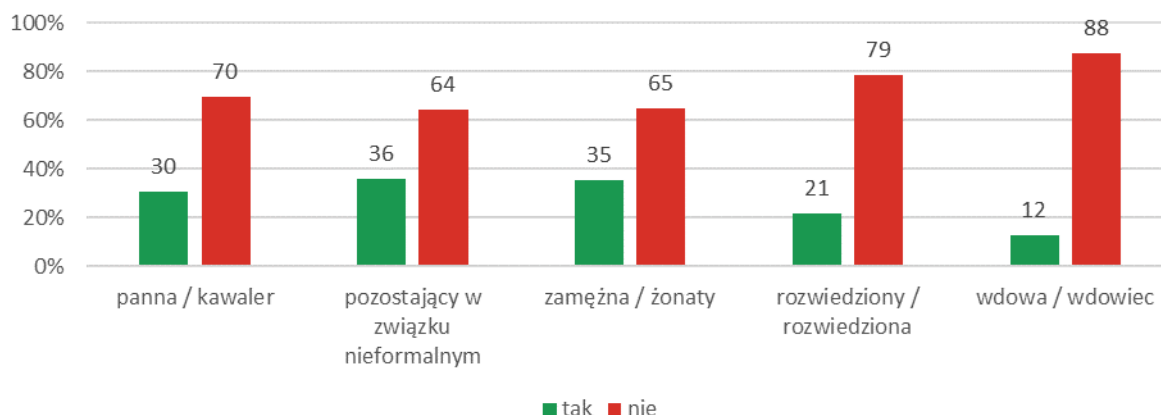
Wykres 57. Zaangażowanie respondentów w działania na rzecz społeczności lokalnej (gminy, osiedla, miejscowości, najbliższego sąsiedztwa) w ciągu ostatnich dwóch lat według poziomu wykształcenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Biorąc pod uwagę stan cywilny respondentów, zaangażowanie w działania na rzecz społeczności lokalnej w ciągu ostatnich dwóch lat zadeklarowało 36% osób pozostających w związkach nieformalnych i 35% osób w związkach formalnych. Najniższym zaangażowaniem charakteryzują się osoby owdowiałe – tylko 13% z nich potwierdziło działanie na rzecz społeczności (wykres 58).

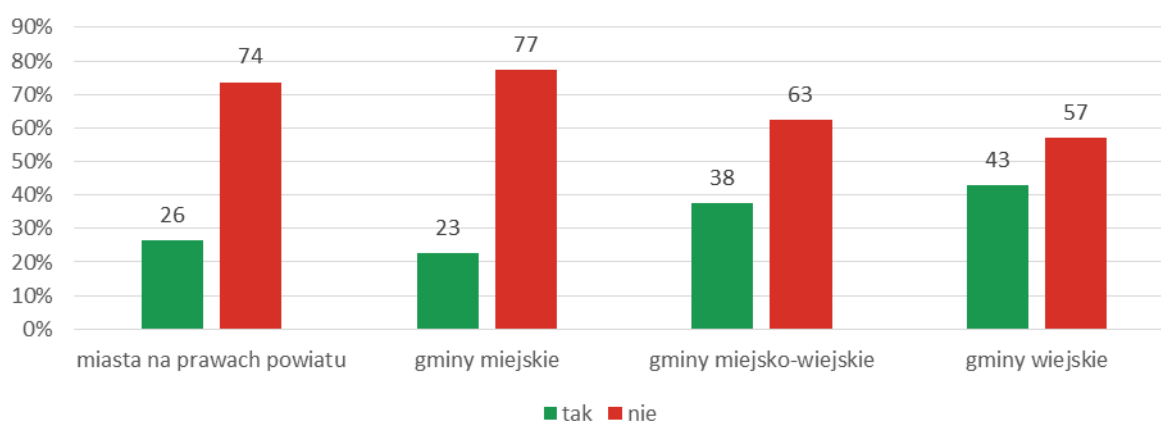
Wykres 58. Zaangażowanie respondentów w działania na rzecz społeczności lokalnej (gminy, osiedla, miejscowości, najbliższego sąsiedztwa) w ciągu ostatnich dwóch lat według stanu cywilnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Co interesujące, mieszkańcy gmin wiejskich prawie dwa razy częściej deklarowali zaangażowanie w działania na rzecz społeczności lokalnej. Aż 43% osób zamieszkujących taki rodzaj gminy w ostatnich dwóch latach brało udział w tego typu działaniach. Było to prawie dwa razy częściej niż w przypadku mieszkańców dużych ośrodków miejskich (miast na prawach powiatów) czy gmin miejskich (odpowiednio: 26% i 23%). Możemy to tłumaczyć większym przywiązaniem do „małej ojczyzny”, zamieszkiwaniem z pokolenia na pokolenie danego miejsca, a także mniejszą anonimowością i tym samym poczuciem odpowiedzialności za wspólnotę (wykres 59).

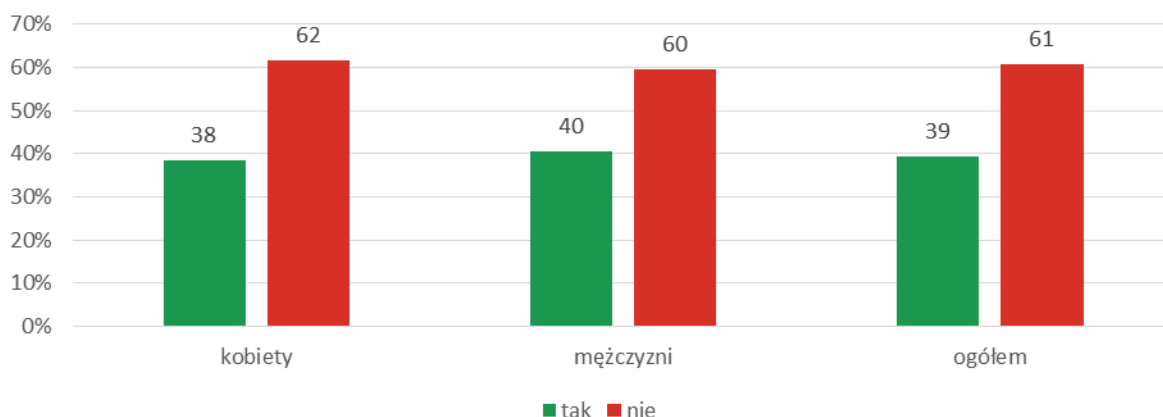
Wykres 59. Zaangażowanie respondentów w działania na rzecz społeczności lokalnej (gminy, osiedla, miejscowości, najbliższego sąsiedztwa) w ciągu ostatnich dwóch lat według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku pytania o wspieranie lub organizowanie w ciągu ostatnich dwóch lat działań w ramach organizacji społecznych, odpowiedzi twierdzącej udzieliło 39% respondentów, przy czym odrobinę wyższe zaangażowanie w tego typu działania deklarowali mężczyźni (40%) niż kobiety (38%); (wykres 60).

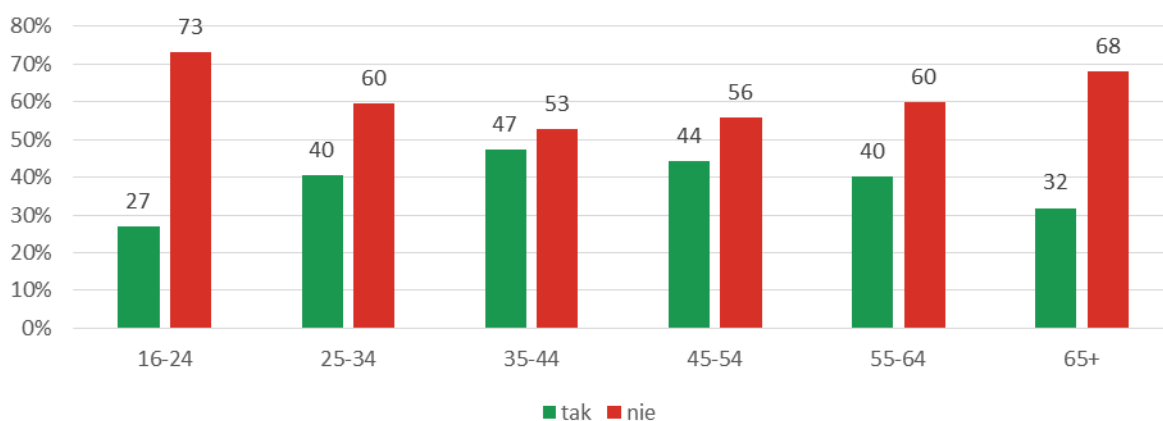
Wykres 60. Wsparcie lub organizacja działań w ramach organizacji społecznych podejmowane przez respondentów według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Biorąc pod uwagę zróżnicowanie odpowiedzi respondentów ze względu na ich wiek, rozkład zaangażowania jest analogiczny do poprzedniego pytania: wraz ze wzrostem wieku do ok. 45 roku życia obserwujemy wzrost zaangażowania, od tego momentu natomiast spadek zaangażowania. Najwyższe zaangażowanie deklarowali respondenci w wieku 35-44 lat (47%), a najniższe w najmłodszej grupie – 27% (wykres 61).

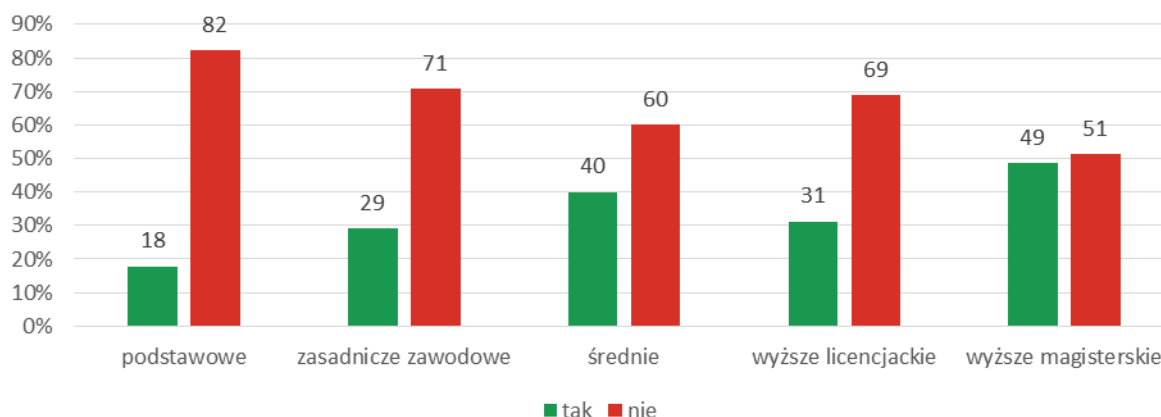
Wykres 61. Wsparcie lub organizacja działań w ramach organizacji społecznych podejmowane przez respondentów według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku poziomu wykształcenia również osoby w wykształceniu wyższym magisterskim najczęściej organizowały działania w ramach różnego rodzaju organizacji społecznych – 49% osób. Najniższym zaangażowaniem w tego typu działania charakteryzowały się osoby z wykształceniem podstawowym (18%); (wykres 62).

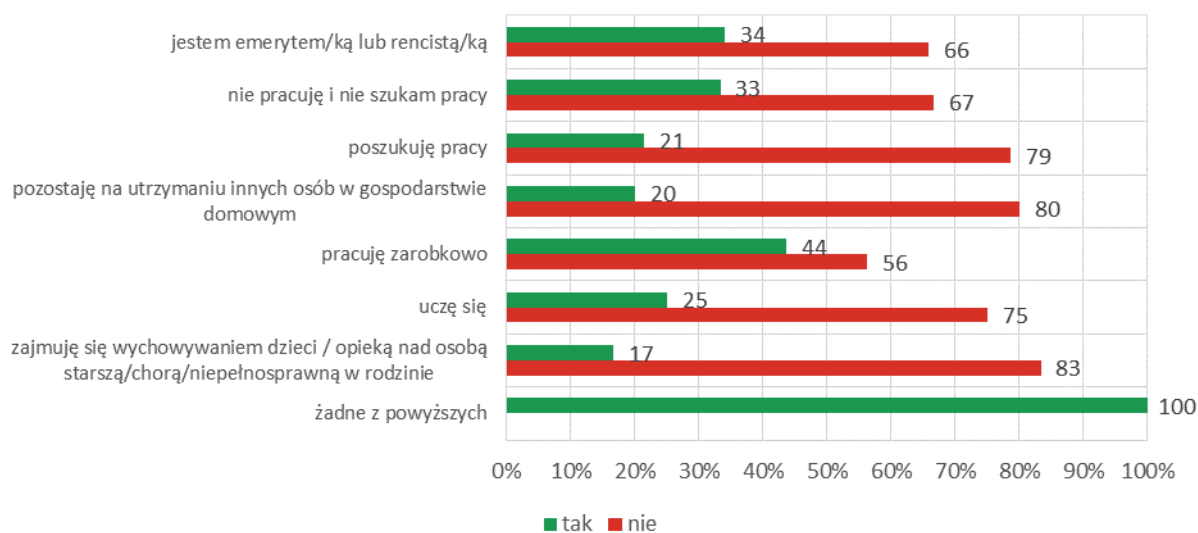
Wykres 62. Wsparcie lub organizacja działań w ramach organizacji społecznych podejmowane przez respondentów według poziomu wykształcenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem statusu zawodowego najniższy odsetek odpowiedzi twierdzących udzieliły osoby zajmujące się wychowywaniem dzieci, opieką nad osobą starszą, chorą z niepełnosprawnością w rodzinie (17%), pozostające na utrzymaniu innych osób w gospodarstwie domowym (20%), poszukujące pracy (21%) i uczące się (25%). Możemy założyć, że niższe od przeciętnego zaangażowanie tych grup we wspieranie działalności organizacji społecznych związane jest z brakiem czasu, brakiem możliwości materialnych czy innymi priorytetami życiowymi na tym etapie życia (wykres 63).

Wykres 63. Wsparcie lub organizacja działań w ramach organizacji społecznych podejmowane przez respondentów według statusu zawodowego.

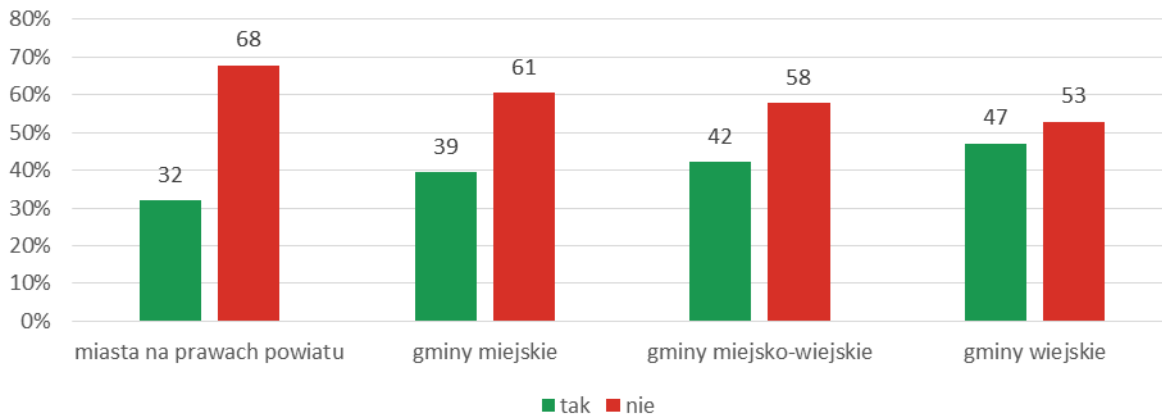

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Również podobnie wygląda rozkład udzielonych przez respondentów odpowiedzi pod względem rodzaju gminy zamieszkania. Mieszkańcy gmin wiejskich znacznie częściej angażują się we wspieranie lub organizowanie działań w ramach różnego rodzaju organizacji społecznych (47%). W dużych miastach było to zaledwie 32% (wykres 64).

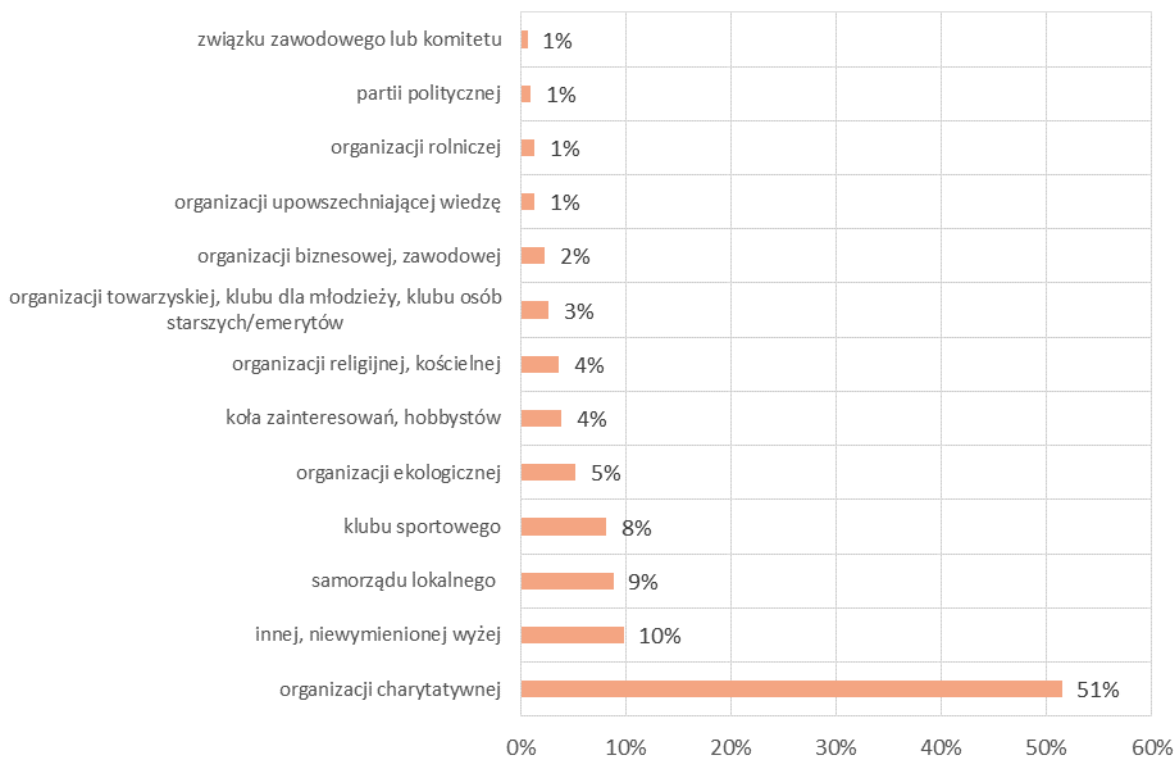
Wykres 64. Wsparcie lub organizacja działań w ramach organizacji społecznych podejmowane przez respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Według wskazań tych respondentów, którzy organizowali działania w ramach różnego rodzaju organizacji społecznych, najczęstsze zaangażowanie dotyczyło działalności organizacji charytatywnych (ponad 50% takich wskazań). Do innych najczęściej wskazywanych należą organizacje samorządu lokalnego (rady gminy, rady sołectkiej, rady osiedla) – 9% i kluby sportowe – 8%. 10% twierdzących odpowiedzi odnosiło się do innych niż wymienione organizacje (wykres 65).

Wykres 65. Wsparcie lub organizacja działań w ramach organizacji społecznych podejmowane przez respondentów według ich rodzaju.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

1.7 KRAJOBRAZ I SĄSIEDZTWO

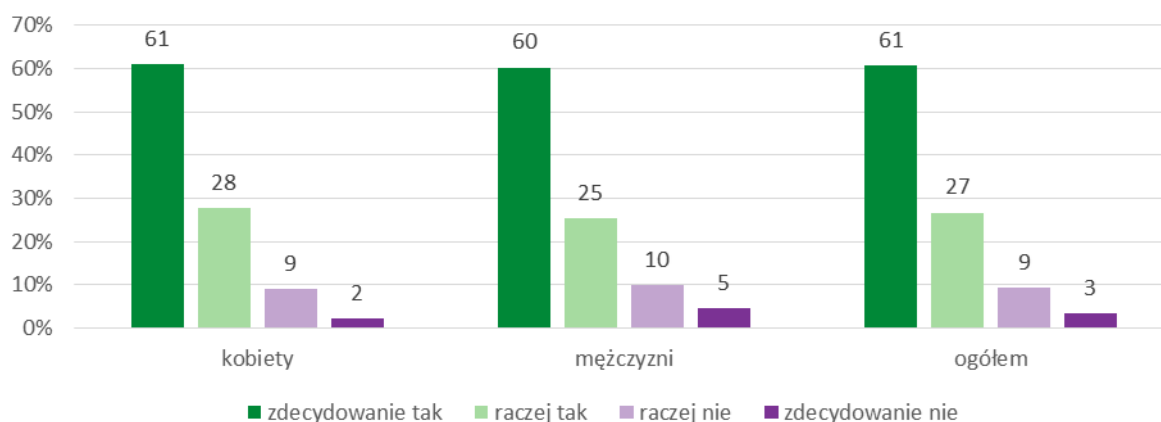
Na jakość naszego życia oprócz warunków materialnych czy stanu zdrowia, duży wpływ ma również miejsce, w którym mieszkamy. Zadowolenie z miejsca, w którym żyjemy oraz przywiązanie do niego, może wynikać z wielu powodów: od warunków mieszkaniowych, czystości powietrza i wody, warunków krajobrazowych, a nawet dostępności transportowej. Poza tym, to czy jesteśmy przywiązani do naszego miejsca zamieszkania w dużej mierze może zależeć od naszej sytuacji życiowej i zawodowej, wieku, zamożności czy nawet zainteresowań.

Poznanie opinii mieszkańców regionu na temat ich przywiązania do miejsca zamieszkania jest również bardzo istotne z punktu widzenia budowania czy wzmacniania poczucia przynależności i tożsamości lokalnej oraz regionalnej. Podczas badania respondenci zostali zapytani o kwestie dotyczące przywiązania do miejsca zamieszkania oraz postrzegania krajobrazu najbliższego otoczenia.

Aż 87% respondentów twierdząco odpowiedziało na pytanie czy czują się związani z miejscem zamieszkania, a 61% udzieliło zdecydowanej twierdzącej odpowiedzi. Zdecydowanie nie czuje przywiązania do miejsca zamieszkania zaledwie 3% pytanym (wykres 66).

W przypadku podziału na płeć respondentów, rozkład odpowiedzi jest bardzo podobny do ogólnego. Niewielkie, kilkuprocentowe różnice wystąpiły na przykład w przypadku odpowiedzi „zdecydowanie nie”, której udzieliło 2% kobiet i 5% mężczyzn, czy w przypadku odpowiedzi „raczej tak”, której udzieliło 28% kobiet i 25% mężczyzn.

Wykres 66. Poczucie przywiązania respondentów do własnego miejsca zamieszkania według płci.

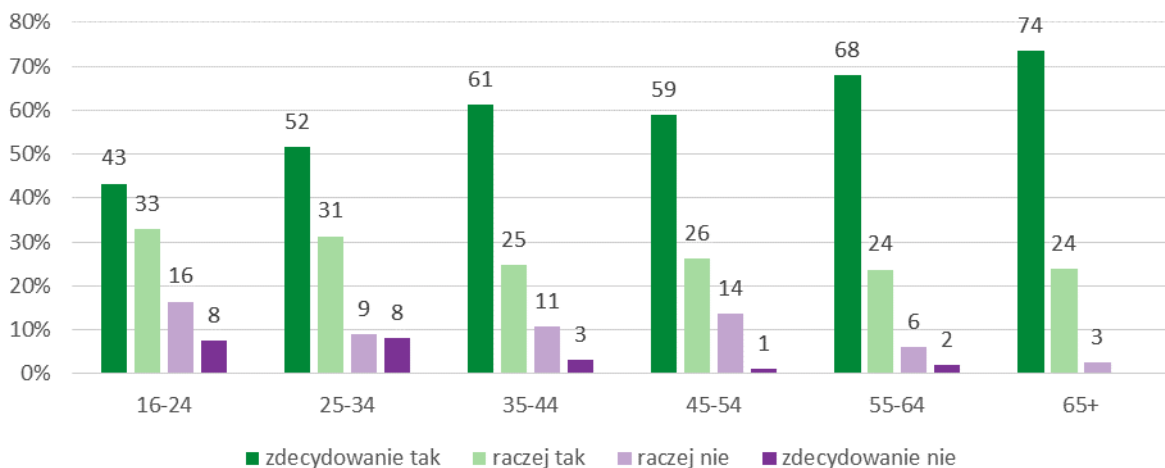

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem wieku respondentów najciekawiej rozkładają się odpowiedzi najmłodszej grupy wiekowej (16-24 lata), gdzie odsetek najbardziej pozytywnych odpowiedzi wynosi 43% (najniższy spośród wszystkich grup wiekowych), a odsetek odpowiedzi najmniej pozytywnych 16% (najwyższy spośród wszystkich grup wiekowych). Przyczyną takiego rozkładu odpowiedzi w tej grupie wiekowej może być fakt, że młodzi ludzie, nie mają zazwyczaj zbudowanego jeszcze przywiązania do miejsca, a mają za to ogromną potrzebą rozwoju, poznawania nowych miejsc. Dodatkowo są aktywni i mobilni, pragną się rozwijać i korzystać z udogodnień oferowanych nie tylko przez ich najbliższe otoczenie. Często też nie doceniają swojej przestrzeni, uznają, że gdzieś dalej jest lepiej, łatwiej czy atrakcyjniej (wykres 67).

Wykres 67. Poczucie przywiązania respondentów do własnego miejsca zamieszkania według grup wieku.

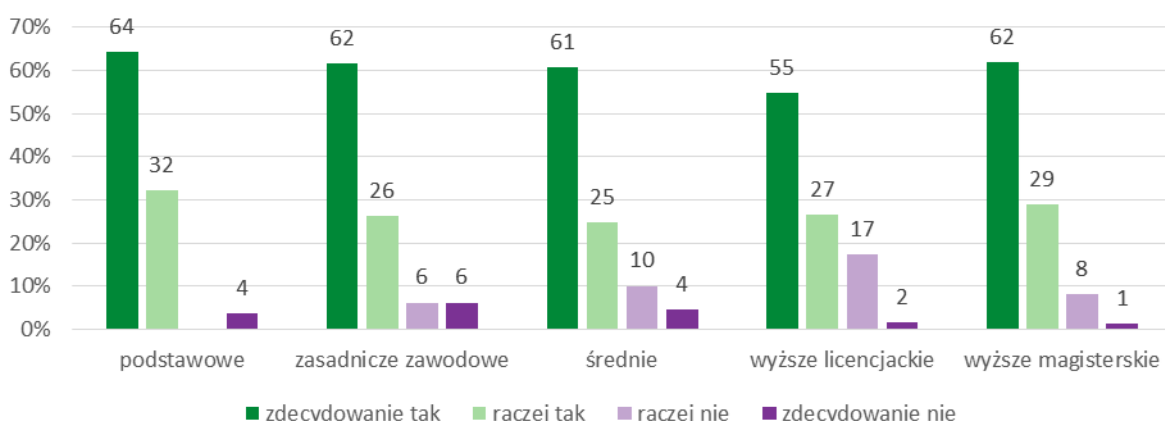

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Co interesujące, osoby z najstarszej grupy wiekowej (65 i więcej lat), najwyżej oceniły swoje przywiązanie do miejsca zamieszkania, aż 73% z nich odpowiedziało „zdecydowanie tak” na zadane w ankiecie pytanie. Nikt też z tej grupy wiekowej nie odpowiedział „zdecydowanie nie” odnośnie poczucia przywiązania. Odnosząc się zatem do tych wyników, możemy niejako potwierdzić założenie, że poczucie przywiązania buduje się z wiekiem oraz wraz ze zdobywaniem doświadczeniem. Dodatkowo na wyższe poczucie przywiązania w grupie osób najstarszych, może mieć wpływ niższa mobilność tej grupy wiekowej, obecność rodziny i najbliższych w miejscu zamieszkania, czy sentyment.

Biorąc pod uwagę wykształcenie respondentów, należy zaznaczyć, że szczególnie wyróżniają się odpowiedzi osób z wykształceniem średnim i wyższym licencjackim, gdzie spory odsetek osób zdecydowanie lub raczej nie czuje przywiązania do miejsca zamieszkania (odpowiednio 14% i 19%). W kategoriach odpowiedzi twierdzących największy odsetek osób zdecydowanie czujących przywiązanie występuje wśród osób z wykształceniem podstawowym (wykres 68).

Wykres 68. Poczucie przywiązania respondentów do własnego miejsca zamieszkania według poziomu wykształcenia.

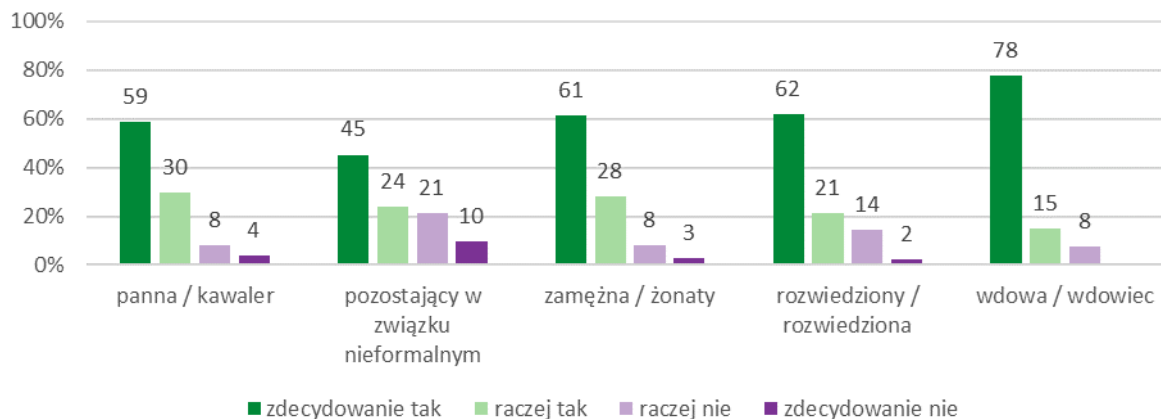

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem stanu cywilnego najmniejszym przywiązaniem charakteryzują się osoby pozostające w związkach nieformalnych, gdzie odpowiedzi „raczej nie” udzieliło 21% respondentów z tej kategorii,

a „zdecydowanie nie” 10% osób. Powody tak wysokiego udziału odpowiedzi negatywnych w tej grupie osób mogą być tożsame z powodami dotyczącymi najmłodszej grupy wiekowej czy osób nieposiadających dzieci, czyli wynikające przede wszystkim z młodego wieku respondentów (wykres 69).

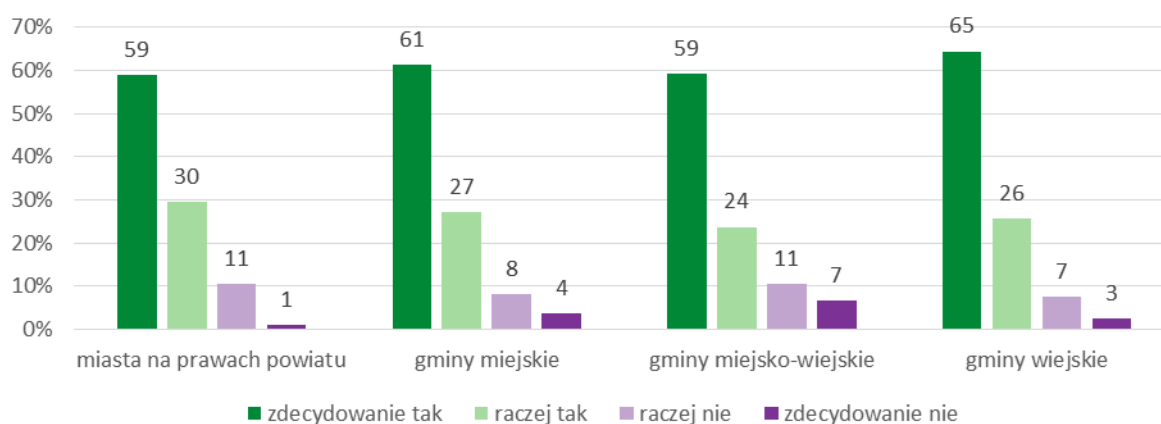
Wykres 69. Poczucie przywiązania respondentów do własnego miejsca zamieszkania według stanu cywilnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Co ciekawe, ze względu na rodzaj gminy zamieszkania, najmniejsze przywiązanie wskazały osoby zamieszkujące gminy miejsko-wiejskie (18% „raczej nie” lub „zdecydowanie nie”). Największe przywiązanie wykazały natomiast osoby zamieszkujące gminy wiejskie. Wpływ na silniejsze poczucie przywiązania do miejsca zamieszkania na obszarach wiejskich może mieć zarówno mniejsza anonimowość, a co za tym idzie bliższe więzi rodzinne i sąsiedzkie, wielopokoleniowość rodzin, czy nawet otaczający krajobraz z jego charakterystycznymi cechami (wykres 70).

Wykres 70. Poczucie przywiązania respondentów do własnego miejsca zamieszkania według rodzaju gminy zamieszkania.

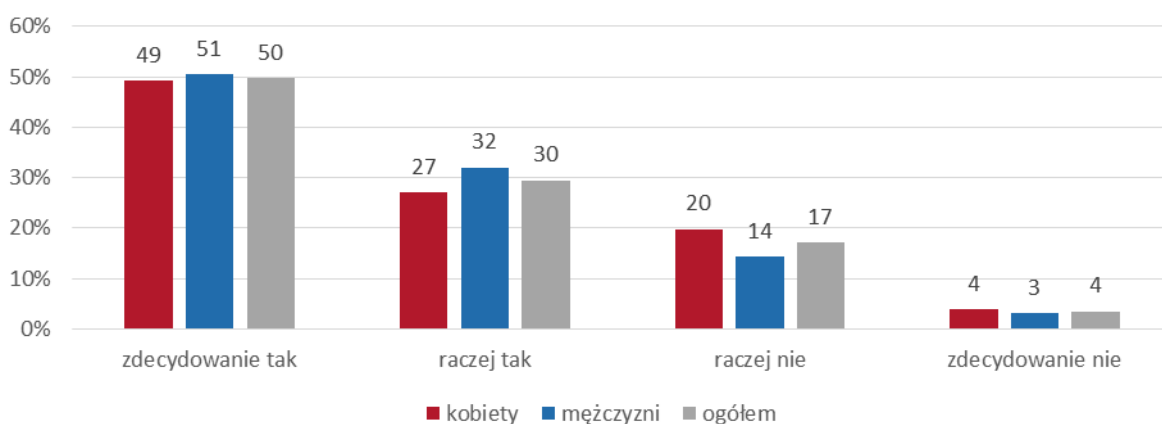
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wśród pytań dotyczących przywiązania do miejsca zamieszkania, znalazły się także pytania odnoszące się do wyglądu najbliższej okolicy i krajobrazu. Okazuje się, że aż 80% respondentów chciałoby mieć wpływ na wygląd swojej miejscowości, co niezaprzeczalnie świadczy, że kwestie atrakcyjności przestrzeni życia są bardzo istotne dla lokalnych społeczności. Jak dowodzą badania

nad jakością życia, wygląd najbliższej okolicy ma bardzo duży wpływ na ten aspekt. Jedynie 4% zapytanych zdecydowanie nie potrzebowało mieć wpływu na wygląd swojej miejscowości.

Według podziału ze względu na płeć respondentów uwidoczniło się niewielkie zróżnicowanie, polegające na tym, że więcej kobiet niż mężczyzn nie widzi potrzeby posiadania wpływu na wygląd swojej miejscowości (24% odpowiedzi u kobiet do 17% u mężczyzn). Wyniki te możemy zestawić z odpowiedziami udzielonymi na pytanie dotyczące zaangażowania w działalność społeczności lokalnych, gdzie również mężczyźni byli bardziej skłonni i chętni do podejmowania takich działań (wykres 71).

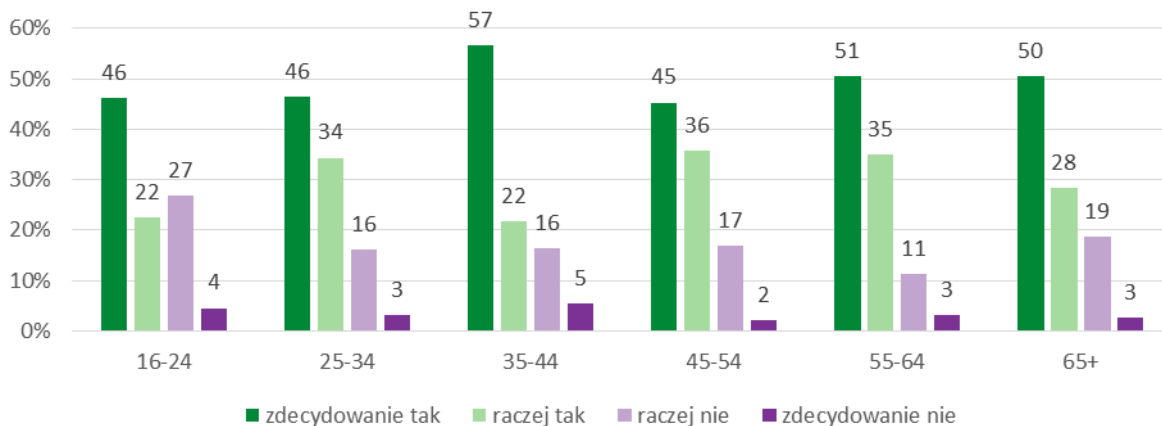
Wykres 71. Chęć posiadania wpływu na wygląd swojej miejscowości według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Biorąc pod uwagę wiek respondentów, wyraźnie widać, że najmłodszy zapytani, zdecydowanie najczęściej nie potrzebują mieć wpływu na wygląd miejsca zamieszkania. Aż 31% z tej grupy wiekowej odpowiedziało „raczej nie” i „zdecydowanie nie”. Wyraźnie widać, że wraz ze wzrostem wieku respondentów wzrasta potrzeba posiadania wpływu na wygląd otoczenia. Największą potrzebą wpływu charakteryzowały się osoby z grupy wiekowej 55-64 lata, w której aż 86% odpowiedzi dotyczyło potrzeby wpływu (raczej i zdecydowanie tak); (wykres 72).

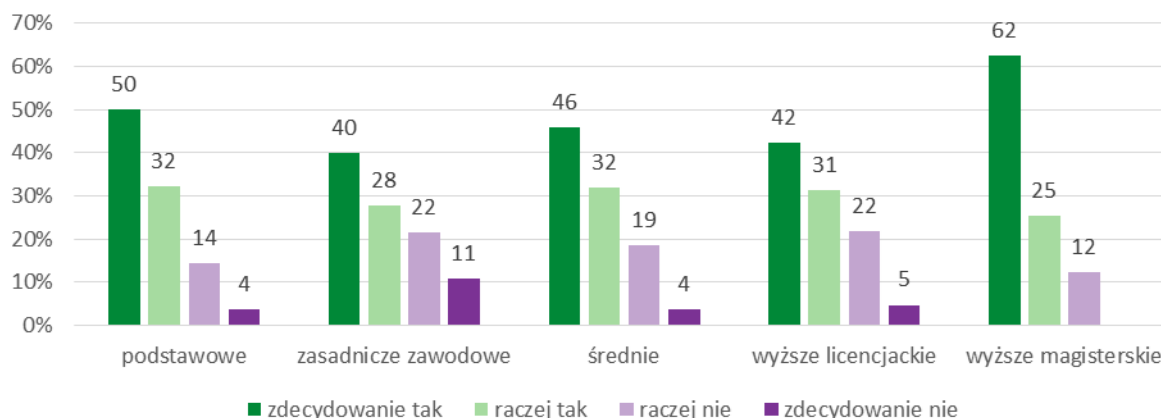
Wykres 72. Chęć posiadania wpływu na wygląd swojej miejscowości według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem wykształcenia wyraźnie odstają odpowiedzi osób z wykształceniem podstawowym, wśród których ponad 82% odpowiedzi oznaczało potrzebę wpływu na wygląd otoczenia oraz wyższym magisterskim, gdzie takich osób było aż prawie 88%. Najmniejszą potrzebę wpływu na wygląd miejscowości zamieszkania wskazały osoby z wykształceniem zawodowym, wśród których prawie 33% odpowiedzi wskazywało na raczej lub zdecydowany brak takiej potrzeby (wykres 73).

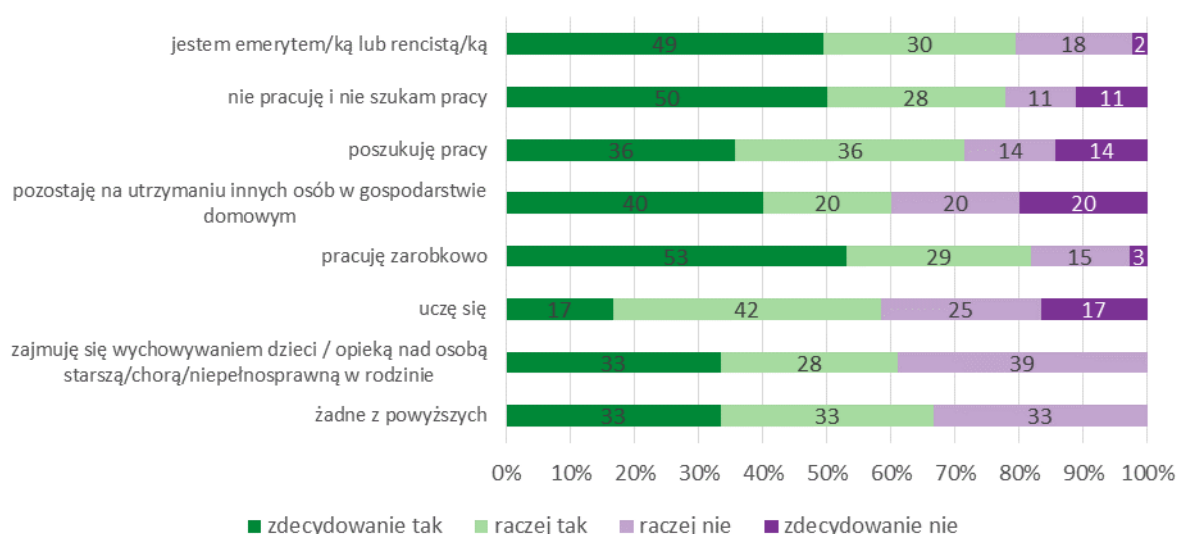
Wykres 73. Chęć posiadania wpływu na wygląd swojej miejscowości według poziomu wykształcenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku statusu zawodowego możemy wyróżnić kilka ciekawych tendencji. Okazuje się, że najniższą potrzebą wpływu na wygląd otoczenia charakteryzują się osoby uczące się (42% odpowiedzi „nie”) oraz pozostające na utrzymaniu innych osób w gospodarstwie domowym (40% odpowiedzi „nie”). Największą potrzebę wpływu wskazały osoby pracujące zarobkowo (82% odpowiedzi „tak”), będące emerytem/ką lub rencistą/ką (79% odpowiedzi „tak”) oraz niepracujące i nie szukające pracy (78% odpowiedzi „tak”); (wykres 74).

Wykres 74. Chęć posiadania wpływu na wygląd swojej miejscowości według statusu zawodowego.

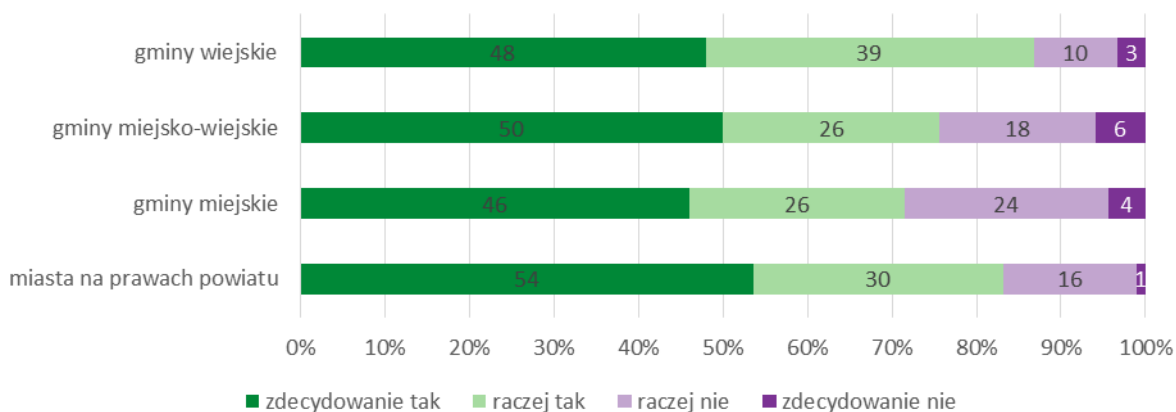

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem rodzaju gminy zamieszkania widać, że największy wpływ na wygląd miejscowości zamieszkania chcą mieć osoby zamieszkujące gminy wiejskie (87%) oraz miasta na prawach powiatu (83%). W przypadku gmin wiejskich taki duży udział odpowiedzi twierdzących może świadczyć o sporym przywiązaniu mieszkańców mniejszych miejscowości do swoich „małych ojczyzn” oraz o wysokiej świadomości mieszkańców dot. potencjału krajobrazu miejsca zamieszkania. W dużych miastach (na prawach powiatu), mieszkańcy również pragną mieć wpływ na otoczenie, są świadomi potrzeb również m.in. dzięki organizowaniu budżetów obywatelskich, które uspołeczniają proces decydowania o rozwoju swojej okolicy (wykres 75).

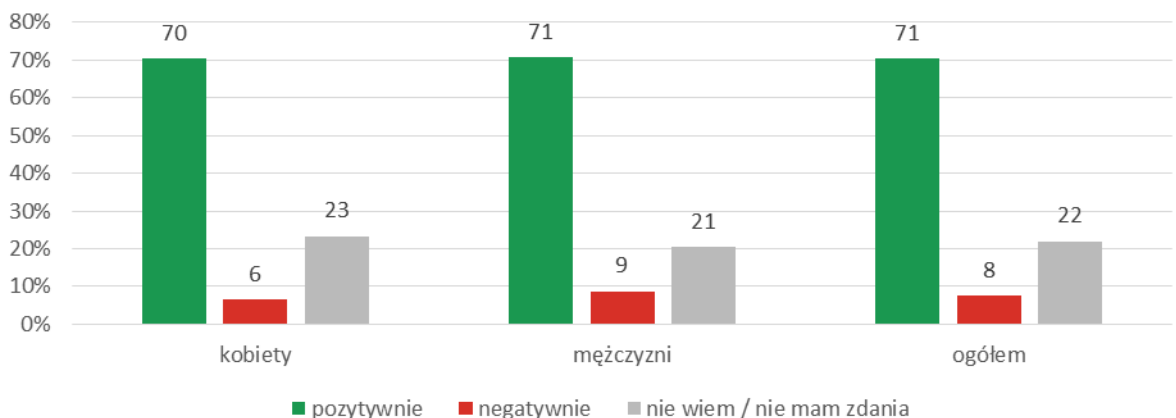
Wykres 75. Chęć posiadania wpływu na wygląd swojej miejscowości według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Respondenci zostali zapytani także o to, czy otaczający ich krajobraz wyróżnia się spośród innych. Okazuje się, że ponad 70% zapytanych uważa, że krajobraz ich okolicy wyróżnia się pozytywnie. Co ciekawe, aż ok. 22% respondentów nie potrafiło lub nie chciało ocenić krajobrazu miejsca zamieszkania. Jednoznacznie negatywnie krajobraz oceniło ok. 8% zapytanych. Pod względem płci rozkład odpowiedzi jest bardzo podobny do ogólnego rozkładu. Jedynie w przypadku odpowiedzi negatywnej zaznacza się wyraźniejszą różnicę między odpowiedziami kobiet (6% udzieliło takiej odpowiedzi), a mężczyzn (9% udzieliło takiej odpowiedzi); (wykres 76).

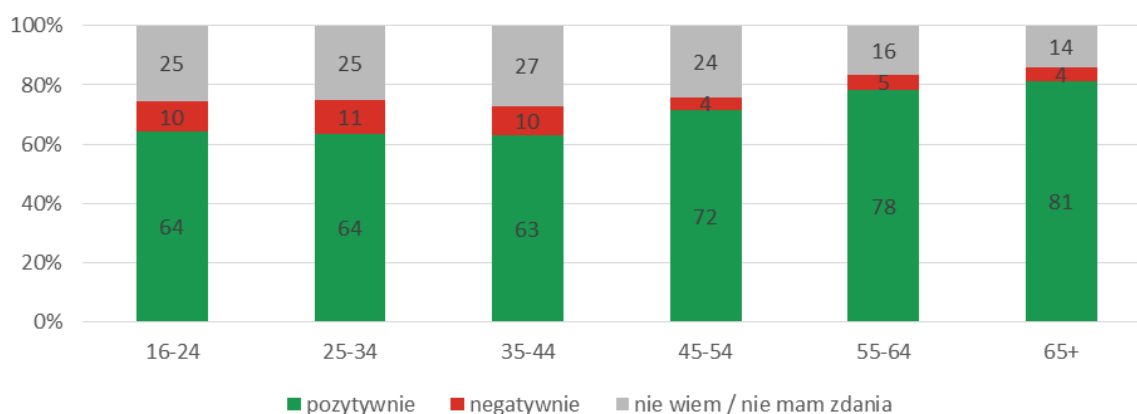
Wykres 76. Opinia dotycząca wyróżniania się krajobrazu miejsca zamieszkania respondenta wśród innych krajobrazów według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem wieku respondentów, wyraźnie zaznacza się tendencją wzrostu udziału odpowiedzi pozytywnych wraz z wiekiem. Za najbardziej wyróżniający się krajobraz miejsca zamieszkania uznały osoby z najstarszej grupy wiekowej (65 i więcej lat), wśród której aż 81% odpowiedzi miało charakter pozytywny. W najmłodszych grupach wiekowych udział odpowiedzi negatywnych wynosił około 10%-11%. Taki rozkład odpowiedzi może świadczyć o tym, że wraz z wiekiem wzrasta przywiązanie do „małej ojczyzny”, często wynikające z sentymentu czy dojrzałości, która wpływa na zmianę priorytetów – najważniejsze stają się rodzina oraz brak zmian w otaczającej przestrzeni (wykres 77).

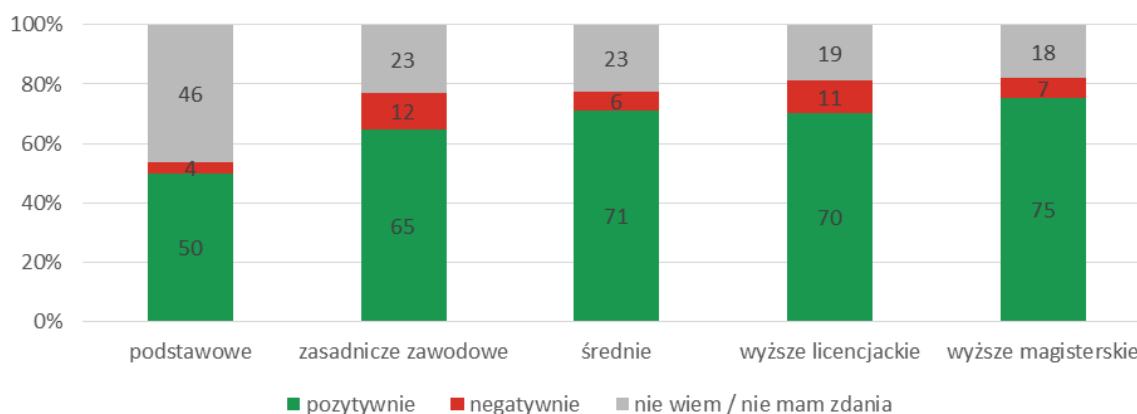
Wykres 77. Opinia dotycząca wyróżniania się krajobrazu miejsca zamieszkania respondenta wśród innych krajobrazów według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem wykształcenia różnice w udzielonych odpowiedziach są dosyć znaczne. Najbardziej, na tle pozostałych, wyróżniają się odpowiedzi osób z wykształceniem podstawowym. Zaledwie połowa zapytanych z takim wykształceniem oceniła krajobraz swojej miejscowości pozytywnie. Niewiele mniej, bo aż 46% respondentów z tej grupy nie wiedziało, jak ocenić lub nie miało w tej sprawie zdania. Znacznie odmiennie wyglądały oceny wystawione przez osoby z wykształceniem wyższym magisterskim. Aż 75% zapytanych z takim wykształceniem oceniło krajobraz miejsca zamieszkania jako pozytywnie wyróżniający się, a zaledwie 7% jako wyróżniający się w sposób negatywny (wykres 78).

Wykres 78. Opinia dotycząca wyróżniania się krajobrazu miejsca zamieszkania respondenta wśród innych krajobrazów według poziomu wykształcenia.

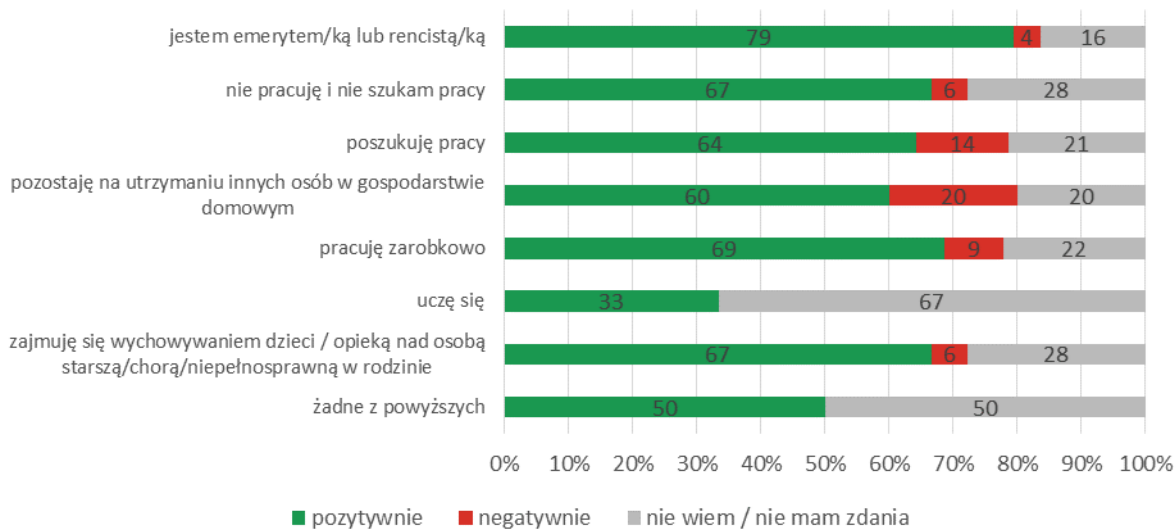

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem statusu zawodowego najlepsze oceny wystawiły osoby na emeryturze lub rencie (79%) oraz pracujące zarobkowo (69%). Najstabsze oceny były udziałem osób pozostających na utrzymaniu innych osób w gospodarstwie domowym (aż 20%). Wśród osób nieposiadających wiedzy w tym temacie lub niemających zdania wyjątkowo dużo takich odpowiedzi udzieliły osoby uczące się (67%); (wykres 79).

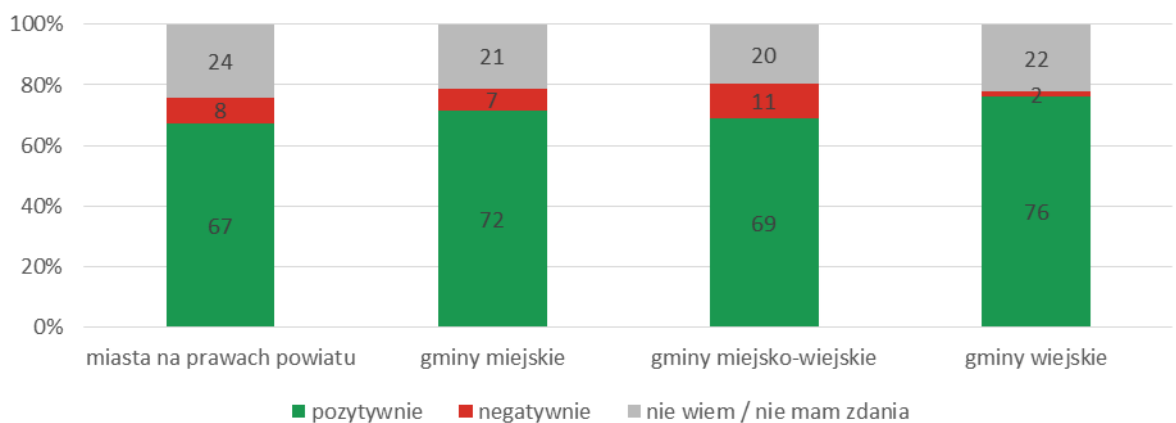
Wykres 79. Opinia dotycząca wyróżniania się krajobrazu miejsca zamieszkania respondenta wśród innych krajobrazów według statusu zawodowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ze względu na rodzaj gminy zamieszkania, za pozytywnie wyróżniający się krajobraz najczęściej uznają osoby zamieszkujące gminy wiejskie (76%). W przypadku tej grupy wiekowej zaledwie 2% zapytanych oceniło krajobraz miejsca zamieszkania negatywnie. Najwięcej ocen negatywnych wskazały osoby zamieszkujące gminy miejsko-wiejsko (11%). Co oczywiste, wiejski krajobraz jest bardziej naturalny, zielony, a tym samym lepiej oceniany. Zabudowany budynkami i zalany betonem krajobraz miejski przez większość ludzi odbierany jest mniej pozytywnie (wykres 80).

Wykres 80. Opinia dot. wyróżniania się krajobrazu miejsca zamieszkania respondenta wśród innych krajobrazów według rodzaju gminy.

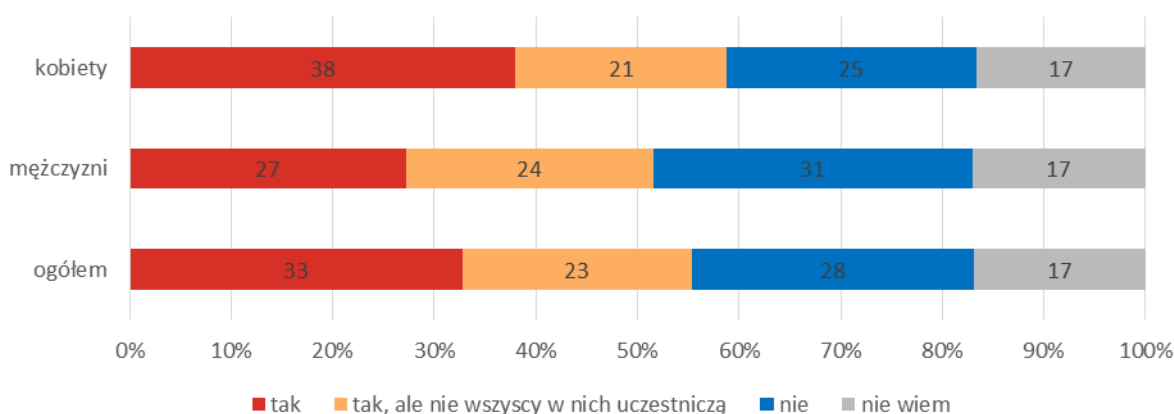

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W grupie pytań dotyczących przywiązania do krajobrazu i sąsiedztwa, znalazło się również pytanie o wiedzę na temat kultywowania w miejscu zamieszkania lokalnych lub regionalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów. Okazuje się, że aż ponad 55% ankietowanych odpowiedziało twierdząco, z czego 23% z nich stwierdziło, że pomimo kultywowania tradycji, obrzędów czy zwyczajów, nie wszyscy w nich uczestniczą. 28% zapytanych osób odpowiedziało przecząco na pytanie, a 17% zapytanych nie miało wiedzy na ten temat.

Pod względem płci respondentów, zauważamy, iż nieznacznie więcej kobiet twierdząco odpowiedziało na pytanie (59% ich odpowiedzi) niż mężczyzn (51%), przy jednoczesnym wyższym odsetku mężczyzn (31%) niż kobiet (25%) udzielających odpowiedzi przeczącej. Przyczyną takiego stanu rzeczy może być większa wiedza kobiet na ten temat oraz ich większe zaangażowanie w kultywowanie lokalnych lub regionalnych tradycji, obrzędów i zwyczajów (wykres 81).

Wykres 81. Wiedza na temat kultywowania w miejscu zamieszkania regionalnych lub lokalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów według płci.

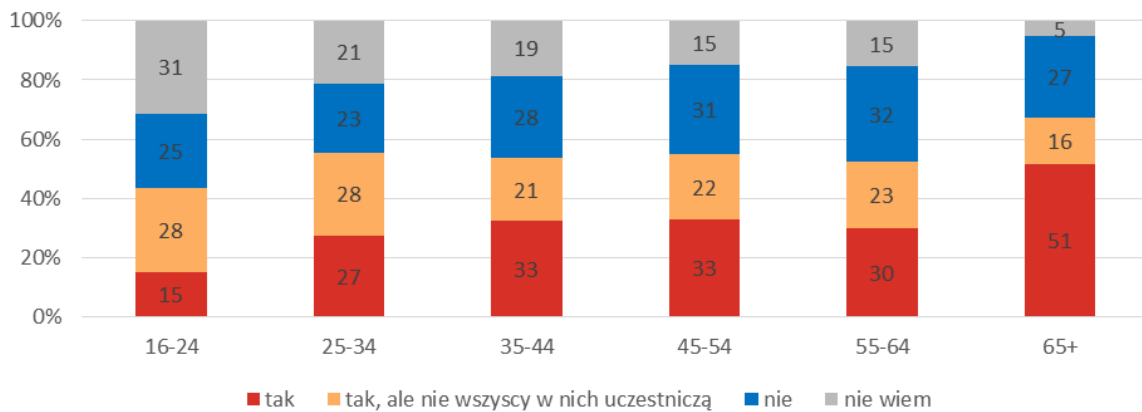
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem wieku trudno zauważyć bardzo wyraźne tendencje rozkładu odpowiedzi. Jedynym wyraźniejszym trendem, jest wzrost odsetka odpowiedzi twierdzących wraz z wiekiem respondentów. W najstarszej grupie wiekowej (65 i więcej lat) aż 67% odpowiedzi miało charakter twierdzący, a w najmłodszej (16-24 lata) było to 43% odpowiedzi. Przyczyną takiego zjawiska jest niewątpliwie większa świadomość i wiedza na temat lokalnych lub regionalnych tradycji i obyczajów, którą zdobywa się wraz z wiekiem, a także wzrastające z wiekiem (też przez sentyment) przywiązanie do tradycji i zwyczajów (wykres 82).

Pod względem wykształcenia największy odsetek odpowiedzi twierdzących udzieliły osoby z wykształceniem średnim i wyższym licencjackim (po 60%). Najniższy odsetek odpowiedzi twierdzących było udziałem osób z wykształceniem podstawowym (40%). Wśród osób z wykształceniem podstawowym aż 29% odpowiedzi wskazywało na brak wiedzy respondentów na ten temat (wykres 83).

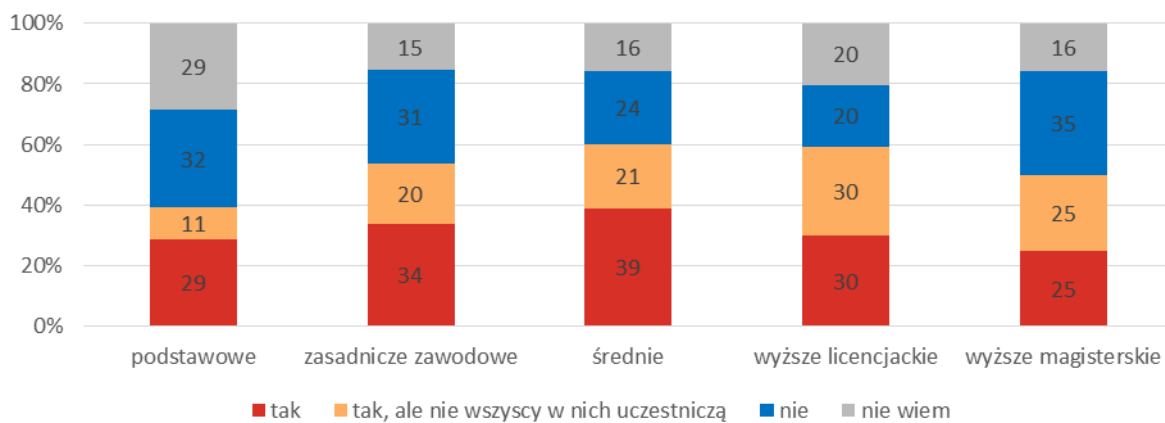
Pod względem stanu cywilnego, największy odsetek odpowiedzi twierdzących był udziałem osób owdowiałych (68%) oraz pozostających w związkach nieformalnych (62%). Osoby niebędące w związkach (panny/ kawalerowie) w 27% odpowiedzi wykazali się brakiem wiedzy na temat pytania o lokalne lub regionalne obrzędy i tradycje (wykres 84).

Wykres 82. Wiedza na temat kultywowania w miejscu zamieszkania regionalnych lub lokalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów według grup wieku.

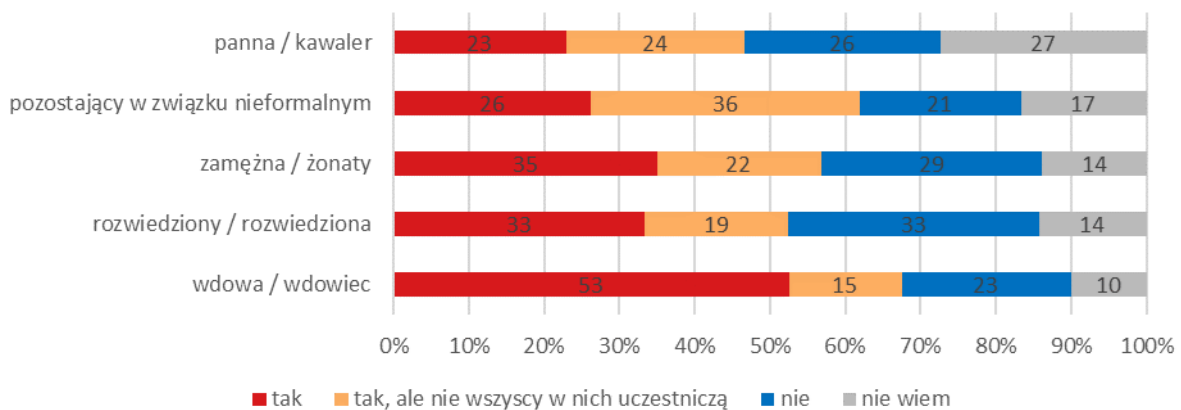
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 83. Wiedza na temat kultywowania w miejscu zamieszkania regionalnych lub lokalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów według poziomu wykształcenia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

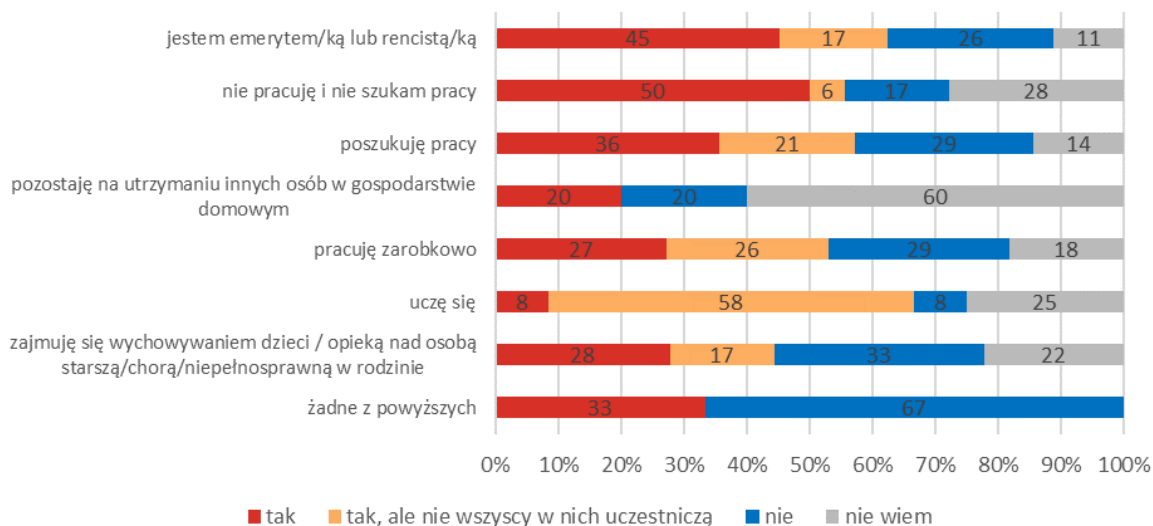
Wykres 84. Wiedza na temat kultywowania w miejscu zamieszkania regionalnych lub lokalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów według stanu cywilnego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem statusu zawodowego najbardziej charakterystyczne wydaje się być to, że 60% osób pozostających na utrzymaniu innych osób w gospodarstwie domowym odpowiedziało na zadane pytanie „nie wiem”. Najwięcej odpowiedzi twierdzących udzieliły osoby uczące się (66% tego typu odpowiedzi) oraz będące na emeryturze lub rencie (62%); (wykres 85).

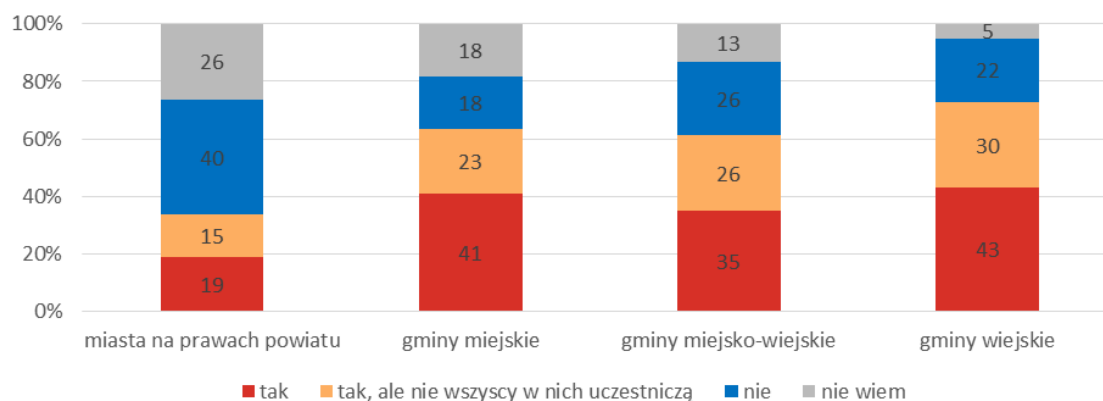
Wykres 85. Wiedza na temat kultywowania w miejscu zamieszkania regionalnych lub lokalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów według statusu zawodowego.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ze względu na rodzaj gminy pochodzenia, najwięcej odpowiedzi twierdzących udzieliły osoby zamieszkujące gminy wiejskie (73%). Najmniejszym udziałem odpowiedzi twierdzących okazały się odpowiedzi osób zamieszkujących największe miasta regionu (34%). Osoby mieszkające w miastach na prawach powiatu, w 26% odpowiedzi wskazały też na brak wiedzy na temat lokalnych lub regionalnych zwyczajów i tradycji. Taki rozkład odpowiedzi może świadczyć o tym, że kultywowanie tradycji, obrzędów czy zwyczajów jest jednak domeną mniejszych miejscowości, gdzie tradycje są bardziej widoczne, a jednocześnie pełnią rolę spajającą społeczności i integrującą. W mniejszych miejscowościach pełnią też swoistą rolę wyróżnika spośród innych miejscowości (wykres 86).

Wykres 86. Wiedza na temat kultywowania w miejscu zamieszkania regionalnych lub lokalnych tradycji, obrzędów, zwyczajów według rodzaju gminy zamieszkania.

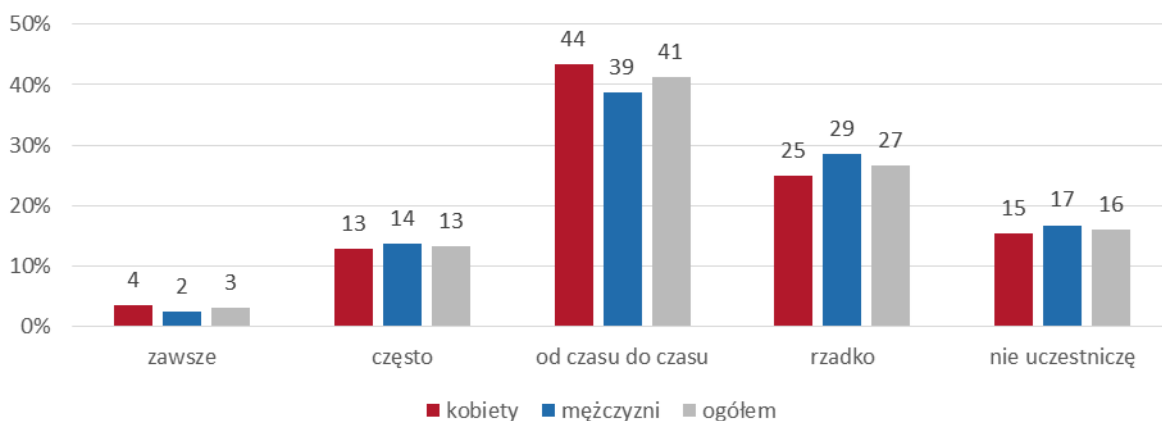
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Kolejnym pytaniem odnoszącym się do kwestii sąsiedztwa było pytanie o uczestnictwo w życiu społecznym swojej miejscowości zamieszkania. Zaledwie 3% osób uczestniczy „zawsze”, 13% osób uczestniczy „często”, aż 41% „od czasu do czasu”, a 16% „nigdy”.

Pod względem płci rozkład odpowiedzi był bardzo podobny do ogólnego, dlatego trudno wskazać jakieś prawidłowości. Niewiele częściej mężczyźni wskazali jednak, że rzadko lub nie uczestniczą w życiu społecznym swojej miejscowości (46% u mężczyzn do 40% u kobiet); (wykres 87).

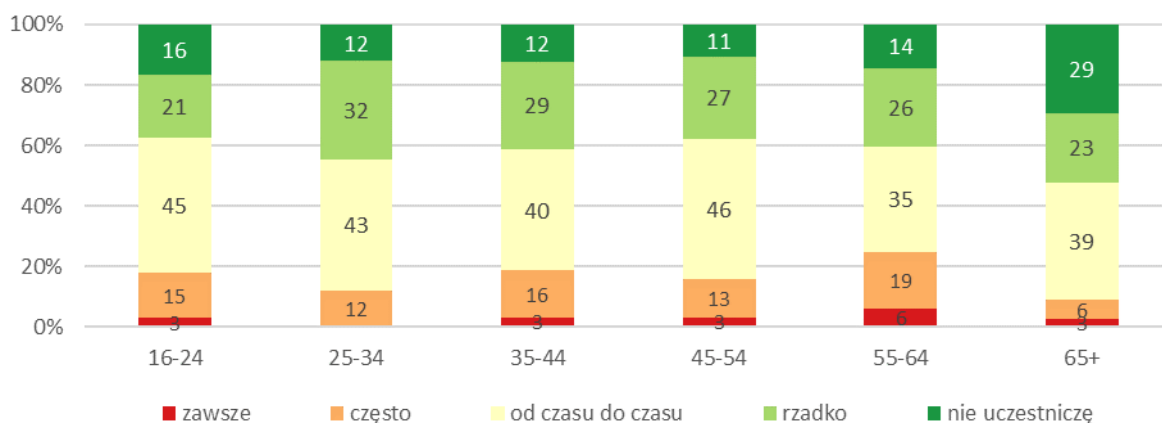
Wykres 87. Częstotliwość uczestnictwa w życiu społecznym swojej miejscowości według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ze względu na wiek respondentów, odpowiedzi „zawsze” najczęściej udzielały osoby z grupy wiekowej 55-64 lata (6% zapytanych). Osoby z tej samej grupy najczęściej udzielały odpowiedzi „często” (19%). W najstarszej grupie wiekowej (65 i więcej lat) aż 29% odpowiedzi świadczyło o nieuczestniczeniu w życiu społecznym lokalnej społeczności (wykres 88).

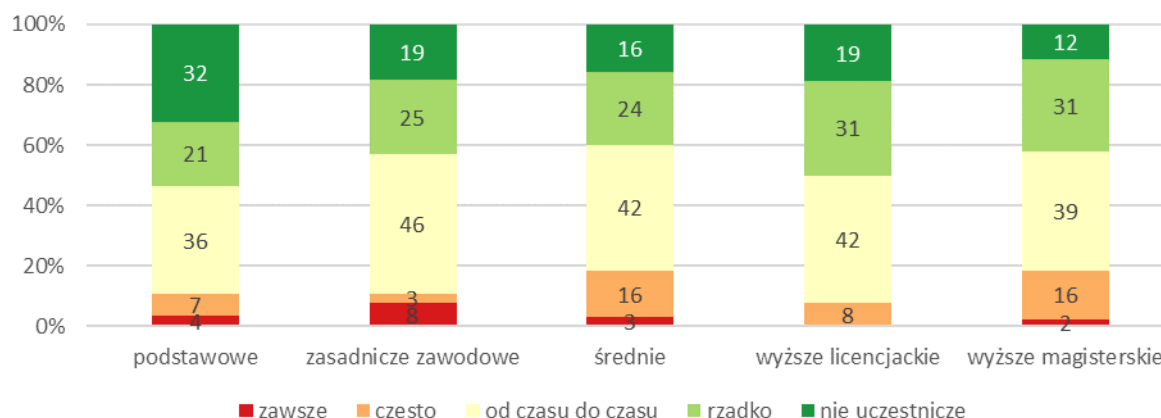
Wykres 88. Częstotliwość uczestnictwa w życiu społecznym swojej miejscowości według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Pod względem wykształcenia wyraźnie widać, iż 8% odpowiedzi osób z wykształceniem zawodowym wskazywało na każdorazowe uczestnictwo w życiu społecznym miejscowości zamieszkania. Wśród osób z wykształceniem podstawowym prawie 1/3 zapytanych nie uczestniczy w ogóle w tego typu aktywnościach. Po 16% osób z wykształceniem średnim i wyższym licencjackim zadeklarowało częste uczestnictwo w życiu społecznym (wykres 89).

Wykres 89. Częstotliwość uczestnictwa w życiu społecznym swojej miejscowości według poziomu wykształcenia.

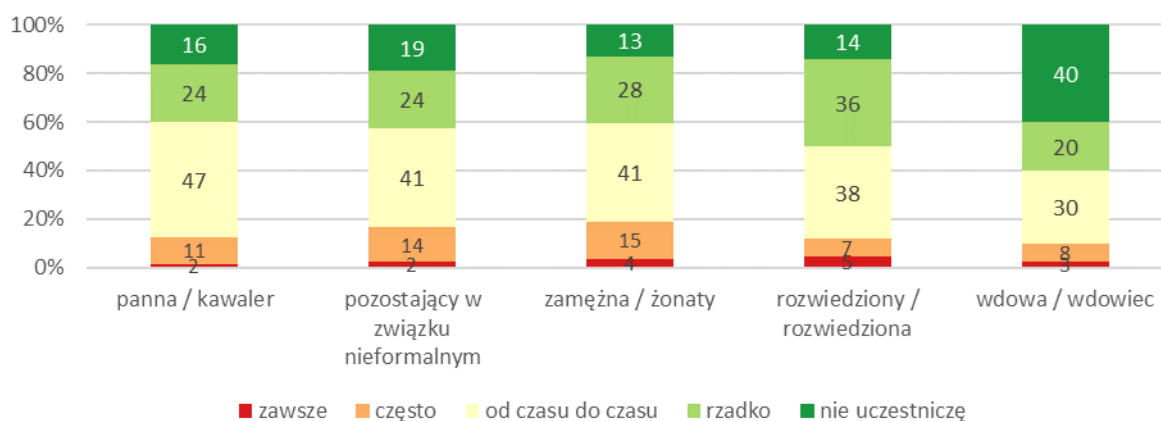

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku liczby posiadanych dzieci warto zwrócić uwagę na to, że 11% osób posiadających 4 dzieci „zawsze” uczestniczy w życiu społecznym miejscowości. Częste uczestnictwo zadeklarowały też osoby posiadające 2 i 3 dzieci (powyżej 15% odpowiedzi). Pod względem odpowiedzi „nie uczestniczę” rozkład udziałów w przypadku analizowanych grup respondentów był bardzo zbliżony (ok. 16%) – nie biorąc pod uwagę osób powyżej 4 dzieci.

Ze względu na stan cywilny można zauważyć, że najczęstsze uczestnictwo („zawsze” i „często”) zadeklarowały osoby w związkach małżeńskich, a niewiele niższy odsetek (16%) osoby w nieformalnych związkach. Aż 40% odpowiedzi osób we wdowieństwie wskazywało na brak uczestnictwa w życiu społecznym miejscowości, a 20% do rzadkiego uczestnictwa (wykres 90).

Wykres 90. Częstotliwość uczestnictwa w życiu społecznym swojej miejscowości według stanu cywilnego.

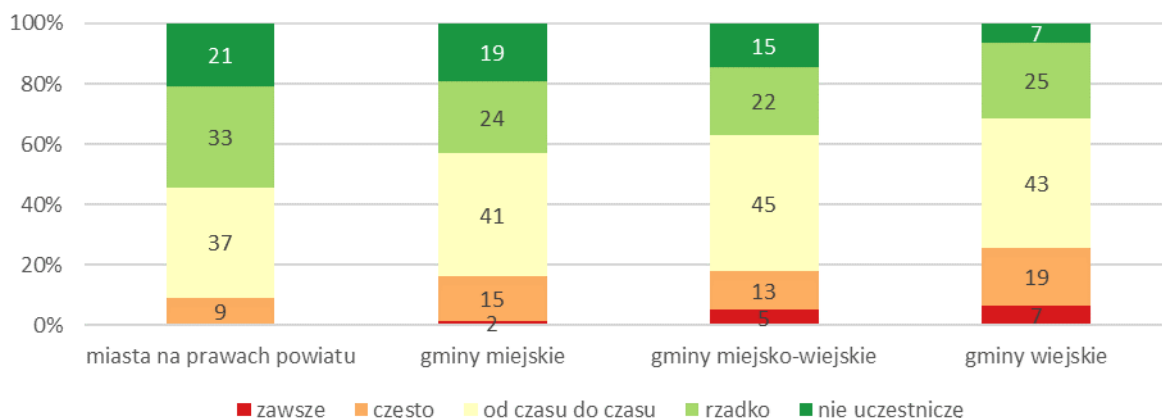
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku statusu zawodowego, wyraźnie widać, że osoby pozostające na utrzymaniu innych osób w gospodarstwie domowym bardzo często nie uczestniczą w życiu społecznym miejscowości (aż 40% odpowiedzi). Spore odsetki osób wycofanych z życia społeczności lokalnych znalazły się też w grupie osób zajmujących się wychowywaniem dzieci, opieką nad osobą starszą, chorą lub z niepełnosprawnością w rodzinie (28% odpowiedzi), osób na emeryturze lub rencie (25%) oraz osób poszukujących pracy (21%).

Jeżeli chodzi o rodzaj gminy zamieszkania respondentów to okazuje się, że aż 16% odpowiedzi osób zamieszkujących gminy wiejskie wskazywały na „zawsze” lub „często”. W gminach miejskich i miastach na prawach powiatów udziały odpowiedzi „nie uczestniczę” i „rzadko” wyniosły odpowiednio 43% i 54% (wykres 91).

Wykres 91. Częstotliwość uczestnictwa w życiu społecznym swojej miejscowości według rodzaju gminy zamieszkania.

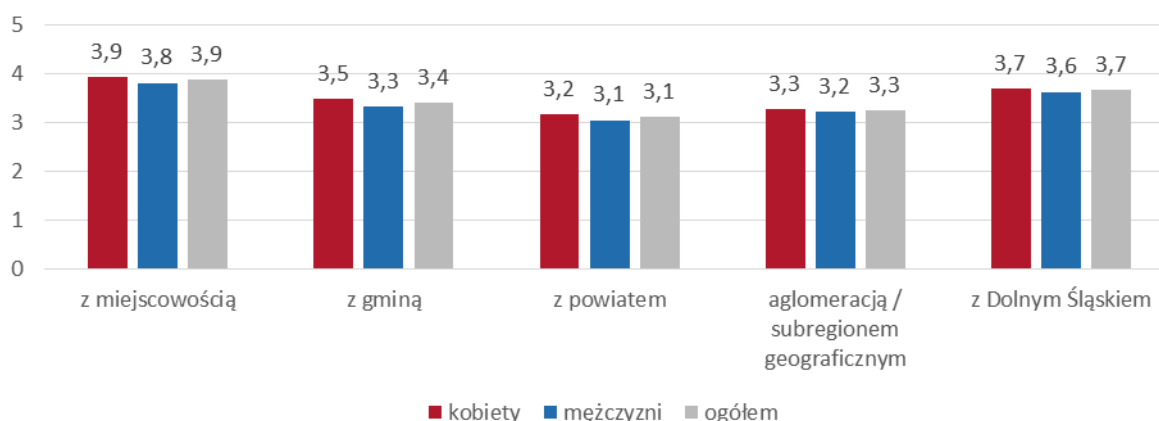
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wśród pytań zadanych respondentom ankiety, znalazło się również takie, które oceniało przywiązanie do bliższej i dalszej okolicy. Respondenci zostali poproszeni o ocenę, jak bardzo czują się przywiązani do miejscowości zamieszkania, gminy, powiatu, aglomeracji/ subregionu geograficznego i Dolnego Śląska⁴.

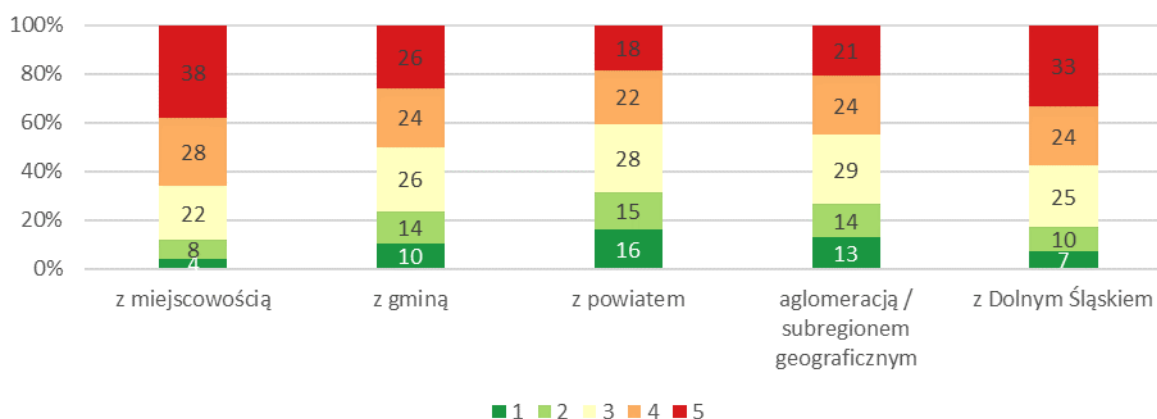
Przywiązanie do miejscowości zamieszkania zostało ocenione średnio na 3,9 punktu w pięciostopniowej skali oceny (wśród kobiet na 3,9, wśród mężczyzn na 3,8). Drugie miejsce pod względem wysokości średniej oceny zajęło przywiązanie do Dolnego Śląska – ogółem 3,7 (wśród kobiet 3,7, wśród mężczyzn 3,6). Przywiązanie do gminy zamieszkania ocenione zostało średnio na 3,4 punktu (wśród kobiet na 3,5, wśród mężczyzn na 3,3), z aglomeracją, subregionem geograficznym na 3,3 punktu (wśród kobiet na 3,3, wśród mężczyzn na 3,2), a najniższe przywiązanie do powiatu na 3,1 punktu (wśród kobiet 3,2, wśród mężczyzn 3,1); (wykres 92).

Największe przywiązanie wskazano z miejscowością zamieszkania (38% odpowiedzi na wartość 5). Co ciekawe, niewiele niższe przywiązanie wykazano w przypadku Dolnego Śląska (33% odpowiedzi na wartość 5). Najniższe przywiązanie wskazano z powiatem (18% odpowiedzi na wartość 5) oraz z aglomeracją/ subregionem (21% odpowiedzi na wartość 5). W obu tych przypadkach zanotowano najwyższe odsetki odnośnie oceny na wartość 1 (powiat: 16%, aglomeracja/ subregion: 13%) (wykres 93).

⁴ Skala oceny stopnia powiązania ze swoją bliższą lub dalszą okolicą: 1 – w ogóle niezwiązany/a, 5 – bardzo związany/a.

Wykres 92. Średnia ocena poczucia przywiązania do swojej najbliższej i dalszej okolicy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 93. Ocena poczucia przywiązania do swojej najbliższej i dalszej okolicy.

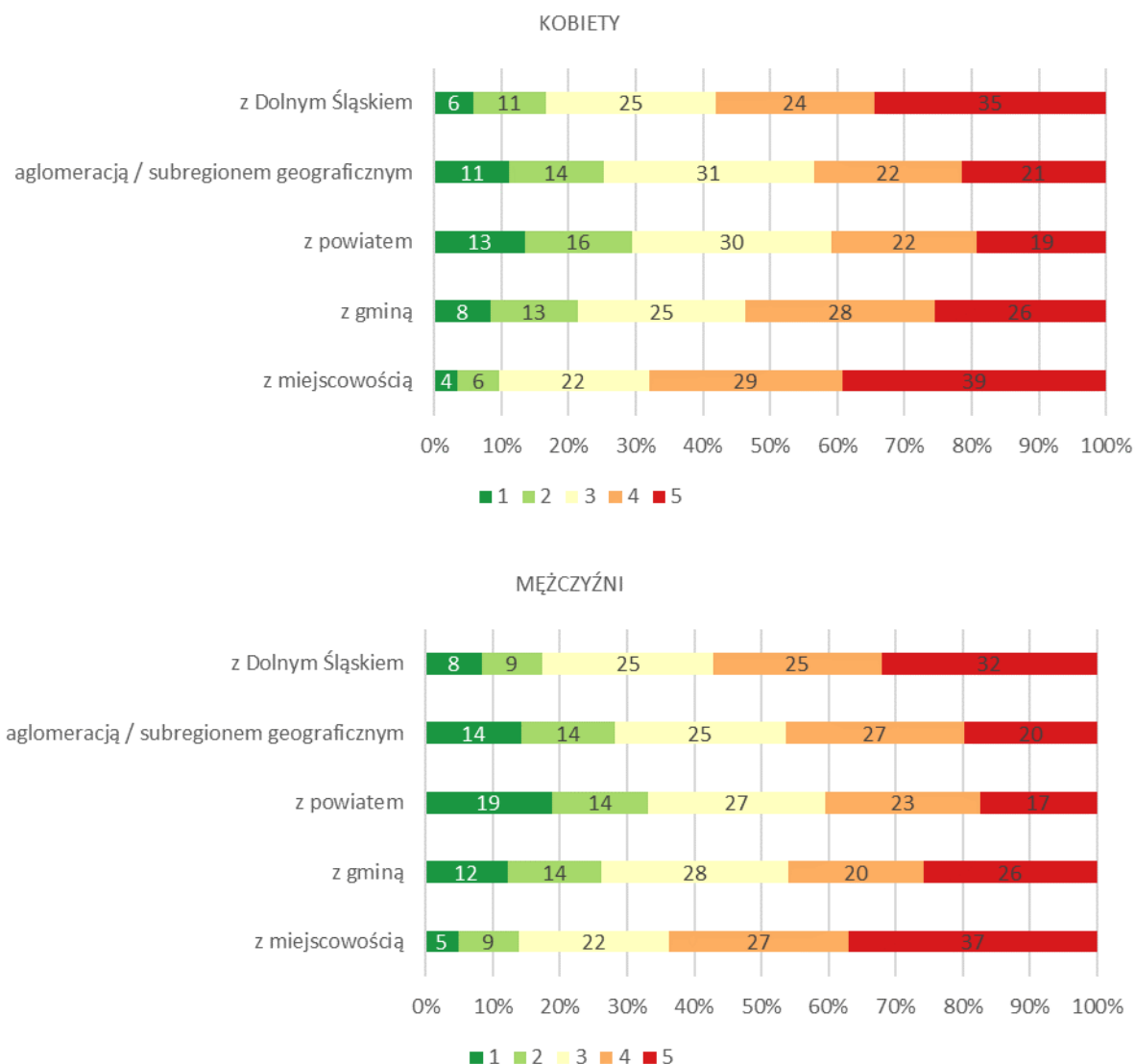
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku podziału na płeć można zauważyć, że średnie wskazania mężczyzn były niższe niż kobiet. Może to świadczyć o mniejszym przywiązywaniu wagi przez mężczyzn do kwestii miejsca urodzenia, pochodzenia czy zamieszkania czy niższej świadomości w tym zakresie. Nie są to jednak tak znaczące różnice, aby można było mówić o jakimś ewidentnym trendzie. Pod względem rozkładu odpowiedzi według miejsca, wobec którego określamy przywiązanie, jest analogiczne do rozkładu opisanego wcześniej (wykres 94).

Pod względem grup wieku trudno wskazać większe różnice w rozkładzie odpowiedzi, chociaż zaznacza się wzrost przywiązania wraz z wiekiem (wzrost odsetka odpowiedzi „4” i „5”). Tutaj również wyraźnie widać największe przywiązanie z najbliższym otoczeniem, czyli z miejscowością, ale również z regionem.

Rozkład udzielonych przez respondentów odpowiedzi pod względem wykształcenia nie odbiega znacznie od ogólnego rozkładu odpowiedzi na pytanie. Można zauważyć jednak, że wraz ze wzrostem poziomu wykształcenia maleje odsetek odpowiedzi oceniających przywiązanie na najwyższą notę. Co ciekawe, również osoby z najwyższym wykształceniem (licencjackim i magisterskim) rzadziej oceniały swoje przywiązanie na najniższą notę. Możemy założyć, że osoby z wyższym wykształceniem są ostrożniejsze w wydawaniu ocen, lub jest im ciężko określić swoje przywiązanie.

Wykres 94. Ocena poczucia przywiązania do swojej najbliższej i dalszej okolicy według płci.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku statusu zawodowego respondentów, ciekawym rozkładem odsetka udzielonych odpowiedzi, charakteryzują się osoby uczące się. Rozkład udzielonych przez te osoby odpowiedzi jest zupełnie inny od pozostałych kategorii określających status zawodowy respondentów. Wśród pytaných osób z kategorii uczący się, tylko w przypadku regionu zostały przypisane oceny na 5 (8% odpowiedzi w tej kategorii miejsca). W pozostałych przypadkach respondenci nie przypisali najwyższych ocen. W pozostałych kategoriach nie uwidaczniają się bardziej charakterystyczne trendy.

Pod względem rodzaju gminy pochodzenia, wydaje się, że osoby zamieszkujące gminy miejsko-wiejskie wykazały stosunkowo najniższe przywiązanie do miejsca zamieszkania. Trudno mówić tutaj jednak o wyraźnych powodach takiej sytuacji. Rozkłady procentowe udzielonych odpowiedzi są tak zbliżone, że wskazywanie jakichkolwiek tendencji byłoby nieuzasadnione.

WARUNKI ŻYCIA GOSPODARSTW DOMOWYCH

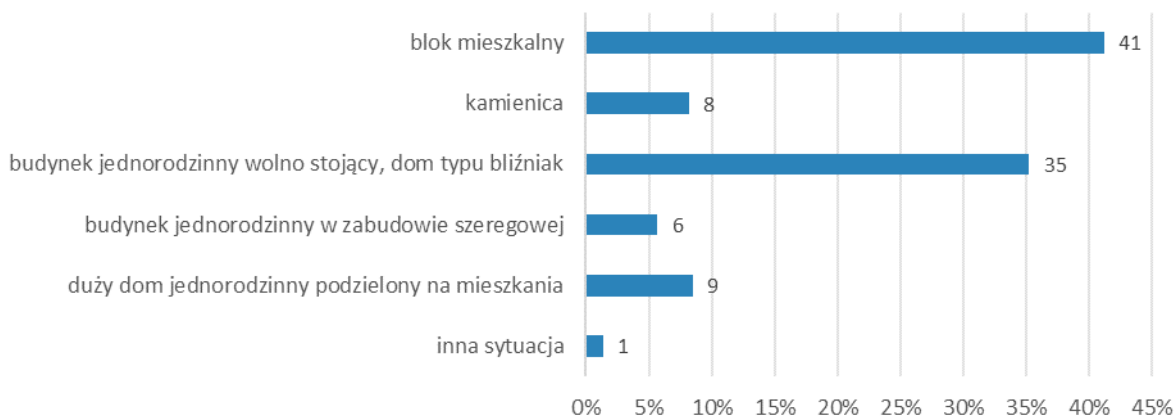

2 WARUNKI ŻYCIA GOSPODARSTW DOMOWYCH

2.1 WARUNKI MIESZKANIOWE

Do podstawowych czynników wpływających na warunki i jakość życia indywidualnych osób jak i gospodarstw domowych należą warunki mieszkaniowe. Ze względu chociażby na swoją przeszłość historyczną zasoby mieszkaniowe na Dolnym Śląsku wykazują duże zróżnicowanie pod wieloma przytoczonymi poniżej względami. Najwięcej uczestniczących w badaniu respondentów mieszkało w budynku mieszkalnym (41%) oraz budynku jednorodzinnym wolno stojącym lub domu typu bliźniak (36%); (wykres 95). Zdecydowanie mniej respondentów mieszkało w dużym domu jednorodzinnym podzielonym na mieszkania (9%), kamienicy (8%), budynku jednorodzinnym w zabudowie szeregowej (6%).

Wykres 95. Rodzaj budynków zamieszkania respondentów.

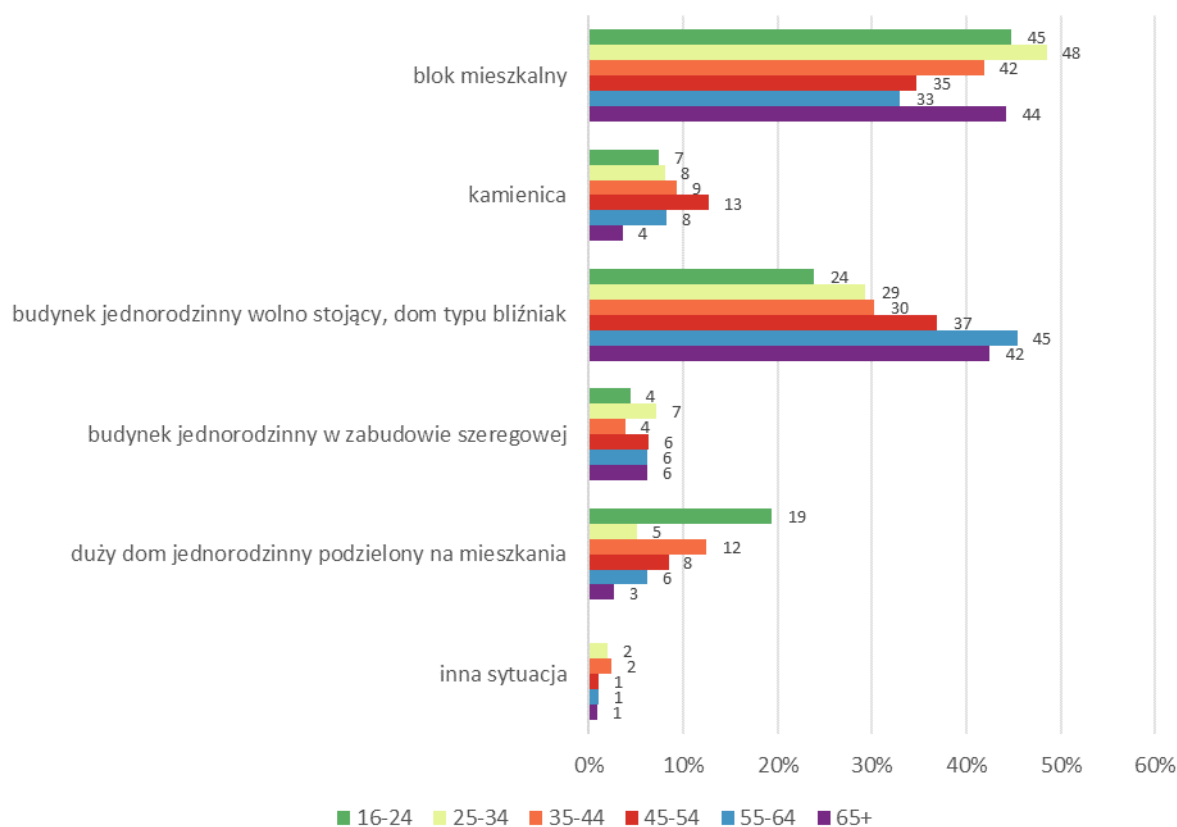

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W poszczególnych grupach wiekowych uwidacznia się pewne zróżnicowanie struktury odpowiedzi pod analizowanym względem. Udział procentowy osób z najmłodszych grup wiekowych 16-24 lata i 25-34 lata zamieszkujących w budynku jednorodzinnym wolno stojącym lub domu typu bliźniak jest zdecydowanie niższy w porównaniu do osób z grupy wiekowej 55-64 lata i 65i więcej lat (wykres 96). W najmłodszej grupie wiekowej wynosi on 24% natomiast w grupie wiekowej 55-64 lata osiąga on najwyższą wartość 45%. Co najmniej 30% respondentów ze wszystkich grup wiekowych mieszkało w bloku mieszkalnym. Największy udział zanotowano w tym przypadku w odniesieniu do grup wiekowych 16-24 lata (45%), 25-34 lata (49%) oraz 65 i więcej lat (44%) natomiast najmniejszy dla osób w wieku 45-54 lata (35%) oraz 55-64 lata (33%). W porównaniu do innych grup wiekowych wyraźnie mniej osób w wieku 65 i więcej lat posiadało mieszkanie w kamienicy. Biorąc jednak pod uwagę niewielką liczbę respondentów wskazujących na ten rodzaj budynku wyniki mogą być mało reprezentatywne. Osoby w wieku od 16 do 24 lat w porównaniu do innych grup wiekowych częściej mieszkały w dużym domu podzielonym na mieszkania (19% odpowiedzi).

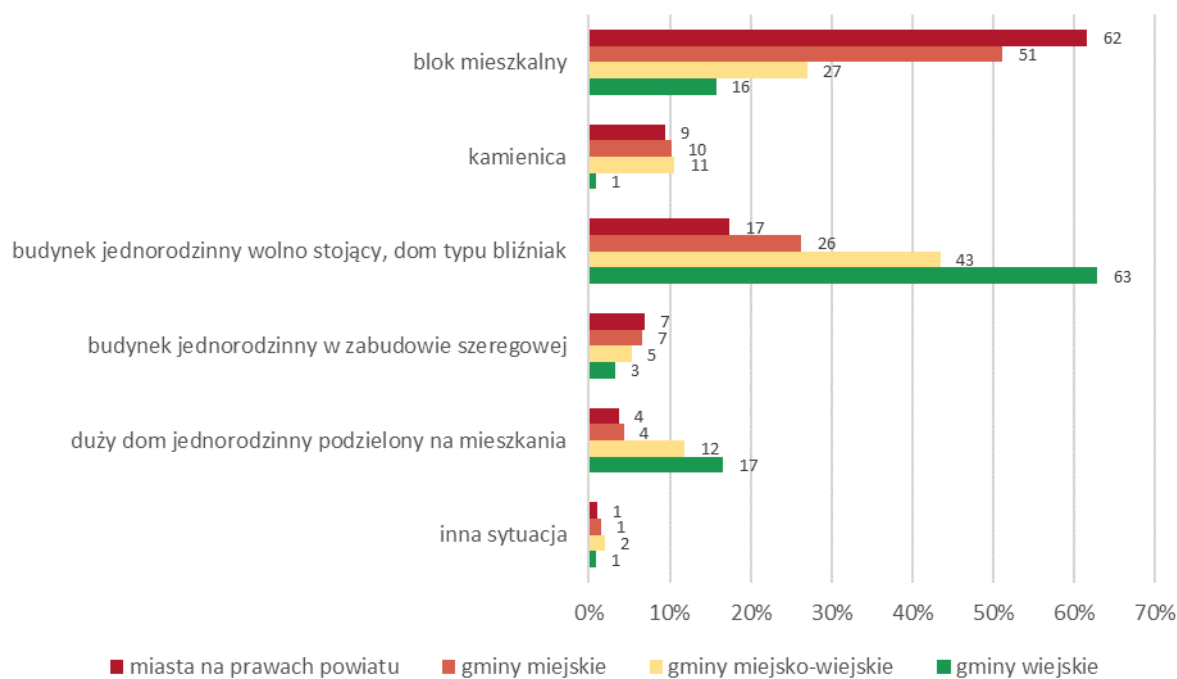
Odmienny charakter zabudowy występujący w miastach różnej wielkości i na obszarach wiejskich przyczynia się do dużych różnic pod względem struktury rodzajów budynków, w jakich znajdują się mieszkania respondentów w czterech wydzielonych rodzajach gmin. W blokach zamieszkiwało aż 62% respondentów z miast na prawach powiatu oraz 51% z gmin miejskich (wykres 97).

Wykres 96. Rodzaj budynków zamieszkania respondentów według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 97. Rodzaj budynków zamieszkania respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

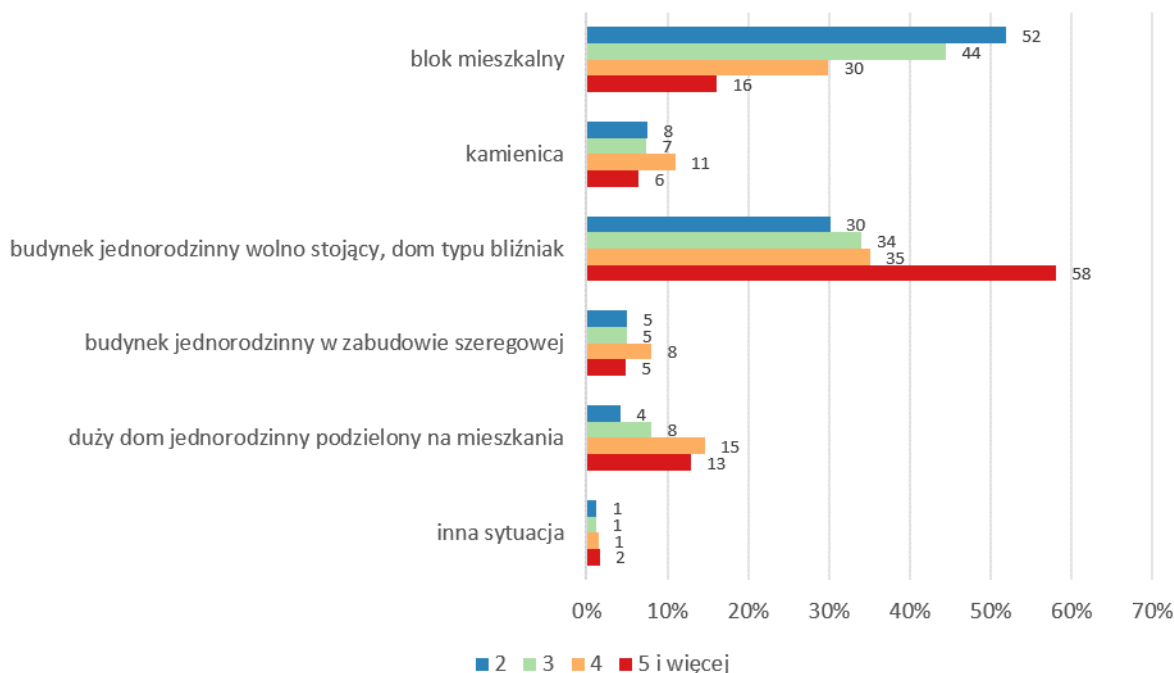
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Z kolei w gminach miejsko-wiejskich w omawianym typie budynku znajdowało się mieszkanie 27% osób biorących udział w badaniu, a w gminach wiejskich wartość ta wyniosła jedynie 16%. Odmienna sytuacja wystąpiła w odniesieniu do budynków jednorodzinnych wolno stojących lub domów typu bliźniak. W tego typu zabudowie mieszkało aż 63% osób z gmin wiejskich i tylko 17% mieszkańców miast na prawach powiatu. W gminach wiejskich w odniesieniu do innego typu gmin wyższy odsetek ludności mieszkał również w dużych domach jednorodzinnych podzielonych na mieszkania (17%), marginalny był natomiast udział mieszkańców, których mieszkanie znajdowało się w kamienicy (1%).

Typ budynku, w jakim znajduje się mieszkanie respondenta zależy również w znacznej mierze od liczby osób w jego gospodarstwie domowym. W bloku zamieszkiwało aż 52% osób biorących udział w badaniu, których gospodarstwo domowe składało się z 2 osób (wykres 98). Wraz ze wzrostem liczby osób w gospodarstwie domowym udział osób, których mieszkanie znajduje się w bloku malał notując wartość jedynie 16% w przypadku dużych gospodarstw domowych składających się co najmniej z 5 osób. Wraz ze wzrostem osób w gospodarstwie domowym wyraźnie zwiększał się natomiast udział procentowy respondentów zamieszkujących budynek jednorodzinny wolno stojący lub dom bliźniak od 30% dla dwuosobowych gospodarstw domowych do 58% w przypadku co najmniej pięciosobowych gospodarstw. Podobna tendencja zachodziła także w odniesieniu do dużych domów jednorodzinnych podzielonych na mieszkania, z tą jedynie różnicą, że największy udział procentowy został zanotowany w przypadku czterosobowych gospodarstw domowych.

Wykres 98. Rodzaj budynków zamieszkania respondentów według liczby osób w gospodarstwie domowym.

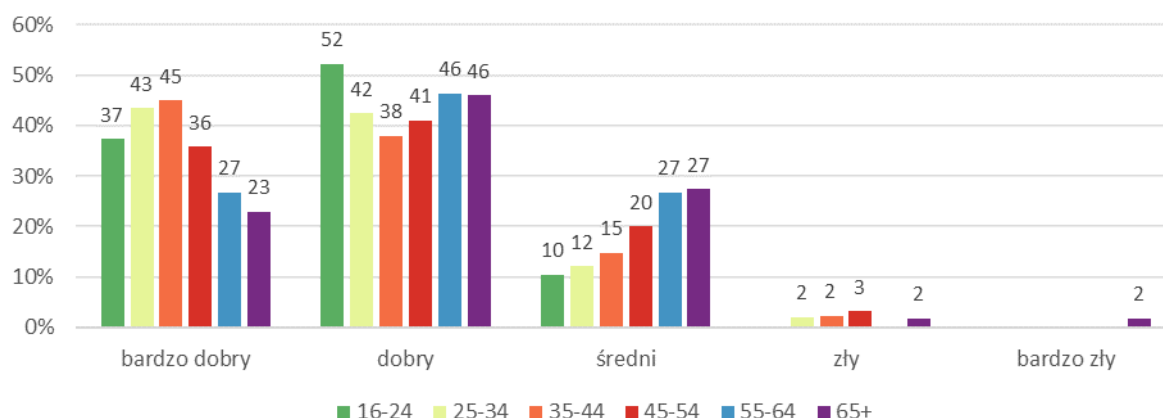
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Stan techniczny własnego mieszkania zdecydowana większość respondentów określiła jako dobry (44%) lub bardzo dobry (34%). Na średni stan techniczny wskazało 19% ogółu respondentów. Jedynie 2% badanych określiło stan techniczny mieszkania jako zły, a 1% jako bardzo zły. Podane powyżej wyniki wskazują, że większość respondentów pozytywnie ocenia stan techniczny własnego mieszkania

a odpowiedzi sygnalizujące negatywną oceną techniczną lokali mieszkaniowych zdarzają się bardzo rzadko.

Ocena stanu technicznego własnego mieszkania charakteryzuje się dość wyraźną zmiennością w poszczególnych grupach wiekowych respondentów. W starszych grupach wiekowych wyraźnie zmniejsza się odsetek respondentów, którzy na pytanie o stan techniczny swojego mieszkania odpowiedzieli, że jest ono w stanie bardzo dobrym, jednocześnie we wspomnianych grupach wiekowych rośnie udział osób określających stan własnego mieszkania jako średni. Respondenci z czterech grup wiekowych najczęściej określali stan swojego mieszkania jako dobry. Były to osoby w wieku: 16-24 lata (52% odpowiedzi), 45-54 lata (41%), 55-64 lata (46%) oraz 65 i więcej lat (46%). W pozostałych dwóch grupach wiekowych najczęściej udzielano odpowiedzi wskazujących na bardzo dobry stan mieszkania. Wśród osób w wieku 25-34 lata taką odpowiedź wybrało 43% respondentów, a w gronie osób w wieku 35-44 lata – 45% ankietowanych. Wysoki udział osób wskazujących na bardzo dobry stan techniczny własnego mieszkania w grupie osób ze wspomnianych dwóch przedziałów wiekowych może być związany z zakupem nowego mieszkania po osiągnięciu pewnej stabilizacji zawodowej i rodzinnej. Można przypuszczać, że nowo zakupione i urządzone mieszkania cechują się natomiast relatywnie wysokim standardem. Przeciwstawna sytuacja występuje z kolei biorąc pod uwagę osoby ze starszych grup wiekowych, których mieszkania i budynki, w jakich się one znajdują mogą być relatywnie starsze i w większym stopniu zdekapitalizowane (wykres 99).

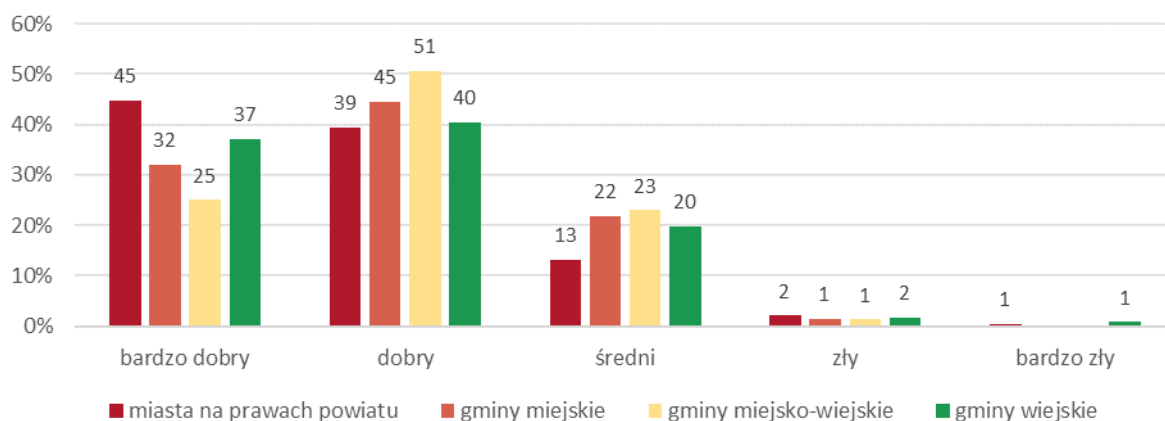
Wykres 99. Stan techniczny mieszkań respondentów według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Na podstawie odpowiedzi na wspomniane pytanie należy stwierdzić, że najlepsza sytuacja pod względem stanu technicznego mieszkań respondentów występuje w miastach na prawach powiatu. W tego rodzaju gminach udział odpowiedzi wskazujących na bardzo dobry stan techniczny mieszkań wyniósł 45% (wykres 100). Jednocześnie najmniejszy odsetek respondentów w miastach na prawach powiatu określił stan swojego mieszkania jako średni (13%). Na stan techniczny swojego mieszkania jako bardzo dobry rzadziej wskazywali respondenci z gmin miejsko-wiejskich (25%) w porównaniu do ludzi mieszkających w innych rodzajach gmin. Respondenci mieszkający w trzech rodzajach gmin: miejsko-wiejskich, miejskich i wiejskich najczęściej udzielali odpowiedzi, że stan techniczny ich mieszkań jest dobry. Wyjątkiem w tej kwestii byli mieszkańcy miast na prawach powiatu najczęściej określający stan swojego mieszkania jako bardzo dobry. Na zły i bardzo zły stan techniczny mieszkania wskazywało bardzo niewielu respondentów.

Wykres 100. Stan techniczny mieszkań respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

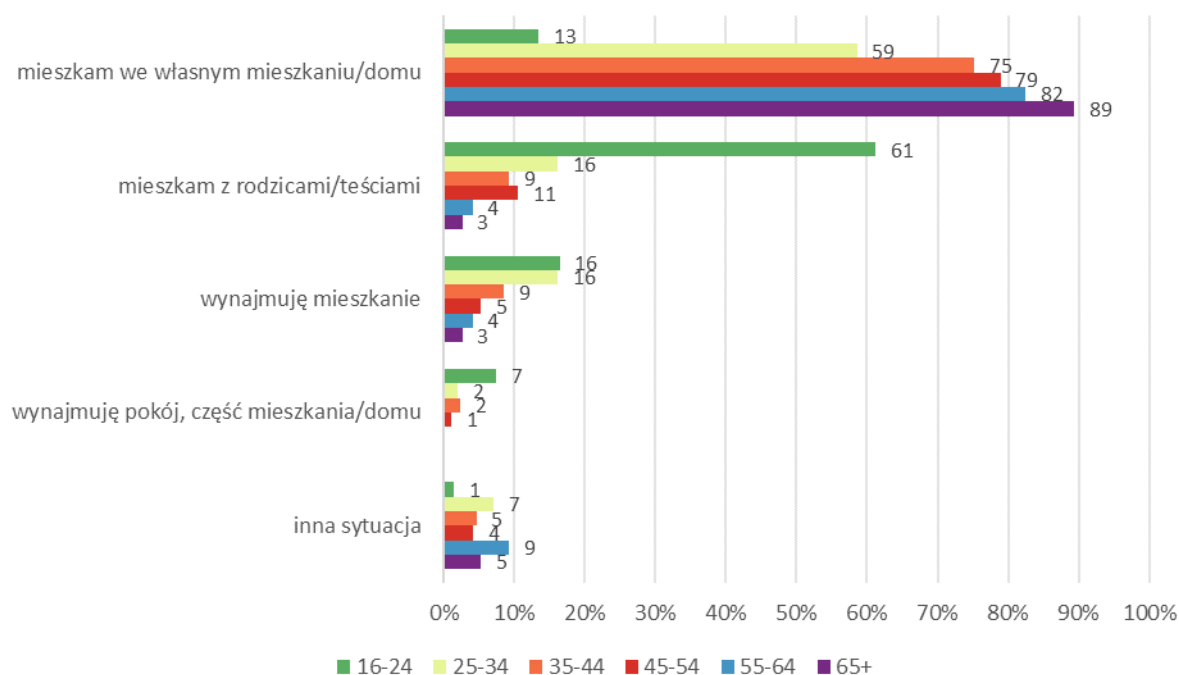
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Najlepsza ocena stanu technicznego swojego mieszkania przez mieszkańców miast na prawach powiatu może być spowodowana licznymi nowopowstającymi inwestycjami mieszkaniowymi w największych miastach regionu, ze szczególnym uwzględnieniem Wrocławia. Mieszkania w nowych inwestycjach deweloperskich mogą z kolei charakteryzować się relatywnie wyższym standardem w porównaniu do starszych mieszkań.

Sytuacja mieszkaniowa ankietowanych jest silnie powiązana z ich wiekiem. Tylko 13% osób w wieku 16-24 lata mieszkało we własnym mieszkaniu/domu i jednocześnie aż 61% osób z tej grupy wiekowej mieszkało z rodzicami lub teściami (wykres 101). Wraz ze wzrostem wieku respondentów coraz większy ich odsetek mieszka we własnym mieszkaniu lub domu. W grupie wiekowej 25-34 takich respondentów było 58% natomiast w grupie wiekowej 65 i więcej lat takie osoby stanowiły już 89% ankietowanych. Oprócz osób z najmłodszej grupy wiekowej wśród respondentów z pozostałych przedziałów wiekowych była to najczęściej zaznaczana odpowiedź. Wynajmowanie mieszkania samodzielnie lub z rodziną było wyraźnie częstszą praktyką w dwóch najmłodszych grupach wiekowych. Wśród najmłodszych osób 8% respondentów wynajmowało pokój lub część mieszkania lub domu, natomiast w pozostałych grupach wiekowych odpowiedź taką wskazywało nie więcej niż 3% respondentów. Sytuacja mieszkaniowa jest tym samym w dużym stopniu uzależniona od wieku respondentów. Szczególnie mocno w tym względzie od pozostałych grup odbiega sytuacja ankietowanych osób z najmłodszej grupy wiekowej. Osoby te w dużej mierze nie są jeszcze na tyle niezależne finansowo, aby posiadać własne mieszkanie.

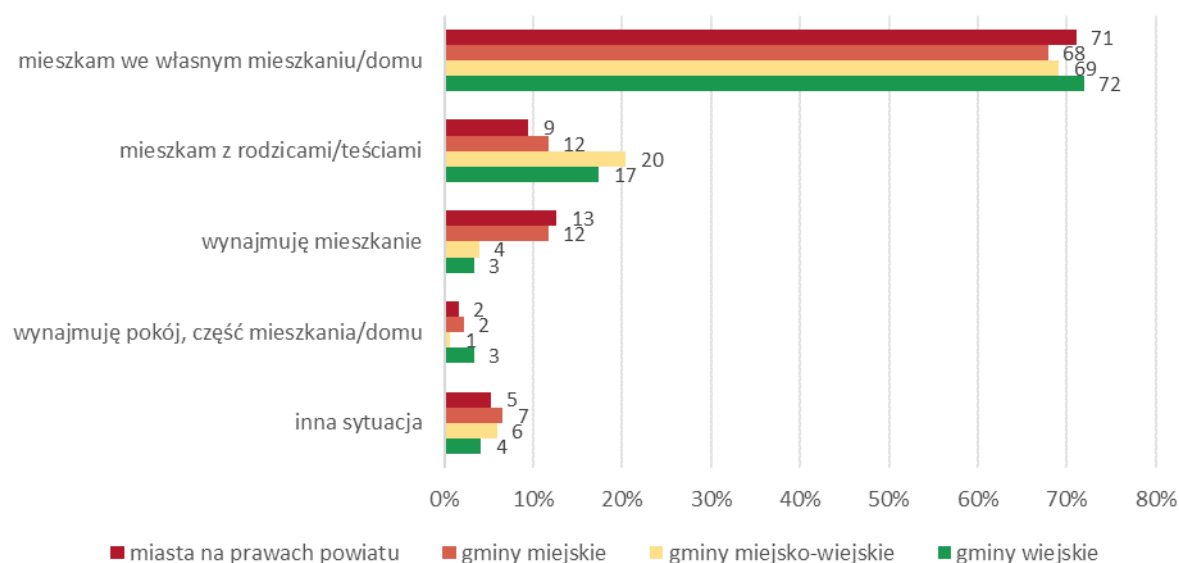
W podziale według rodzaju gmin nie występują duże różnice biorąc pod uwagę sytuację mieszkaniową. Warto jednak zaznaczyć, że w miastach na prawach powiatu i w gminach miejskich respondenci wyraźnie częściej wynajmują mieszkanie lub dom oraz rzadziej mieszkają z rodzicami bądź teściami w porównaniu do osób z gmin miejsko-wiejskich i wiejskich (wykres 102). Zjawisko to może być związane z napływem młodych osób do miast, szczególnie tych największych w celach edukacyjnych lub podjęcia pracy. Z kolei na obszarach wiejskich relatywnie częstszą praktyką może być mieszkanie razem z rodzicami lub teściami, w których to wielopokoleniowe rodziny mieszkają „pod jednym dachem”.

Wykres 101. Sytuacja mieszkaniowa respondentów według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 102. Sytuacja mieszkaniowa respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

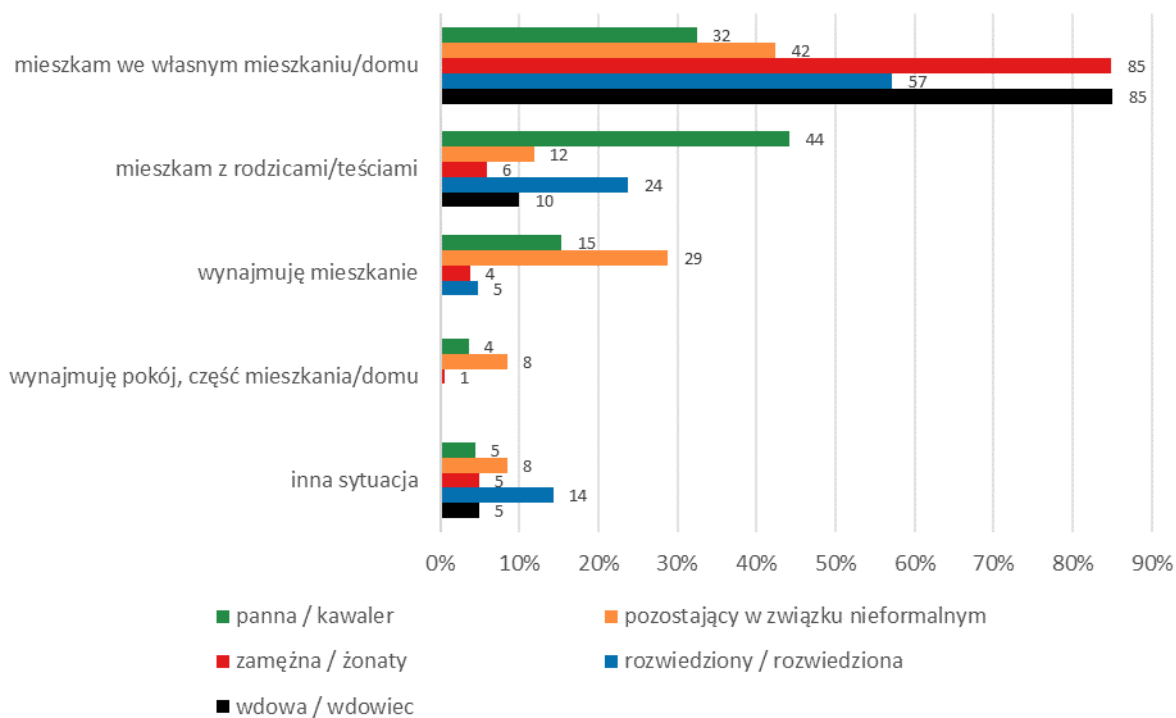

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Istotne zróżnicowanie pod względem sytuacji mieszkaniowej można dostrzec biorąc pod uwagę stan cywilny respondentów. Wśród panien i kawalerów jedynie 32% osób mieszka we własnym mieszkaniu. Wartość ta jest stosunkowo niska również w gronie osób pozostających w nieformalnych związkach i wynosi 42%. Z kolei w przypadku zamężnych i żonatych udział ten wynosi 85%, a w gronie osób owdowiałych sięga 85%. Stan cywilny jest w pewnym stopniu powiązany z wiekiem ankietowanych osób tym samym można w tej kwestii zauważyć pewne podobieństwa (wykres 103).

Wykres 103. Sytuacja mieszkaniowa respondentów według stanu cywilnego.

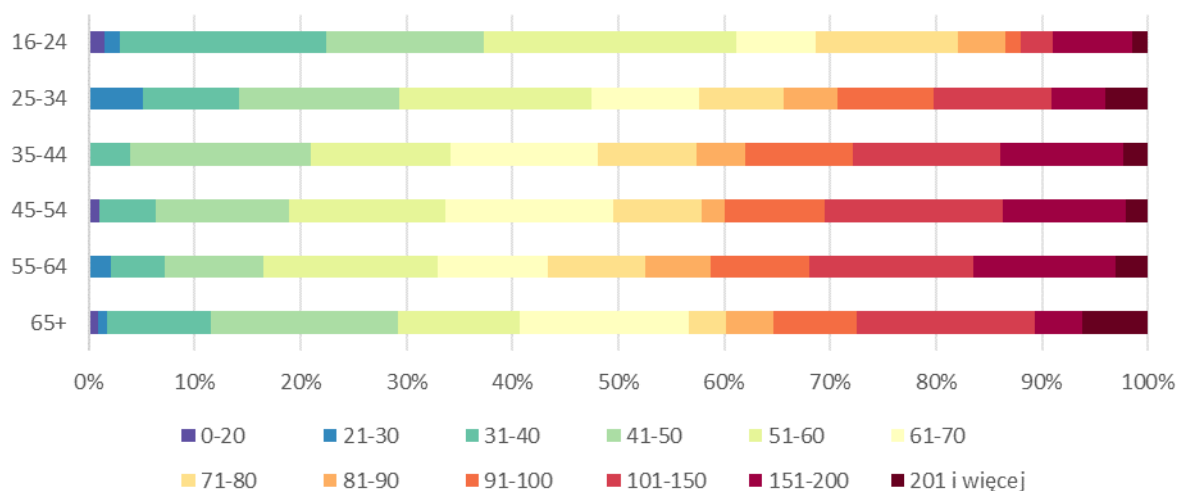

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Gospodarstwa domowe respondentów uczestniczących w badaniu charakteryzowały się dużym zróżnicowaniem biorąc pod uwagę powierzchnię użytkową mieszkania. Najwięcej ankietowanych zajmowało mieszkania o powierzchni użytkowej mieszczącej się w następujących przedziałach: 51-60 m² (16%), 41-50 m² (15%), 100-150 m² (14%) oraz 61-70 m² (13%). Najmniej ankietowanych rezydowało natomiast w mieszkaniach o powierzchni: poniżej 20 m² (1%), 21-30 m² (2%) i powyżej 200 m² (3%).

Wielkość zajmowanego mieszkania jest w pewnym stopniu powiązana z wiekiem respondentów. Ankietowani z młodszych grup wiekowych rezydują w mieszkaniach o stosunkowo mniejszej powierzchni użytkowej niż osoby ze starszych grup. Dla przykładu w najmłodszej grupie wiekowej (16-24 lata) mieszkanie o powierzchni 51-60m² użytkowało 19% respondentów, podczas gdy w pozostałych grupach wiekowych udział osób bytujących w takich mieszkaniach nie przekroczył 10% (wykres 104). Z kolei mieszkanie o powierzchni od 100 m² do 150 m² użytkowało 3% osób z grupy wiekowej 16-24 lata oraz 11% osób z przedziału wiekowego 25-34 lata. Mieszkania o wspomnianym metrażu zajmowało z kolei ponad 15% osób z następujących starszych grup wiekowych: 45-54 lata (17%), 55-64 lata (16%) oraz 65 i więcej lat (17%). Mniejszy metraż zajmowanych mieszkań w młodszych grupach wiekowych może być spowodowany zmianami w trendach zakupowych. Ze względu na rosnące ceny mieszkań, osobiste preferencje czy wysokość opłat młodsze osoby są skłonne do posiadania mniejszych mieszkań. Nieproporcjonalnie duży udział w najmłodszej grupie wiekowej mieszkań o metrażu w przedziale 31-40 m² może wynikać z faktu, że część tych mieszkań to mieszkania wynajmowane przez młode osoby, dla których mieszkanie o wspomnianym metrażu na obecnym etapie życia jest wystarczające lub ze względów finansowych nie stać ich na wynajem lub zakup mieszkania o większej powierzchni użytkowej.

Wykres 104. Powierzchnia użytkowa mieszkań zajmowanych przez respondentów według grup wieku.

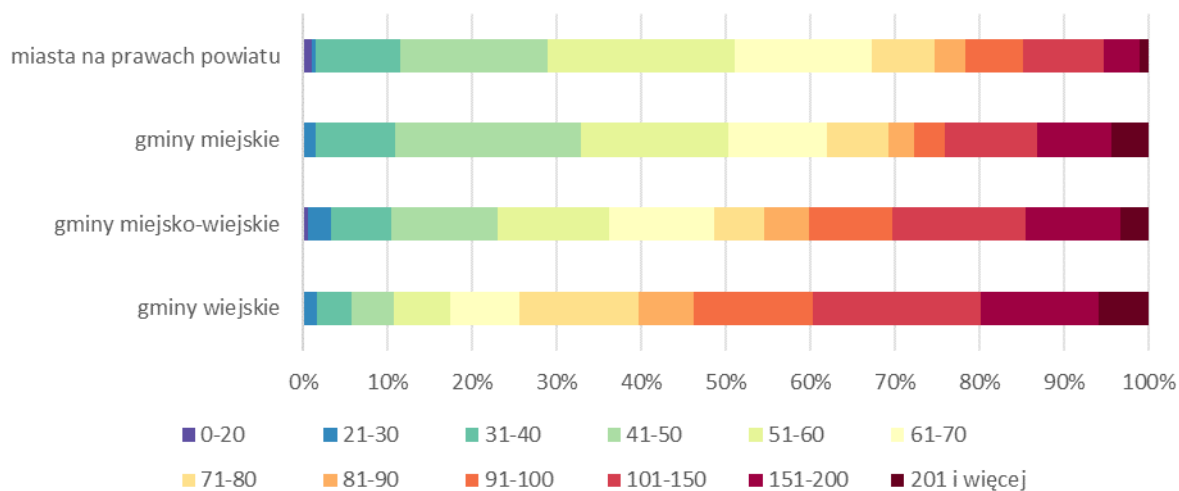

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Dominujący, odmienny typ zabudowy na obszarach miejskich i wiejskich wpływa na istotne różnice w powierzchni użytkowej lokali respondentów mieszkających w różnych rodzajach gmin. Na obszarach wiejskich przeważa zabudowa jednorodzinna wolnostojąca, natomiast mieszkańcy miast w dużej mierze egzystują w mieszkaniach zlokalizowanych w wielorodzinnych blokach mieszkalnych, a także w mniejszym stopniu w kamienicach. Wpływ na to może mieć również większy udział na wsiach dużych gospodarstw domowych pod względem liczby tworzących je osób. Ankietowani z miast na prawach powiatu najczęściej zajmowali mieszkania o powierzchni 51-60 m² (22%); (wykres 105). Wśród mieszkańców gmin miejskich największy udział respondentów rezydował w mieszkaniach o powierzchni od 41 m² do 50 m² (22%). Odmienną sytuację zanotowano w gminach miejsko-wiejskich i gminach wiejskich. W obydwu rodzajach gmin największy odsetek respondentów stwierdził, że zajmowane przez nich mieszkania posiadają powierzchnię użytkową w przedziale 100-150 m². Odpowiedzi takiej udzieliło 16% respondentów z gmin miejsko-wiejskich i 19% respondentów z gmin wiejskich.

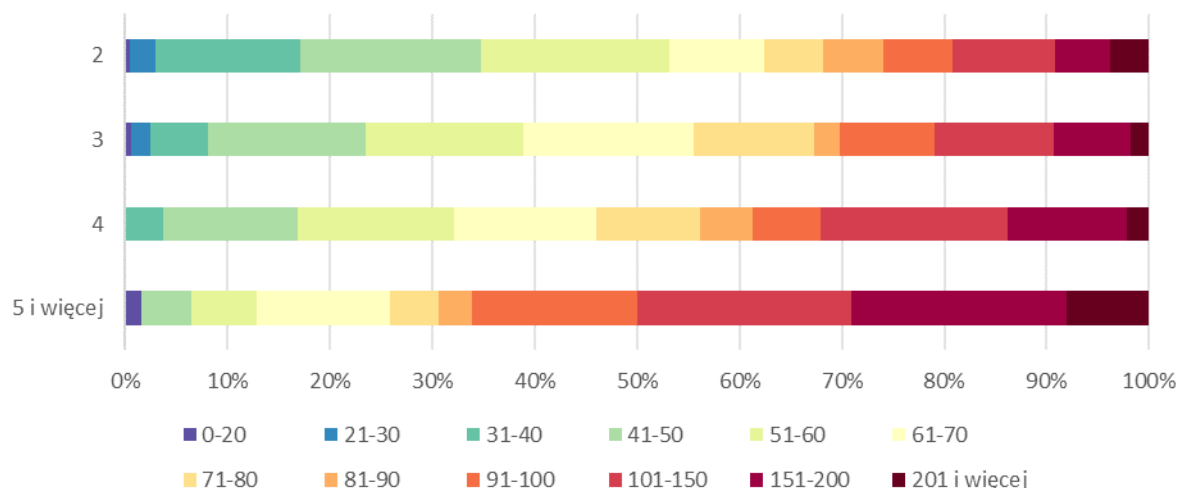
Powierzchnia użytkowa mieszkań wydaje się być w naturalny sposób silnie powiązana z liczbą osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego. Przeprowadzona ankieta wśród respondentów zdaje się potwierdzać to założenie. Ankietowani z dwuosobowych gospodarstw najczęściej zamieszkiwali w mieszkaniach o powierzchni 51-60 m² (18% udzielonych odpowiedzi); (wykres 106). Największa grupa respondentów tworzących trzyosobowe gospodarstwa domowe zajmowała mieszkania o powierzchni 61-70 m² (17%). Wśród osób wchodzących w skład czteroosobowych gospodarstw najczęściej (18%), rezydowało w mieszkaniach o metrażu od 100 m² do 150 m². W gospodarstwach składających się z co najmniej 5 osób największy odsetek respondentów (po 21%), wskazał, że bytuje w mieszkaniach od powierzchni 100-150 m² i 150-200 m².

Wykres 105. Powierzchnia użytkowa mieszkań zajmowanych przez respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

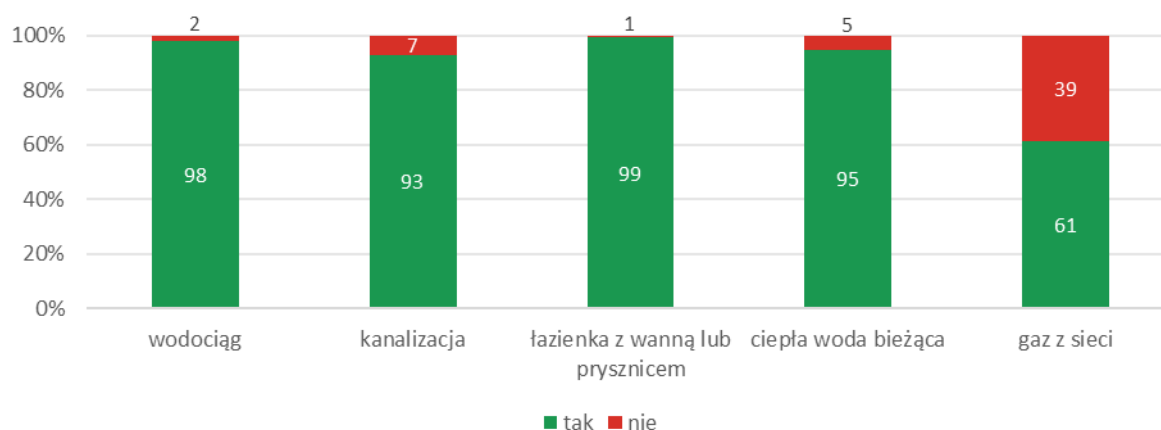
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 106. Powierzchnia użytkowa mieszkań zajmowanych przez respondentów według liczby osób w gospodarstwie domowym.

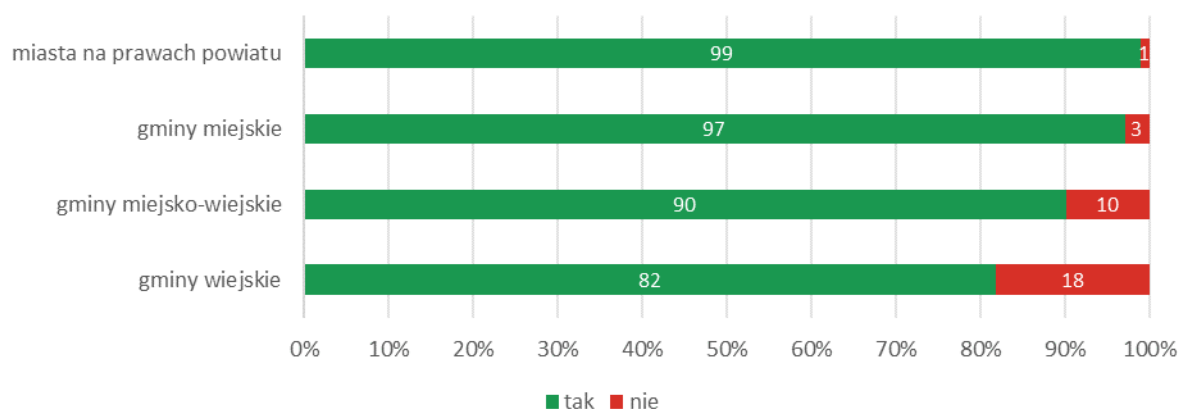

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Mieszkania większości respondentów były wyposażone w następujące elementy: łazienkę z wanną lub prysznicem (99%), wodociąg (98%), ciepłą wodę bieżącą (95%), kanalizację (93%) i gaz z sieci (61%); (wykres 107). Poza gazem z sieci pozostałe wymienione elementy występowały w zdecydowanej większości mieszkań ankietowanych osób. Pomimo tego, że aż 93% respondentów zajmowało mieszkanie podłączone do kanalizacji pod wspomnianym względem zarysowują się widoczne różnice biorąc pod uwagę rodzaj gminy, w której mieszkała ankietowana osoba. Mieszkania respondentów z miast na prawach powiatu były podłączone do kanalizacji aż w 99% przypadków (wykres 108). Niewiele niższą wartość odnotowano w odniesieniu do gmin miejskich (97%). Wyraźnie mniejszy udział mieszkań podłączonych do sieci kanalizacyjnej wystąpił natomiast wśród respondentów mieszkających w gminach miejsko-wiejskich (90%) i wiejskich (82%).

Wykres 107. Wyposażenie mieszkań respondentów w elementy infrastruktury technicznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

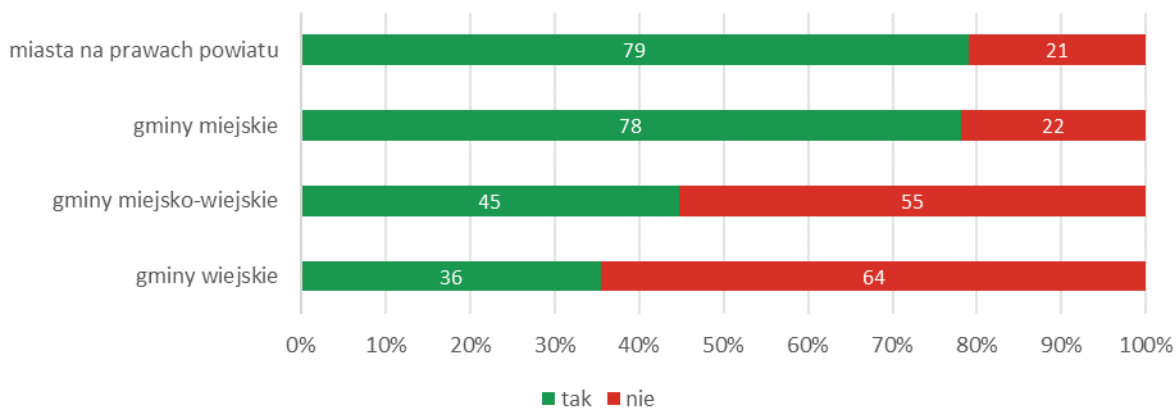
Wykres 108. Wyposażenie mieszkań respondentów w sieć kanalizacyjną według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Udział mieszkań podłączonych do sieci gazowej również wykazuje wyraźne zróżnicowanie pod względem rodzaju gminy pochodzenia respondentów. Mieszkania ankietowanych z miast na prawach powiatu i gmin miejskich były w przeważającej części podłączone do sieci gazowej, odpowiednio w 79% i 78% (wykres 109). Z kolei mieszkania osób biorących udział w ankiecie z gmin miejsko-wiejskich i wiejskich były w przeważającej mierze niepodłączone do opisywanej instalacji. W gminach miejsko-wiejskich mieszkania takie stanowiły 45% ogółu a w gminach wiejskich 36%.

Do najpopularniejszych sposobów ogrzewania mieszkania w grupie ankietowanych osób należały centralne ogrzewanie z kotłowni indywidualnej na gaz, węgiel, koks, ekogroszek lub inne paliwo (47%) oraz centralne ogrzewanie zbiorowe z elektrociepłowni lub kotłowni osiedlowej, lokalnej (38%). Na kolejnym miejscu pod analizowanym względem znalazły się piece na olej opałowy, węgiel, drewno lub elektryczne – kaflowe z grzałką elektryczną (12%). Przy użyciu odnawialnych źródeł energii (pompa ciepła, biomasa – pellet, energia elektryczna z instalacji fotowoltaicznej) mieszkania ogrzewało 3% respondentów. Na inne ogrzewanie w przeprowadzonej ankiecie wskazało 1% badanych.

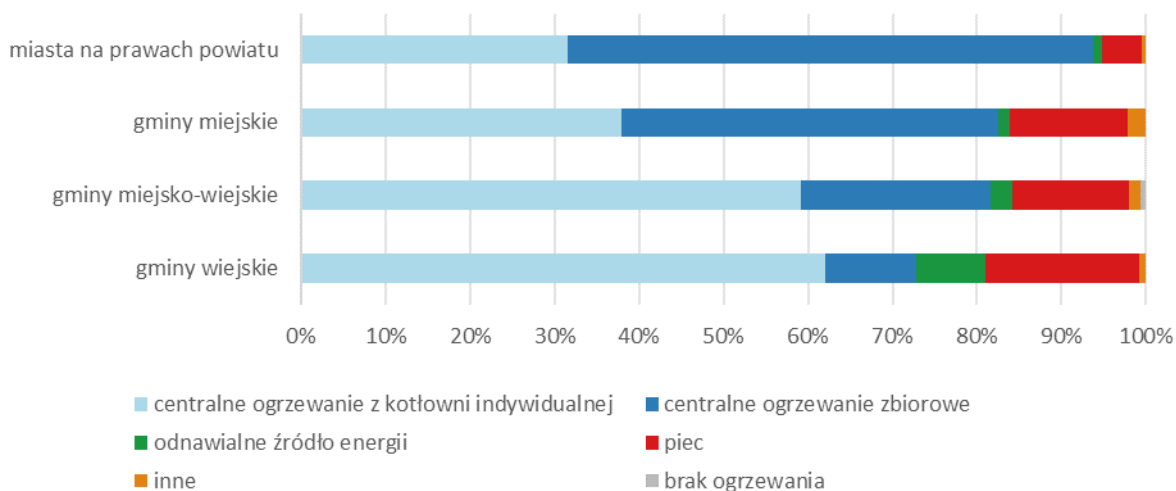
Wykres 109. Wyposażenie mieszkań respondentów w sieć gazową według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W poszczególnych rodzajach gmin zaznacza się odmienna struktura sposobów ogrzewania mieszkań wynikająca chociażby z różnej dostępności poszczególnych technologii w miastach oraz na wsi. Wpływ na to może mieć również inny dominujący typ zabudowy występujący na obszarach miejskich i wiejskich. Centralne ogrzewanie z kotłowni indywidualnej było najbardziej popularne w mieszkaniach respondentów z gmin wiejskich (62,0% odpowiedzi respondentów) oraz miejsko-wiejskich (59%); (wykres 110). Centralne ogrzewanie zbiorowe stanowiło z kolei najpowszechniej występujący sposób ogrzewania w miastach na prawach powiatu (62%) oraz gminach miejskich (44%). Piec najmniejszy udział w strukturze sposobów ogrzewania posiadały w miastach na prawach powiatu (5%), a największy w gminach wiejskich (18%). Odnawialne źródła energii były wyraźnie częściej wykorzystywane do ogrzewania mieszkań w gminach wiejskich posiadając udział 8%, podczas gdy w pozostałych rodzajach gmin wartość ta nie przekroczyła 3%.

Wykres 110. Sposób ogrzewania mieszkań respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

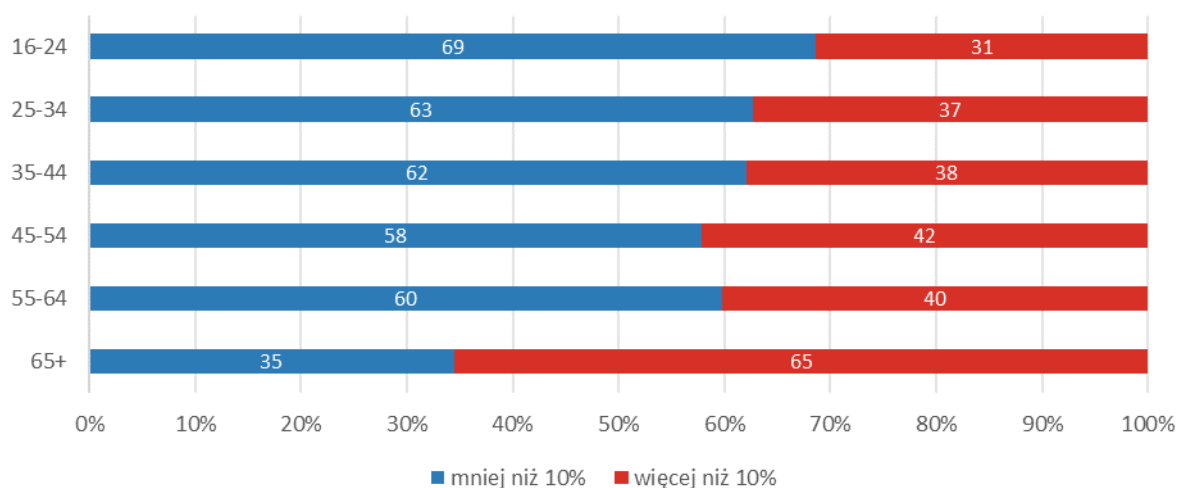

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Jednym z istotnych wydatków gospodarstw domowych są opłaty związane z ogrzewaniem i użytkowaniem energii. Wśród ankietowanych 57% osób przeznaczało mniej niż 10% miesięcznych wspólnych dochodów gospodarstwa domowego na tego typu opłaty. W przypadku 43% respondentów wydatki związane z ogrzewaniem i użytkowaniem energii przekroczyły 10% wspomnianych dochodów.

W najstarszej grupie wiekowej (65 i więcej lat) wyraźnie wzrasta odsetek osób, które na ogrzewanie i użytkowanie energii wydają więcej niż 10% wspólnych miesięcznych dochodów gospodarstwa domowego. Udział takich osób w grupie wiekowej 65 i więcej lat osiągnął wartość 66% i był zdecydowanie wyższy niż w pozostałych grupach wiekowych, w których wahał się od 31% (grupa wiekowa 16-24 lata) do 42% (grupa wiekowa 45-54 lata). Tym samym najgorsza sytuacja pod analizowanym względem występuje wśród osób z najstarszej grupy wiekowej, w której ponad 65% respondentów comiesięcznie znaczącą część dochodów gospodarstwa domowego musi przeznaczać na niezbędne wydatki jakimi są opłaty za ogrzewanie i użytkowanie energii. Osoby te zapewne w większości nie są już aktywne zawodowo i pobierają jedynie świadczenia emerytalne. Część osób z tej grupy jest owdowiała, co skutkuje tym, że wszystkie opłaty muszą być pokrywane z dochodów tylko jednej osoby (wykres 111).

Wykres 111. Udział miesięcznych wspólnych dochodów przeznaczanych przez gospodarstwa domowe respondentów na wydatki związane z ogrzewaniem i użytkowaniem energii według grup wieku.

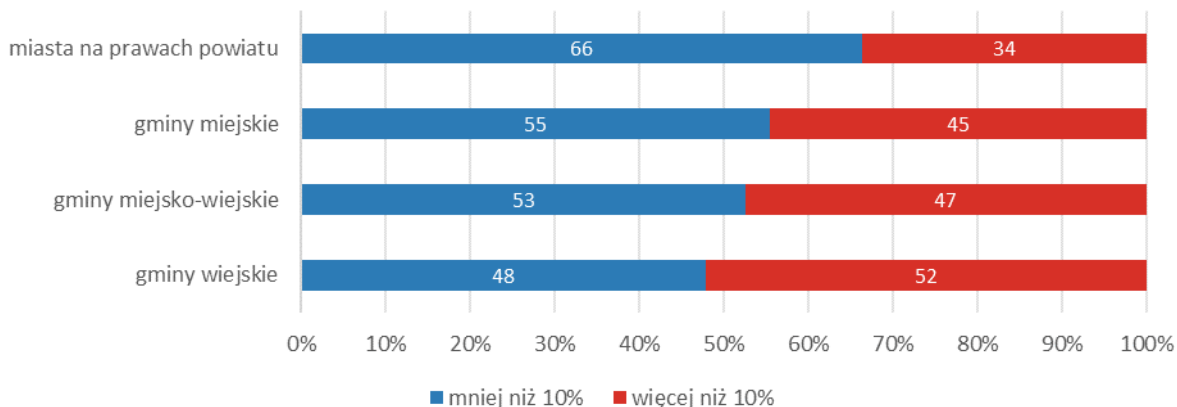
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Największy udział respondentów, u których w gospodarstwach domowych wydatki na ogrzewanie i użytkowanie energii przekraczają 10,0% miesięcznych wspólnych dochodów występuje w gminach wiejskich (52%); (wykres 112). W pozostałych rodzajach gmin mniej niż połowa respondentów wydawała na opisywane opłaty więcej niż 10% dochodów, a najniższy udział został zanotowany wśród ankietowanych z miast na prawach powiatu i wyniósł 31,3%. Większy odsetek osób wydających powyżej 10% dochodów w gminach wiejskich na ogrzewanie i użytkowanie energii może być spowodowany z jednej strony niższymi uzyskiwanymi dochodami na wsi, a z drugiej większą powierzchnią i kubaturą budynków mieszkalnych biorąc pod uwagę fakt, że na wsiach dominującym typem zabudowy mieszkaniowej są wolnostojące domy jednorodzinne o stosunkowo dużej powierzchni użytkowej.

Zdecydowana większość gospodarstw domowych respondentów posiada warunki mieszkaniowe i sytuację dochodową pozwalającą na utrzymanie w pomieszczeniach mieszkania temperatury na poziomie 21°C. Na taką sytuację w swoich odpowiedziach wskazało 94% ankietowanych. Odminną sytuację w swoich odpowiedziach zasygnalizowało 6%. W żadnej z wydzielonych grup wiekowych respondentów udział osób, które stwierdziły, że w pomieszczeniach mieszkania nie są w stanie utrzymać temperatury 21°C nie przekroczył 10% (wykres 113). Najwyższy był on grupie wiekowej 65 i więcej lat

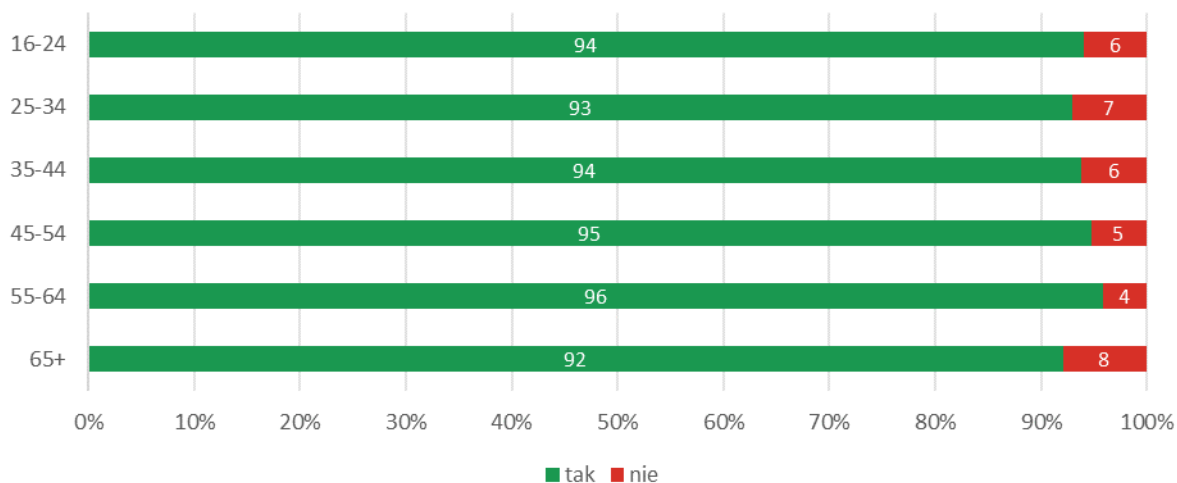
(8%), a najniższy wśród osób w przedziale wiekowym 55-64 lata (4%). Pomędzy poszczególnymi grupami wiekowymi nie występują tym samym duże dysproporcje w tym względzie.

Wykres 112. Udział miesięcznych wspólnych dochodów przeznaczanych przez gospodarstwa domowe respondentów na wydatki związane z ogrzewaniem i użytkowaniem energii według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

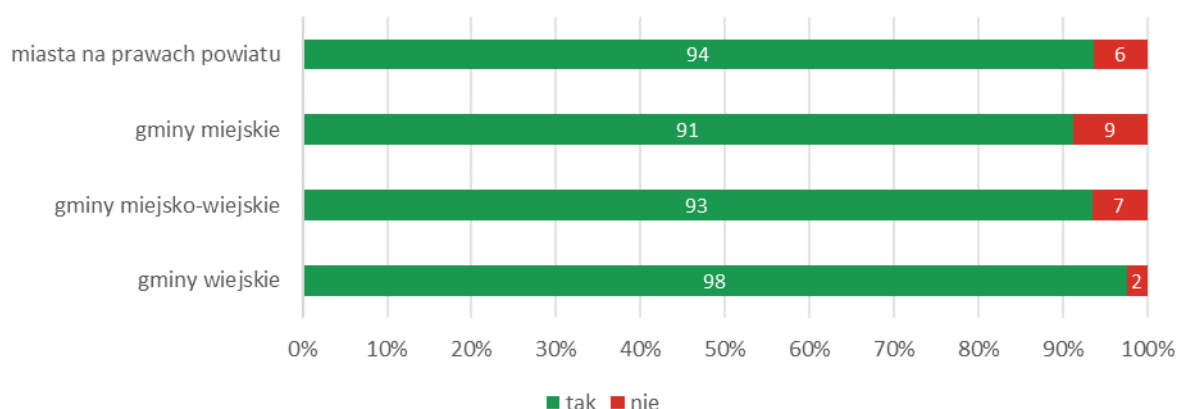
Wykres 113. Sposób ogrzewania mieszkań respondentów według grup wieku – „Czy warunki mieszkaniowe i sytuacja dochodowa Pana/Pani gospodarstwa domowego pozwalają na utrzymanie w pomieszczeniach mieszkania temperatury na poziomie 21°C?”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Biorąc pod uwagę rodzaj gminy zamieszkania respondentów również w żadnej wydzielonej grupie udział wspomnianych osób nie przekroczył 10%. Największy był on w gminach miejskich (9%), a najmniejszy w gminach wiejskich (3%). Przynajmniej najniższy udział ankietowanych niebędących w stanie utrzymać w pomieszczeniach mieszkania temperatury 21°C w gminach wiejskich może być powiązany z dominującymi innymi niż w miastach systemami ogrzewania domów na wsi (wykres 114).

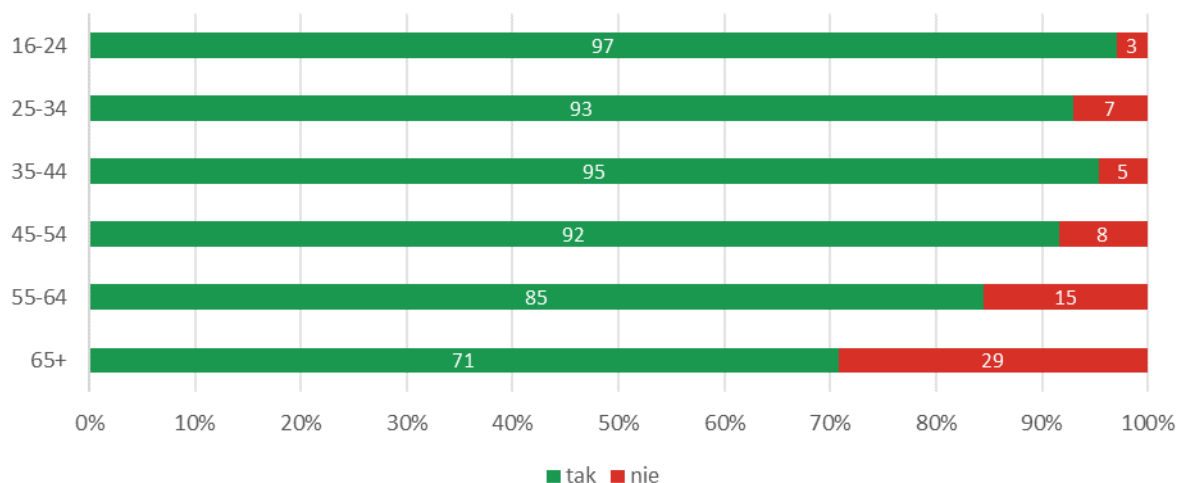
Wykres 114. Sposób ogrzewania mieszkań respondentów według rodzaju gminy – „Czy warunki mieszkaniowe i sytuacja dochodowa Pana/Pani gospodarstwa domowego pozwalają na utrzymanie w pomieszczeniach mieszkania temperatury na poziomie 21°C?”.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Większość gospodarstw domowych respondentów posiadała stały dostęp do Internetu. Odpowiedzi takiej udzieliło 88% osób, podczas gdy 12% badanych wskazało, że ich gospodarstwo domowe nie posiada stałego dostępu do Internetu. Wśród grup wiekowych respondentów najpowszechniejszym dostępem do Internetu cechowały się gospodarstwa domowe osób z przedziału wiekowego 16-24 lata (97%); (wykres 115).

Wykres 115. Dostęp stały do Internetu w gospodarstwach domowych respondentów według grup wieku.

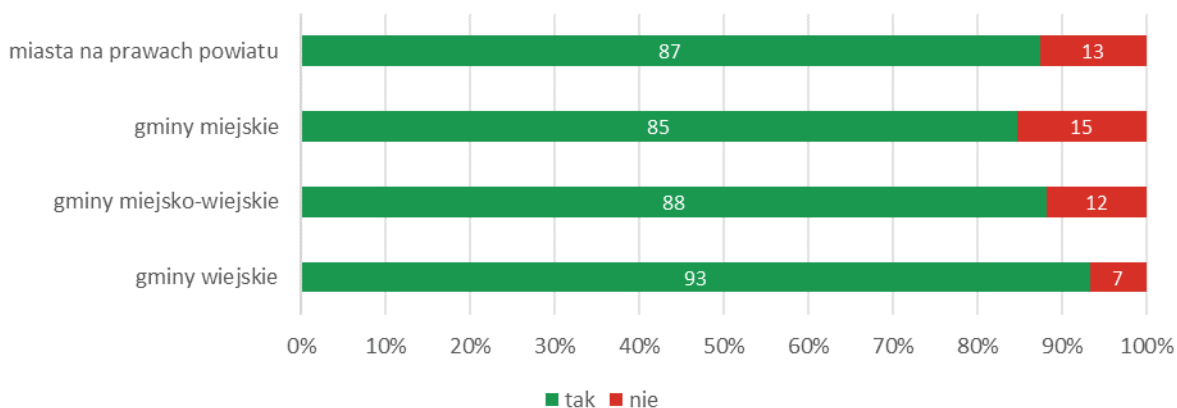
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Najmniejszym udziałem osób posiadających stały dostęp do Internetu cechowała się natomiast grupa osób w wieku 65 i więcej lat (71%). W większości grup wiekowych udział osób, których gospodarstwa domowe posiadały stały dostęp do Internetu przekroczył 90%. Sytuacja ta pokazuje dużą powszechność dostępu do globalnej sieci komputerowej wśród ankietowanych osób. Jedynie w najstarszej grupie wiekowej ten udział jest zdecydowanie niższy, ale nadal przekracza 70%. Osoby starsze w mniejszym stopniu niż osoby młodsze, dla większości których korzystanie z Internetu jest powszechną codzienną czynnością, potrafią korzystać ze wspomnianej technologii. Dodatkowo osoby starsze często są mniej

aktywne w różnorodnych społeczno-gospodarczych czynnościach, które współcześnie odbywają się przy wykorzystaniu Internetu.

We wszystkich rodzajach gmin zdecydowana większość gospodarstw domowych ankietowanych osób posiadała stały dostęp do Internetu. Udział gospodarstw domowych niemających stałego dostępu do Internetu wahał się od 7% w gminach wiejskich do 15% w gminach miejskich (wykres 116). Najmniejszy udział gospodarstw domowych bez dostępu do Internetu w gminach wiejskich może być spowodowany tym, że na obszarach wiejskich Internet w większym stopniu ułatwia uczestnictwo w różnego rodzaju aktywnościach społeczno-gospodarczych, które w miastach, szczególnie w większych ośrodkach, mogą być realizowane bez większych utrudnień osobiście. Pewne dysproporcje mogą wynikać również ze zróżnicowania struktury respondentów w podziale na rodzaj gmin pod względem ich charakterystyki demograficznej i społeczno-ekonomicznej.

Wykres 116. Dostęp stały do Internetu w gospodarstwach domowych respondentów według rodzaju gminy.

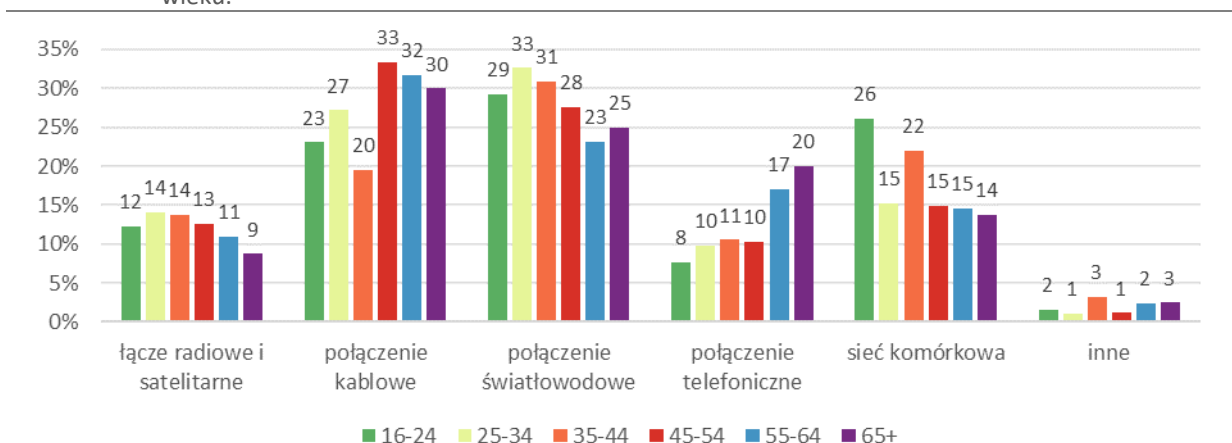

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Najpowszechniej wykorzystywanym sposobem połączenia z Internetem wśród gospodarstw domowych respondentów było połączenie światłowodowe, na które wskazało 28% osób oraz połączenie kablowe (tzw. kablówka), które posiadało w swoich gospodarstwach 27% ankietowanych. Na kolejnych miejscach znalazły się: sieć komórkowa (18%), połączenie telefoniczne ADSL i DSL (13%), łącze radiowe i satelitarne (12%) oraz inne (2%).

Pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi uwidaczniają się pewne różnice pod analizowanym względem. Ankietowani z najmłodszej grupy wiekowej 16-24 lata i osoby w wieku od 35 do 44 lat wyraźnie częściej od pozostałych wskazywały, że korzystają z sieci komórkowej do łączenia się z Internetem (wykres 117). Połączenie telefoniczne częściej w odniesieniu do innych grup posiadały osoby z dwóch najstarszych przedziałów wiekowych (55-64 lata oraz 65 i więcej lat). Połączenie kablowe również częściej użytkowały osoby ze starszych grup wiekowych (45-54 lata, 55-64 lata, 65 i więcej lat) na tle respondentów z młodszych grup (16-24 lata, 25-34 lata, 35-44 lata). Połączenie światłowodowe było częściej wykorzystywane przez osoby w wieku 25-34 lata oraz 35-44 lata, ale różnice pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi w tym aspekcie były stosunkowo niewielkie podobnie jak w przypadku łącza radiowego i satelitarnego.

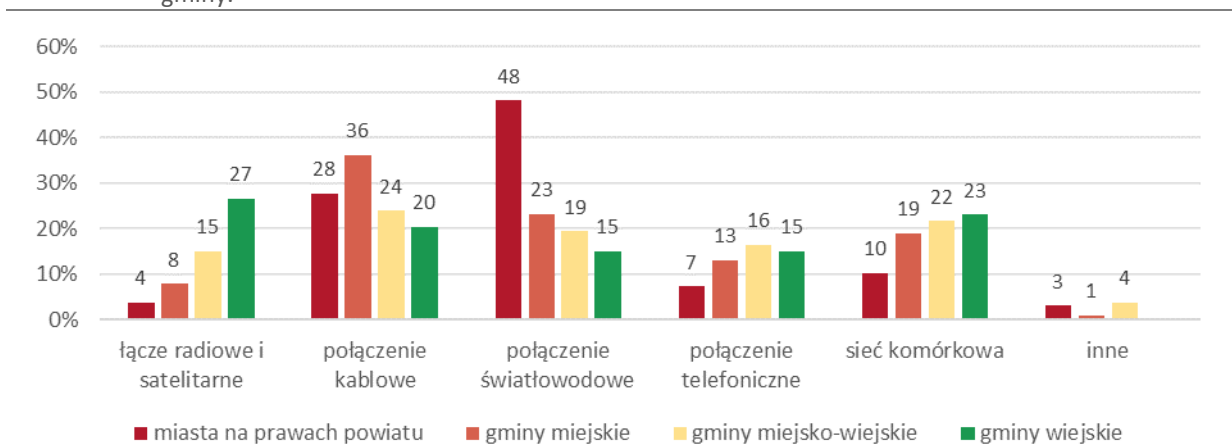
Wykres 117. Rodzaj Internetu wykorzystywanego w gospodarstwach domowym respondentów według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Korzystanie z poszczególnych technologii umożliwiających połączenie z Internetem było silnie powiązane z miejscem zamieszkania respondentów. Wynikało to zapewne m.in. ze zróżnicowanej dostępności wybranych technologii w największych miastach regionu, mniejszych ośrodkach miejskich oraz obszarach wiejskich. Łącze radiowe i satelitarne było najpowszechniej wykorzystywaną technologią do łączenia się z Internetem w gospodarstwach domowych respondentów mieszkających w gminach wiejskich. Takiej odpowiedzi udzieliło 26,5% ankietowanych z gmin wspomnianego typu (wykres 118). Z drugiej strony z tego rodzaju połączenia korzystało zaledwie 4% osób biorących udział w badaniu z miast na prawach powiatu. Połączenie kablowe było najczęściej wykorzystywaną technologią w gminach miejskich, w których użytkowało ją 36% ankietowanych. Połączenie światłowodowe było najpowszechniej wykorzystywane w miastach na prawach powiatu, gdzie korzystało z niego 48% respondentów. W pozostałych rodzajach gmin wspomniana technologia była zdecydowanie mniej popularna. Z połączenia telefonicznego częściej korzystały osoby mieszkające w gminach miejsko-wiejskich (16%) i wiejskich (15%). Sieć komórkowa do łączenia się z Internetem była wyraźnie rzadziej wybierana w miastach na prawach powiatu (10%) w porównaniu do innych typów gmin.

Wykres 118. Rodzaj Internetu wykorzystywanego w gospodarstwach domowym respondentów według rodzaju gminy.

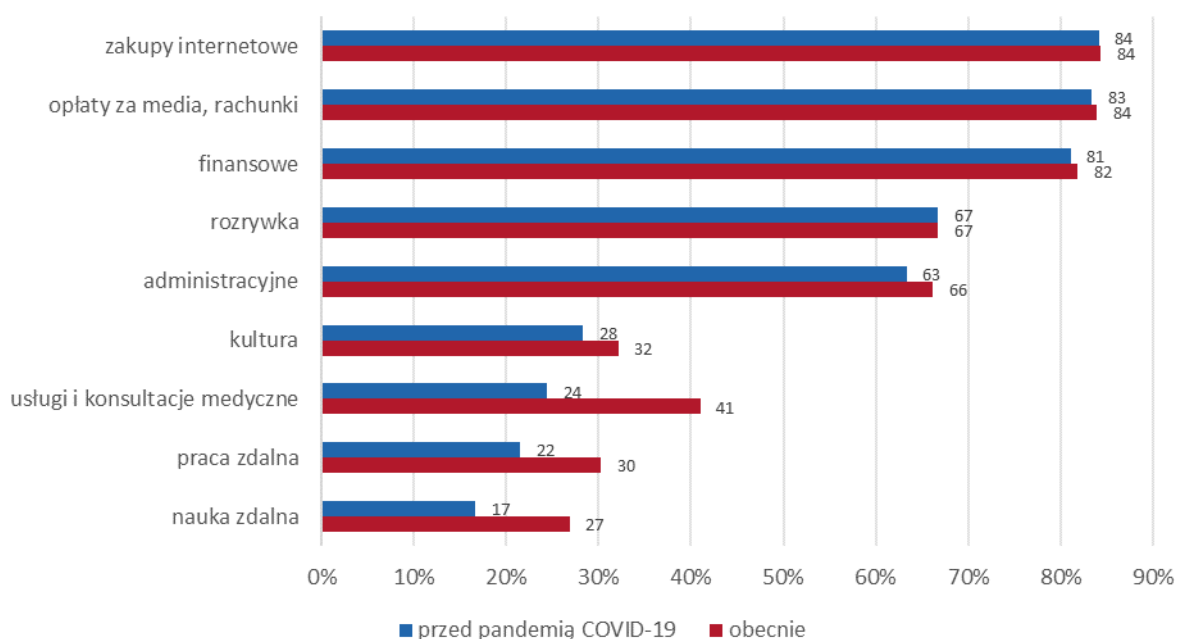

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W badaniu zaproponowano 9 kategorii usług/aktywności mogących być realizowanych przy użyciu Internetu. Członkowie gospodarstw domowych respondentów posiadających stały dostęp do Internetu najczęściej wskazywali wśród zaproponowanych kategorii wykorzystywanie Internetu w następujących celach: zakupów internetowych (84% przed pandemią COVID-19; 84% w czasie wykonania badania), opłat za media, rachunki (83%; 84%) i finansowych (81%; 82%); (wykres 119). Wysoki odsetek korzystających z tego rodzaju usług był już widoczny przed pandemią COVID-19 i wzrósł on w niewielkim stopniu podczas jej trwania, nie przekraczając wartości 1 p.p. Inaczej przedstawiała się sytuacja w przypadku niektórych usług i aktywności dotychczas realizowanych w dużo mniejszym stopniu przy użyciu Internetu. Dla przykładu, w przypadku usług i konsultacji medycznych udział gospodarstw domowych, których członkowie korzystali z tego typu usług wzrósł o 17 p.p. z 24% do 41%. Stosunkowo duże wzrosty odnotowano także dla pracy zdalnej (o 9 p.p. z 21% do 30%) oraz nauki zdalnej (o 10 p.p. z 17% do 27%). Z przeprowadzonej analizy można zauważyć, że pandemia COVID-19 wpłynęła na większą powszechność wybranych aktywności, takich jak praca i nauka zdalna oraz konsultacje medyczne, które do tej pory były stosunkowo rzadko realizowane przez Internet. W przypadku innych usług powszechnie realizowanych przez Internet już przed pandemią COVID-19 nie zaszły znaczące zmiany pod względem udziału gospodarstw domowych korzystających z nich.

Wykres 119. Rodzaje usług realizowanych za pomocą Internetu w gospodarstwach domowych respondentów.

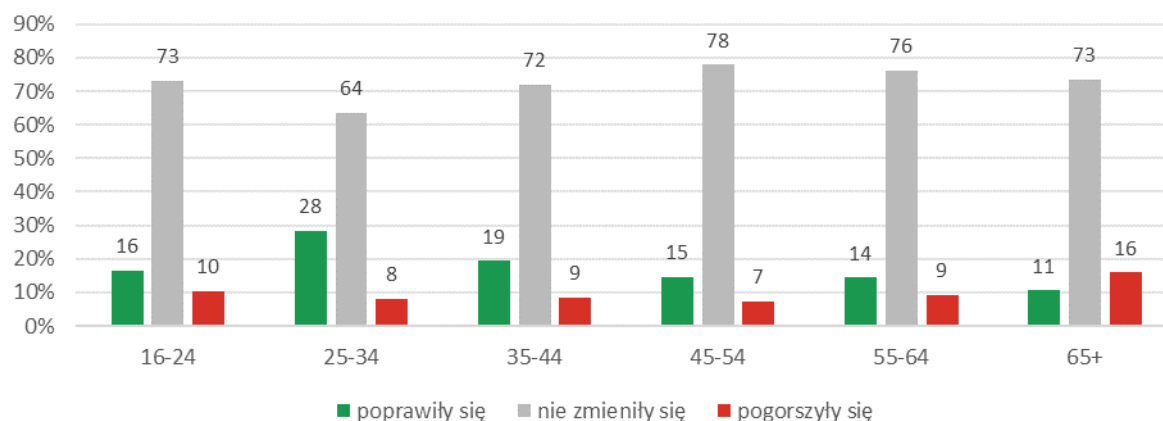
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Większość respondentów biorących udział w ankiecie stwierdziło, że w stosunku do sytuacji sprzed 2 lat od przeprowadzenia badania warunki mieszkaniowe w ich gospodarstwach domowych nie uległy zmianie. Taką odpowiedź wskazało 73% ankietowanych osób. We wspomnianym horyzoncie czasowym poprawa sytuacji mieszkaniowej nastąpiła w 17% gospodarstw domowych, a jej pogorszenie miało miejsce w 10% gospodarstw domowych.

We wszystkich wziętych pod uwagę w analizie grupach wiekowych respondenci najczęściej odpowiadali, że w porównaniu do sytuacji sprzed 2 lat warunki mieszkaniowe w ich gospodarstwach domowych nie uległy zmianie (wykres 120). Na poprawę warunków mieszkaniowych w porównaniu do innych grup

wskazał większy odsetek osób w wieku 25-34 lata (28%). Może być to związane z przeprowadzką lub zakupem przez część osób ze wspomnianej grupy wiekowej nowego mieszkania charakteryzującego się lepszymi warunkami niż poprzednio zajmowany lokal. Jediną grupą wiekową, w której respondenci częściej wskazywali, że warunki mieszkaniowe w ich gospodarstwach domowych uległy pogorszeniu (16%) niż poprawie (11%) były osoby w wieku 65 i więcej lat.

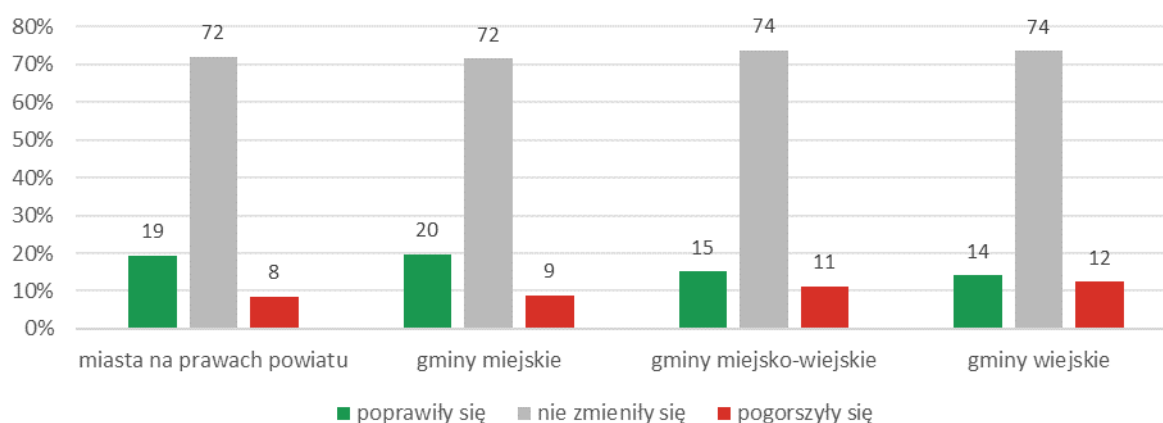
Wykres 120. Zmiana warunków mieszkaniowych respondentów według grup wieku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Biorąc pod uwagę rodzaj gminy, w której mieszkali respondenci można zauważyć, że we wszystkich wydzielonych rodzajach gmin zdecydowanie przeważali ankietowani, którzy nie stwierdzili zmian warunków mieszkaniowych w swoich gospodarstwach domowych (wykres 121). Ponadto, we wszystkich rodzajach gmin więcej ankietowanych udzieliło odpowiedzi, że w ich gospodarstwach domowym miała miejsce poprawa warunków mieszkaniowych w porównaniu do respondentów, którzy uznali, że warunki te uległy pogorszeniu. Częściej na poprawę warunków mieszkaniowych wskazywali mieszkańcy miast na prawach powiatu i gmin miejskich niż gmin miejsko-wiejskich i wiejskich.

Wykres 121. Zmiana warunków mieszkaniowych respondentów według rodzaju gminy zamieszkania.

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

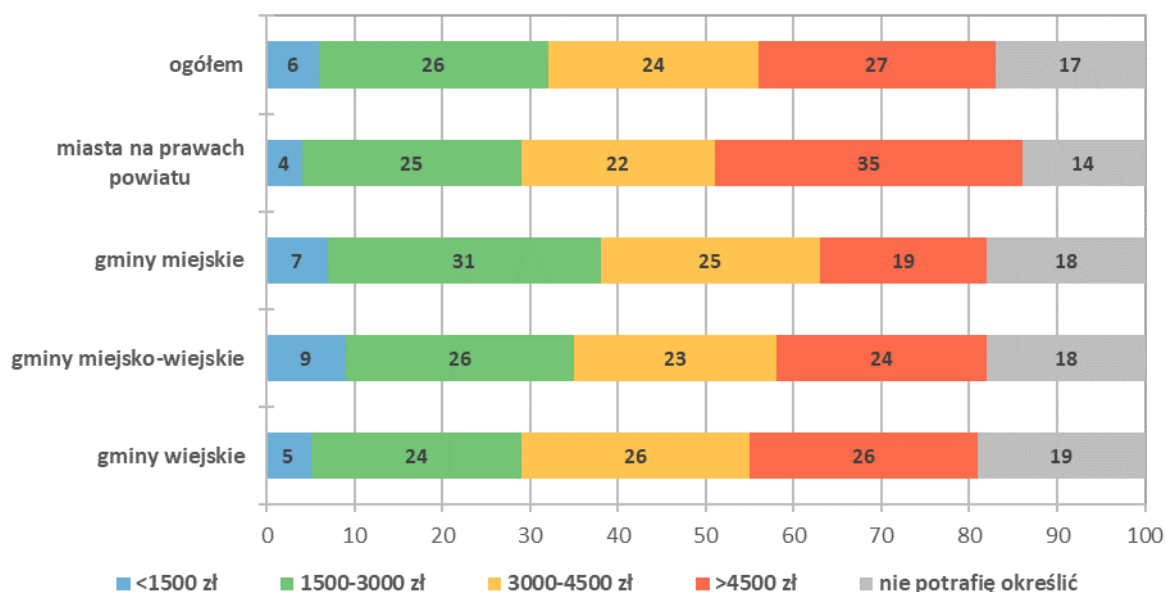
2.2 SYTUACJA DOCHODOWA I SPOSÓB GOSPODAROWANIA DOCHODAMI

Dochody określają poziom zamożności gospodarstw domowych i stanowią podstawowy czynnik warunkujący zaspokojenie ich potrzeb. Należy także podkreślić, że badane populacje gospodarstw domowych posiadają zróżnicowaną liczebność, skład demograficzny, co przekłada się także na niejednorodny wachlarz potrzeb konsumpcyjnych.

W grupie badanych gospodarstw domowych Dolnego Śląska najczęściej przeciętny miesięczny dochód netto wynosił ponad 4500 zł (27%) lub kształtował się w przedziale od 1500 do 3000 zł (26%). Zaledwie 6% ankietowanych wskazało najniższy poziom dochodów, wynoszący poniżej 1500 zł.

Sytuacja dochodowa ankietowanych jest ściśle powiązana z miejscem ich zamieszkania. Zdecydowanie wyższy poziom dochodów notowały gospodarstwa domowe w miastach na prawach powiatu, w których najczęściej wskazywano wielkość dochodu w wysokości powyżej 4500 zł (35%). Co ciekawe, najwyższy poziom dochodu najrzadziej był deklarowany w gminach miejskich (19%) i w gminach miejsko-wiejskich (24%). Jednocześnie respondenci w wymienionych gminach określali najczęściej poziom osiąganego dochodu w przedziale od 1500-3000 zł – w gminach miejskich (31%) i w gminach miejsko-wiejskich (26%); (wykres 122).

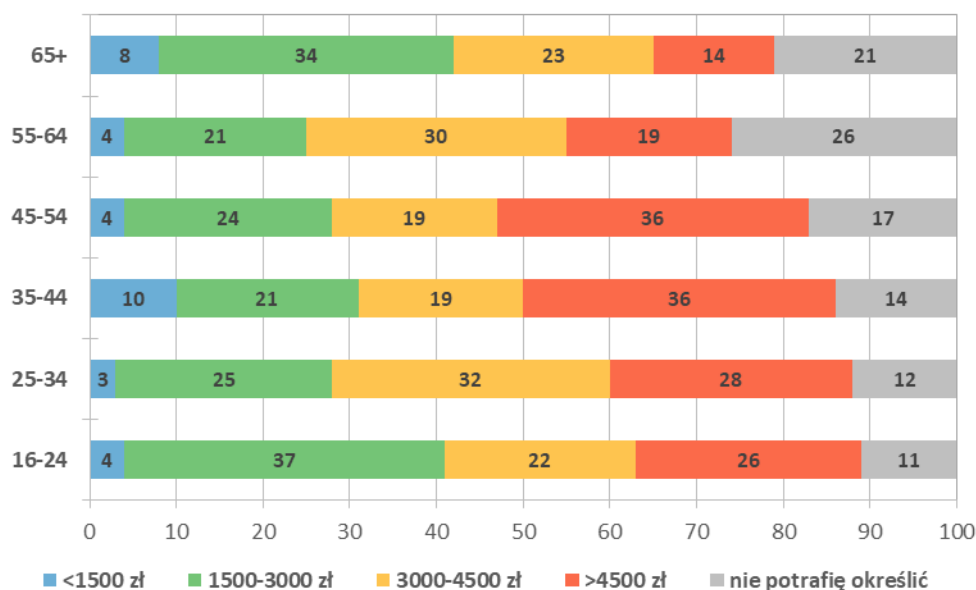
Wykres 122. Struktura przeciętnych miesięcznych dochodów netto w gospodarstwach domowych według rodzaju gminy [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ważną zmienną różnicującą poziom przeciętnego miesięcznego dochodu netto jest wiek mieszkańców gospodarstw domowych. Zdecydowanie największe dochody (powyżej 4500 zł) osiągnęli respondenci w grupach wiekowych: 35-44 lata i 45-55 lata (po 36% wskazań). Najrzadziej dochody na najwyższym poziomie deklarowały osoby w starszych grupach wiekowych – w wieku powyżej 65 lat (14%) i w wieku 55-64 lata (19%). Należy także zauważyć, że najczęściej najniższy poziom dochodu wskazywali respondenci będący w wieku 35-44 lat (aż 10%), a także badani w wieku powyżej 65 lat (8%). Natomiast najrzadziej najniższe dochody osiągały osoby w wieku 25-34 lat (3%), 16-24 lat, 45-54 lat i 55-64 lat (po 4%); (wykres 123). Dane te świadczą o zdecydowanie gorzej sytuacji finansowej osób starszych, w szczególności będących w wieku poprodukcyjnym.

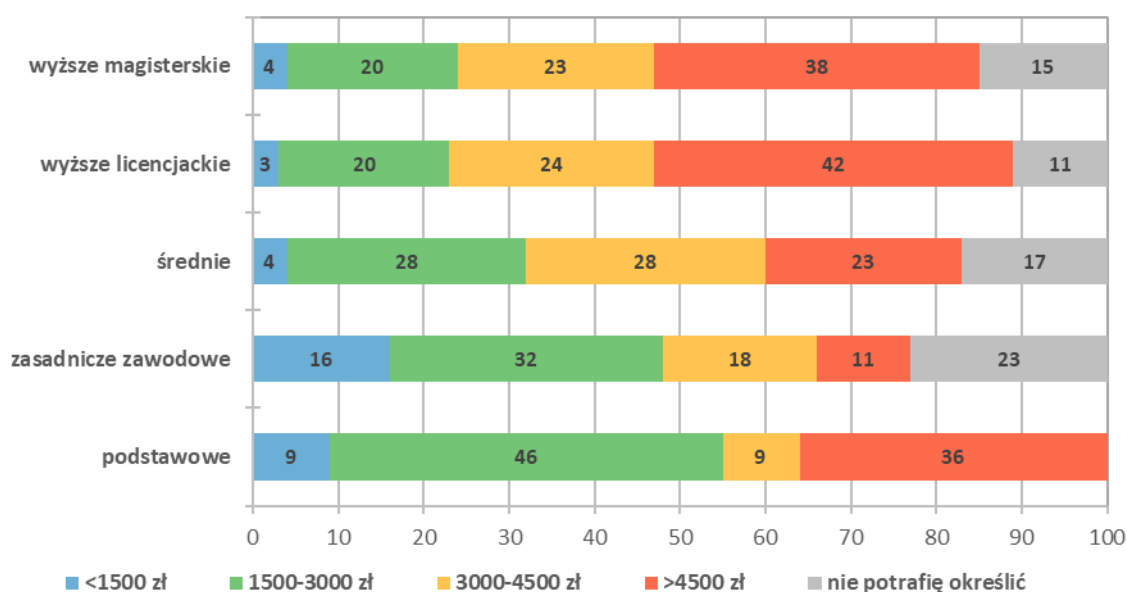
Wykres 123. Struktura przeciętnych miesięcznych dochodów netto w gospodarstwach domowych według grup wieku mieszkańców [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Sytuacja finansowa ankietowych jest zależna także od poziomu wykształcenia. Aż 42% badanych z wykształceniem wyższym licencjackim i 38% respondentów z wykształceniem wyższym magisterskim osiągało przeciętny miesięczny dochód gospodarstwa domowego wyższy niż 4500 zł. Co ciekawe, poziom dochodów badanych osób z wykształceniem wyższym licencjackim nie różni się od poziomu badanych z wykształceniem wyższym magisterskim. Natomiast najniższy dochód (poniżej 1500 zł) najczęściej deklarowały osoby z wykształceniem gimnazjalnym (25%) i zasadniczym zawodowym (16%); (wykres 124).

Wykres 124. Struktura przeciętnych miesięcznych dochodów netto w gospodarstwach domowych według wykształcenia mieszkańców [%].

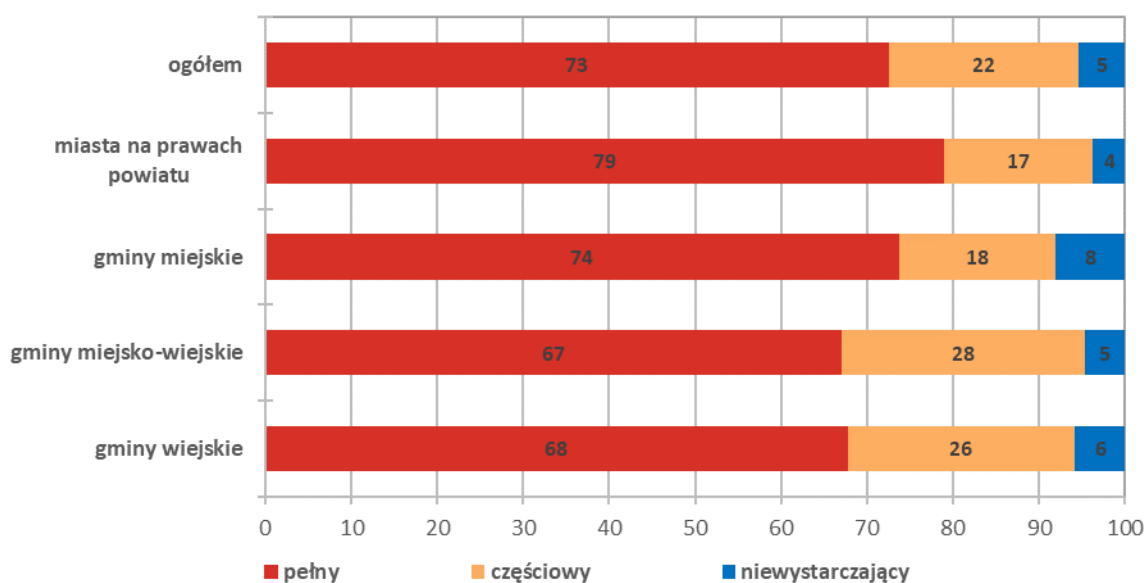

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Istotnym zagadnieniem świadczącym o sytuacji finansowej gospodarstw domowych jest stopień zaspokojenia ich potrzeb w oparciu o osiągnięty przeciętny miesięczny dochód netto. Większość ankietowanych Dolnoślązaków (73%) wskazała, że średni miesięczny dochód w pełni zaspokaja bieżące potrzeby ich gospodarstw domowych, natomiast tylko 5% badanych określiła stopień zaspokojenia potrzeb jako niewystarczający. Należy zaznaczyć, że zjawisko to cechuje się dość wyraźnym zróżnicowaniem pod względem miejsca zamieszkania respondentów. Najczęściej własne potrzeby w oparciu o posiadany dochód w pełni zaspokajają mieszkańcy miast na prawach powiatu (79%) i gmin miejskich (74%). Natomiast w gminach wiejskich i gminach miejsko-wiejskich pełne zaspokojenie potrzeb zadeklarowało zdecydowanie mniej osób (po 67%); (wykres 125).

Wykres 125. Stopień zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego w oparciu o aktualny przeciętny miesięczny dochód netto według rodzaju gminy [%].

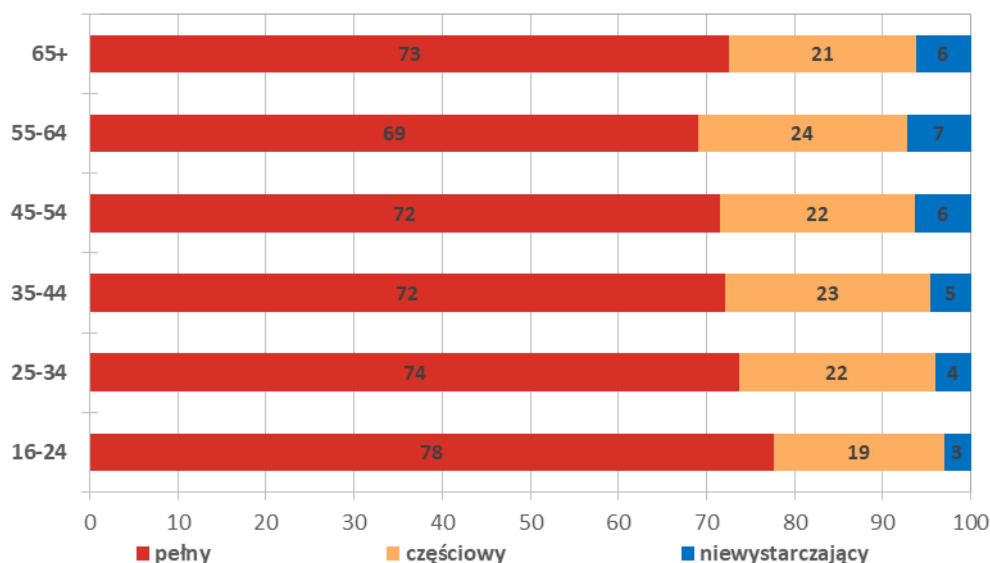

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Biorąc pod uwagę wpływ grup wieku mieszkańców na stopień zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego w oparciu o aktualny przeciętny miesięczny dochód netto można zauważyć pewne prawidłowości. W szczególności respondenci w starszych grupach wiekowych wskazywali najczęściej niewystarczający stopień zaspokojenia ich potrzeb – w wieku 55-64 lata (7% badanych) i w wieku powyżej 65 lat (6% badanych). Natomiast jako w pełni zaspokojeni najczęściej określali się ludzie młodzi – w wieku 16-24 lata (78%) i w wieku 25-34 lata (74%); (wykres 126).

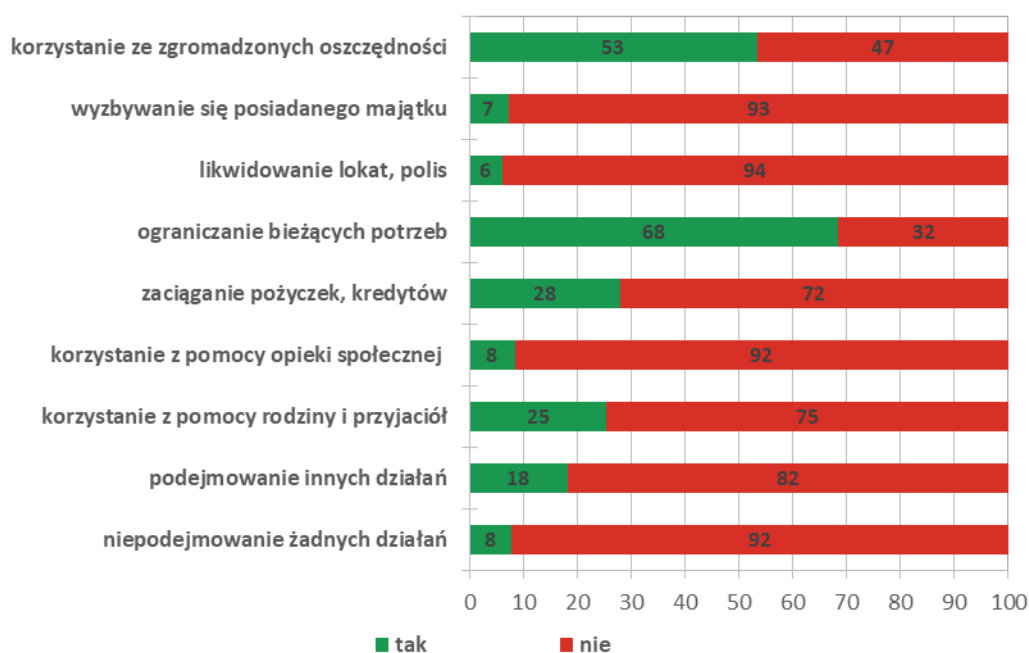
Badani mieszkańcy Dolnego Śląska najczęściej deklarowali, że w sytuacjach, w których dochody ich gospodarstw domowych nie pozwalają na zaspokojenie bieżących potrzeb, ograniczają swoje bieżące potrzeby (69% ankietowanych), korzystają ze zgromadzonych oszczędności (53%), zaciągają pożyczki lub kredyty (28%) bądź korzystają z pomocy rodziny i przyjaciół (26%). Tylko 6% respondentów w przypadku niemożności „dowiązania końca z końcem” w domowym budżecie likwiduje posiadane lokaty lub polisy, a 7% ankietowanych wyzbywa się posiadanego majątku (wykres 127).

Wykres 126. Stopień zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego w oparciu o aktualny przeciętny miesięczny dochód netto według grup wieku mieszkańców [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 127. Działania podejmowane przez gospodarstwa domowe dla zaspokojenia bieżących potrzeb [%].

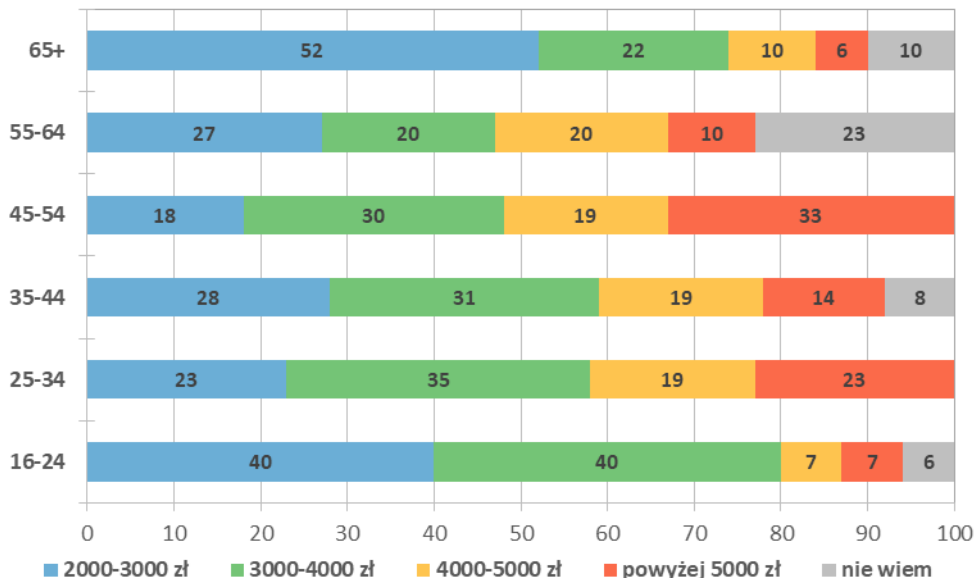
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym interesująco przedstawia się aspekt najniższych miesięcznych dochodów netto potrzebnych do zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego według grup wieku mieszkańców. Ankietyzacja wskazała, że ponad połowa osób w wieku 65 i więcej lat (52% respondentów) zaspokoiłaby własne potrzeby miesięcznymi dochodami w przedziale od 2000 do 3000 zł. Ponadto relatywnie niski poziom dochodów (2000-3000 zł), koniecznych do realizacji własnych potrzeb, często deklarowała najmłodsza grupa wiekowa (16-24 lata) – 40% badanych. Natomiast największe miesięczne dochody potrzebne do zaspokojenia bieżących

potrzeb najczęściej wskazywali mieszkańcy w wieku 45-54 lat (33%), a następnie osoby w grupie wiekowej 25-34 lata (23%); (wykres 128).

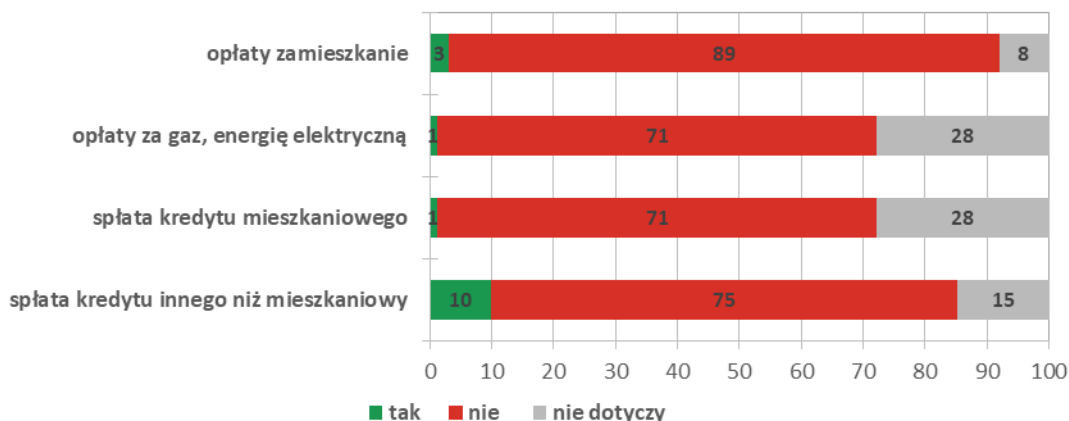
Wykres 128. Struktura najniższych miesięcznych dochodów netto potrzebnych do zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego według grup wieku mieszkańców [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

W przypadku trudnej sytuacji finansowej gospodarstw domowych, uniemożliwiającej terminową realizację stałych opłat, Dolnoślązacy zdecydowanie najczęściej wskazywali posiadanie zaległości z tytułu spłaty kredytu innego niż mieszkaniowy (10% ankietowanych). Zdecydowanie rzadziej zaległości respondentów dotyczyły opłat za mieszkanie (3%), opłat za gaz lub energię elektryczną oraz spłat kredytu mieszkaniowego (po 1%); (wykres 129).

Wykres 129. Zaległości z opłatami według kategorii w gospodarstwach domowych [%].

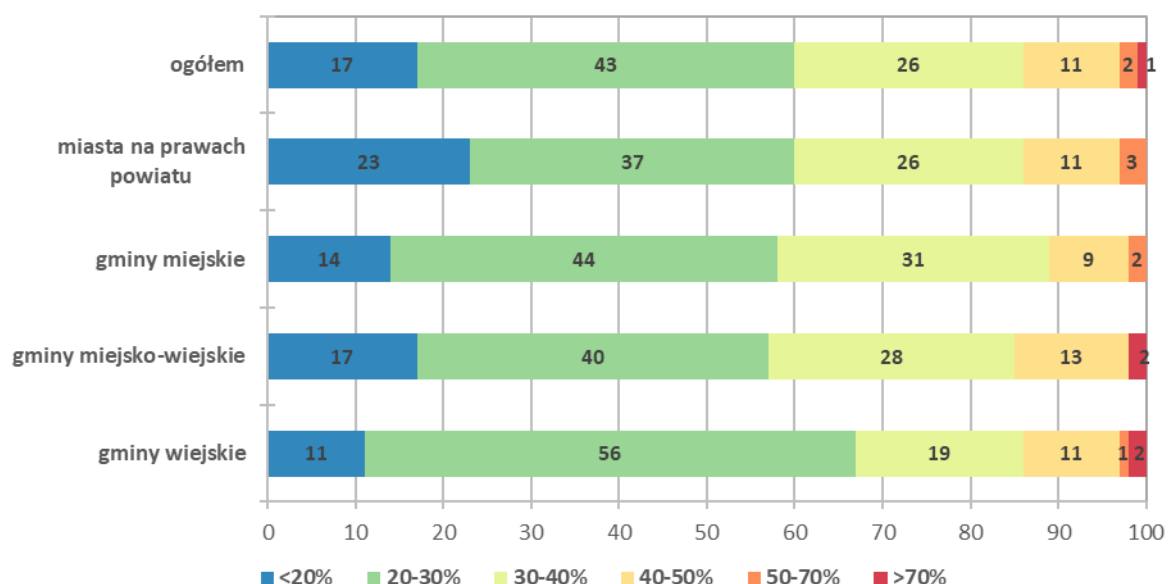
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Ciekawym aspektem w zakresie sposobu gospodarowania dochodami jest udział miesięcznych dochodów gospodarstw domowych przeznaczonych na zakup żywności. Badani mieszkańcy Dolnego Śląska najczęściej na zakup żywności przeznaczali 20-30% dochodów (43% respondentów). Ponadto

sporo ankietowanych na wyżywienie wydatkowało od 30 do 40% dochodów (26% badanych) oraz poniżej 20% dochodów (17%).

W ramach analizowanego zjawiska wyraźne uwidacznia się zróżnicowanie pomiędzy miejscem zamieszkania respondentów. W gminach wiejskich większość mieszkańców (56% badanych) wydatkowała na wyżywienie 20-30% miesięcznego dochodu gospodarstwa domowego (wykres 130).

Wykres 130. Udział miesięcznych dochodów gospodarstw domowych przeznaczonych na zakup żywności według rodzaju gminy [%].

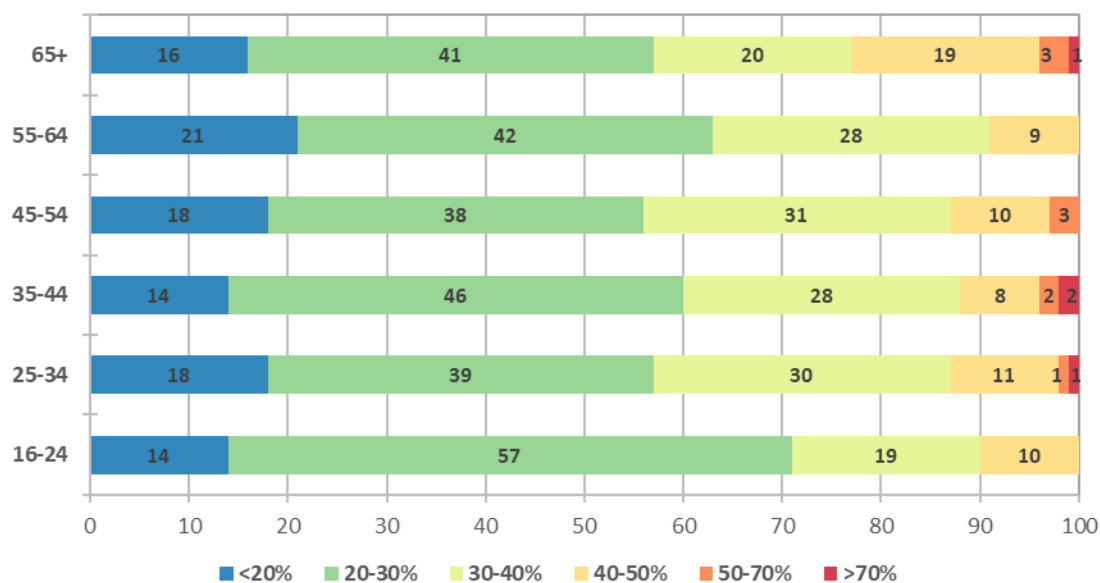
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Natomiast w miastach na prawach powiatu struktura udziału miesięcznych dochodów przeznaczonych na zakup żywności była bardziej harmonijna. Wprawdzie, podobnie jak na obszarach wiejskich, dominował udział na poziomie 20-30% dochodu (37% respondentów), ale także znaczny odsetek osób zadeklarowało wydatki na poziomie 30-40% dochodu (26% badanych) i na poziomie poniżej 20% dochodu (23% osób). Należy zaznaczyć, że w gminach miejskich i gminach miejsko-wiejskich struktury udziału nawiązywały do obrazu zjawiska zaobserwowanego na Dolnym Śląsku.

Wielkość wydatków przeznaczonych na zakup żywności w gospodarstwach domowych jest zróżnicowana także ze względu na wiek mieszkańców. Wprawdzie we wszystkich grupach wiekowych respondenci najczęściej wydawali na zakup żywności 20-30% posiadanego dochodu, ale odsetek wskazań dla tej kategorii kształtował się odmiennie. W najmłodszej grupie wiekowej (16-24 lata) wydatki na żywność na poziomie 20-30% posiadanego budżetu przeważały zdecydowanie (57% respondentów). W pozostałych grupach wiekowych odsetek wskazań dla tej kategorii nie był aż tak dominujący i kształtował się od 38% (w grupie wiekowej 25-34 lata) do 46% (w grupie wiekowej 35-44 lata). Co ciekawe, w większości grup wiekowych (25-34 lata, 35-44 lata, 45-54 lata, 55-64 lata) znaczny odsetek osób (od 28% do 31%) zadeklarowało także wydatki na żywność, stanowiące 30-40% dochodu. Warto zauważyć także, że w najstarszej grupie wiekowej (65 i więcej lat) uwidocznił się relatywnie wysoki, w porównaniu do pozostałych grup wieku, udział osób, które na żywność przeznaczają od 40 do 50% posiadanego dochodu – 19% badanych. Sytuacja ta może wskazywać na niską zasobność budżetów domowych mieszkańców tej grupy wiekowej, dla których zakup żywności „pochłania” znaczną część dysponowanego dochodu (wykres 131).

Wykres 131. Udział miesięcznych dochodów gospodarstw domowych przeznaczonych na zakup żywności według grup wieku mieszkańców [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Istotnym aspektem funkcjonowania gospodarstw domowych jest stopień zaspokojenia potrzeb żywnościowych poprzez własną działalność rolniczą. W przeprowadzonej ankietyzacji zaledwie 6% mieszkańców Dolnego Śląska zadeklarowało pełne zaspokojenie potrzeb żywnościowych gospodarstw domowych poprzez uprawę własnych warzyw i owoców lub hodowlę zwierząt, 30% określiła stopień zaspokojenia potrzeb poprzez takową działalność jako częściowy, natomiast zdecydowana większość Dolnoślązaków (64%) wskazała stopień niewystarczający.

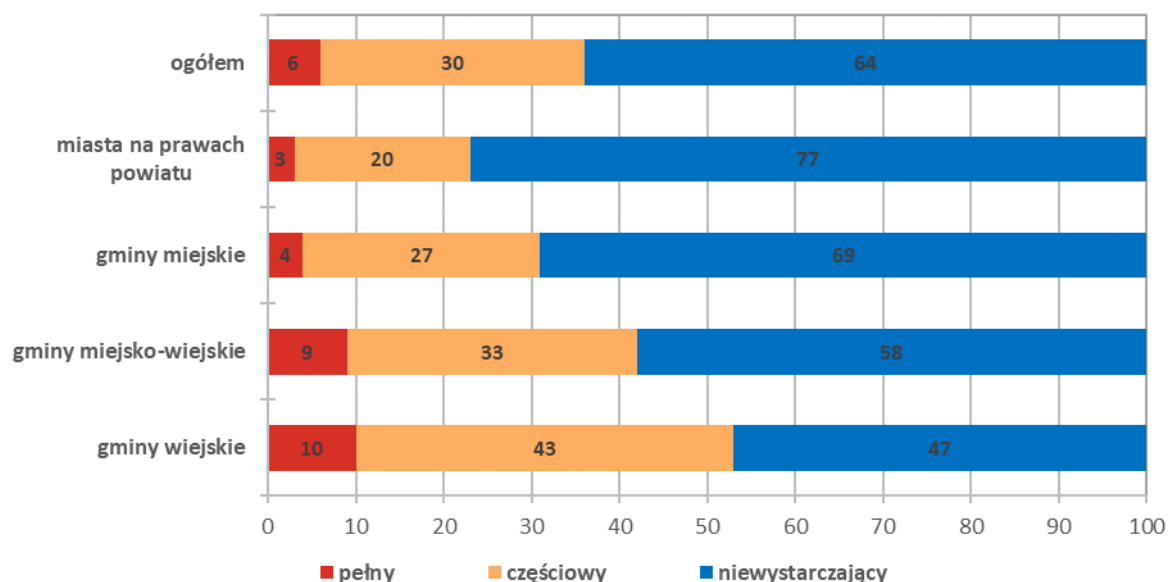
Zjawisko to cechuje się silnym zróżnicowaniem pod względem miejsca zamieszkania respondentów. Najczęściej poprzez uprawę warzyw i owoców lub hodowlę zwierząt w pełni zaspokajają własne potrzeby żywnościowe mieszkańcy gmin wiejskich (10% badanych) bądź gmin miejsko-wiejskich (9%), natomiast najrzadziej osoby zamieszkujące miasta na prawach powiatu (3%); (wykres 132). Wynika to z rolniczej funkcji tychże obszarów, nie podlegając szerszej dyskusji. Co ciekawe, poziom „samowystarczalności” żywnościowej zaobserwowany na obszarach wiejskich nie jest znaczący. Należy jednak zauważyć, że mieszkańcy tychże obszarów deklarowali często (43% badanych), że poprzez działalność rolniczą częściowo zaspokajają własne potrzeby żywnościowe. Oznacza to, że większość gospodarstw domowych na obszarach wiejskich funkcjonuje w oparciu o zakupioną dodatkowo żywność.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym większość mieszkańców Dolnego Śląska (55% respondentów) wskazała, że sytuacja finansowa ich gospodarstwa domowego nie zmieniła się w ostatnich dwóch latach. Niemal co 4. ankietowany stwierdził, że sytuacja finansowa pogorszyła się, a co 5. respondent zadeklarował jej poprawę.

Analizując zjawisko pod kątem miejsca zamieszkania respondentów można dostrzec istotne różnice. Zdecydowanie najczęściej poprawę sytuacji finansowej gospodarstwa domowego deklarowali mieszkańcy miast na prawach powiatu (28% osób) i gmin miejskich (20%), a najrzadziej zmianę jako korzystną wykazywali ankietowani zamieszkujący gminy miejsko-wiejskie (zaledwie 12%). Należy podkreślić, że niekorzystne tendencje zmian w gminach miejsko-miejskich potwierdza także najwyższy odsetek respondentów, którzy wskazali pogorszenie się sytuacji finansowej gospodarstwa

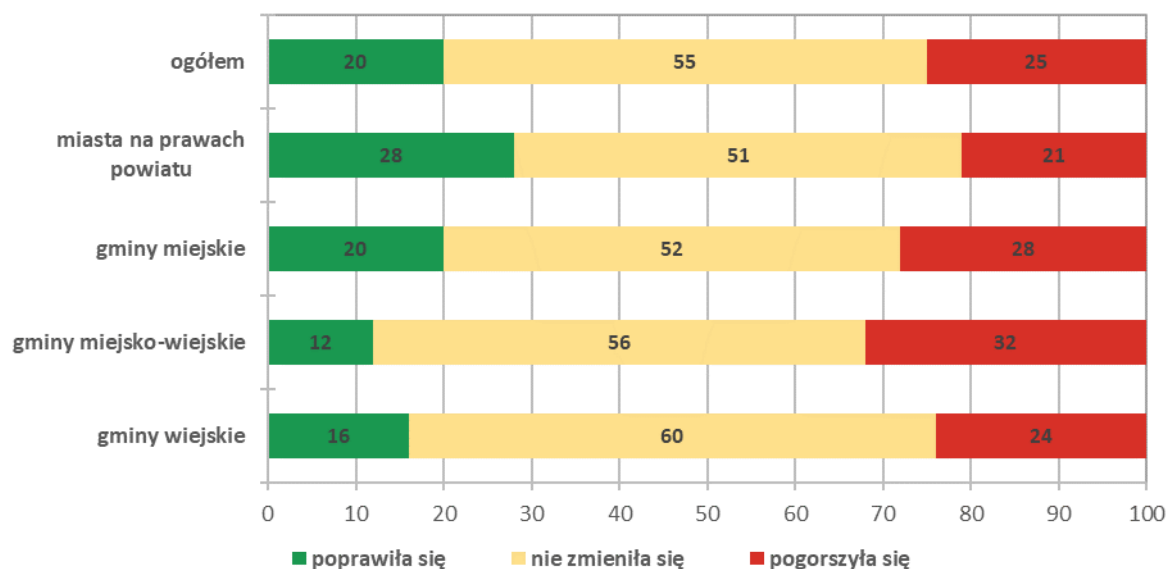
domowego (aż 32% badanych). Również często gorszą kondycję finansową deklarowały osoby zamieszkujące gminy miejskie (28%). W porównaniu, najrzadziej pogorszenie się sytuacji finansowej wskazywali mieszkańcy miast na prawach powiatu (21%); (wykres 133).

Wykres 132. Stopień zaspokojenia potrzeb żywnościowych gospodarstw domowych poprzez uprawę warzyw i owoców lub hodowlę zwierząt według rodzaju gminy [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Wykres 133. Zmiana sytuacji finansowej gospodarstw domowych w ostatnich dwóch latach według rodzaju gminy [%].

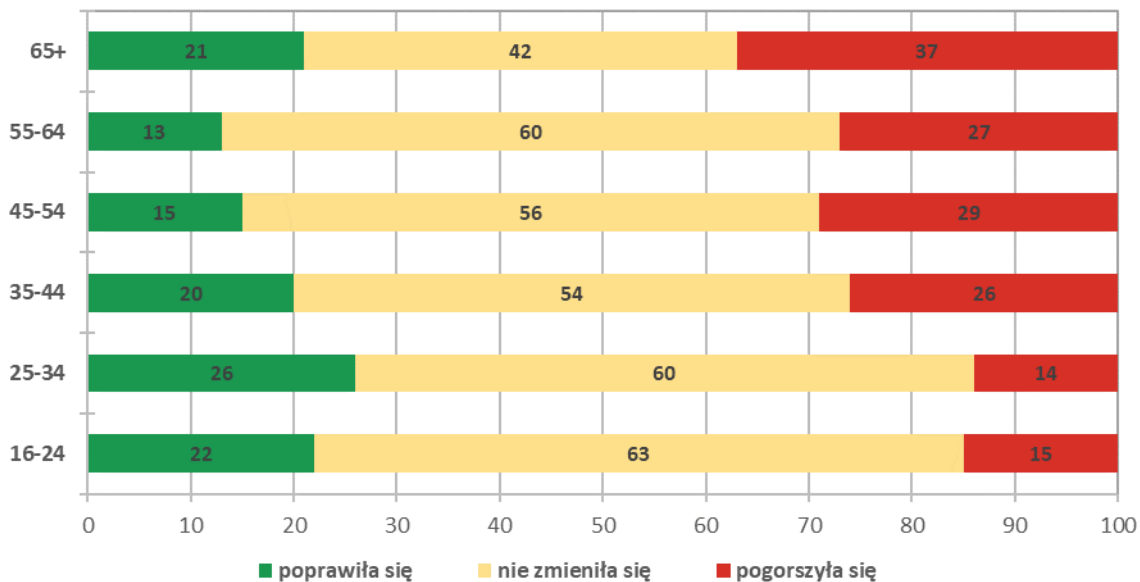
Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

Badane zjawisko różnicuje się także w zakresie grup wieku ankietowanych mieszkańców. Najczęściej na poprawę sytuacji finansowej ich gospodarstw domowych wskazywały osoby będące w wieku 25-34 lata (26% respondentów) i w wieku 16-24 lata (22%), a najrzadziej mieszkańcy w wieku 45-54 lat (15%) i w wieku 55-64 lata (13%); (wykres 134). Natomiast pogorszenie się sytuacji finansowej gospodarstw

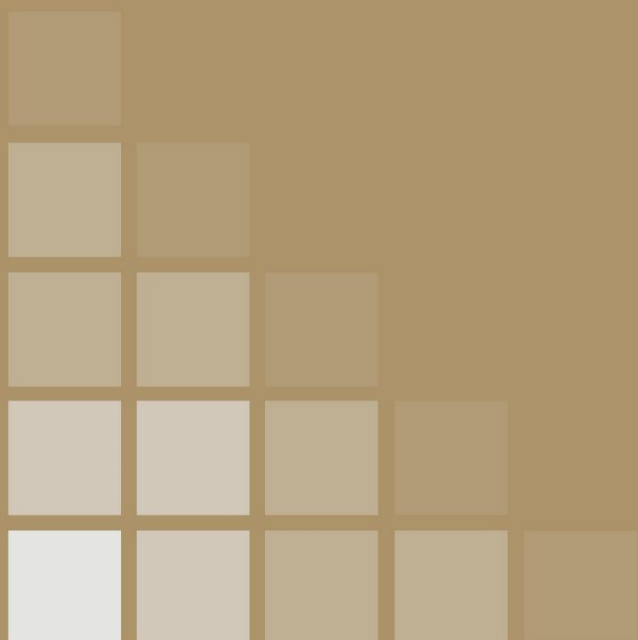
domowych deklarowały w szczególności starsze grupy wiekowe mieszkańców – najczęściej osoby w wieku 65 i więcej lat (37%), w wieku 45-54 lata (29%) i w wieku 55-64 lata (27%). Należy podkreślić, że niekorzystne zmiany sytuacji finansowej gospodarstw domowych zachodzące w ostatnich dwóch latach najrzadziej wskazywali najmłodszy respondenci – w wieku 25-34 lat (14%) i w wieku 16-24 lat (15%).

Wykres 134. Zmiana sytuacji finansowej gospodarstw domowych w ostatnich dwóch latach według grup wieku mieszkańców [%].

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania ankietowego.

PODSUMOWANIE

3 PODSUMOWANIE

Badanie ankietowe przeprowadzone w terminie od 9 września do 15 października 2021 r., umożliwia nakreślenie pewnych prawidłowości w kontekście poziomu życia oraz warunków życia mieszkańców Dolnego Śląska, które zarysowują się w przestrzeni regionu w latach 2019-2021. Zgodnie z założoną metodyką sformułowane wnioski dotyczą zarówno ujęcia indywidualnego (komponent A), jak również ujęcia gospodarstw domowych (komponent B).

A. Indywidualna jakość i styl życia

1. Historia i współczesne procesy społeczno-gospodarcze zachodzące w regionie są głównymi determinantami, warunkującymi pochodzenie miejsca zamieszkania Dolnoślązaków. Przeważająca większość respondentów urodziła się na Dolnym Śląsku (blisko 4/5 osób). Udział osób urodzonych poza Dolnym Śląskiem wyraźnie wzrasta w najstarszej grupie respondentów w wieku 65 lat i więcej, co jest związane z falą migracji i prawie całkowitą wymianą ludności Dolnego Śląska, jaka nastąpiła po II wojnie światowej (czynnik historyczny). Należy podkreślić, że największy udział osób urodzonych poza Dolnym Śląskiem przypadł na miasta na prawach powiatu, co jest związane z atrakcyjnością lokalnych rynków pracy (czynnik ekonomiczny).
2. Najczęściej migracja respondentów na Dolny Śląsk wynikała ze względów osobistych (założenie rodziny, pozostawanie w związku, itp.), rozpoczęcia nauki lub studiów oraz podjęcia pracy. Wśród innych istotnych przyczyn należy także wskazać m.in. przybycie na Dolny Śląsk z rodzicami, repatriację czy przesiedlenia. Rodzaje powodów migracji są wyraźnie powiązane z wiekiem respondentów – częściej osoby w wieku 55-64 lata oraz 16-24 lata migrowały ze względów osobistych. Ważnym czynnikiem różnicującym przyczyny migracji jest miejsce zamieszkania respondenta – względy osobiste wyraźnie częściej pojawiały się wśród odpowiedzi osób zamieszkujących gminy wiejskie, z kolei rozpoczęcie studiów lub nauki było zdecydowanie popularniejszą odpowiedzią w grupie respondentów z miast na prawach powiatu.
3. Dolnoślązacy najczęściej określali swoje powodzenie w życiu jako neutralne (ani najlepiej, ani najgorzej), choć należy zaznaczyć, że w zakresie ocen skrajnych większość osób wskazywała na lepsze niż gorsze powodzenie w życiu.
4. Najważniejszy warunek udanego i szczęśliwego życia mieszkańców regionu stanowiły: (1) zdrowie, (2) rodzina (trwały związek lub dzieci), (3) satysfakcjonująca praca, (4) posiadane przyjaźnie, (5) dobrobyt materialny. Należy podkreślić, że, większość mieszkańców ze wskazanych dziedzin życia była zadowolona bądź bardzo zadowolona.
5. Większość ankietowanym Dolnoślązaków czuła się w przestrzeni własnego miejsca zamieszkania zdecydowanie bezpiecznie lub też raczej bezpiecznie.
6. Przeważającą formą świadczonej lub prowadzonej pracy przez respondentów było zatrudnienie na umowę o pracę (w tym: pełny etat lub część etatu). Należy także podkreślić, relatywnie duży odsetek osób deklarowało prowadzenie własnej działalności gospodarczej.
7. Ponad połowa (ankietowanych) zatrudnionych Dolnoślązaków pracuje na pełen etat (czyli 40 godzin tygodniowo). Znacząca grupa respondentów zadeklarowała również pracę na więcej niż jeden etat. Pod względem płci to mężczyźni częściej niż kobiety pracowali więcej niż jeden etat. W kontekście poziomu wykształcenia to osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym w tygodniu pracowały większą liczbą godzin niż osoby z wykształceniem wyższym i średnim.

8. Blisko połowa badanych Dolnoślązaków pracowała w miejscu zamieszkania. Co ciekawe, zdecydowana większość (ponad połowa ankietowanych) pracowała poza miejscem zamieszkania, natomiast spośród mieszkańców miast na prawie powiatu tylko nieliczni (1/10 ankietowanych) podejmowała pracę poza miejscem zamieszkania.
9. Najczęściej Dolnoślązacy dojeżdżali do pracy w czasie do 15 minut (niemal połowa ankietowanych). Należy podkreślić, że bardzo rzadko dojazd do pracy badanych osób trwał powyżej 2 godzin. Zdecydowana większość badanych (blisko 3/4 osób) docierała do pracy indywidualnym środkiem transportu (z tego przeważająca większość respondentów dojeżdżała do pracy w pojedynkę). Jedynie co 20. badany korzystał z roweru jako środka transportu do pracy, a co 10. mieszkańiec wybierał komunikację zbiorową.
10. Główną przyczyną niekorzystania z komunikacji zbiorowej w drodze do pracy był brak dogodnego połączenia, a także zbyt częsta jej awaryjność. Co ciekawe, co 7. respondent stwierdził, że „wypada jeździć do pracy samochodem”. W grupie osób korzystających z komunikacji zbiorowej najczęściej wybieranym środkiem transportu były kolejno: autobusy miejskie lub podmiejskie, autobusy zakładu pracy, kolej i tramwaj.
11. Najistotniejszym warunkiem pracy zawodowej dla Dolnoślązaków były: (1) przyjazna atmosfera i dobre relacje z innymi, (2) stabilność zatrudnienia, (3) odpowiednia płaca oraz (4) brak napięć i stresów. Co istotne, kluczowym faktorem okazał się czynnik niematerialny. Mieszkańcy regionu w badaniu najczęściej określali posiadane źródło dochodu jako pewne i stabilne. Warto zaznaczyć, że w kontekście posiadanego wykształcenia najmniej pewnie czuły się osoby z wykształceniem podstawowym i zawodowym.
12. Większość badanych Dolnoślązaków (ponad połowa mieszkańców) określiło swój stan zdrowia jako raczej dobry lub bardzo dobry. Należy jednak podkreślić dość wyraźne dysproporcje w ocenie stanu zdrowia, a także częstości korzystania z usług służby zdrowia pod względem płci. Wskazuje to na istotę promocji profilaktyki oraz wiedzy na temat dbania o zdrowie wśród mężczyzn. Bardzo ważne jest także zadbanie w szczególności o osoby z najstarszych grup wiekowych, zarówno pod względem profilaktyki, jak i zapewnienia dostępu do usług zdrowia, a także infrastruktury służby zdrowia (np. rehabilitacji).
13. Przeważająca większość Dolnoślązaków wybierała najczęściej stacjonarne formy spędzania wolnego czasu – w domu lub najbliższym otoczeniu. Formy spędzania wolnego czasu wymagające większego zaangażowania czy aktywności (np. dojazdu czy wyjazdu poza miejsce zamieszkania) wybierane były rzadziej lub okazjonalnie. Bardzo istotne z punktu widzenia zapobiegania wykluczeniu, a także profilaktyce zdrowia fizycznego, jak i psychicznego oraz budowania więzi społecznych, wydaje się być wsparcie i promocja aktywności szczególnie wśród osób ze starszych grup wiekowych. Aktywizacja tych osób powinna dotyczyć przede wszystkim zachęcania do uczestnictwa w życiu kulturalnym swojego miejsca zamieszkania (wizyty w kinach, muzeach, galeriach, czy muzeach) oraz do spędzania czasu aktywnie. Oprócz promocji aktywnego uczestnictwa w kulturze, bardzo istotna wydaje się być skuteczna promocja czytelnictwa, zwłaszcza w młodszych grupach wiekowych i wśród osób samotnych.
14. Zdecydowana większość mieszkańców regionu (blisko 2/3 osób) nie podjęło w latach 2019-2021 aktywności na rzecz społeczności lokalnej, a także nie wsparło lub nie organizowało w ciągu ostatnich dwóch lat działań w ramach organizacji społecznych. Ze względu na niewymierną wartość

jaką daje aktywność obywatelska oraz zaangażowanie w życie społeczne, należy wspierać i promować nawet najmniejsze przejawy takich działań. Szczególnie istotne, wydaje się być budowanie i wspieranie zaangażowania kobiet, które rzadziej wykazują takie aktywności, a także osób ze starszych grup wiekowych, które poprzez aktywność na rzecz społeczności lokalnych mogłyby realizować się w wolnym czasie. Promocja aktywności obywatelskiej powinna stać się elementem edukacji dzieci i młodzieży tak, aby zaangażowanie w życie społeczne stało się normą.

- Przeważająca większość badanych Dolnoślązaków (9 na 10 mieszkańców) czuła się związana z miejscem zamieszkania. Ponadto większość respondentów chciałoby mieć wpływ na wygląd swojej miejscowości. Świadczy to niewątpliwie o tym, że najbliższe otoczenie jest bardzo istotne dla mieszkańców. Co ważne, poczucie przywiązania rośnie wraz z wiekiem respondentów, dlatego szczególnie potrzebna wydaje się być edukacja oraz angażowanie w życie lokalnych społeczności najmłodszych grup wiekowych. Edukacja oraz uwrażliwianie na lokalne tradycje i zwyczaje także powinny stanowić ważne zadania dla lokalnych i regionalnych decydentów.

B. Warunki życia gospodarstw domowych

- Zdecydowana większość Dolnoślązaków pozytywnie oceniła stan techniczny własnego mieszkania – jako dobry (ponad 43%) i jako bardzo dobry (ponad 35%). Na zły i bardzo zły stan techniczny wskazywało bardzo niewielu respondentów. Należy podkreślić zróżnicowanie opinii ze względu na wiek respondentów – starsze osoby określały stan swojego mieszkania stosunkowo gorzej niż młodszy badani. Dodatkowo uwidoczniły się dysproporcje w kategoriach miejsca zamieszkania ankietowanych – najczęściej na bardzo dobry stan mieszkań wskazywali mieszkańcy miast na prawach powiatu, a najrzadziej osoby zamieszkujące gminy miejsko-wiejskie.
- Przeważająca większość Dolnoślązaków zamieszkiwała we własnym mieszkaniu lub domu (70%). Warto nadmienić, że sytuacja mieszkaniowa ankietowanych była silnie powiązana z ich wiekiem. Osoby z najmłodszej grupy wiekowej (16-24 lata) w większości mieszkały z rodzicami lub teściami, bądź też wynajmowały mieszkanie, pokój, część mieszkania lub domu. Co ciekawe, sytuacja mieszkaniowa dość znacznie różnicowała się pod względem stanu cywilnego – panny lub kawalerowie, rozwiedzeni oraz osoby pozostające w nieformalnym związku, w porównaniu do osób będących w związku małżeńskim lub owdowiałych, częściej mieszkały z rodzicami lub teściami, wynajmowały mieszkanie lub pokój, część mieszkania domu, natomiast rzadziej mieszkały we własnym mieszkaniu lub domu.
- Badani Dolnoślązacy najczęściej posiadali mieszkania o powierzchni: 51-60 m² (16%), 41-50 m² (15%), 100-150 m² (14%) oraz 61-70 m² (13%). Co ważne, powierzchnia zamieszkiwanego mieszkania była powiązana z wiekiem respondentów – młodsze osoby rezydują w mieszkaniach o stosunkowo mniejszej powierzchni użytkowej niż osoby ze starszych grup wiekowych. Ponadto dominujący, odmienny typ zabudowy na obszarach miejskich i obszarach wiejskich generował istotne różnice w powierzchni użytkowej lokali mieszkańców – na obszarach wiejskich przeważała zabudowa jednorodzinna wolnostojąca o większym metrażu, natomiast mieszkańcy miast w większości zajmowali mieszkania zlokalizowane w wielorodzinnych blokach mieszkalnych o stosunkowo mniejszej powierzchni.
- Mieszkania Dolnoślązaków w zdecydowanej większości (blisko 93%) były wyposażone w łazienkę z wanną lub prysznicem, wodociąg, ciepłą wodę bieżącą i kanalizację. Natomiast mniej powszechne było wyposażenie mieszkań w gaz z sieci (ponad 61%). Zasobność wyposażenia mieszkań

respondentów w elementy infrastruktury technicznej była zależna od ich miejsca zamieszkania – sieć kanalizacyjną posiadali niemalże wszyscy (97%) mieszkańcy miast na prawach powiatu i gmin miejskich, natomiast jej niedobór uwidocznili się w szczególności w gminach wiejskich. Jeszcze większe dysproporcje zaobserwowano w przypadku wyposażenia mieszkania w gaz z sieci – instalację gazową zdecydowanie częściej posiadały mieszkania w miastach na prawach powiatu i w gminach miejskich niż mieszkania w gminach wiejskich i w gminach miejsko-wiejskich.

5. Na Dolnym Śląsku najpopularniejszymi sposobami ogrzewania mieszkań, według przeprowadzonej ankietyzacji, były: centralne ogrzewanie z kotłowni indywidualnej (46%) oraz centralne ogrzewanie zbiorowe (38%). Zdecydowanie mniej mieszkańców korzystało z pieców, a sporadycznie mieszkanie było ogrzewane przy użyciu odnawialnych źródeł energii. Centralne ogrzewanie z kotłowni indywidualnej dominowało w gminach wiejskich i w gminach miejsko-wiejskich, natomiast z centralnego ogrzewania zbiorowego częściej korzystały osoby z miast na prawach powiatu i gmin miejskich.
6. Większość Dolnoślązaków (57%) przeznaczala na opłaty związane z ogrzewaniem i użytkowaniem energii mniej niż 10% miesięcznych wspólnych dochodów gospodarstwa domowego. Co ciekawe, w strukturze wieku mieszkańców wyróżniała się najstarsza grupa wiekowa (65 i więcej lat), w której większość badanych wydatkowała na ogrzewanie i energię ponad 10% miesięcznych wspólnych dochodów. Należy także podkreślić dysproporcje w poziomie opłat związanych z ogrzewaniem i użytkowaniem energii pomiędzy poszczególnymi rodzajami gmin zamieszkiwanych przez badanych – najniższy odsetek osób wydających ponad 10% wspólnych dochodów gospodarstwa domowego na ogrzewanie i użytkowanie energii wystąpił w miastach na prawach powiatu, a najwyższy w gminach wiejskich.
7. Zdecydowana większość gospodarstw domowych respondentów (94%) posiadała warunki mieszkaniowe i sytuację dochodową pozwalającą na utrzymanie w pomieszczeniach mieszkania temperatury na poziomie 21°C. Warto zaznaczyć, że nie uwidoczniły się znaczące różnice w obrazie zjawiska zarówno pod względem wieku mieszkańców, jak i ich miejsca zamieszkania.
8. Gospodarstwa domowe Dolnoślązaków w zdecydowanej większości (blisko 90%) posiadały stały dostęp do Internetu. Należy podkreślić zróżnicowanie w dostępności do sieci internetowej według wieku respondentów – w najstarszych grupach wiekowych udział gospodarstw domowych posiadających dostęp do Internetu był wyraźnie niższy od średniej dla regionu. Ponadto dysproporcje zaznaczyły się w kontekście miejsca zamieszkania badanych – co ciekawe, najwyższy udział gospodarstw domowych posiadających stały dostęp do Internetu zanotowano wśród respondentów z gmin wiejskich, a najniższy z gmin miejskich.
9. Najpowszechniej wykorzystywanym sposobem połączenia gospodarstw domowych z Internetem było połączenie światłowodowe (28%) oraz połączenie kablowe (27%). W poszczególnych grupach wiekowych można zauważyć, że powszechność użytkowania wybranych technologii pozwalających na dostęp do Internetu charakteryzowała się pewnym zróżnicowaniem – korzystanie z sieci komórkowej do łączenia się z Internetem było bardziej popularne w młodszych grupach wiekowych, natomiast korzystanie z połączeń telefonicznych w starszych grupach. Zróżnicowanie było również dostrzegalne pod względem miejsca zamieszkania respondenta. Szczególnie w przypadku połączeń światłowodowych, z których korzystał zdecydowanie większy odsetek respondentów w miastach na prawach powiatu niż w pozostałych rodzajach gmin.

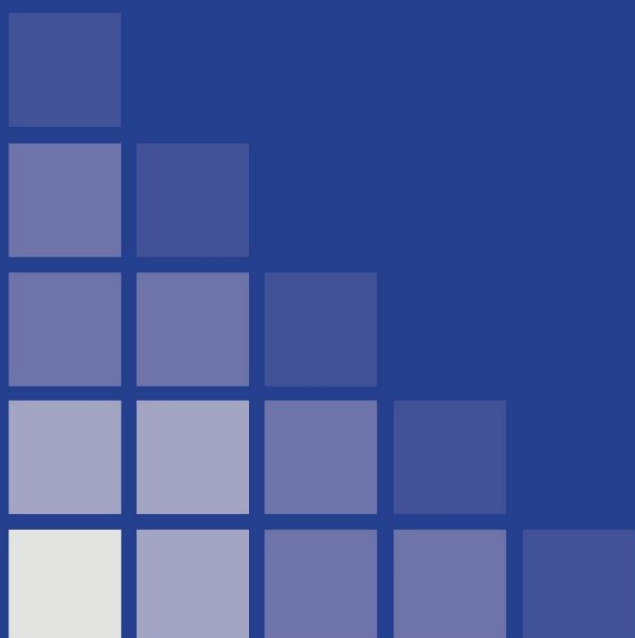
10. Członkowie gospodarstw domowych respondentów posiadających stały dostęp do Internetu wśród zaproponowanych kategorii usług lub aktywności realizowanych przy jego użyciu najczęściej wskazywali, że korzystają z: zakupów internetowych (84% przed pandemią COVID-19; 84% w czasie wykonania badania), opłat za media, rachunki (83%; 84%) i usług finansowych (81%; 82%). Wysoki odsetek realizujących tego typu działania przez Internet był już widoczny przed pandemią COVID-19 i wzrósł on w niewielkim stopniu podczas jej trwania. Odmiennie wyglądała sytuacja w przypadku niektórych usług i aktywności dotychczas realizowanych w dużo mniejszym stopniu przy użyciu Internetu, dla których zanotowano wyraźnie większe wzrosty, takich jak: usługi i konsultacje medyczne (wzrost z 24% do 41%), praca zdalna (z 22% do 30%), nauka zdalna (z 17% do 27%),
11. Większość badanych stwierdziła, że w ciągu ostatnich dwóch lat warunki mieszkaniowe w ich gospodarstwach domowych nie uległy zmianie. Zaledwie co 6. mieszkaniec regionu wskazał poprawę warunków, a co 10. respondent zadeklarował ich pogorszenie. Co ważne, respondenci wszystkich ankietowanych grup wiekowych najczęściej określali, że ich sytuacja mieszkaniowa nie uległa zmianie. Należy dodać, że w młodszych grupach wiekowych więcej osób wskazało na poprawę warunków mieszkaniowych niż na ich pogorszenie, natomiast w najstarszych grupach wiekowych sytuacja kształtowała się odwrotnie.
12. Najczęściej przeciętny miesięczny dochód dolnośląskiego gospodarstwa domowego wskazany w toku badania w 2021 r. wynosił ponad 4500 zł (27%) lub 1500-3000 zł (26%). Sytuacja dochodowa różnicowała się głównie pod względem miejsca zamieszkania respondentów i wieku respondentów. Zdecydowanie wyższy poziom dochodów osiągały gospodarstwa w miastach na prawach powiatu, a niższy gospodarstwa w gminach miejskich i w gminach miejsko-wiejskich. Może to świadczyć o występowaniu wielu niekorzystnych zjawisk społecznych i gospodarczych w miastach małych i średnich, co wiąże się z utratą ich funkcji w strukturze funkcjonalno-przestrzennej i ma bezpośredni wpływ na jakość życia ich mieszkańców. Ponadto wyraźnie wyższe dochody posiadali mieszkańcy będący w wieku produkcyjnym (35-44 lata i 45-55 lata).
13. Większość Dolnoślązaków (blisko 3/4 badanych) w pełni zaspokajało potrzeby własnego gospodarstwa domowego w oparciu o posiadany przeciętny dochód netto. Zaledwie co 20. mieszkaniec regionu uznał stopień zaspokojenia potrzeb jako niewystarczający. Zjawisko to było silnie uwarunkowane miejscem zamieszkania respondentów – znacznie częściej własne potrzeby w oparciu o posiadany dochód w pełni zaspokajali mieszkańcy miast na prawach powiatu i gmin miejskich niż mieszkańcy gmin wiejskich i gmin miejsko-wiejskich.
14. Dolnoślązacy w sytuacjach, w których dochody ich gospodarstw domowych nie pozwalały na zaspokojenie bieżących potrzeb, najczęściej ograniczali swoje bieżące potrzeby, korzystali ze zgromadzonych oszczędności, zaciągali pożyczki lub kredyty bądź korzystali z pomocy rodziny i przyjaciół.
15. Mieszkańcy regionu cechowali się znacznym zróżnicowaniem dochodów netto, potrzebnych do zaspokojenia bieżących potrzeb gospodarstwa domowego, pod względem wieku respondentów. Najmniejsze potrzeby wykazywały najczęściej osoby najmłodsze (16-24 lata) i najstarsze (65 i więcej lat), natomiast wyraźnie wyższy poziom potrzeb deklarowali respondenci w wieku 45-54 lat, a więc mieszkańcy będący w wieku produkcyjnym niemobilnym, którzy zazwyczaj cechują się ustabilizowaną sytuacją zawodową i rodzinną.

16. Zdecydowana większość Dolnoślązaków (blisko 3/4 badanych) nie posiadała zaległości z tytułu różnorodnych kosztów stałych ponoszonych przez gospodarstwa domowe. W przypadku wystąpienia jednak trudnej sytuacji finansowej, posiadane zaległości dotyczyły najczęściej spłaty kredytu innego niż mieszkaniowy. Świadczy to, że w ramach kategorii wydatków stałych gospodarstw domowych (realizowanych co miesiąc) priorytetowo traktowane były wydatki związane z opłatami za mieszkanie oraz ze spłatą kredytu mieszkaniowego.
17. Dolnoślązacy na zakup żywności przeznaczali miesięcznie najczęściej 20-30% posiadanych dochodów gospodarstw domowych. Co ważne, dysproporcje w poziomie zjawiska zaznaczyły się w szczególności pod względem miejsca zamieszkania respondenta i jego wieku. W gminach wiejskich zdecydowanie najczęściej mieszkańcy wydatkowali na zakup żywności 20-30% budżetu gospodarstwa domowego, natomiast w pozostałych gminach struktura wydatków była bardziej proporcjonalna i równie często wydatki osiągały poziom 30-40% posiadanego miesięcznego dochodu. Ponadto zdecydowanie częściej wydatki na żywność, stanowiące 30-40% dochodu, deklarowały osoby będące w wieku średnim (45-54 lata) niż młodsze osoby (16-24 lata) i najstarsi mieszkańcy regionu (65 i więcej lat).
18. Zaledwie 6% mieszkańców Dolnego Śląska w pełni zaspokajało potrzeby żywnościowe gospodarstw domowych poprzez uprawę własnych warzyw i owoców lub hodowlę zwierząt, a 30% respondentów określiło stopień zaspokojenia potrzeb jako częściowy. Zdecydowanie częściej własne potrzeby żywnościowe w pełni zaspokajali poprzez działalność rolniczą respondenci zamieszkujący gminy wiejskie lub miejsko-wiejskie niż mieszkańcy pozostałych rodzajów gmin, co wynika z funkcji tychże obszarów.
19. Blisko połowa badanych Dolnoślązaków zadeklarowała, że sytuacja finansowa ich gospodarstwa domowego nie zmieniła się w latach 2019-2021. Co ważne, więcej respondentów wskazało na pogorszenie się ich sytuacji (25%) niż na jej poprawę (20%). Kondycja finansowa gospodarstw domowych różnicuje się pod względem miejsca zamieszkania respondentów i ich wieku. Zdecydowanie częściej poprawę sytuacji finansowej gospodarstwa domowego deklarowali mieszkańcy miast na prawach powiatu i gmin miejskich niż osoby zamieszkujące gminy miejsko-wiejskie. Ponadto na korzystniejszą sytuację finansową najczęściej wskazywali ankietowani w młodszych grupach wiekowych (25-34 lata i 16-24 lata), a najrzadziej osoby w wieku produkcyjnych niemobilnym (45-54 lata i 55-64 lata).

Diagnoza społeczna Województwa Dolnośląskiego 2021, w syntetycznym ujęciu, wskazuje na najistotniejsze tendencje rozwoju społecznego mające wpływ na jakość życia mieszkańców Dolnego Śląska. Opracowanie stanowi także próbę uzupełnienia analiz społeczno-gospodarczych opartych na wskaźnikach statystycznych (ilościowych) o kompleksowe informacje o warunkach i jakości życia Dolnoślązaków, a także ich postawach oraz nastrojach społecznych. Kreowanie regionalnej polityki społecznej, bowiem wymaga rzetelnego rozeznania potrzeb jego mieszkańców.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Kwestionariusz badania ankietowego dla części 1: Indywidualna jakość i styl życia oraz dla części 2: Warunki życia gospodarstw domowych.

CZĘŚĆ 1: INDYWIDUALNA JAKOŚĆ I STYL ŻYCIA

METRYCZKA

1. Płeć

- 1.1. kobieta
- 1.2. mężczyzna
- 1.3. inna / wolę nie udzielać odpowiedzi

2. Wiek

- 2.1.
- 2.2. Przedział wiekowy:
 - a) 16-24
 - b) 25-34
 - c) 35-44
 - d) 45-54
 - e) 55-64
 - f) 65+

3. Miejsce zamieszkania

- 3.1. powiat:
- 3.2. gmina:
 - 3.2.1. rodzaj gminy:
 - a) miasto na prawie powiatów
 - b) miejska
 - c) wiejska
 - c) miejsko-wiejska
- 3.3. *(zadać tylko dla gminy-miejsko wiejskiej)* rodzaj obszaru w przypadku gmin miejsko-wiejskich:
 - a) miasto w gminie miejsko-wiejskiej,
 - b) obszar wiejski w gminie miejsko-wiejskiej

4. Stan cywilny

- 4.1. zamężna / żonaty
- 4.2. pozostający w związku nieformalnym
- 4.3. panna / kawaler
- 4.4. wdowa / wdowiec
- 4.5. rozwiedziony / rozwiedziona
- 4.6. w separacji

5. Dzieci

- 5.1. liczba dzieci:

6. Wykształcenie

- 6.1. podstawowe i niepełne podstawowe
- 6.2. gimnazjalne
- 6.3. zasadnicze zawodowe (szkoła zawodowa)
- 6.4. średnie zawodowe/techniczne/ogólnokształcące
- 6.5. wyższe licencjackie (w tym inżynierskie)
- 6.6. wyższe magisterskie i równoważne (medyczne, podyplomowe, doktoranckie)

7. Status zawodowy

- 7.1. pracuję zarobkowo
- 7.2. poszukuję pracy
- 7.3. nie pracuję i nie szukam pracy
- 7.4. uczę się

- 7.5. jestem emerytem/ką lub rencistą/ką
- 7.6. pozostaję na utrzymaniu innych osób w gospodarstwie domowym
- 7.7. zajmuję się wychowywaniem dzieci / opieką nad osobą starszą/chorą/niepełnosprawną w rodzinie
- 7.8. żadne z powyższych

KWESTIONARIUSZ INDYWIDUALNY

A. POCHODZENIE MIEJSCA ZAMIESZKANIA (2)

1. Czy mieszka Pan/Pani na Dolnym Śląsku od urodzenia?

A) TAK (należy dopytać i => 3)

- 1.1. od urodzenia, bez przerwy
- 1.2. od urodzenia, ale z przerwą na naukę / studia
- 1.3. od urodzenia, ale z przerwą na pracę
- 1.4. od urodzenia, ale z przerwą z innych powodów

B) NIE

- 1.5. nie, przyjechałem na Dolny Śląsk z innej miejscowości/kraju i tu mieszkam

2. Co skłoniło Pana/Panią do przyjazdu na Dolny Śląsk?

(proszę podać 1-3 najważniejsze powody)

- 2.1. rozpoczęcie studiów/nauki
- 2.2. podjęcie pracy
- 2.3. duże możliwości i szanse życiowe
- 2.4. atrakcyjność regionu / miejscowości (np. przyroda, walory turystyczne)
- 2.5. kultura i obyczaje mieszkańców regionu
- 2.6. względy osobiste (założenie rodziny, pozostawanie w związku, itp.)
- 2.7. inne przyczyny – jakie...?

B. DOBROSTAN PSYCHICZNY (4)

3. W Polsce są ludzie, którym powodzi się lepiej i gorzej. Proszę zaznaczyć, gdzie umieściłby/łaby Pan/Pani siebie na skali od 1 do 10, na której 1 to ci, którzy mają najgorzej, a 10 to ci, którzy mają się najlepiej.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

4. Co uważa Pan/Pani za najważniejszy warunek udanego i szczęśliwego życia?

(proszę wskazać max. 3 odpowiedzi)

- 4.1. udany i trwały związek
- 4.2. wychowanie dzieci
- 4.3. zdrowie
- 4.4. przyjaciele
- 4.5. dobrobyt materialny
- 4.6. praca dająca satysfakcję
- 4.7. wartości osobiste
- 4.8. inne – jakie...?

5. W jakim stopniu jest Pan/Pani zadowolony/a z poszczególnych dziedzin swojego życia?

(1 – bardzo niezadowolony, 2 – niezadowolony, 3 – zadowolony, 4 – bardzo zadowolony, 5 – nie dotyczy)

- 5.1. z relacji w rodzinie (1-5)
- 5.2. z małżeństwa / z związku partnerskiego (1-5)
- 5.3. z dzieci (1-5)
- 5.4. z warunków mieszkaniowych (1-5)
- 5.5. z relacji ze znajomymi / przyjaciółmi (1-5)
- 5.6. z posiadanej pracy (1-5)
- 5.7. z sytuacji finansowej własnej rodziny (1-5)
- 5.8. ze stanu swojego zdrowia (1-5)
- 5.9. z własnych osiągnięć życiowych (1-5)
- 5.10. ze sposobu spędzania wolnego czasu (1-5)

- 5.11. z lokalnego transportu publicznego (1-5)
- 5.12. z opieki zdrowotnej (1-5)

6. Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie w swoim miejscu zamieszkania?

- 6.1. zdecydowanie tak
- 6.2. raczej tak
- 6.3. raczej nie
- 6.4. zdecydowanie nie

C. AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA (12)

7. Czy pracuje Pan/Pani obecnie zarobkowo ?

- a) nie => 8
- b) tak

jeśli tak to w jakiej formie?

- 7.1. jestem zatrudniony/a na umowę o pracę (w tym na pełny etat lub część etatu) => 10-17
- 7.2. jestem zatrudniony/a na umowę zlecenie => 10-17
- 7.3. jestem zatrudniony/a na umowę o dzieło [kontrakt] => 10-17
- 7.4. bez formalnej umowy => 10-17
- 7.5. prowadzę własną działalność gospodarczą i nie zatrudniam pracowników => 10-17
- 7.6. prowadzę gospodarstwo rolne => 10-17
- 7.7. jestem właścicielem/współwłaścicielem firmy i zatrudniam pracowników => 10-17

8. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy złożono Panu/Pani ofertę zatrudnienia?

- 8.1. tak, ale nie przyjąłem zaproponowanej oferty pracy => 9
- 8.2. nie => 17

9. Z jakich powodów nie przyjął Pan/Pani proponowanej w tym czasie oferty pracy zarobkowej?

(proszę wskazać wszystkie właściwe odpowiedzi)

- 9.1. była nieatrakcyjna finansowo
- 9.2. nie dawała szans rozwoju i awansu
- 9.3. łączyła się z częstymi wyjazdami – przebywaniem poza domem
- 9.4. wiązałyby się z długimi i uciążliwymi dojazdami do pracy
- 9.5. wymagała zbyt dużej odpowiedzialności i ryzyka
- 9.6. nie odpowiadała moim zainteresowaniom zawodowym
- 9.7. miała niekorzystny układ zmian – godzin pracy
- 9.8. nie odpowiadała moim kompetencjom i możliwościom zawodowym
- 9.9. nie szukałem/łam pracy w tym momencie
- 9.10. z innego powodu – jakiego...? => 17

10. Ile przeciętnie godzin w tygodniu Pan/Pani pracuje?

- 10.1. mniej niż pełen etat – mniej niż 40 godzin
- 10.2. pełen etat – 40 godzin
- 10.3. więcej niż pełen etat – więcej niż 40 godzin

11. Czy swoją pracę zarobkową wykonuje Pan/Pani?

- 11.1. w miejscowości zamieszkania
- 11.2. w miejscowości zamieszkania i poza miejscowością zamieszkania
- 11.3. poza miejscowością zamieszkania

12. Ile czasu zajmuje Panu/Pani dotarcie do pracy?

- 12.1. mniej niż 15 minut
- 12.2. do 30 minut
- 12.3. do 1 godziny
- 12.4. do 2 godzin
- 12.5. powyżej 2 godzin

13. Jak najczęściej przemieszcza się Pan/Pani, żeby dotrzeć do pracy?

- 13.1. indywidualnym środkiem transportu => 14-15
- 13.2. komunikacją zbiorową => 16
- 13.3. pieszo => 17

14. Jeżeli najczęściej korzysta Pan/Pani z transportu indywidualnego, proszę wskazać, jakiego?

- 14.1. jeżdżę sam/sama samochodem
- 14.2. jeżdżę samochodem, ale zabieram ze sobą również znajomych pracujących w tych samych okolicach, co ja
- 14.3. jeżdżę jako pasażer innego pojazdu indywidualnego
- 14.4. jeżdżę rowerem
- 14.5. jeżdżę motorem, skuterem
- 14.6. innym

15. Dlaczego nie korzysta Pan/Pani z komunikacji zbiorowej w drodze do pracy?

- 15.1. nie ma dogodnego połączenia
- 15.2. bilety są za drogie
- 15.3. komunikacja zbiorowa nie kursuje punktualnie
- 15.4. nie można na niej polegać (są awarie, czasem w ogóle nie przyjeżdża)
- 15.5. pojazdy są zatłoczone, brakuje miejsc
- 15.6. brakuje podstawowych udogodnień (gniazda zasilania, klimatyzacja itp.)
- 15.7. nie czuję się tam bezpiecznie
- 15.8. komunikacja kursuje bardzo rzadko
- 15.9. rozwożę inne osoby do szkoły/pracy
- 15.10. wypada, żebym do pracy jeździł/a samochodem
- 15.11. inny powód – jaki...?

16. Z jakiego środka komunikacji zbiorowej korzysta Pan/Pani najczęściej podczas dojazdów do pracy?

- 16.1. jeżdżę koleją
- 16.2. korzystam z autobusów miejskich lub podmiejskich
- 16.3. jeżdżę autobusami zakładu pracy
- 16.4. jeżdżę tramwajem

17. Proszę określić, co jest Pana/Pani zdaniem ważne w pracy zawodowej?

(1 – bardzo ważne, 2 – ważne, 3 – niezbyt ważne, 4 – nieważne, 5 – nie dotyczy)

- 17.1. odpowiednia płaca
- 17.2. brak napięć i stresów
- 17.3. duża samodzielność
- 17.4. możliwość rozwoju osobistego
- 17.5. przyjazna atmosfera i dobre relacje z innymi
- 17.6. praca zgodna z umiejętnościami
- 17.7. stabilność zatrudnienia
- 17.8. elastyczny czas pracy (dogodne godziny pracy, możliwość wykonywania pracy w domu)
- 17.9. inne czynniki – jakie..?

18. Czy w ostatnich miesiącach czuł/a Pan/Pani, że Pana/Pani źródło dochodów jest niestabile i niepewne?

- 18.1. tak
- 18.2. nie
- 18.3. nie dotyczy

D. ZDROWIE I JAKOŚĆ USŁUG MEDYCZNYCH (5)

19. Jak Pan/Pani ocenia stan swego zdrowia? Czy jest on:

- 19.1. bardzo dobry
- 19.2. raczej dobry
- 19.3. przeciętny
- 19.4. raczej zły
- 19.5. bardzo zły

20. Czy w ostatnich 3 miesiącach: (pytanie wielokrotnego wyboru)

(1 – tak, 2 – nie)

- 20.1. przebywał/a Pan/Pani w szpitalu?
- 20.2. była Pan/Pani chory/a?
- 20.3. odbywał/a Pan/Pani zajęcia rehabilitacyjne?
- 20.4. dochodził/a Pan/Pani do siebie po przebytej chorobie?

21. Czy w ostatnich miesiącach korzystał Pan/Pani z usług placówek zdrowia:

- a) tak
- b) nie => 24

(1 – tak, 2 – nie)

- 21.1. opłacanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia (1-2)
- 21.2. opłacanych z własnej kieszeni (1-2)
- 21.3. opłacanych przez pracodawcę, który wykupił abonament lub ubezpieczenie

22. Jak ocenia P. dostępności do placówek zdrowia (publicznych lub prywatnych) w Pana/Pani miejscowości / gminie?

- 22.1. bardzo dobrze
- 22.2. raczej dobrze
- 22.3. raczej źle
- 22.4. bardzo źle

23. Jak ocenia Pan/Pani jakość świadczonych usług medycznych w placówkach zdrowia (publicznych lub prywatnych) w Pana/Pani miejscowości / gminie?

- 23.1. bardzo dobrze
- 23.2. raczej dobrze
- 23.3. raczej źle
- 23.4. bardzo źle

E. CZAS WOLNY I UCZESTNICTWO W KULTURZE (3)**24. W jaki sposób w ciągu ostatnich 12 miesięcy spędzał Pan/Pani swój czas wolny?****Oceny proszę dokonać na skali od 1 do 5**

(5 – bardzo często, 4 – często, 3 – od czasu do czasu, 2 – rzadko, 1 – nigdy)

- 24.1. odpoczynek w domu (1-5)
- 24.2. oglądanie TV (w tym serwisów streamingowych typu Netflix, HBO, Amazon Prime itp.) (1-5)
- 24.3. surfowanie w Internecie (1-5)
- 24.4. gry komputerowe (1-5)
- 24.5. czytanie książek, czasopism
- 24.6. słuchanie muzyki (1-5)
- 24.7. spotkania z rodziną lub znajomymi (1-5)
- 24.8. spacer, wychodzenie z psem (1-5)
- 24.9. hobby (np. filatelistyka, modelarstwo, itp.) (1-5)
- 24.10. uprawianie ogródka, działki (1-5)
- 24.11. wędrowki po górach, turystyka piesza (1-5)
- 24.12. chodzenie do kina, teatru, galerii, zwiedzanie muzeów itp. (1-5)
- 24.13. chodzenie na imprezy sportowe (jako widz) (1-5)
- 24.14. aktywność sportowa (bieganie, jazda na rowerze/rolkach, uprawianie innych dyscyplin) (1-5)

25. Z kim w ciągu ostatnich 12 miesięcy spędzał Pan/Pani swój czas wolny?

(5 – bardzo często, 4 – często, 3 – od czasu do czasu, 2 – rzadko, 1 – nigdy)

- 25.1. sam (1-5)
- 25.2. z małżonkiem / partnerem (1-5)
- 25.3. z dziećmi (1-5)
- 25.4. z innymi członkami rodziny (1-5)
- 25.5. z przyjaciółmi lub znajomymi (1-5)

26. Ile książek (w tym e-booków i audiobooków) czytał / słuchał Pan/Pani w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

- 26.1. 1-2
- 26.2. 3-5
- 26.3. powyżej 5
- 26.4. żadnej

F. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA I KAPITAŁ SPOŁECZNY (2)

27. Czy w ciągu ostatnich dwóch lat angażował się Pan/Pani w działania na rzecz społeczności lokalnej (swojej gminy, osiedla, miejscowości, najbliższego sąsiedztwa)?

- 27.1. tak
- 27.2. nie

28. Czy w ciągu ostatnich dwóch lat wspierał/a Pan/Pani lub organizował/a działania w ramach różnego rodzaju organizacjach społecznych ?

a) Tak , jakie?

b) Nie (należy przejść do P29)

(proszę wskazać wszystkie możliwe odpowiedzi)

- 28.1. klubu sportowego
- 28.2. organizacji biznesowej, zawodowej
- 28.3. organizacji rolniczej
- 28.4. partii politycznej
- 28.5. organizacji charytatywnej (działającej na rzecz pomocy potrzebującym)
- 28.6. organizacji ekologicznej
- 28.7. związku zawodowego lub komitetu
- 28.8. koła zainteresowań, hobbystów
- 28.9. organizacji towarzyskiej, klubu dla młodzieży, klubu osób starszych/emerytów itp.
- 28.10. organizacji religijnej, kościelnej
- 28.11. organizacji upowszechniającej wiedzę (np. Uniwersytet Trzeciego Wieku, klub przyjaciół książki itp.)
- 28.12. samorządu lokalnego (rady gminy, rady sołeckiej, rady osiedla)
- 28.13. innej, niewymienionej wyżej

G. KRAJOBRAZ I SĄSIEDZTWO (6)

29. Czy czuje się Pan/Pani związany/a z miejscem swojego zamieszkania?

a) Tak

- 29.1. zdecydowanie tak
- 29.2. raczej tak

b) Nie

- 29.3. raczej nie
- 29.4. zdecydowanie nie

30. Czy chciałby Pan/Pani mieć wpływ na wygląd swojej miejscowości?

a) Tak

- 30.1. zdecydowanie tak
- 30.2. raczej tak

b) Nie

- 30.3. raczej nie
- 30.4. zdecydowanie nie

31. Czy według Pana/Pani krajobraz, w którym Pan/Pani mieszka, wyróżnia się wśród innych krajobrazów?

- 31.1. pozytywnie
- 31.2. Negatywnie
- 31.3. nie wiem / nie mam zdania

32. Czy w miejscu Pana/Pani zamieszkania kulturowane są regionalne lub lokalne tradycje, obrzędy, zwyczaje?

- 32.1. tak
- 32.2. tak, ale nie wszyscy w nich uczestniczą
- 32.3. nie
- 32.4. nie wiem

33. Jak często uczestniczy Pan/Pani w życiu społecznym swojej miejscowości?

- 33.1. zawsze
- 33.2. często
- 33.3. od czasu do czasu
- 33.4. rzadko
- 33.5. nie uczestniczę

34. Proszę ocenić, jak bardzo czuje się Pan/Pani związany/a ze swoją bliższą lub dalszą okolicą?

(1 – w ogóle nie związany/a, 5 – bardzo związany/a)

- 34.1. z miejscowością (1-5)
- 34.2. z gminą (1-5)
- 34.3. z powiatem (1-5)
- 34.4. z aglomeracją / subregionem geograficznym (1-5)
- 34.5. z Dolnym Śląskiem (1-5)

CZĘŚĆ 2: WARUNKI ŻYCIA GOSPODARSTW DOMOWYCH**METRYCZKA****35. Z ilu rodzin i osób składa się Pana/Pani gospodarstwo domowe?**

- 35.1. liczba wszystkich osób w gospodarstwie domowym:... (jeśli 0 zakończ wywiad, jeśli respondent mieszka sam zakończ wywiad)

36. Jakie jest Pana/Pani pokrewieństwo z osobą z Pana/Pani gospodarstwa domowego, która ma najwyższy dochód?

- 36.1. Jestem osobą z najwyższym indywidualnym przychodem w GD
- 36.2. współmałżonek tej osoby
- 36.3. partner/partnerka nie będący/y w związku małżeńskim
- 36.4. dziecko
- 36.5. zięć / synowa
- 36.6. wnuk / wnuczka
- 36.7. rodzic
- 36.8. babcia/dziadek
- 36.9. inny członek rodziny
- 36.10. osoba niespokrewniona
- 36.11. nie wiem/odmowa

37. Proszę określić, jaka jest Pana/Pani sytuacja rodzinna?

- 37.1. nie założyłem(am) własnej rodziny, jestem pod opieką rodziny/opiekunów => należy przejść do P39
- 37.2. jestem samodzielny/a => należy przejść do P39
- 37.3. mieszkam z partnerem/partnerką, nie mamy dziecka / dzieci => należy przejść do P39
- 37.4. mieszkam z żoną/mężem, nie mamy dziecka / dzieci => należy przejść do P39
- 37.5. mieszkam z mężem/żoną i mam min. 1 dziecko na utrzymaniu
- 37.6. mieszkam z partnerem/partnerką i mam min. 1 dziecko na utrzymaniu
- 37.7. obecnie mieszkam sam(a) z min. 1 dzieckiem na utrzymaniu
- 37.8. założyłem(am) rodzinę, ale nie mam już żadnego dziecka na utrzymaniu

38. Ile jest dzieci w Pana/Pani gospodarstwie domowym:

- 38.1. liczba wszystkich dzieci w gospodarstwie domowym...

KWESTIONARIUSZ GOSPODARSTWA DOMOWEGO

A. WARUNKI MIESZKANIOWE (12)

39. W jakim budynku znajduje się Pana/Pani mieszkanie?

- 39.1. budynek jednorodzinny wolno stojący, dom typu bliźniak
- 39.2. budynek jednorodzinny w zabudowie szeregowej
- 39.3. duży dom jednorodzinny podzielony na mieszkania
- 39.4. kamienica
- 39.5. blok mieszkalny
- 39.6. inna sytuacja

40. Jaki jest aktualnie stan techniczny Pana/Pani mieszkania?

- 40.1. bardzo dobry
- 40.2. dobry
- 40.3. średni
- 40.4. zły
- 40.5. bardzo zły

41. Proszę określić Pana/Pani sytuację mieszkaniową:

- 41.1. mieszkam z rodzicami/teściami
- 41.2. wynajmuję pokój, część mieszkania/domu
- 41.3. wynajmuję mieszkanie (samodzielnie/z rodziną)
- 41.4. mieszkam we własnym mieszkaniu/domu
- 41.5. inna sytuacja

42. Jaka jest powierzchnia użytkowa mieszkania zajmowanego przez Pana/Pani gospodarstwo domowe w pełnych m²?

- 42.1. liczba m²...

43. Czy Pana/Pani mieszkanie wyposażone jest w...?

(1 – tak, 2 – nie)

- 43.1. wodociąg (1-2)
- 43.2. kanalizację (1-2)
- 43.3. łazienkę z wanną lub prysznicem (1-2)
- 43.4. ciepłą wodę bieżącą (1-2)
- 43.5. gaz z sieci (1-2)

44. W jaki sposób ogrzewane jest Pana/Pani mieszkanie?

- 44.1. centralne ogrzewanie zbiorowe (z elektrociepłowni lub kotłowni osiedlowej, lokalnej)
- 44.2. centralne ogrzewanie z kotłowni indywidualnej (na gaz, węgiel, koks, ekogroszek, inne paliwo)
- 44.3. piecze (na olej opałowy, węgiel, drewno, elektryczne – kaflowe z grzałką elektryczną)
- 44.4. odnawialne źródło energii (pompa ciepła, biomasa - pellet, energia elektryczna z instalacji fotowoltaicznej)
- 44.5. inne
- 44.6. brak ogrzewania

45. Jaką część miesięcznych wspólnych dochodów przeznaczają Pana/Pani gospodarstwo domowe na wydatki związane z ogrzewaniem i użytkowaniem energii?

- 45.1. mniej niż 10%
- 45.2. więcej niż 10%

46. Czy warunki mieszkaniowe i sytuacja dochodowa Pana/Pani gospodarstwa domowego pozwalają na utrzymanie w pomieszczeniach mieszkania temperatury na poziomie 21 st.C?

- 46.1. tak
- 46.2. nie

47. Czy Pana/Pani gospodarstwo domowe posiada stały dostęp do Internetu?

- 47.1. tak
- 47.2. nie => należy przejść do P50

48. Z jakiego rodzaju Internetu korzysta Pana/Pani gospodarstwo domowe?

- 48.1. połączenie światłowodowe
- 48.2. połączenie kablowe (tzw. kablówka)
- 48.3. połączenie telefoniczne (ADSL i DSL)
- 48.4. łącze radiowe i satelitarne
- 48.5. sieć komórkowa
- 48.6. inne

49. Z jakich usług korzystają za pomocą Internetu członkowie Pana/Pani gospodarstwa domowego?

(1 – tak, 2 – nie)

- 49.1. finansowe
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)
- 49.2. administracyjne (kontakt z urzędami)
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)
- 49.3. zakupy internetowe
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)
- 49.4. praca zdalna (e-praca)
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)
- 49.5. nauka zdalna
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)
- 49.6. usługi i konsultacje medyczne
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)
- 49.7. opłaty za media, rachunki
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)
- 49.8. rozrywka (filmy, gry)
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)
- 49.9. kultura (koncerty, wystawy, spektakle on-line)
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)
- 49.10. inne – jakie...?
 - a) Przed pandemią COVID-19 (1-2)
 - b) Obecnie (1-2)

50. Czy w stosunku do sytuacji sprzed dwóch lat, warunki mieszkaniowe Pana/Pani gospodarstwa domowego:

- 50.1. poprawiły się
- 50.2. pogorszyły się
- 50.3. nie zmieniły się

B. SYTUACJA DOCHODOWA I SPOSÓB GOSPODAROWANIA DOCHODAMI (8)

51. Ile wyniósł przeciętny miesięczny dochód netto („na rękę”) w Pana/Pani gospodarstwie domowym w ostatnich trzech miesiącach?

- 51.1. poniżej 1500 zł
- 51.2. 1500-3000 zł
- 51.3. 3000-4500 zł
- 51.4. powyżej 4500 zł
- 51.5. nie wiem / nie potrafię określić

52. Czy aktualny miesięczny dochód netto („na rękę”) w Pana/Pani gospodarstwie domowym pozwala na zaspokojenie bieżących potrzeb?

- 52.1. tak, w pełni => => należy przejść do P56
- 52.2. częściowo
- 52.3. nie

53. Jakie działania podejmuje Pana/Pani gospodarstwo domowe dla zaspokojenia bieżących potrzeb?

(1 – tak, 2 – nie)

- 53.1. wykorzystuje zgromadzone oszczędności (1-2)
- 53.2. wyzbywa się posiadanego majątku (sprzedaje dobra rzeczowe) lub oddaje rzeczy pod zastaw (do lombardu) (1-2)
- 53.3. likwiduje lokaty, polisy (1-2)
- 53.4. ogranicza bieżące potrzeby (1-2)
- 53.5. zaciąga pożyczki, kredyty (1-2)
- 53.6. korzysta z pomocy opieki społecznej lub innych instytucji charytatywnych (1-2)
- 53.7. korzysta z pomocy rodziny i przyjaciół (1-2)
- 53.8. podejmuje inne działania – jakie...?
- 53.9. nie podejmuje żadnych działań (1-2)

54. Jaki jest najniższy miesięczny dochód netto („na rękę”) potrzebny do zaspokojenie bieżących potrzeb Pana/Pani gospodarstwa domowego?

- 54.1. 2000-3000 zł
- 54.2. 3000-4000 zł
- 54.3. 4000-5000 zł
- 54.4. powyżej 5000 zł
- 54.5. nie wiem

55. Czy obecnie Pana/Pani gospodarstwo domowe zalega z...?

(1 – tak, 2 – nie, 3 – nie dotyczy, 4 – nie wiem)

- 55.1. opłatami za mieszkanie (czynsz) (1-4)
- 55.2. opłatami za gaz, energię elektryczną (1-4)
- 55.3. spłatą kredytu mieszkaniowego (1-4)
- 55.4. spłatą kredytu innego niż mieszkaniowy (1-4)
- 55.5. odmowa odpowiedzi
- 55.6. nie wiem

56. Jaką część miesięcznych dochodów przeznaczają Pana/Pani gospodarstwo domowe na zakup żywności w ostatnich 3 miesiącach?

- 56.1. mniej niż 20%
- 56.2. między 20% a 30%
- 56.3. między 30% a 40%
- 56.4. między 40% a 50%
- 56.5. między 50% a 70%
- 56.6. powyżej 70%

57. Czy w Pana/Pani gospodarstwie domowym zaspokojone są potrzeby żywnościowe poprzez uprawę własnych warzyw, owoców lub hodowlę zwierząt?

- 57.1. tak, w pełni
- 57.2. częściowo
- 57.3. nie

58. Czy w porównaniu do sytuacji sprzed dwóch lat sytuacja finansowa Pana/Pani gospodarstwa domowego:

- 58.1. pogorszyła się
- 58.2. poprawiła się
- 58.3. nie zmieniła się

Źródło: opracowanie własne.

